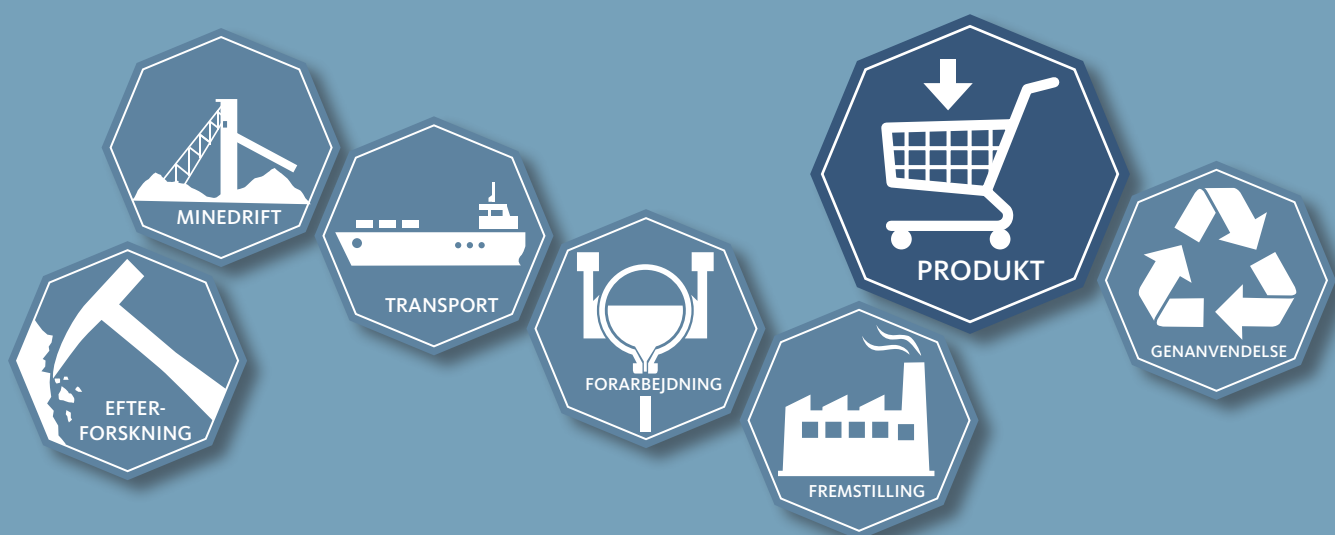

Dansk industris brug af mineralske råstoffer – beskrivelse af udvalgte forsyningskæder

Per Kalvig og Jakob Kløve Keiding

MiMa rapport 2023/4

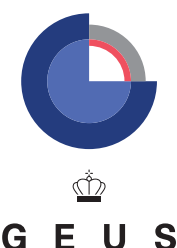
Dansk industris brug af mineralske råstoffer – beskrivelse af udvalgte forsyningskæder

Per Kalvig og Jakob Kløve Keiding

MiMa rapport 2023/4

VIDENCENTER FOR MINERALSKE RÅSTOFFER OG MATERIALER
DE NATIONALE GEOLOGISKE UNDERSØGELSER FOR DANMARK OG GRØNLAND

Dansk industris brug af mineralske råstoffer – beskrivelse af udvalgte forsyningskæder

MiMa rapport 2023/4

Forfattere: Per Kalvig & Jakob Kløve Keiding

*Afdelingen for Kortlægning og Mineraler Råstoffer
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland
Øster Voldgade 10
1350 København K*

Repro: GEUS

December 2023

ISBN: 978-87-7871-597-5

© Videncenter for Mineralske Råstoffer og Materialer (MiMa) under
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS)
Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet
Øster Voldgade 10
1350 København K

Indholdsfortegnelse

Forkortelser	7
Ordforklaring	9
Figuroversigt	10
Tabeloversigt	13
Sammendrag	16
English Summary	17
Introduktion	18
Referencer.....	19
1. Aluminium og bauxit	20
1.1 Introduktion.....	20
1.2 Anvendelser og sektorer	20
1.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder	21
1.4 Global forsyning	21
1.4.1 Geologi	21
1.4.2 Globale bauxitreserver	22
1.4.3 Global aluminiumproduktion.....	23
1.4.3.1 Selskaber som indgår i forsyningskæderne for bauxit, alumina og aluminium... 26	
1.4.4 Fremstilling af aluminium.....	26
1.4.5 Klima- og miljøpåvirkning	28
1.5 Handel	30
1.5.1 Priser	33
1.6 Det danske forbrug.....	34
1.7 Perspektiver	35
1.8 Referencer.....	36
2. Bor	38
2.1 Introduktion.....	38
2.2 Anvendelser og sektorer	38
2.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder	39
2.4 Global forsyning	39
2.4.1 Geologi	39
2.4.2 Globale borreserver.....	40
2.4.3 Global borproduktion	41
2.4.3.1 Selskaber involveret i produktion og forarbejdning af bor.....	42
2.4.4 Fremstilling af borprodukter.....	44

2.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	45
2.5	Handel	46
2.5.1	Priser	48
2.6	Det danske forbrug af bor og dets økonomiske betydning.....	49
2.7	Perspektiver.....	50
2.8	Referencer	51
3.	Jern og stål	53
3.1	Introduktion	53
3.2	Anvendelser (end-use) og sektorer	53
3.3	Genanvendelse og substitution	54
3.4	Global forsyning.....	55
3.4.1	Geologi	55
3.4.2	Globale jernmalmsreserver	55
3.4.3	Global jernmalmsproduktion	57
3.4.3.1	Selskaber involveret i jernmalmsproduktion.....	59
3.4.4	Global stålproduktion	60
3.4.4.1	Selskaber involveret i stålproduktion	62
3.4.4.2	Kritiske råstoffer i stålproduktion	63
3.4.5	Klima og miljøpåvirkning.....	65
3.5	Handel	66
3.5.1	Priser	75
3.6	Det danske forbrug	75
3.7	Perspektiver.....	77
3.8	Referencer	78
4.	Kobber	80
4.1	Introduktion	80
4.2	Anvendelser og sektorer.....	80
4.3	Genanvendelse og substitutionsmuligheder	81
4.4	Global forsyning.....	82
4.4.1	Geologi	82
4.4.1.1	Biprodukter	83
4.4.2	Globale kobberreserver	83
4.4.3	Global kobberproduktion	84
4.4.4	Fremstilling af kobberråvarer.....	87
4.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	89
4.5	Handel	90
4.5.1	Priser	97
4.6	Det danske forbrug	97
4.7	Perspektiver.....	98
4.8	Referencer	99
5.	Nikkel	101
5.1	Introduktion	101
5.2	Anvendelser og sektorer.....	101
5.3	Genanvendelse og substitutionsmuligheder	102
5.4	Global forsyning.....	102
5.4.1	Geologi	102

5.4.1.1	Biprodukter	104
5.4.2	Globale nikkelereserver.....	104
5.4.3	Global nikkelerproduktion	105
5.4.4	Fremstilling af nikkelerprodukter.....	108
5.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	109
5.5	Handel	110
5.5.1	Priser	116
5.6	Det danske forbrug.....	117
5.7	Perspektiver	117
5.8	Referencer.....	119
6.	Vanadium	121
6.1	Introduktion.....	121
6.2	Anvendelser og sektorer	121
6.3	Genanvendelse og substitutionsmuligheder	122
6.4	Global forsyning	122
6.4.1	Geologi	122
6.4.2	Globale vanadiumreserver	124
6.4.3	Global vanadiumproduktion.....	124
6.4.3.1	Selskaber involveret i vanadiumminedrift.....	125
6.4.4	Fremstilling af vanadium	126
6.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	126
6.5	Handel	127
6.5.1	Priser	130
6.6	Det danske forbrug.....	130
6.7	Perspektiver	132
6.8	Referencer.....	132
7.	Wolfram	134
7.1	Introduktion.....	134
7.2	Anvendelser og sektorer	134
7.3	Genanvendelse og substitutionsmuligheder	135
7.4	Global forsyning	135
7.4.1	Geologi	135
7.4.1.1	Mineraler og biprodukter	136
7.4.2	Globale wolframreserver	137
7.4.3	Global wolframproduktion.....	137
7.4.3.1	Selskaber med aktiviteter i produktion og forarbejdning af wolfram	138
7.4.4	Fremstilling af wolfram	140
7.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	141
7.5	Handel	142
7.5.1	Priser	147
7.6	Det danske forbrug af wolfram og dets betydning for dansk økonomi.....	147
7.7	Perspektiver	149
7.8	Referencer.....	149
8.	Zink	151
8.1	Introduktion.....	151
8.2	Anvendelser og sektorer	151

8.3	Genanvendelse og substitutionsmuligheder	152
8.4	Global forsyning.....	152
8.4.1	Geologi	152
8.4.1.1	Zinkminerale, biprodukter og kompanionmetaller	152
8.4.2	Globale zinkreserver.....	152
8.4.3	Global zinkproduktion	154
8.4.3.1	Selskaber involveret i produktion og forarbejdning af zink	156
8.4.4	Fremstilling af zinkprodukter.....	156
8.4.5	Klima- og miljøpåvirkning	158
8.5	Handel	159
8.5.1	Priser	163
8.6	Det danske forbrug	163
8.7	Perspektiver.....	165
8.8	Referencer	165

Forkortelser

AMT	Ammonium metatungstat
APT	Ammonium paratungstat
BF	Blast Furnace
BIF	Båndede jernformationer
BOF	Basic Oxygen Furnace
CCS	Carbon Capture and Storage (fangst og lagring af CO ₂)
CIF	Carriage and Insurance Paid to a given harbour
CIS	Sammenslutning af følgende lande: Armenien, Azerbajjan, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Moldova, Rusland, Tadjikistan og Uzbekistan
CO ₂ e	Carbon dioxide equivalent; omfatter alle drivhusgasser
DRI	Direct Reduction of Iron
EAF	Electric Arc Furnace
EI	Economic Importance (anvendt i kritikalitetsvurderinger)
EO _L -RIR	End of Life Recycling Input Rate
EO _L -RR	End of Life Recycling Rate
EV	Electrical vehicle
fob-priser	Free On Board priser (leverandøren betaler de lokale omkostninger)
GHG	Green House Gas (drivhusgasser)
IOA	Iron-oxide-apatite
IOCG	Iron-oxide-copper-gold
ISA	International Seabed Authority
HPA	High Purity Aluminium
HPAL	High Pressure Acid Leach
HSLA	(vanadium in) High Strength Low Alloy (steel)
HRC	Hot Rolled Coil
Kton	Kiloton
Li-ion	Lithium ion
LME	London Metal Exchange
Mt	Millioner ton
n.a.	Not available
NdFeB	Neodymium-jern-bor (legering anvendt til magneter)
NPI	Nickel Pig Iron
PGM	Platin-gruppe-metaller (Platin Group Metals)
PM	Permanent magnet
REE	Sjældne jordartsmetaller (Rare Earth Elements)
RIR	Recycling Input Rate
RoW	Rest of the World (lande udenfor Kina)
SHFE	Shanghai Futures Exchange
SI-EI	Substitution Index – Economic Importance
SI-SR	Substitution Index – Supply Risk
SRE	Supply Risk Exploitation
SRP	Supply Risk Processing
TFG	Textile fiber glass
TFT LCD	Thin-film-transistor liquid crystal display
TMP	Tungsten Metal Powder
UAE	United Arab Emirates

USGS	United States Geological Survey
USMCA	Toldunion bestående af USA, Mexico og Canada
VFRB	Vanadium Redox Flow Batterier
WC	Wolframkarbid
wt. %	Weight percent (vægtprocent)

Ordforklaring

Austenitisk stål	Højt indhold af legeringsmetallerne nikkel og krom
Crude steel	Nyt stål/råstål
Levetiden af geologiske reserver	Det antal år som de påviste reserver vil række til med et givet forbrug/år

Figuroversigt

Figur 1-1	Sektorfordeling af aluminiumforbruget i 2020 og forventet fordeling i 2030	21
Figur 1-2	Oversigt over nogle af verdens største bauxitforekomster, fordelt på karst- og lateritbauxit.	22
Figur 1-3	Fordeling af kendte større bauxitreserver.	23
Figur 1-4	Oversigt over produktion af bauxitmalm i de ti største produktionslande i 2021	25
Figur 1-5	Oversigt over produktion af aluminium i de ti største produktionslande i 2021.	26
Figur 1-6	Oversigt over historisk produktion af bauxit, alumina og aluminium i perioden 2000-2020	27
Figur 1-7	Generisk procesdiagram for fremstilling af alumina og aluminium	28
Figur 1-8	Sankey-diagram for handel med bauxitmalm i 2020.	32
Figur 1-9	Sankey-diagram for handel med aluminiumoxid/alumina i 2020	33
Figur 1-10	Sankey-diagram for handel med råaluminium i 2020	33
Figur 1-11	Prisudvikling for aluminium i perioden 2000-2020.	34
Figur 1-12	Aluminium og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark	35
Figur 1-13	Aluminiumforbruget fordelt på sektorer i 2020 og 2030.	36
Figur 2-1	Anvendelsesfordelingen af bor i 2018.	39
Figur 2-2	Oversigt over historisk produktion af borater i perioden 2000-2021	41
Figur 2-3	Oversigt over nogle af verdens største borproducerende land.	42
Figur 2-4	Generisk procesdiagram for fremstilling af borprodukter.	45
Figur 2-5	Sankey-diagram for eksport-import af borax i 2020.	47
Figur 2-6	Sankey-diagram for eksport-import af borat i 2020.	47
Figur 2-7	Sankey-diagram for eksport-import af boroxid og borsyre i 2020.	48
Figur 2-8	Prisudvikling for bor i perioden 2000-2020	49
Figur 2-9	Bor og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen.	50
Figur 3-1	Anvendelsesområder for stål i procent i 2020.	54
Figur 3-2	Forventninger til efterspørgslen af jernskrot frem mod 2050	55
Figur 3-3	Geografisk fordeling af de største jernmalmsreserver i 2021	57
Figur 3-4	Jernmalmsproduktion i perioden 2000-2021.	58
Figur 3-5	Geografisk fordeling af jernmalmsproduktionen i 2022.	58
Figur 3-6	Geografisk fordeling af råstålproduktionen i 2022.	59
Figur 3-7	Råstålproduktion i Mt i perioden 1970-2022.	61
Figur 3-8	Generisk procesdiagram for fremstilling af jern- og stålprodukter	62
Figur 3-9	Sankey-diagram for global handel med jernmalm i 2020.	72
Figur 3-10	Sankey-diagram for global handel med pig iron i 2020.	73
Figur 3-11	Sankey-diagram for global handel med jern- og stålskrot i 2020.	73
Figur 3-12	Sankey-diagram for global handel ferrolegeringer i 2020.	74
Figur 3-13	Sankey-diagram for global handel med varmvalset jern i 2020.	74
Figur 3-14	Sankey-diagram for global handel med valset rustfrit stål i 2020	75
Figur 3-15	Prisvariationer for jernmalm, koks og jernskrot i perioden 2008-2022.	76
Figur 3-16	Historiske priser for stålprodukterne hot rolled coil og valset stål.	76
Figur 3-17	Jern og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark.	77
Figur 4-1	De vigtigste anvendelsesområder for kobber i 2021.	81
Figur 4-2	Oversigt over forekomster af kobber.	82

Figur 4-3	Oversigt over kobberreserverne i de ti lande, der i 2021 havde de største reserver..	84
Figur 4-4	Mineralefterforskningsaktiviteter for kobber, budgetter, resulterende antal fund og omkostninger til nye fund	84
Figur 4-5	Oversigt over historisk produktion af kobber i perioden 2000-2021.....	85
Figur 4-6	Produktion af kobbermalm i 2021 i de ti største produktionslande.....	86
Figur 4-7	Generisk procesdiagram for fremstilling af kobber.....	89
Figur 4-8	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for kobbermalm-koncentrat.....	94
Figur 4-9	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 udfældet kobber..	94
Figur 4-10	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for råkobber.....	95
Figur 4-11	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for raffineret kobber..	95
Figur 4-12	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.08 kobber wire.....	96
Figur 4-13	Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for kobberskrot... ..	96
Figur 4-14	Kobberpris for perioden 2000-2021.....	97
Figur 4-15	Kobber og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen.....	98
Figur 5-1	Global fordeling af nikkels industrielle anvendelser i 2022.....	102
Figur 5-2	Oversigt over nogle af de største geologiske nikkelforekomster.....	103
Figur 5-3	Geografisk oversigt over de ti lande der har de største registrerede nikkelreserver..	105
Figur 5-4	Oversigt over historisk produktion af nikkelmalm (opgjort som nikkelindhold) i perioden 2000-2022	106
Figur 5-5	Geografisk oversigt over de ti lande der udvandt mest nikkelmalm i 2021.....	108
Figur 5-6	Generisk procesdiagram for produktion af nikkel og nikkelprodukter ved henholdsvis traditionel pyrometallurgisk proces og hydrometallurgisk proceser.....	109
Figur 5-7	Sankey-diagram for handel med nikkelmalm i 2020.....	114
Figur 5-8	Sankey-diagram for handel med nikkelmatte i 2020.....	114
Figur 5-9	Sankey-diagram for handel med rånikkel i 2020.....	115
Figur 5-10	Sankey-diagram for handel med nikkelbarrer i 2020.....	115
Figur 5-11	Sankey-diagram for handel med nikkelskrot i 2020.....	116
Figur 5-12	Prisudvikling for nikkel i perioden 2000-2022.....	117
Figur 5-13	Nikkel og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen.....	118
Figur 6-1	Global anvendelse af vanadium opgjort i 2023	121
Figur 6-2	Oversigt over nogle af de største vanadiumforekomster fordelt på geologiske typer..	123
Figur 6-3	Oversigt over historisk produktion af primær vanadium i perioden 2000-2022.....	124
Figur 6-4	Generisk procesdiagram for vanadium.....	127
Figur 6-5	Sankey-diagram for handel med vanadiumoxider og -hydroxider i 2020.....	129
Figur 6-6	Sankey-diagram for handel med ferrovanadium i 2020.....	130
Figur 6-7	Prisudvikling for vanadiumpentoxid (V ₂ O ₅) og ferrovanadium (FeV-80) i perioden 2000-2022.....	131
Figur 6-8	Vanadium og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen.....	131
Figur 7-1	Fordeling af wolfram i forhold til produkttyper og industriel anvendelse	135
Figur 7-2	Oversigt over nogle af de største geologiske forekomster af wolfram, fordelt på type..	136
Figur 7-3	Oversigt over de ti lande som udvinder mest wolfram	138

Figur 7-4	Oversigt over historisk produktion af wolfram (WO_3) i perioden 2000-2022.....	138
Figur 7-5	Generisk procesdiagram for fremstilling af wolfram.....	142
Figur 7-6	Sankey-diagram for global handel med wolframalm i 2020.....	146
Figur 7-7	Sankey-diagram for global handel med wolframpulver i 2020.....	146
Figur 7-8	Sankey-diagram for global handel med wolframskrot i 2020.....	147
Figur 7-9	Prisudvikling i Kina i perioden 2011-2022 for wolframmineralkoncentrat (65 % WO_3), APT og wolframkarbid..	148
Figur 7-10	Wolfram og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen.....	148
Figur 8-1	Fordeling af zink i forhold til industrielle sektorer i 2020.....	151
Figur 8-2	Oversigt over de lande, der har de største reserver af zinkalm.....	153
Figur 8-3	Oversigt over nogle af verdens største zinkproducerende land..	154
Figur 8-4	Oversigt over historisk zinkproduktion fra miner i perioden 2000-2022.....	155
Figur 8-5	Generisk procesdiagram for produktion af zinkprodukter	158
Figur 8-6	Sankey-diagram for handel med zinkalm i 2020.....	162
Figur 8-7	Sankey-diagram for handel med råzink i 2020	162
Figur 8-8	Sankey-diagram for handel med zinkskrot i 2020.....	163
Figur 8-9	Prisudvikling for zink i perioden 2000-2020.....	164
Figur 8-10	Zink og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark.	164

Tabeloversigt

Tabel 1-1	Kommercielt vigtige aluminiumminerale	22
Tabel 1-2	Oversigt over globale bauxitreserver i 2022	23
Tabel 1-3	Produktionen af bauxit i 2021 fordelt på de største producentlande	24
Tabel 1-4	Produktionen af alumina i 2021 fordelt på de største producentlande	24
Tabel 1-5	Produktionen af aluminium (Mt) fordelt på de største producentlande	25
Tabel 1-6	Oversigt over nogle af de største bauxitminer og/eller aluminaproducenter. Produktion angivet for 2022	29
Tabel 1-7	Oversigt over varekoder for en række almindelige handelsvarer i forsyningskæderne for aluminium	30
Tabel 1-8	De vigtigste eksport- og importlande for bauxit i 2020	31
Tabel 1-9	De vigtigste eksport- og importlande for alumina i 2020	31
Tabel 1-10	De vigtigste eksport- og importlande for råaluminium i 2020	32
Tabel 2-1	Kommercielt vigtige bormineraler	40
Tabel 2-2	Verdens borreserver i 2022 opgjort for seks lande	40
Tabel 2-3	Produktionen af boratminerale	42
Tabel 2-4	Oversigt over de betydeligste producenter af primære borprodukter	43
Tabel 2-5	Oversigt over forbrug af råstof, vand og energi til fremstilling af 1 ton raffineret borprodukt	46
Tabel 2-6	Vigtige kommercielle borprodukter, med angivelse af borindhold	46
Tabel 2-7	International handel med udvalgte borprodukter i 2020	46
Tabel 2-8	Varekøb foretaget af primære og sekundære sektorer, hvor MiMa har identificeret indhold af bor	49
Tabel 3-1	Oversigt over de mest anvendte mineraler til fremstilling af jern og stål	56
Tabel 3-2	Udviklingen i jernmalmsreserver fra 2000 til 2021	56
Tabel 3-3	Geografisk og kapacitetsmæssig oversigt over den vestlige verdens 20 største jernmalmsproducenter	60
Tabel 3-4	De 40 største stålsmelteværker og produktion i 2022	63
Tabel 3-5	Oversigt over hyppigt anvendte ferrolegeringer og deres funktion	64
Tabel 3-6	Oversigt for seks udvalgte varekategorier, HS-koder, tabeller og figurer for de vigtigste handelsrelationer mellem landene	66
Tabel 3-7	Oversigt over handelskoder for jern- og stålvarer med angivelse af værdi (2020)	67
Tabel 3-8	Oversigt over global handel med jernmalm i 2020	68
Tabel 3-9	Oversigt over handel med pig iron i 2020	68
Tabel 3-10	Oversigt over global handel med jern- og stålskrot i 2020	69
Tabel 3-11	Handel med ferrolegeringer i 2020	70
Tabel 3-12	Handel med ferrolegeringer i 2020, med angivelse af de største eksport- og importlande	70
Tabel 3-13	Oversigt over handel med varmvalset jern i 2020	71
Tabel 3-14	Oversigt over handel med valset rustfrit stål i 2020	72
Tabel 4-1	Kommercielt vigtige kobberminerale	83
Tabel 4-2	Verdens kobberreserver opgjort for 13 lande	85
Tabel 4-3	Global produktion af kobbermalm i 2021	86
Tabel 4-4	Oversigt over de 20 størst producerende kobberminer i 2021	87
Tabel 4-5	Eksempler på større investeringsselskabers ejerandele i de kobberproducerende selskaber	88
Tabel 4-6	Oversigt over energiforbrug til fremstilling af kobber	90

Tabel 4-7	De vigtigste kobbervaregrupper og tilhørende eksportværdier for 2020.	91
Tabel 4-8	De fire største eksportlande og deres tre største eksportlande for kobbermalm-koncentrat i 2020	91
Tabel 4-9	De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for udfældet kobber i 2020..	92
Tabel 4-10	De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for råkobber i 2020.	92
Tabel 4-11	De fire største eksportlande og deres største importlande for Refined Copper i 2020	92
Tabel 4-12	De fire største eksportlande og deres største importlande for HS4 74.08 Copper Wire i 2020.	93
Tabel 4-13	De fire største eksportlande og deres største importlande for Copper Scrap i 2020	93
Tabel 5-1	Kommercielt vigtige nikkelminerale.....	104
Tabel 5-2	Verdens nikkelreserver i 2021 opgjort i 9 lande	105
Tabel 5-3	Global produktion af nikkel i 2021.	106
Tabel 5-4	Oversigt over nogle af de største nikkelminer og -selskaber	107
Tabel 5-5	Oversigt over energiforbrug og CO ₂ -belastning for produktion af forskellige nikkel-råvarer	110
Tabel 5-6	De vigtigste råstoffer og HS-varekoder for nikkelforsyningskæderne, med angivelse af handelsværdi i 2020	111
Tabel 5-7	De fire største eksportlande og deres tre største aftagerlande for nikkelmalm i 2020	111
Tabel 5-8	De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for nikkelmatte i 2020..	112
Tabel 5-9	De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for rånikkel i 2020	112
Tabel 5-10	De fire største eksportlande og deres største importlande nikkelbarrer i 2020	113
Tabel 5-11	De fire største eksportlande og deres største importlande for nikkelskrot i 2020.. ..	113
Tabel 6-1	Kommercielt vigtige vanadiumminerale.	123
Tabel 6-2	Mest anvendte materialer til udvinding af vanadium fra sekundære ressourcer. ...	123
Tabel 6-3	Produktionen af primær vanadium i ton fordelt på de største producentlande	125
Tabel 6-4	Oversigt over miner/smeltværker, som bryder vanadium som enten hoved- eller biprodukt.	125
Tabel 6-5	Oversigt over efterforskningsprojekter, som bryder vanadium som enten hoved- eller biprodukt.	126
Tabel 6-6	Oversigt over handlede produkter af vanadium i 2020, med angivelse af handelsværdi og varekode.	128
Tabel 6-7	De vigtigste eksport- og importlande for vanadiumoxider og -hydroxider i 2020... ..	128
Tabel 6-8	De vigtigste eksport- og importlande for ferrovanadium	129
Tabel 7-1	Typiske wolframminerale, lødighed og potentielle biprodukter fordelt for nogle af de vigtigste geologiske typer med wolfram.	136
Tabel 7-2	Verdens wolframreserver i ton WO ₃ 2001, 2010 og 2022.	137
Tabel 7-3	Wolframproduktion i ton	139
Tabel 7-4	Oversigt over store miner, som bryder wolfram som enten hoved- eller biprodukt.. ..	139
Tabel 7-5	Ufuldstændig oversigt over efterforsknings- og produktionsprojekter.....	140
Tabel 7-6	Oversigt over større virksomheder involveret i fremstilling af wolframprodukter... ..	141
Tabel 7-7	Oversigt over handlede produkter af wolfram med angivelse af handelsværdi og varekode.	143
Tabel 7-8	De vigtigste eksport- og importlande for wolfram malm og -koncentrat i 2020.....	144
Tabel 7-9	De vigtigste eksport- og importlande for wolframpulver i 2020	144

Tabel 7-10	De vigtigste eksport- og importlande for wolfram og artikler heraf i 2020	145
Tabel 7-11	De vigtigste eksport- og importlande for wolframfilamenter i 2020.....	145
Tabel 7-12	De vigtigste eksport- og importlande for wolframskrot i 2020.....	145
Tabel 8-1	Verdens zinkreserver opgjort for de 10 lande med største reserver	153
Tabel 8-2	Produktionen af zink (ton) fordelt på de største producentlande.....	155
Tabel 8-3	Oversigt over nogle af største zinkminer (2020).....	156
Tabel 8-4	Oversigt over efterforsknings- og produktionsprojekter	157
Tabel 8-5	Input og CO ₂ -udledning ved fremstilling af 1 ton raffineret zinkprodukt	159
Tabel 8-6	Oversigt over varekoder for en række større handelsvarer i forsyningskæderne for zink, med angivelse af værdi i 2020.....	159
Tabel 8-7	De vigtigste eksport- og importlande for zinkmalm i 2020.....	160
Tabel 8-8	De vigtigste eksport- og importlande for råzink i 2020	161
Tabel 8-9	De vigtigste eksport- og importlande for zinkskrot i 2020.....	161

Sammendrag

Som konsekvens af øget global befolkning og købekraft oplever Verden en hurtig voksende efterspørgsel på mineralske råstoffer, og specielt med særlig stor vækst på en række specialråstoffer knyttet til den grønne omstilling. De store vækstrater og utilstrækkelig infrastruktur til forarbejdning af råstofferne, i kombination med geopolitiske konflikter, udfordrer forsyningsikkerhederne for mineralske råstoffer og dermed de nationale økonomier. I Danmark, hvor forbruget helt overvejende er udtrykt i forbrug af forarbejdede mineralske råvarer og færdige produkter heraf, er udfordringerne for forsyningskæderne derfor mindre transparente, men tilsvarende alvorlige.

Nærværende rapport, som er en kvalitativ analyse af otte råstoffers forsyningskæder (aluminium/bauxit, bor, jern/stål, kobber, nikkel, vanadium, wolfram og zink) påpeger nogle af de forhold i forsyningskæderne, som kan få betydning for forsyningsituationen frem mod 2030. Disse råstoffer er udvalgt, da de har betydning for dansk industri.

De forsyningsmæssige udfordringer for de undersøgte råstoffer varierer, men er generelt kendetegnet ved at være komplekse, med mange specialiserede led i forsyningskæderne, utilstrækkelig forsyningskædeinfrastruktur, begrænset geografisk diversitet og tendenser til monopoliseringer af hele eller vitale dele af forsyningskæderne. Ingen af råstofferne kan karakteriseres som 'forsynings sikre'.

De geologiske reserver for de otte råstoffer er ikke umiddelbart en begrænsende faktor. Men lange udviklingstider fra efterforskning til nye aktive miner og udvikling og opbygning af forretningsmodeller for de mange nødvendige led af forarbejdende industrier betyder, at forsyningskæderne kun vanskeligt vil kunne opfylde de efterspørgselsforventninger, der er frem mod 2030 og 2040. Etablering af en stabil råstofforsyning – også til den grønne omstilling – forudsætter hurtig og diversificeret kapacitetsopbygning af alle led i forsyningskæderne fra mineralefterforskning, minedrift, råstofforarbejdninger og til råvarefremstilling. Sådanne nødvendige udbygninger er ikke under etablering i lande uden for Kina.

English Summary

As a consequence of the increased global population and purchasing power, the world is experiencing a rapid growth in demand for mineral resources, particularly with significant growth in a range of specialty raw materials associated with the green transition. The high growth rates and inadequate infrastructure for processing these raw materials, combined with geopolitical conflicts, challenge the supply security of mineral resources and consequently national economies. In Denmark, where consumption is predominantly expressed in the consumption of processed mineral raw materials and finished products thereof, the challenges for supply chains are less transparent but equally serious.

This report, which is a qualitative analysis of eight raw material supply chains (aluminum/bauxite, boron, iron/steel, copper, nickel, vanadium, tungsten, and zinc), highlights some of the conditions in the supply chains that may impact the supply situation leading up to 2030. These raw materials are selected because they are relevant to the Danish industry.

The supply challenges for the examined raw materials vary but are generally characterized by their complexity, with many intricate links in the supply chains, inadequate supply chain infrastructure, limited geographic diversity, and tendencies towards monopolization of entire or vital parts of the supply chains. None of the raw materials can be characterized as 'supply secure.'

The geological reserves for the eight raw materials are not an immediate limiting factor. However, long lead times from exploration to new active mines and the development and establishment of business models for the many necessary links in processing industries mean that supply chains will struggle to meet the demand expectations leading up to 2030 and 2040. Establishing a stable raw material supply, including for the green transition, requires rapid and diversified capacity building in all links of the supply chains, from mineral exploration and mining to raw material processing and production. Such necessary expansions are not underway in countries outside of China.

Introduktion

Den globale økonomiske vækst og voksende befolkningstal afspejler sig i et stærkt stigende forbrug af mineralske råstoffer. De mineralske råstoffer, som er forudsætning for fremstilling af efterspurgte varer, fremskaffes igennem komplicerede forsyningskæder, omfattende mineralefterforskning, minedrift og forarbejdninger af mineralerne til råvarer, og udvikles i forhold til udbud og efterspørgsel, hvor særligt nye teknologier påvirker efterspørgslen. For eksempel har teknologier knyttet til elektronik, kommunikation og datatransmissioner siden 1990'erne udviklet en efterspørgsel på råstoffer, der ikke tidligere har været i fokus (fx gallium, platingruppemetaller (PGM), selen, siliconmetal, sjældne jordartsmetaller (REE), tantal m.fl.). Efterfølgende har internationale og nationale klimapolitiske 2030- og 2050-mål for reduktion af GHG-udslip bevirket, at en global omstilling til vedvarende energikilder i hele samfundsstrukturen er under implementering. Midlerne hertil er især solceller, vindmøller, batterier/energilagring og eltransmission; denne udvikling har accelereret efterspørgslen på en række råstoffer. Det forventes eksempelvis, at behovet for kobber allerede i 2030 vil være øget med 40 % og nikkel med 100 %; tilsvarende er der også forventning om øget behov for mange andre nøgleråstoffer til den grønne omstilling (Hund *et al.* 2020, IEA 2021, Watari *et al.* 2020). Så kraftig opskalering i produktion af mineralske råstoffer som dermed fordres, er ikke tidligere set i historien og den nødvendige hastige vækst er i misforhold til det faktum, at igangsætning af nye miner typisk tager minimum 10 år, og ofte længere. I tillæg til disse udfordringer for forsyningskæderne for mineralske råstoffer er en række geopolitiske forhold med krige og politisk ustabile lande og ikke mindst Kinas dominans i mange af forsyningskæderne. Kina har en monopollignende status, hvilket skyldes politiske industristrategier, egne råstofressourcer, langtidsaftaler med udenlandske råstofleverandører og udvikling og opbygning af komplette forsyningskæder for en lang række nøgleråstoffer. EU og en række lande monitorer regelmæssigt denne udvikling (kritikalitetsanalyser), og EU vedtog november 2023 en råstofforordning (European Critical Raw Materials Act) (EC 2023b) med henblik på at opbygge kompetencer og infrastruktur for forsyninger af mineralske råvarer.

På denne baggrund har Videncenter for Mineralske Råstoffer og Materialer (MiMa) på opdrag fra Erhvervsstyrelsen kortlagt dansk industris forbrug af mineralske råstoffer og deres råstofafhængigheder. Undersøgelsen er udført som to dele: i) en kortlægning af mineralske råstoffers kritikalitet i Danmark (Clausen *et al.* 2023), og ii) nærværende rapport, som er en kvalitativ analyse til belysning af årsager til og risici for evt. råstofkritikalitet i dansk industri. Den kvantitative analyse blev publiceret sommeren 2023 (Clausen *et al.* 2023) mens den kvalitative råstofanalyse præsenteres her.

Denne kvalitative analyse giver en kortfattet gennemgang af otte råstoffers forsyningskæder (bauxit/aluminium, bor, jern og stål, kobber, nikkel, vanadium, wolfram, zink), herunder påpegning af forventede forsyningsudfordringer frem mod 2030. Disse råstoffer er udvalgt, da de enten indgår i resultaterne i den kvantitative analyse af økonomisk vigtige råstoffer for dansk økonomi (Clausen *et al.* 2023), eller fordi de kan blive forsyningsmæssigt udfordret i de kommende år. Blandt de udvalgte råstoffer har EU Kommissionen i 2023 (EC 2023a) vurderet aluminium, bor, vanadium og wolfram som kritiske råstoffer, samt vurderet kobber og nikkel som strategiske råstoffer. Råstofferne sjældne jordartsmetaller, kobolt og lithium er ikke beskrevet i nærværende rapport, da de er behandlet separat i henholdsvis Kalvig (2021) og Tan & Keiding (2023). Selv om PGM er vurderet som kritisk for dansk økonomi (Clausen *et al.* 2023), er denne råstofgruppe ikke vurderet i nærværende rapport, da MiMa allerede har igangsat analyse herom, som publiceres i 2024.

Analysen er udarbejdet på baggrund af offentligt tilgængelige informationer, som er indsamlet til formålet, og giver summariske beskrivelser af råstofferne og deres forsyningskæder for de mest dominerende anvendelsesområder, med henblik på at pege på de vigtigste årsager til råstofkритikaliteten. Der er tilstræbt en ensartet gennemgang og præsentation af data for alle otte udvalgte råstoffer, det bør dog noteres, at der er forskelle i datagrundlag og -dækning, samt at specifikke forhold gør sig gældende for enkelte råstoffer, hvilket afspejler sig i lidt varierende kapitelopbygning.

Det skal ligeledes bemærkes, at analyserne, trods det danske fokus, altdominerende beskriver de overordnede globale tendenser på både udbuds- og efterspørgselsiden. Forhold for betydning for dansk økonomi, baseret på resultater i første delrapport (Clausen *et al.* 2023), er kort sammenfattet, ligesom det danske forbrug af de respektive undersøgte råstoffer er kortfattet belyst. Det vil i analysen ikke være muligt at knytte råstofforbruget direkte til specifikke danske virksomheder. Det globale perspektiv er afgørende, idet danske industrivirksomheder primært er 'komponent'-industrier, der fremstiller varer på basis af importerede komponenter eller råmaterialer. Det betyder, at hvad angår halvfabrikata og komponenter, er forsyningsudfordringerne for de danske virksomheder globale og almindeligvis ikke transparente. Rapporten er udarbejdet med henblik på at tilvejebringe information om forsyningsmæssige forhold, som giver danske interessenter mulighed for at forholde sig til egne risici i forhold til de udvalgte råstoffer.

Referencer

- Clausen, R.J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- European Commission (EC) 2023a: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- European Commission (EC) 2023b: Critical Raw Materials Act. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/critical-raw-materials-act_en
- Hund, K., La Porta, D., Fabregas, T.P., Laing, T. & Drexhage, J. 2020: Minerals for Climate Action: The Mineral Intensity of the Clean Energy Transition. International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank. 110 p.
- IEA 2021: The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions. International Energy Agency (IEA) 283 pp. <https://www.iea.org/reports/the-role-of-critical-minerals-in-clean-energy-transitions>
- Kalvig, P. 2021: Sjældne jordartsmetaller (REE). Forekomster, forarbejdning, forbrug, forsyning og forventninger. https://mima.geus.dk/udgivelser/sjaeldne_jordartsmetaller_ree-3/
- Tan, J. & Keiding, J.K. 2023: The cobalt and lithium global supply chains: Status, risks and recommendations. MiMa rapport 2023/3. https://data.geus.dk/pure-pdf/MiMa-R_2023_03_web.pdf
- Watari, T., Nansai, K. & Nakajima, K. 2020: Review of critical metal dynamics to 2050 for 48 elements. Resources, Conservation and Recycling, 155, 104669.

1. Aluminium og bauxit

1.1 Introduktion

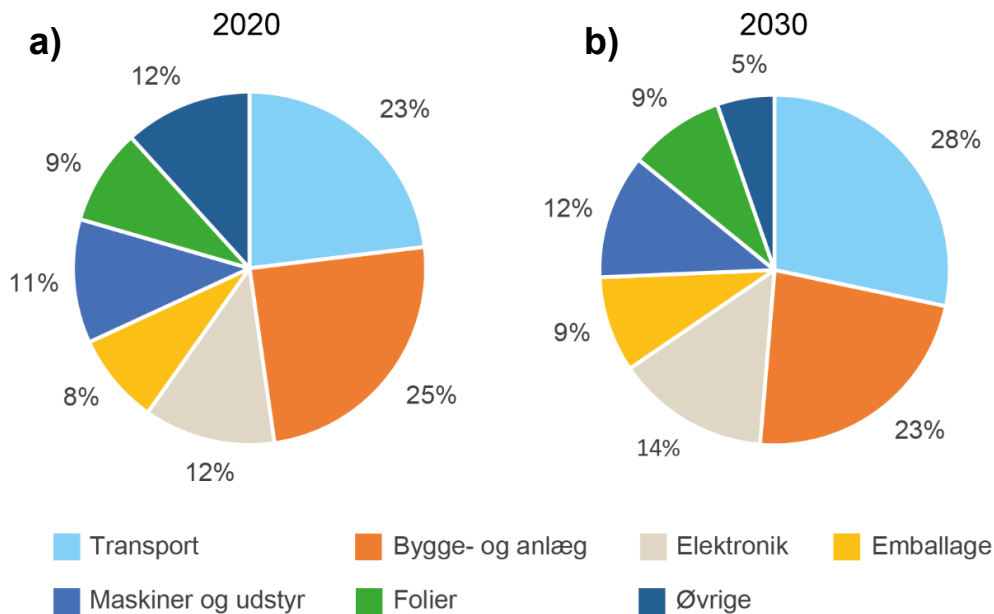
Aluminium (Al) med atomnummer 13 i det periodiske system er et blødt, let ($2,71 \text{ g/cm}^3$) metal, som smelter ved $660 \text{ }^\circ\text{C}$ og koger ved $2.519 \text{ }^\circ\text{C}$. Den lave vægtfylde, styrke, korrosionsbestandighed og gode elektriske ledningsevne gør aluminium industrielt meget anvendeligt. Aluminium har mange forskellige anvendelser og benyttes bl.a. til legeringer i byggeindustrien, fremstilling af transportmidler, emballage til fødevarer, maskindele og i elektronik. Bjergarten bauxit er råstof til fremstilling af aluminium (se afsnit 1.4.4) og brydes i mange lande med Australien, Kina og Guinea som største producenter. Forarbejdningen til alumina (Al_2O_3) foretages især i Kina, Australien og Brasilien, mens Kina, Indien og Rusland er de største producenter af aluminium. Fremstilling af aluminium har et betydeligt miljø- og klimaaftryk. Den globale efterspørgsel af aluminium til især transportmidler forventes at vokse 40 % frem mod 2030. Derudover er metallet et vigtigt råstof til en række teknologier til den grønne omstilling. EU Kommissionen har siden 2020 og igen i 2023 klassificeret bauxit som et kritisk råstof i Kommissionens opgørelse af kritiske råstoffer (EC 2020, 2023).

1.2 Anvendelser og sektorer

Aluminium er et sølvgråt metal med mange attraktive egenskaber: Det er let, stærkt og korrosionsbestandigt. Herudover er det fleksibelt, nemt at formgive, ugiftigt, afgiver ikke smag og har gode varme- og elektriske ledningsegenskaber. Dette har ført til meget alsidig industriel anvendelse af aluminium (Figur 1-1a). Især aluminiums vægtreducerende egenskaber (massefylden er $\frac{1}{3}$ af stål) har givet det en fordel i forhold til mange andre materialer. For eksempel er den vægtreducerende egenskab vigtig for transportsektoren, herunder især biler og fly, hvor aluminium anvendes på grund af denne egenskab i kombination med høj styrke, som gør det anvendeligt til både chassis- og motordele; og overordnet er udviklingen af elbilmarkedet en væsentlig faktor i vækstscenarierne for aluminium. Der er desuden et voksende aluminiumsforbrug i både den elektriske og elektroniske sektor, som især er knyttet til udbygning af el-forsyningsnet fra solcelleanlæg og offshore vindmølle anlæg, hvor aluminium kan substituere traditionel anvendelse af kobber, men aluminium er også en væsentlig komponent i fremstilling af selve solcelleanlæggene.

Anvendelserne af aluminium i bygge- og anlægsindustrien er særligt til facader, vinduesrammer og konstruktionsmaterialer, hvor vægt og korrosionsbestandighed har betydning; der er dog ikke forventninger til betydelige ændringer i bygge- og anlægssektorernes anvendelser frem mod 2030 (Figur 1-1b).

I 2020 blev der globalt produceret ca. 86,2 millioner ton (Mt) aluminium, hvoraf anvendelser til fremstilling af biler, fly og tog og til konstruktionsmaterialer i bygge- og anlægsindustrien aftog omkring halvdelen af produktionen; resten blev især anvendt til elektronik, emballage og alufolier (CRU 2022) (Figur 1-1). Frem mod 2030 forventes efterspørgslen på aluminium at blive ca. 119,5 Mt, en vækst på næsten 40 %; især transportsektoren, som forventes at øges fra ca. 19,9 Mt i 2020 til 31,7 Mt i 2030, og den elektriske sektor, herunder også solcelleanlæg, som forventes at øges fra 10,4 Mt i 2020 til 15,6 Mt i 2030, er årsagen til den store vækst (CRU 2022). Det forventes desuden, at Kina vil forblive den største producent af aluminium.

Figur 1-1 Sektorfordeling af aluminiumforbruget i 2020 (86,2 Mt) og forventet fordeling af 119,5 Mt i 2030. Kilde: CRU (2022).

1.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Der er en betydelig genanvendelse af aluminiumprodukter. I EU er genanvendelsen ca. 32 % (EoL-RR). Et ton aluminiumskrot modsvarer omkring otte ton bauxit, og energiomkostningerne til fremstilling af alumina kan reduceres væsentligt (antageligt >50 % besparelse/kg Al) (Kolbeinsen 2020) med reduceret CO₂-belastning til følge, hvilket er en væsentlig årsag til, at man ønsker at genanvende aluminium på trods af at blandinger af legeringsmetaller bevirker, at der ofte sker en vis nedgradering af skrotmaterialet.

EU Kommissionen (EC 2023) har estimeret substitutionsindekset til 0,86 og 0,82 for henholdsvis SI-SR og SI-EI. De fleste substitutionsovervejelser, som involverer aluminium, går dog mest den modsatte vej: Erstatning af fx kobber med aluminium.

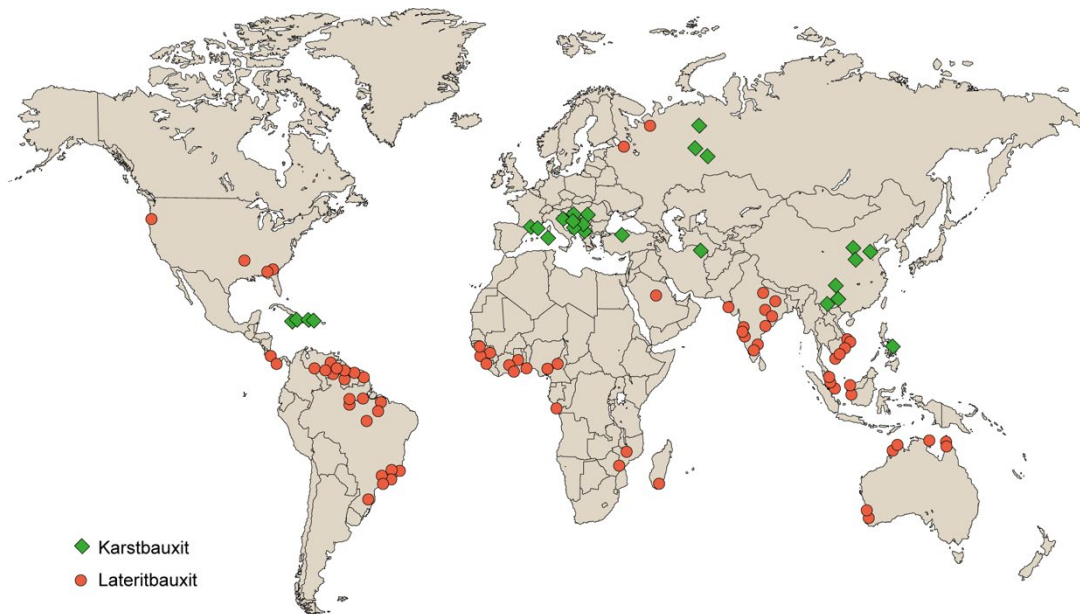
1.4 Global forsyning

1.4.1 Geologi

Bauxit, som er malmen/råstoffet til fremstilling af aluminium, er en brunlig aluminiumrig bjergart, som domineres af en blanding af aluminiumoxidminerale. Hovedparten af forekomsterne findes i tropiske områder, oftest som 2-5 m tykke overfladenære lag, og er dannet som resultat af forvitring af granitiske bjergarter. Bauxitbjergarter opdeles i to hovedgrupper i forhold til deres mineralogiske sammensætning:

1. Lateritbauxit: gibbsit, boehmit (Al₂O₃), kaolinit, kvarts (SiO₂), goethit og hematit (Fe₂O₃), anatas og rutil (TiO₂), calcit, apatit og crandallit (CaO).
2. Karstbauxit: boehmit, diaspor (Al₂O₃), kaolinit, kvarts, chamosit, illit (SiO₂); hematit, goethit, naghemit og magnetit (Fe₂O₃); anatas, rutil og ilmenit (TiO₂); calcit, apatit og crandallit (CaO).

Bauxitforekomster findes mange steder (Figur 1-2), men de kendte attraktive forekomster er licensbelagt af et lille antal konkurrerende mineselskaber.

Figur 1-2 Oversigt over nogle af verdens største bauxitforekomster, fordelt på karst- og lateritbauxit. Baseret på Meyer (2004).

De vigtigste mineraler i bauxit er aluminiumoxiderne gibbsit, boehmit og diaspor (Tabel 1-1), sidstnævnte mineral har samme kemiske sammensætning som boehmit, men lettere og hårdere Bauxit indeholder desuden en del silikatmineraler, som skal fjernes inden råstoffet anvendes til fremstilling af alumina.

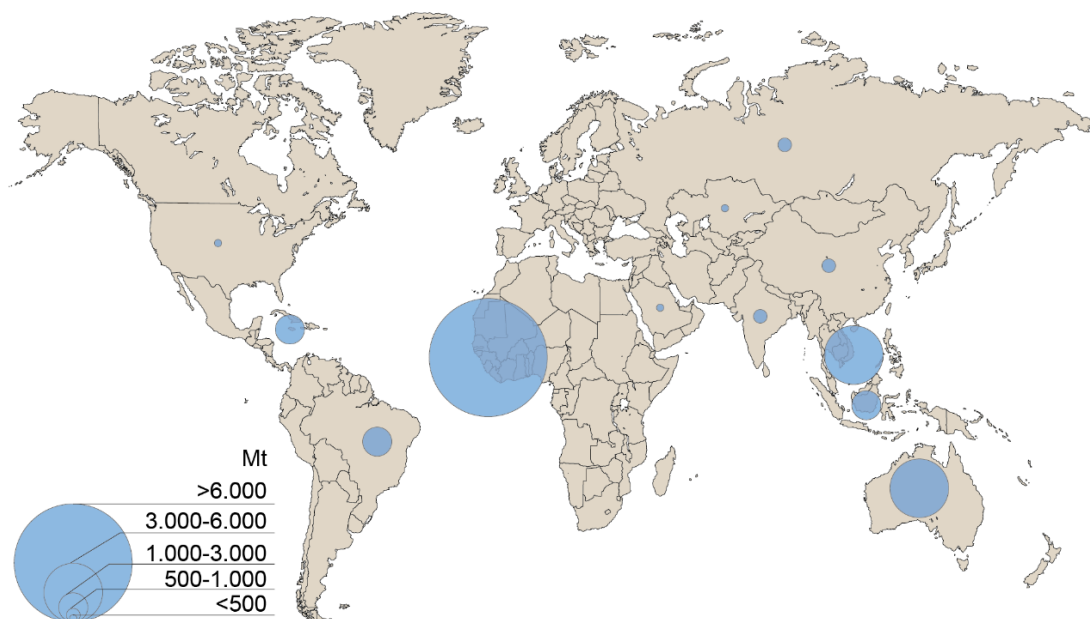
Tabel 1-1 Kommercielt vigtige aluminiummineraler.

Mineral	Kemisk formel	Al-indhold (Al %)
Boehmit	$\text{AlO}(\text{OH})$	45
Diaspor	$\text{AlO}(\text{OH})$	45
Gibbsit	$\text{Al}(\text{OH})_3$	37

1.4.2 Globale bauxitreserver

USGS har opgjort de globale bauxitreserver til ca. 31 mia. ton og omfatter både karsttype bauxit og laterittype bauxit hvoraf sidstnævnte er den vigtigste type. Reservernes geografiske fordeling fremgår af Figur 1-3 og er bl.a. koncentreret i Vestafrika. Over halvdelen af de opgjorte reserver findes i Guinea, Vietnam og Australien (Tabel 1-2). De opgjorte reservers levetid rækker til mere end 400 år ved det nuværende forbrug, hvilket, sammenlignet med mange andre råstoffer, er højt. Med et forventet stærkt stigende forbrug vil der dog være behov for øget efterforskning for at finde fremtidens ressourcer, da levetiden med en stigning på 7 % pr. år ellers vil være reduceret til ca. 100 år i 2050.

Den årlige produktion af bauxit domineres af få lande med Australien som langt det betydeligste (Tabel 1-3).

Figur 1-3 Fordeling af kendte større bauxitreserver. Baseret på Meyer (2004).

Tabel 1-2 Oversigt over globale bauxitreserver (Mt) i 2022 opgjort på 12 lande og kategorien 'øvrige'. Kilde: USGS (2023).

Bauxitreserver	2022 (USGS)
Guinea	7.400
Vietnam	5.800
Australien	5.100
Brasilien	2.700
Jamaica	2.000
Indonesien	1.000
Kina	710
Indien	660
Rusland	500
Saudi Arabien	180
Kasakhstan	160
USA	20
Øvrige	5.199
Total	31.330

1.4.3 Global aluminiumproduktion

Aluminiumproduktion omfatter fire trin hvori semiprodukterne for hvert trin indgår i globale værdikæder: (i) brydning og forbehandling af bauxitmalm (15-25 % Al); (ii) fremstilling af alumina (oftest ved anvendelse af Bayer-proces); (iii) fremstilling af råaluminium ved anvendelse af elektrolytisk smeltning (Hall-Heroult-proces); og (iv) forarbejdning af råaluminium og fremstilling af plader, folier, rør, wire m.m.

I 2021 blev 95 % af den globale bauxitproduktion på 304 Mt foretaget i 10 lande, hvoraf Australien, Kina og Guinea producerede henholdsvis 110 Mt, 86 Mt og 85 Mt bauxit (Tabel 1-3), mens kun en ubetydelig produktion lå i Europa (Grækenland). I perioden fra 2000 til 2021 udgjorde den

årlige vækst i produktionen af bauxit næsten 7 % (Figur 1-6, øverst), mens den årlige vækst i produktionen af aluminium var ca. 2 % (Figur 1-6, midten). Data for produktionen af alumina i samme periode er ikke tilgængelige, men tilgængelige data for 2015 til 2021 viste en vækst på 14 % i denne periode (Figur 1-6, nederst). Kinas dominerende rolle øges ned igennem forsyningskæden (Tabel 1-3 til Tabel 1-5 og Figur 1-4 til Figur 1-6). I 2021 producerede Kina ca. 22 % af bauxitmalmen og var desuden medejere af flere store udenlandske miner og havde dermed adgang til 50 % af aluminaproduktionen og 56 % af aluminiumproduktionen.

Tabel 1-3 Produktionen af bauxit (Mt) i 2021 fordelt på de største producentlande. Kilde: USGS (2022).

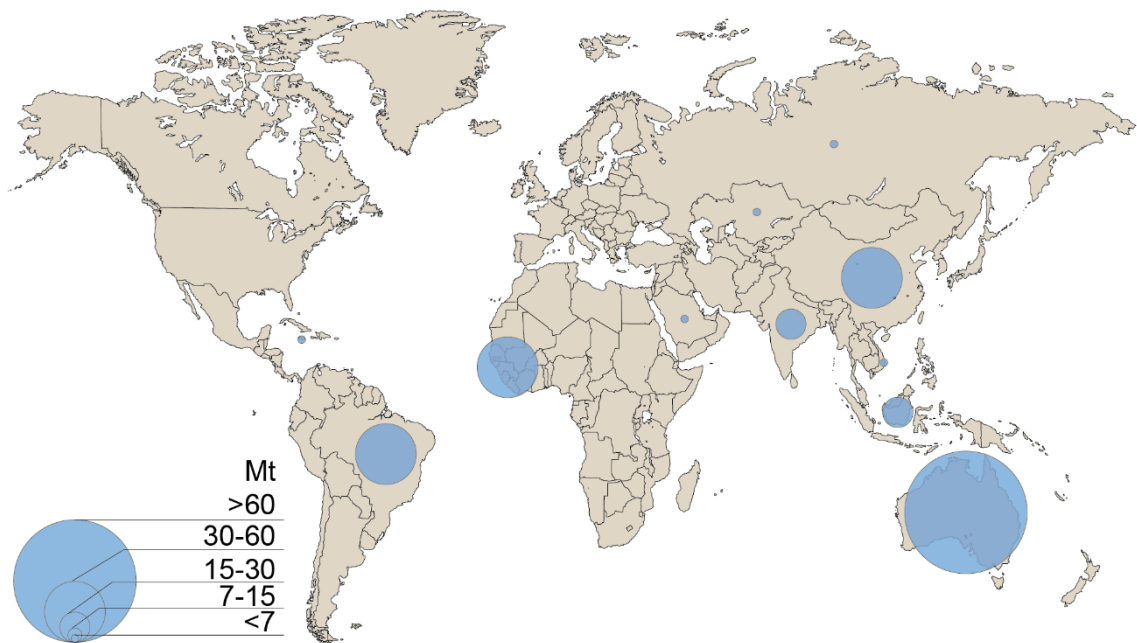
Produktionsland – bauxit	2021 (USGS)
Australien	110
Kina	86
Guinea	85
Brasilien	32
Indien	22
Indonesien	18
Rusland	6,2
Jamaica	5,8
Kasakhstan	5,2
Saudi Arabien	4,3
Vietnam	3,5
Øvrige	12,0
Total	390

Tabel 1-4 Produktionen af alumina (Mt) i 2021 fordelt på de største producentlande. Kilde: USGS (2022).

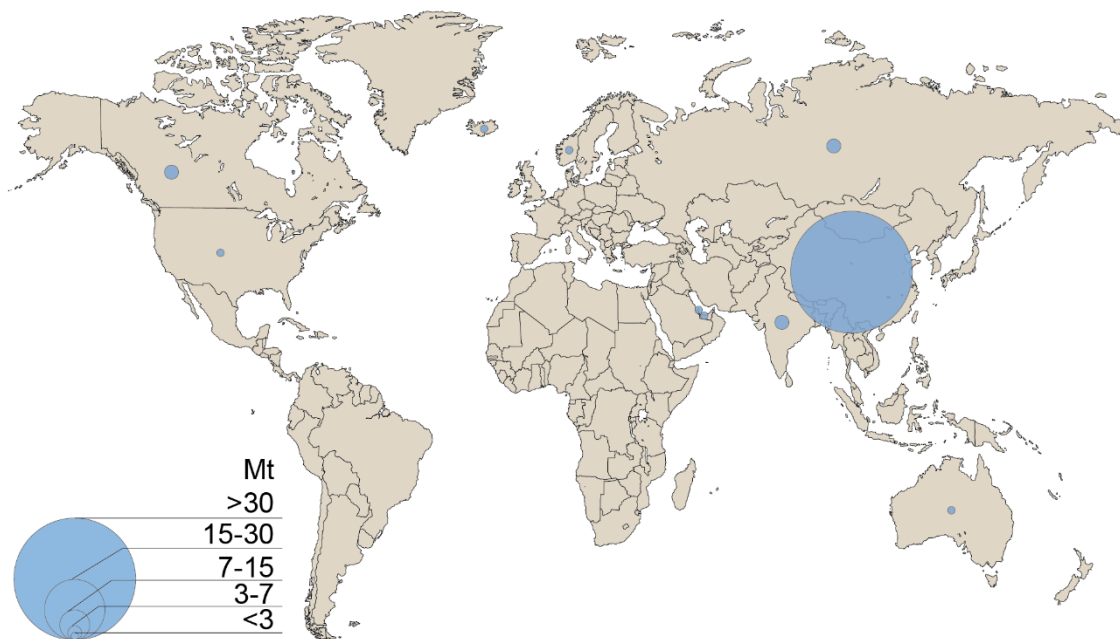
Produktionsland – alumina	2021 (USGS)
Kina	74
Australien	21
Brasilien	11
Indien	6,8
Rusland	3,1
Emiraterne	2,0
Tyskland	1,9
Irland	1,9
Saudi Arabien	1,8
Ukraine	1,7
Spanien	1,6
Canada	1,5
Indonesien	1,5
Kasakhstan	1,5
Vietnam	1,4
Jamaica	1,2
USA	1,0
Guinea	0,4
Øvrige	3
Total	138,3

Tabel 1-5 Produktionen af aluminium (Mt) fordelt på de største producentlande. Kilder: USGS (2022) og WMD (2022).

Produktionsland – aluminium	2021 (USGS)	2020 (WMD)
Kina	39	37
Indien	3,9	3,6
Rusland	3,7	3,9
Canada	3,1	3,1
Emiraterne	2,6	2,5
Australien	1,6	1,6
Bahrain	1,5	1,5
Norge	1,4	1,3
Island	0,9	0,7
USA	0,9	1,0
Øvrige	9,4	8,8
Total	68,0	65,0

Figur 1-4 Oversigt over produktion af bauxitmalm i de ti største produktionslande i 2021 (USGS 2022; se også Tabel 1-3).

Figur 1-5 Oversigt over produktion af aluminium i de ti største produktionslande i 2021 (USGS 2022; data i Tabel 1-5).

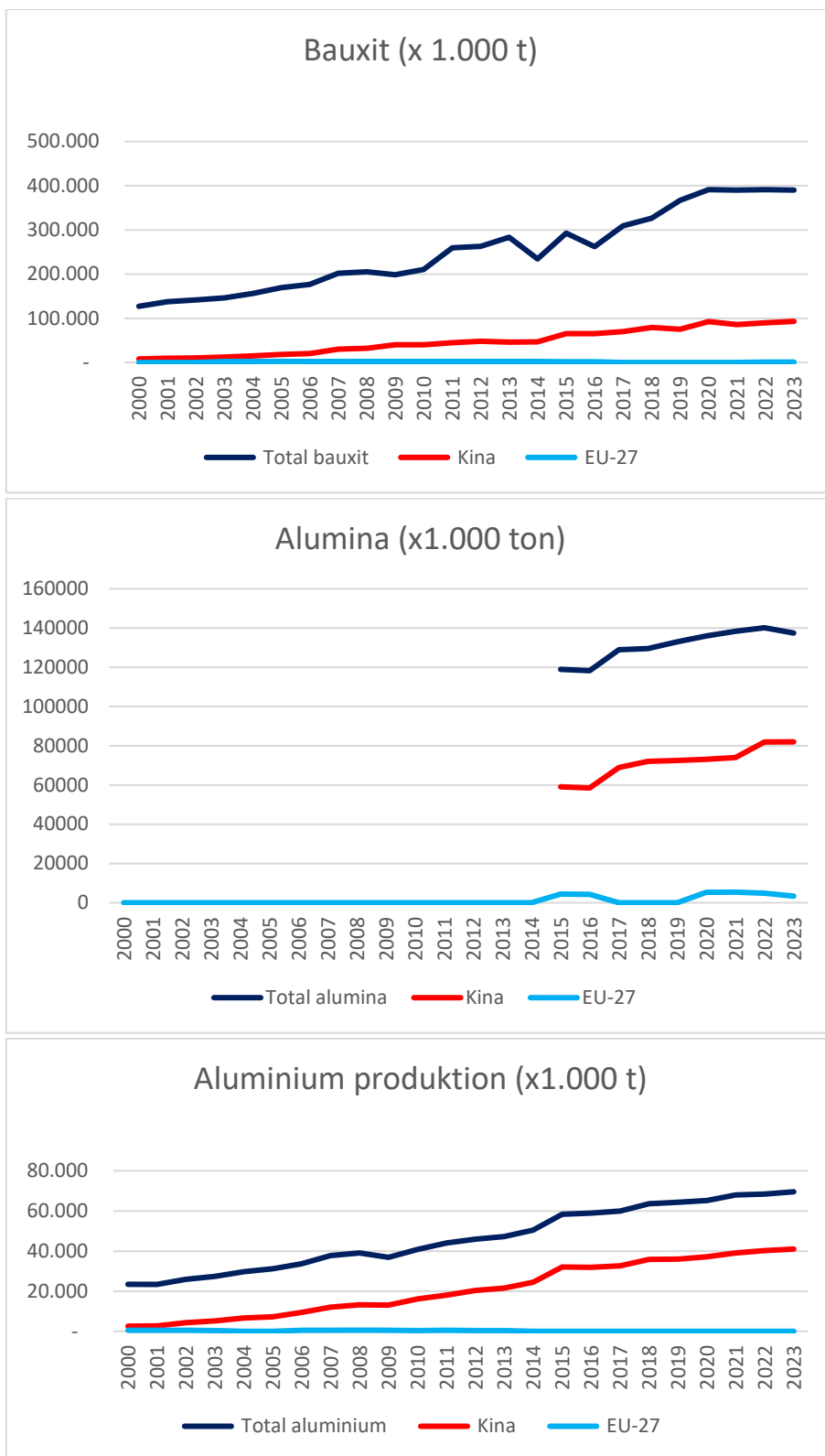
1.4.3.1 Selskaber som indgår i forsyningskæderne for bauxit, alumina og aluminium

Forsyningskæderne for aluminium er i betydeligt omfang vertikalt integrerede, og selskabernes hovedaktiviteter i kæderne fremgår kun undtagelsesvis. Blandt de største bauxitproducenter er Alcoa Corp, Aluminium Corporation of China (Chinalco), Rio Tinto, Vale og Norsk Hydro, hvilket fremgår af Tabel 1-6, hvor de største bauxitminer og aluminaproducenter ses.

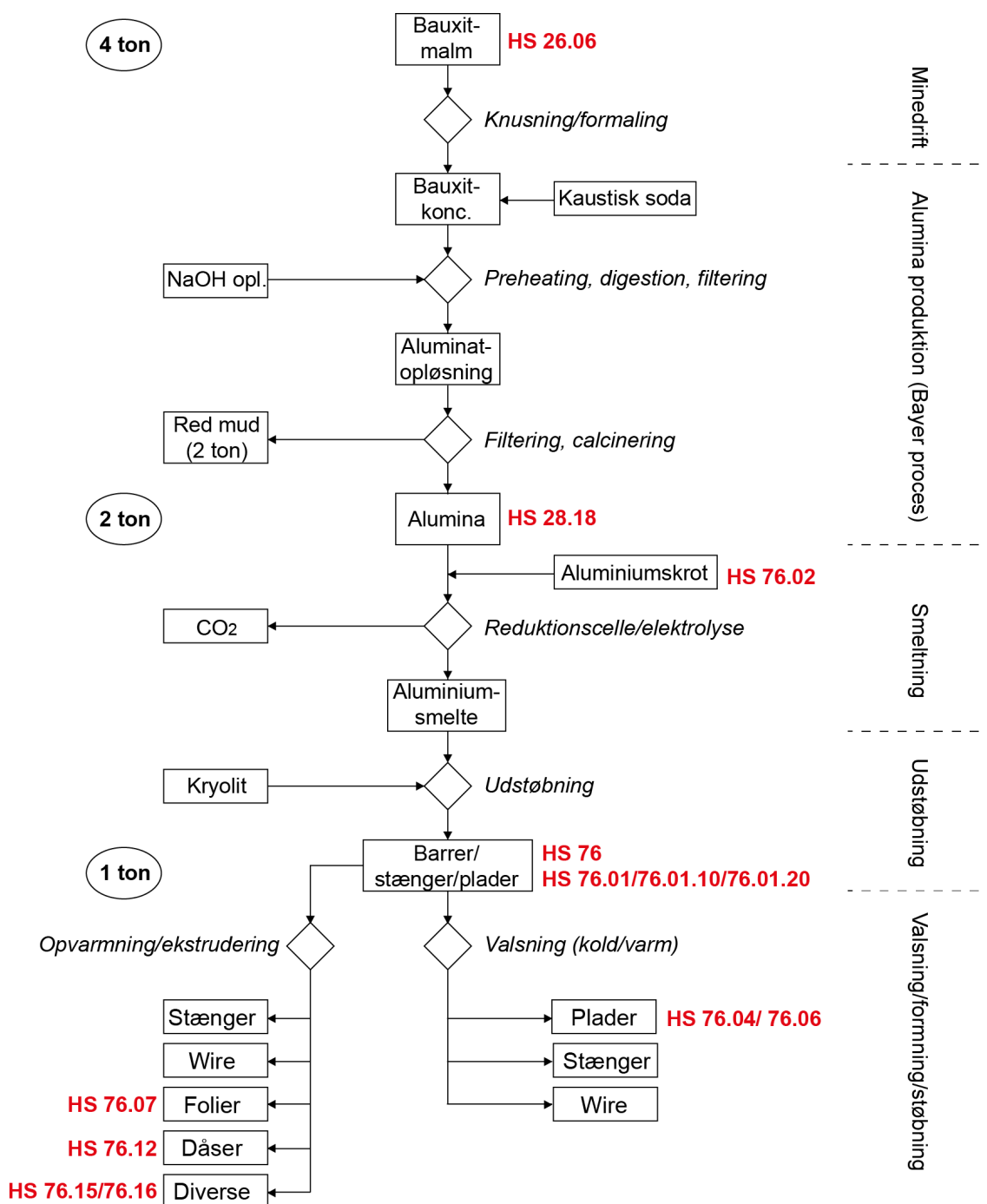
1.4.4 Fremstilling af aluminium

Til fremstilling af 1 ton aluminium forbruges ca. 4-5 ton bauxitmalm, hvorfra der først produceres 2 ton alumina, som er råstof til aluminium; til fremstillingen anvendes der desuden en række proceshjelpestoffer som kaustisk soda og syntetisk kryolit.

Ved produktion af alumina fremkommer der ca. 2 ton 'red mud' (svarende til halvdelen af bauxitmalm) (se afsnit 1.4.5), som udgør en potentiel ressource for jern, titan samt sjældne jordartsmetaller, men som samtidig også er en betydelig miljøudfordring. Figur 1-7 viser et generisk procesdiagram med angivelse af varekoder for bauxit, alumina og en række større råvareprodukter.

Figur 1-6 Oversigt over historisk produktion af bauxit, alumina og aluminium i perioden 2000-2020.
 Kilde: USGS (2000-2022).

Figur 1-7 Generisk procesdiagram for fremstilling af alumina og aluminium med angivelse af udvalgte handelsvarekoder (HS-koder).

1.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Der er omfattende klima- og miljøpåvirkning ved produktion af aluminium, der i 2022 var ansvarlig for ca. 3 % af den globale direkte industrielle CO₂-udledning (IEA 2022). Pr. ton produceret aluminium er udledningen ca. 16 ton CO₂e (De Berker 2022). CO₂-udledningen fordeler sig typisk med mindre end 1 % til minedrift af bauxit, 17 % til behandling af malmen (refining) og 83 % til smeltning, hvortil der forbruges 16 MWh/ton aluminium. I Kina blev 80 % af al aluminium fremstillet med kul som energikilde og udgjorde i 2021 5 % af Kinas CO₂-udledning (Milewski 2022). CO₂-

aftrykket vil derfor afhænge helt af, hvilken energikilde der anvendes. Desuden reducerer brug af aluminiumskrot CO₂-udledningen med næsten 90 %.

Rødslam, 'red mud', er et restprodukt fra fremstilling af alumina ved Bayer-processen, og da materialet er stærkt alkalisk, opbevares det oftest i store bassiner. De kemiske og fysiske forhold, i kombination med at der dannes ca. dobbelt så meget red mud som produceret aluminium, gør, at dette restprodukt er en betydelig miljøudfordring. Der forskes derfor intenst i mulig nyttiggørelse af red mud, bl.a. som filler i cement (Evens 2016).

Tablet 1-6 Oversigt over nogle af de største bauxitminer og/eller aluminaproducenter. Produktion angivet for 2022. Kilder: Mining Technology (2023) og diverse selskabshjemmesider.

Navn	Miner/procesanlæg	Produktion (Mt bauxit)
Alcoa Corp	Huntly Mine, Australien	25,4
Alcoa Corp/AWAC	Willowdale Mine, Australien	9,7
Aluminium Bahrain BSC	Bahrain	n.a.
Aluminium Corporation of China	Boffa Bauxite Mine, Guinea	10,7
Aluminium Corporation of China	Pingguo Mine, Guangxi	n.a.
Aluminium Corporation of China	Huaxing Mine, Shanxi	n.a.
Aluminium Corporation of China	Guizhou Mine, Guizhou	n.a.
Aluminium Corporation of China	Shanxi Other Mines, Shanxi	n.a.
Aluminium Corporation of China	Zunyi Mine, Guizhou	n.a.
Aluminium Corporation of China	Maochang, Guizhou	n.a.
Aluminium Corporation of China	Xiaoguan, Henan	n.a.
Aluminium Corporation of China	Luoyang Mine, Henan	n.a.
Aluminium Corporation of China	Yangguan, Shanxi	n.a.
Century Aluminium Company	USA	n.a.
CVG Bauxilum	n.a.	n.a.
China Hongqiao Group Co Ltd	Kina	n.a.
Emirates Global Aluminium	GAC Mine, Guinea	11,5
Hindalco	n.a.	n.a.
Government of Guinea	Sangaredi Mine, Guinea	15,8
NALCO	Panchpatmali Mine, Indien	n.a.
Norsk Hydro	Paragominas Mine, Brasilien	7,6
Novelis (Hindalco Industries)	USA	n.a.
Odisha Mining Company	Kodingamali Mine, Indien	n.a.
Rio Tinto	Gove Mine, Australien	11,8
Rio Tinto	Weipa Mine, Australien	34
Rio Tinto	14 aluminium smeltere i Australien, Canada, New Zealand, Oman	n.a.
RUSAL	Timan Mine, Rusland	n.a.
RUSAL	North Urals Mine, Rusland	n.a.
Saudi Arabian Mining Company	Al Ba'itha Mine, Saudi Arabia	5
South 32 Ltd	Boddington Bauxite Mine, Australien	13,5
Vale	MRN, Brasilien	10,5

1.5 Handel

Verdenshandlen med produkter med relation til værdikæderne for aluminium udgjorde i 2020 ca. 178 mia. USD fordelt på mange handelsvarekoder fra bauxitmalm, alumina, rå-aluminium og aluminium-råvarer (Tabel 1-7).

Aluminium og dets legeringer bliver handlet på London Metal Exchange (LME), der er en af verdens største metalbørser. En stor del af aluminiumshandlen foregår desuden ved bilaterale aftaler med udgangspunkt i priser fra LME. I Tabel 1-7 ses en oversigt over varekoder for nogle af de almindeligste aluminiumshandelsvarer, mens Tabel 1-8, Tabel 1-9 og Tabel 1-10 viser de vigtigste import- og eksportlande for bauxit, alumina og råaluminium.

Tabel 1-7 Oversigt over varekoder for en række almindelige handelsvarer i forsyningskæderne for aluminium, med angivelse af værdi (mia. USD) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

HS4	HS6	Varekodebeskrivelse	Værdi (mio. USD)	Værdi (mio. USD)
26.06		Aluminium ore (bauxite)	5.500	
28.18		Aluminium oxide (alumina)	13.100	
76.01		Raw aluminium	49.600	
	76.01.10	Aluminium unwrought, not alloyed		25.800
	76.01.20	Aluminium unwrought, alloyed		23.800
76.02		Waste and scrap, aluminium	11.200	
76.04		Aluminium bars	15.600	
	76.04.29	Bars, rods and other profiles, aluminium alloyed		9.610
76.06		Aluminium plating	28.200	
	76.06.12	Aluminium alloy rectangular plate, sheet		23.200
76.07		Aluminium foil	12.400	
	76.07.11	Foil, aluminium, not backed, rolled but nfw		5.600
	76.04.21	Profiles, hollow, aluminium, alloyed		4.830
76.10		Aluminium structures	13.600	
	76.10.90	Aluminium structures and parts nes, for construction		9.100
76.12		Aluminium cans	5.900	
	76.12.90	Aluminium casks, drums, boxes etc		5.900
76.15		Aluminium housewares	5.800	
	76.15.10	Aluminium table/kitchen/household articles		5.550
76.16		Other Aluminium products	17.00	
	76.16.90	Articles of aluminium, nes		16.200
			177.900	129.500

Tabel 1-8 De vigtigste eksport- og importlande for bauxit (HS4 26.6) i 2020. Den globale handelsværdi udtrykker den samlede eksportværdi. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Guinea	3.007	Kina	2.104
		Spanien	169
		For. Arab. Emirater	151
		India	127
Australien	1.069	Kina	1.049
		Sydkorea	14
		USA	5
		Guinea	0
Indonesien	585	Kina	585
Brasilien	174	Canada	58
		Irland	48
		Grækenland	17
		Saudi Arabien	16
Subtotal	4.834		
Øvrige	666		
Total	5.500		

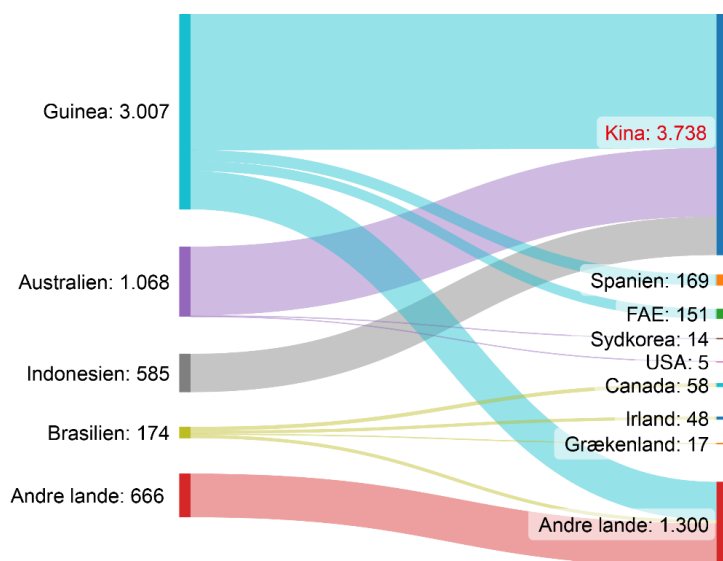
Tabel 1-9 De vigtigste eksport- og importlande for alumina (HS 28.18) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Australien	3.590	Kina	667
		For. Arab. Emirater	527
		Rusland	420
Brasilien	2.433	Canada	980
		Norge	558
		USA	275
Kina	892	Sydkorea	153
		Japan	101
		USA	76
Tyskland	705	Italien	73
		Frankrig	68
		Kina	65
Subtotal	7.619		
Øvrige	5.461		
Total	13.080		

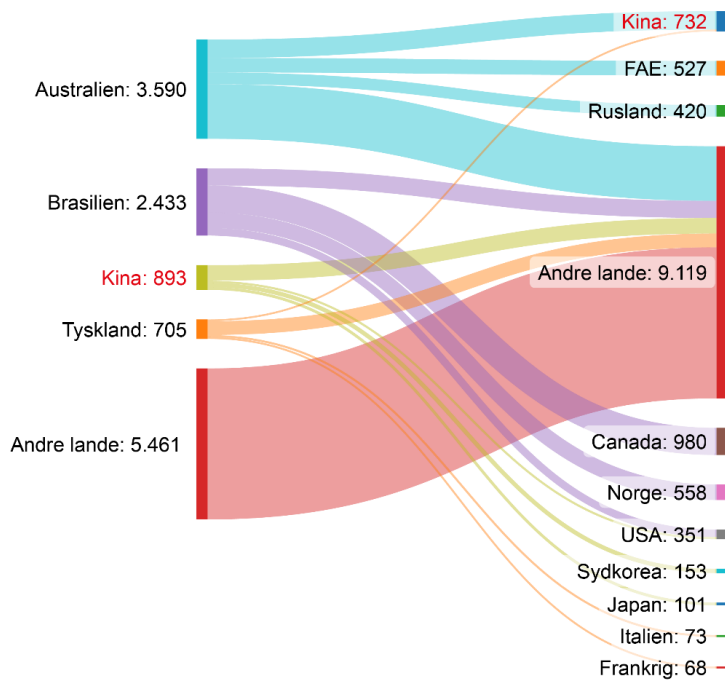
Tabel 1-10 De vigtigste eksport- og importlande for råaluminium (HS 76.01) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Canada	5.482	USA Holland Mexico Grækenland	4.504 669 196 27
Rusland	4.472	Tyrkiet Holland Japan Sydkorea	793 618 565 318
For. Arab. Emirater	4.402	USA Japan Malaysia Taiwan	818 489 369 367
Indien	3.897	Malaysia Sydkorea Singapore Kina	1.333 903 245 242
Subtotal	18.253		
Øvrige	31.339		
Total	49.592		

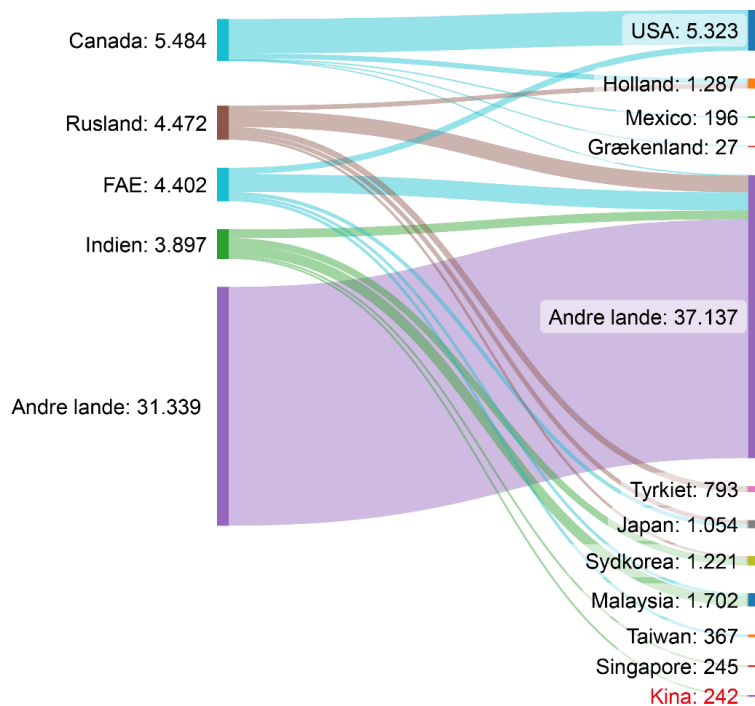
Den internationale handel med bauxit domineres af Kinas import, som helt overvejende kommer fra Guinea, Australien og Indonesien, som næsten udelukkende eksporterer til forarbejdning i Kina, hvor omkring halvdelen af verdens aluminaproduktion foregår. Australien, som er verdens største bauxitproducent, producerer selv store mængder alumina, som eksporteres til mange forskellige lande; Kina eksporterer kun lidt alumina. Handlen med rå-aluminium, som er den største aluminiumvaregruppe, er markant diversificeret; Canada, Rusland, de Forenede Arabiske Emirater og Indien er de største eksportører og står tilsammen for ca. $\frac{1}{3}$ af denne eksport. Handelstallene, illustreret i Sankey-diagrammer (Figur 1-8 til Figur 1-10) indikerer, at Kinas industrielle behov for aluminium sikres igennem forarbejdning af egne og importerede bauxitressourcer fra få store producenter.

Figur 1-8 Sankey-diagram for handel med bauxitmalm (HS 26.06) i 2020. Alle værdier er i mio. USD, baseret på Tabel 1-8.

Figur 1-9 Sankey-diagram for handel med aluminiumoxid/alumina (HS 28.18) i 2020. Alle værdier er i mio. USD, baseret på Tabel 1-9.

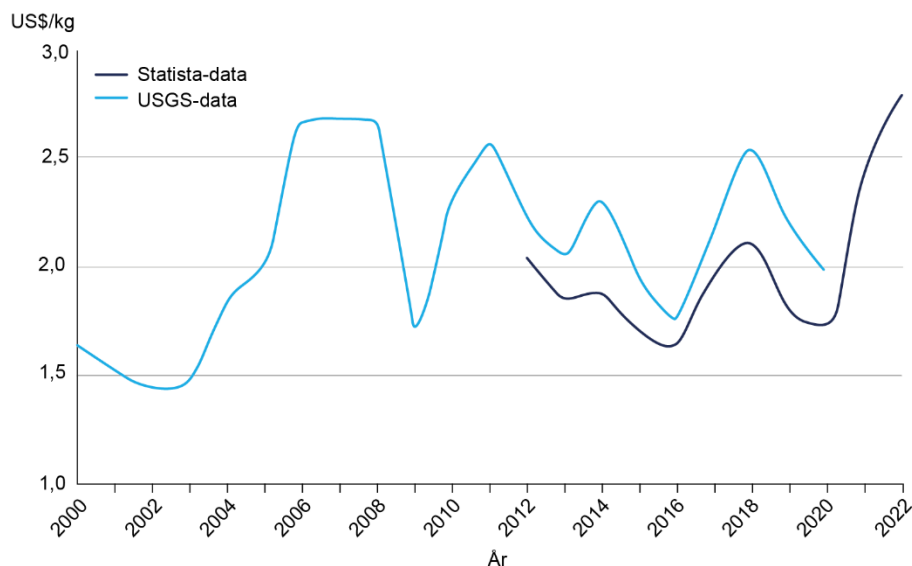

Figur 1-10 Sankey-diagram for handel med råaluminium (HS 76.01) i 2020. Alle værdier er i mio. USD, baseret på Tabel 1-10.

1.5.1 Priser

Bauxitprisen er afhængig af kvaliteten (reaktivt $Al_2O_3\%$; silikaindhold, kornstørrelse, mineralogi), og varierer fra 41 USD/ton til 54 USD/ton alle CIF Kina (dvs. at prisen er inkl. fragt og forsikring til havn i Kina) (november 2023), men har været nogenlunde stabil fra 2014 til 2020, hvorefter der

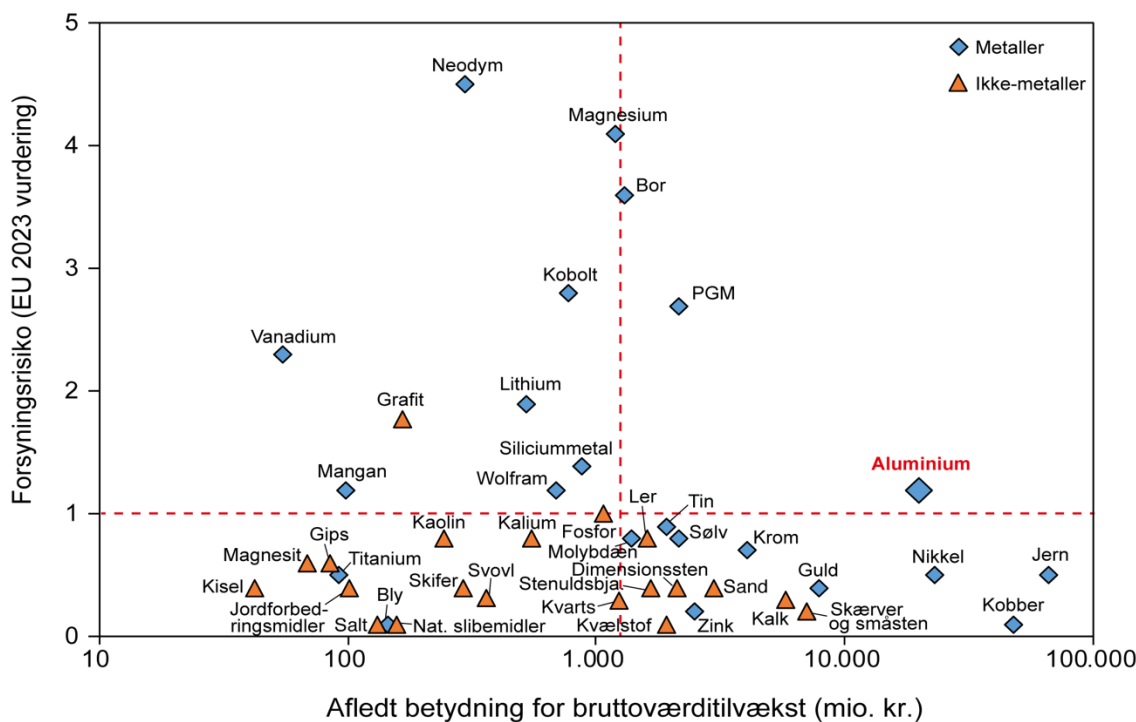
frem til midten af 2022 var en markant stigning i prisindekset, som siden har være faldende. Priserne for alumina har over de sidste 20 år generelt været stærkt stigende med mindre fald under finanskrisen i 2008-09, i 2020-22 og er i november 2023 omkring 200 USD/ton. Denne stabilt, stigende tendens for alumina adskiller sig fra de prisudsving, der ses for aluminium, hvor priserne siden 2000 har udvist store variationer med laveste priser i 2008, 2015 og 2020, og de mest markante toppe i 2011, 2014, 2018 og 2022; i november 2023 er prisen ca. 2.260 USD/ton. Prisniveauer for bauxit varierer mellem forskellige kilder, men tendenserne er overensstemmende og indikerer, at priserne for 2022 udgør en ny periode med høje priser (Figur 1-11).

Figur 1-11 Prisudvikling for aluminium i perioden 2000-2020. Kilder: Screen2 Aluminium factsheet (2023) og Statista (2023).

1.6 Det danske forbrug

Aluminium er et af de vigtigste mineralske råstoffer for Danmark og har den fjerdestørste økonomiske betydning for råstoffer til den danske industri (Figur 1-12). Aluminium, og produkter hvori metallet indgår, havde i 2019 en eksportværdi for Danmark på 20 mia. kr. Danske virksomheder har varekøb med aluminium for 21 mia. kr. og metallet kan relateres til 28.000 beskæftigede i Danmark (Clausen *et al.* 2023). Omkring 50 % af det aluminium, der i 2019 blev brugt i Danmark, indgår i materialekomplekse produkter, som er kendetegnet ved komplekse forsyningskæder, hvor det er vanskeligt at finde råstofoprindelsen og forsyningsrisikoen. Anvendelserne for aluminium i Danmark er mangearterede og sammenlignelig med det globale forbrug.

Figur 1-12 Aluminium og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark. Af de undersøgte råstoffer er aluminium sammen med bor og platin-gruppemetaller (PGM) vurderet som kritiske for dansk industri efter vurderingskriterierne benyttet af Clausen et al. (2023). Figur modificeret efter Clausen et al. (2023).

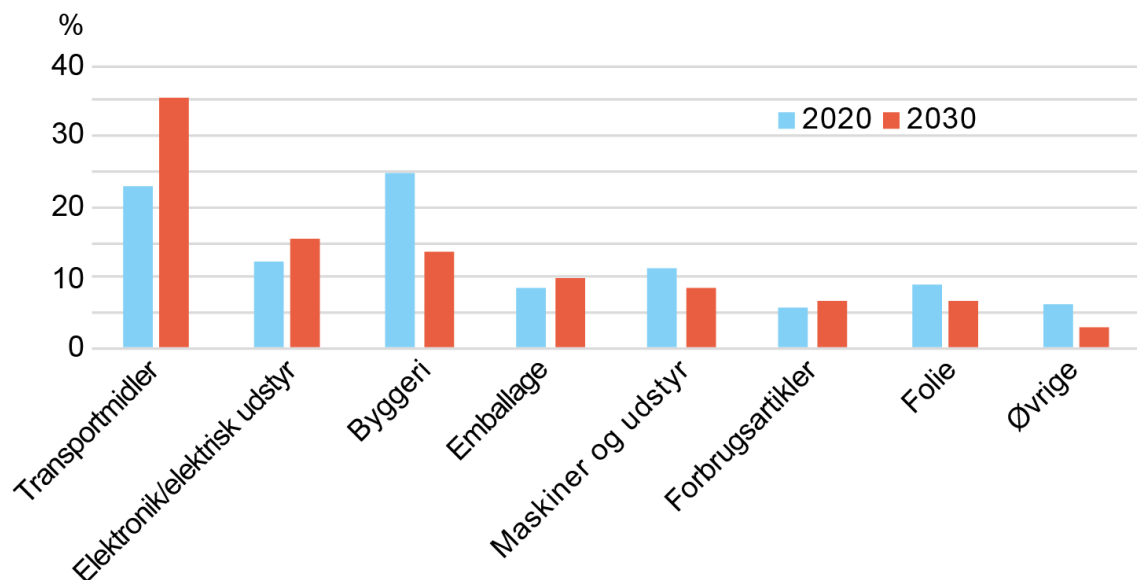
1.7 Perspektiver

Bauxit brydes i ca. 30 lande, hvoraf Australien, Kina og Guinea producerer næsten $\frac{3}{4}$ af den globale bauxitproduktion. Alumina produceres ligeledes i mange lande, herunder lande uden egen bauxitproduktion. Kina er verdens største aluminaproducent (ca. 50 %), efterfulgt af Australien og Brasilien med henholdsvis 8 % og 5 %. Aluminium fremstilles i mange lande, i de fleste på basis af importeret alumina; og Kinas dominans på aluminiumproduktion er yderligere styrket, da 57 % af produktionen foregår her, efterfulgt af Rusland (6 %) og Indien (6 %). Omkring 20 vertikalt integrerede selskaber producerer hovedparten af bauxit og alumina, hvor Alcoa Corp, Aluminium Corporation of China (Chinalco), Government of Guinea, South32 Ltd. og Rio Tinto er de største. Chinalco er også en af de største aluminiumproducenter i Kina, hvor andre store producenter bl.a. er China Hongqiao, Yunnan Aluminum og Shandong Xinfu Aluminum Group.

EU Kommissionen vurderer (EC 2023), at aluminium/bauxit har høj økonomisk betydning for EU (EI: 5,8), samt at den samlede forsyningsikkerhed ligeledes er høj (SRE:1,2; SRP:0,5), dog med produktion af bauxit som det mest sårbare, og derfor klassificeres aluminium/bauxit som et kritisk råstof. Aluminium/bauxit betragtes ligeledes som et kritisk råstof i USA, Canada og Kina (Clausen et al. 2023).

Frem mod 2030 forventes efterspørgslen på aluminium at stige som følge af et voksende forbrug til elektriske produkter, i byggeriet og til emballage i især fødevarerindustrierne. Der forventes herudover en stigende efterspørgsel på aluminium fra bil- og flyindustrierne, hvor aluminium i

stigende omfang erstatter rustfrit stål, da det har lavere vægt og i øvrigt har nogle af de samme egenskaber. Der er også forventninger om, at aluminium vil blive efterspurgt til stærkstrøms-el-kabler. Markedet for aluminium til Li-ion-batterier, i form af aluminiumoxid (HPA), forventes også at være et betydeligt vækstområde. Samlet vurderer Aluminium Stewardship Initiative (2019), at efterspørgslen på aluminium vil øges fra 33,3 Mt i 2020 til 119,5 Mt i 2030, hvoraf $\frac{2}{3}$ af efterspørgslen vil være fra Kina og det øvrige Asien. Milewski (2022) forventer, at hovedparten af væksten vil være knyttet til fremstilling af transportmidler og til elektriske og elektroniske industrier (Figur 1-13).

Figur 1-13 Aluminiumforbruget fordelt på sektorer i 2020 og 2030. Baseret på Milewski (2022).

De meget høje forventede vækstrater for aluminium kan blive vanskeliggjort af en række forhold, bl.a. Kinas stærke dominans i alle led fra aluminaproduktion til færdige produkter og andre geopolitiske forhold. Desuden kan indførelse af fx strengere miljøkrav til deponering af til red mud, krav til CO₂-reduktioner til den samlede aluminiumproduktion og høje energipriser dæmpe væksten. Høje energipriser har allerede medført lukninger og reduktion af produktion i Europa; i Kina har der været reducerede produktioner som følge af lav vandstand ved nogle vandkraftværker, som leverer strøm til produktionen, som dog er kompenseret på andre anlæg. I tillæg hertil kommer de pålagte handelssanktioner mod Rusland.

1.8 Referencer

Aluminium Stewardship Initiative 2019: The Aluminium Stewardship Initiative. Available at: <https://aluminium-stewardship.org/> (Accessed: 6 August 2019)

Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. and Vind, I. 2023: Dansk industris brug af minerale råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>

CRU 2022: Opportunities for aluminium in a post-Covid economy. CRU Reference ST2342-21

De Berker, A. 2022: Understand your aluminum emissions. Published on Carbon Chain website 27 June 2022: <https://www.carbonchain.com/blog/understand-your-aluminum-emissions>

- European Commission (EC) 2020: Study on the EU's list of Critical Raw Materials (2020) – Final report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c0d5292a-ee54-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- Evans, K. 2016: The history, challenges, and new developments in the management and use of bauxite residue. *Journal of Sustainable Metallurgy*, 2(4), 316-331.
- IEA 2022: Aluminum <https://www.iea.org/energy-system/industry/aluminium>
- Kolbeinsen, L. 2020: The beginning and the end of the aluminium value chain. *Materiaux & Techniques* 108, 506, 2020
- Meyer, F.M. 2004: Availability of Bauxite Reserves, *Natural Resources Research* Vol 13, no 3 Sept 2004
- Milewski, A. 2022: Aluminium supply shutting down as demand set to rise. The Oregon Group website besøgt 1/11-23) <https://theoregongroup.com/commodities/aluminium-supply-shutting-down-as-demand-set-to-rise/>
- Mining Technology 2023: <https://www.mining-technology.com/marketdata/ten-largest-bauxites-mines/?cf-view>
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Screen2 Aluminum factsheet 2023: Screen2 Factsheets updates based on the EU Factsheets 2020 Aluminium and bauxite. https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/06/SCREEN2_factsheets_ALUMINIUM.pdf
- Statista 2023: Average aluminum prices from 2012 to 2022. <https://www.statista.com/statistics/276643/aluminum-prices-since-2003/>
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- World Mining Data (WMD) 2022: Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

2. Bor

2.1 Introduktion

Bor (B) er grundstof nr. 5 i det periodiske system og er et vigtigt råstof med bred industriel anvendelse til bl.a. glas, glasfiber, magneter, keramiske produkter, gødningsstoffer og rengøringsmidler. I naturen findes bor i mineraler, der foruden bor består af oxygen og andre grundstoffer, og i 'brines' (vandige opløsninger med højt indhold af almindelige salte Na, K, B, I, Li m.fl.); bor udvindes fra begge typer. Både bormineraler og -brines anvendes til fremstilling af borat, borax og borsyre, som både har direkte kemiske anvendelser og desuden indgår ved fremstilling af specialmaterialer. Yderligere forarbejdning til borkomposit-højstyrkematerialer udføres af specialvirksomheder.

Tyrkiet og USA er langt de største producenter af bor. Produktionen i Tyrkiet domineres af det statejede tyrkiske selskab Eti Maden og i USA af det amerikanske registrerede US Borax (ejet af Rio Tinto), som også er de dominerende producenter af produkter i de øvre og mellemste dele af forsyningskæderne; disse to selskaber stod i 2021 for ca. 75 % af den globale produktion af borat. Både Tyrkiet og USA eksporterede størstedelen af deres produktion til Kina, og Kina udfører ca. 80 % af processering og produktion i de nedre dele af forsyningskæderne, fx borkarbider og andre specialprodukter (Sun 2022).

Bor blev vurderet som et kritisk råstof af både EU i 2020 og 2023 (EC 2020, 2023) samt af Japan i 2020 og i 2023 for Danmark (Clausen *et al.* 2023). Branchen vurderer, at der frem mod 2028 vil være et forsyningsunderskud på ca. 2 Mt borsyre-ækvivalenter (Sun 2022).

2.2 Anvendelser og sektorer

Det største forbrugsområde for bor er til borsilikatglas, isoleringsmaterialer, glasfibre og E-glas (electrical grade glass) (Figur 2-1). Tilsætning af bor sænker smeltepunktet for glassmelten og øger glassets termiske og fysiske styrke og anvendes derfor til bl.a. varmeresistent glas (pyrex-glas), glasfiber og industrielt samt optisk glas. Bor tilsættes både i form af mineralkoncentrater og raffinerede borater som fx boraxpentahydrat og borsyrer. Borsilikatglas indeholder 7-15 % B_2O_3 ; til glasvævet i vindmøllevinger anvendes 5-10 % B_2O_3 .

Keramiske produkter: Bor bruges både som fluxmiddel til nedsættelse af smeltetemperatur og tilsættes til glasurer og emaljer for at øge brugsstyrken.

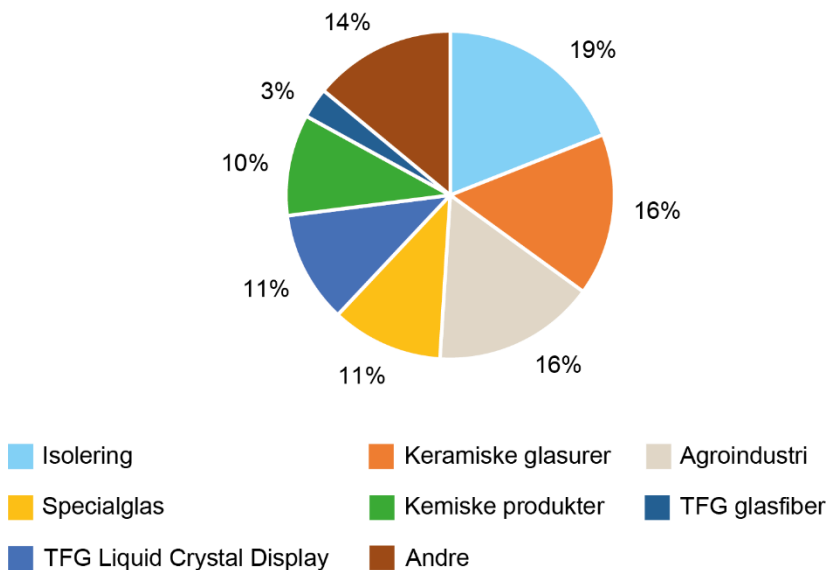
Bor anvendes som perborat i vaskepulver og rengøringsmidler, hvor det bleges, blødgør vand og fjerner snavs.

Bor bruges som additiv til stål- og ferrolegeringer, hvor det bidrager til øget materialestyrke. Bor indgår også i stærke magneter som NdFeB-typer; borindholdet i disse magnettyper er typisk omkring 1 %.

Bor anvendes til fremstilling af bornitrid (borazon), der er et af de hårdeste kendte materialer, og til fremstilling af borkarbider, titanborid og wolframborider, som ligeledes har meget høje hård-

heder og smeltepunkter. Nogle af disse forarbejdes til højteknologiske kompositmaterialer og anvendes i militær- og luftfartsindustrierne.

Bor tilsættes gødningsstoffer som mikronæringsmiddel. Til dette formål er bormineraler med indhold af calcium ikke egnede, og derfor foretrækker gødningsindustrien de amerikanske forekomster. Herudover anvendes bor bl.a. til: kemikalier til brandslukningsudstyr, teflon, plastlag på fiberoptikkabler, træimprægneringsmidler, katalysator ved smeltning af kobber og bly, medicinske og kosmetiske produkter og vandbehandling. Desuden vurderes diboran (B_2H_6), pentaboran (B_5H_9), decaboran ($B_{10}H_{14}$) og alkaliboron at kunne blive fremtidige raketbrændstoffer (Helvaci 2017).

Figur 2-1 Anvendelsesfordelingen af bor i 2018. Borater er råstoffer, som har mange forskellige anvendelsesområder. Kilde: Cann (2018).

2.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

De fleste anvendelser af borprodukter giver kun undtagelsesvis mulighed for genanvendelse, og genanvendelsesraten er derfor kun 1 % (EOL-RR) (EC 2023).

Til de fleste anvendelser, hvor bor indgår, kan råstoffet ikke erstattes uden, at det sker på bekostning af ydelsen eller slutkvaliteten af det endelige produkt (Screen2 Boron factsheet 2023). Til glas- og keramiske produkter kan bor substitueres med fosfater. Hvor bor anvendes til fremstilling af rengøringsmidler, kan det erstattes med klor og enzymer; i emaljer kan lithiumprodukter erstatte bor. EC (2023) har estimeret, at for EU er bors substitutionsindeks SI-RR: 0,99 og SI-EI: 0,99.

2.4 Global forsyning

2.4.1 Geologi

De største opgjorte forekomster findes i Kina, Tyrkiet, Tibet, Japan, USA og Serbien (USGS 2022). De mest højlødige forekomster, som bl.a. findes i Tyrkiet, indeholder op til 30 % borat (B_2O_3); i de fleste forekomster er borindholdet dog betydeligt mindre. Selve dannelsesmåden har

betydning for, hvilke bormineraler der er dannet i forekomsterne og har dermed betydning for, om der kan være andre kommercielle mineraler eller råstoffer i borforekomsterne, som fx lithium. Det er netop forskelle i dannelsesmåden, der er årsag til, at Tyrkiet primært indvinder colemanit, USA mest kernit, og at produktionerne i Rusland og Kina primært er baseret på datolit. Med dette følger, at de store forekomster i Tyrkiet domineres af calciumborater, mens forekomsterne i USA domineres af natriumborater (Warran 2020). I Tabel 2-1 ses de kommercielt vigtige bormineraler.

Der kendes mere end 250 forskellige borholdige mineraler. De mest almindelig er silikater som turmalin og axinit, men omkring 90 % af verdensproduktionen er baseret på følgende fem mineraler: colemanit, kernit, tincal/borax, datolit og ulexit. Mineralerne adskiller sig især ved forskelle i indholdet af bor, natrium, calcium og krystallinsk vand og har dermed forskellige fordele og ulemper i relation til både råstofforarbejdning og anvendelse.

2.4.2 Globale borreserver

Verdens samlede reserver af borater opgives almindeligvis i B₂O₃-ækvivalenter. De globale reserver af borater er opgjort til omkring 1.340 Mt, hvoraf langt størstedelen findes i Tyrkiet (Tabel 2-2). Med de nuværende kendte borreserver vil produktionen kunne række til flere hundrede år, men de globale opgørelser er meget usikre, fordi der anvendes forskellige opgørelsesmetoder, og en del lande, som fx Argentina, Bolivia og Tyskland, ikke opgør deres borressourcer (USGS 2023). Samlet set er hverken størrelse eller datakvalitet sikre, og en del af reserverne kan muligvis ikke indgå i en fremtidig produktion.

Tabel 2-1 Kommercielt vigtige bormineraler. Kilde: Helvaci (2017).

Mineral	Kemisk formel	Borindhold (B ₂ O ₃ wt.%)	Vigtige produktioner
Boracit	Mg ₃ [B ₇ O ₁₃]Cl	62	
Colemanit	Ca ₂ B ₆ O ₁₁ · 5H ₂ O	51	Tyrkiet (regionerne: Emet, Bigadic, Kestelek) USA (lille produktion i Death Valley)
Datolit	CaBSiO ₄ (OH)	22	Rusland; Kina
Kernit	Na ₂ B ₄ O ₆ (OH) ₂ · 3H ₂ O	51	USA (Kramerforekomsten)
Ludwigit	Mg ₂ FeBO ₅	17	Kinas produktion er mest baseret på ludwigit
Pandermit	Ca ₂ B ₅ O ₇ (OH) ₅ · H ₂ O	50	n.a.
Sassolit	H ₃ BO ₃	56	n.a.
Tincal/borax	Na ₂ [O ₂ B ₄ O ₅ (OH) ₄] · 8 H ₂ O	36	Tyrkiet (Kirka), USA (Boron), Argentina (Tincalayu og Loma Blanca)
Ulexit	NaCa[B ₅ O ₆ (OH) ₆] · 5H ₂ O	43	Tyrkiet (regionerne: Emet, Bigadic, Kestelek)

Tabel 2-2 Verdens borreserver i 2022 opgjort for seks lande; hertil kommer en række lande som ikke angiver denne type data. Kilde: USGS (2023).

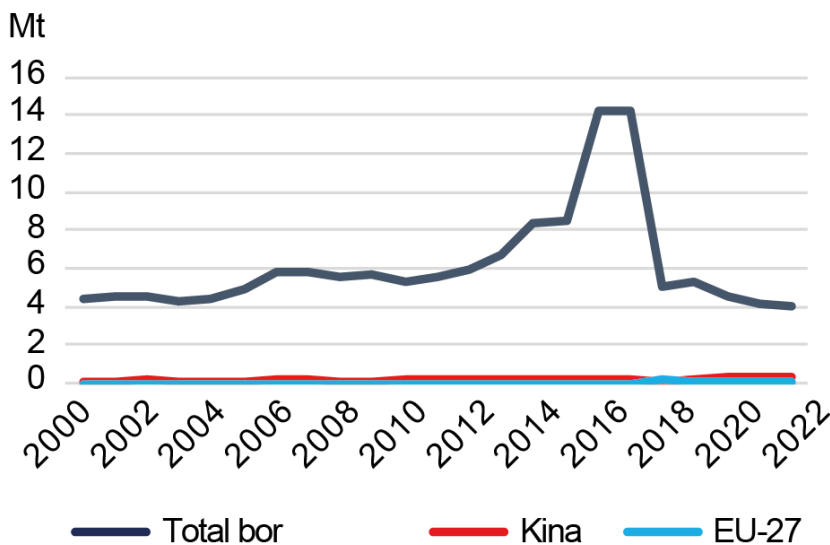
Borreserver (B ₂ O ₃ -ækvivalenter)	Mt (B ₂ O ₃)
USA	40
Chile (ulexit)	35
Kina (boric oxide equivalent)	21
Peru (crude borate)	4
Rusland (datolite)	40
Tyrkiet (refined borate)	1.200
Total	1.340

2.4.3 Global borproduktion

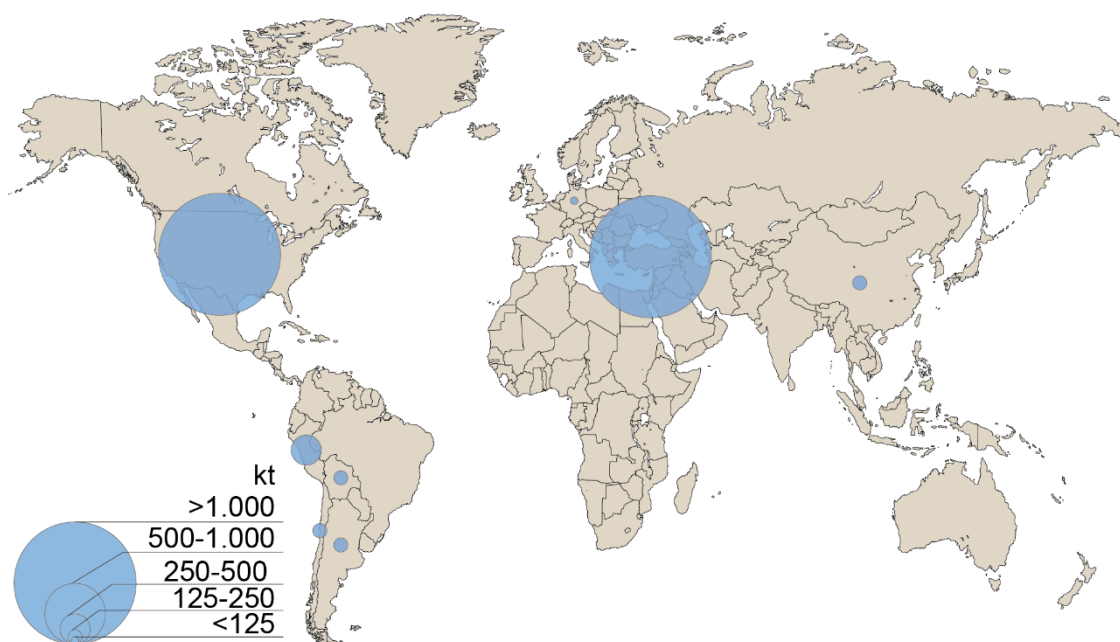
USGS udarbejder årlige opgørelser af den globale produktion af bormineraler (borat); opgørelserne er dog kun retningsgivende som følge af uensartede opgørelsesmetoder landene imellem, og fordi USA af strategiske årsager har fravalgt at oplyse om egne produktioner. I det følgende er USA's produktion estimeret til ca. 60 % af den tyrkiske produktion (Elevli *et al.* 2022). I perioden 2000-2012 var den samlede boratproduktion 4-5 Mt/år, derefter en betydelig stigning frem mod 2017, hvor produktionen var op til 14 Mt/år; herefter faldt produktionen og var i 2021 på laveste niveau i 20 år (Figur 2-2). Der er ikke fundet forklaring på hverken den markante stigning eller de senere års faldende produktion. Kina råder kun over lavlødige borforekomster, og produktion af bormineraler i Kina har været mindre end 10 % af den globale produktion, dog med en lille stigning siden 2019; Kina er derfor afhængig af import (Figur 2-2).

I 2021 udgjorde den samlede boratproduktion omkring 4 Mt, hvoraf Tyrkiet og USA stod for omkring 75 %, mens den øvrige produktion kom fra Kina, Chile og Bolivia med henholdsvis 380.000 ton, 300.000 ton og 210.000 ton. Derudover var der små volumener fra Tyskland, Rusland, Argentina og Kasakhstan (Tabel 2-3). I Figur 2-3 ses en oversigt over nogle af de største producentlande af bor, men nogle af de større bormineral og selskaber er vist i Tabel 2-4.

WMD (2022) angiver den globale boratproduktion i 2020 til ca. 3,6 Mt B₂O₃, hvilket er et fald i forhold til de foregående 4 år, hvor produktionen var over 4 Mt B₂O₃.

Figur 2-2 Oversigt over historisk produktion af borater i perioden 2000-2021. Kilde: USGS (2000-2022). Bemærk: USA har ikke opgivet egen produktion siden 2005, og produktionen er derfor estimeret som 60 % af Tyrkiets produktion.

Figur 2-3 Oversigt over nogle af verdens største borproducerende land. Baseret på data fra USGS (2023).

Tablet 2-3 Produktionen af boratminerale, opgjort af USGS (2023), Statista (2023) og WMD (2022). Data viser store indbyrdes forskelle.

Produktionsland/mineral	2021 (USGS)	2020 (Statista)	2020 (WMD))
Argentina, råmalm	71.000	70.000	134.604
Bolivia, ulexit	210.000	200.000	258.019
Chile, ulexit	300.000	400.000	288.10
Iran, uspecificeret	-	-	1.495
Kasakhstan, uspecificeret	-	30.000	30.000
Kina, boric oxide equivalent	380.000	250.000	250.000
Peru, crude borate	50.000	110.000	43.645
Rusland, datolite ore	80.000	80.000	85.000
Tyrkiet, refined borates	1.700.000	2.400.000	1.680.000
Tyskland, compounds	120.000	120.000	-
USA	c. 1.200.000	-	1.680.000
Total	c. 4.000.000	3.660.000	3.601.366

2.4.3.1 Selskaber involveret i produktion og forarbejdning af bor

Den globale produktion af borater domineres af to producenter:

- 1) Det tyrkiske statsejede ETI Maden som kontrollerer verdens største boratforekomster i Tyrkiet (overvejende colemanit og mindre andele tincal). Produktion 2019: 2 Mt. Omkring 95 % af produkterne blev eksporteret (Elevli *et al.* 2022).
- 2) US Borax, datterselskab af Rio Tinto. Produktion 2019: 1 Mt borat (boraxpentahydrate, boraxdecahydrate og borsyre på basis af tincal og kernit. US Borax producerer desuden anhydridborat-produkter på basis af boraxdecahydrat (Elevli *et al.* 2022).

Tabel 2-4 Oversigt over de betydeligste producenter af primære borprodukter.

Land	Selskab	Råstofressourcer	Produktion	Bemærkninger
Argentina	Minera Santa Rita (MSR)	Saltsøforekomster i provinserne Jujuh, Salta og Catamarca. 6 mio. ton	60.000 ton/år. Forventet udvidelse til 75.000 ton/år	MSR har overtaget Borax Argentina S.A. fra Allkem Ltd (august 2022) mod at Allkem Ltd kan købe lithiumprodukterne.
	Tincalayu	Tincalayu borax-forekomst.	130.000 ton/år	Mindat (2022)
	Ulex Empresa Minera	Bryder hydroboracit og colemanit i Sol de Manana minen; Salta-provinsen	Ukendt – men lille	Ulex (2022)
Bolivia		Salar de Coipase, der brydes evaporitter	Ukendt	
	Industrial Tiorra	Saltsøforekomsterne Laguna Capina og Challviri (ulexit)	15.000 ton/år (borsyrer)	Borates Today (2022c)
Chile	Allkem Ltd	Salar de Atacama-forekomsten i Chile (open cast)		
Iran		Gharah Gol-minen, Zanjan-provinsen		University of Tehran (2023)
Kasakhstan		Inderborskiy-minen	Evaporit/salt-dome (colemanit og ulexit)	USGS (2022)
Kina (se også tekst)		Ludwigit-produktion i provinserne Liaoning og Quinhai		Borates Today (2022a)
Peru	Inkabor	Ulexit fra Laguna Salinas		Kun produktion i april-november
Rusland	Ikke identificeret	Dalnegorski-minen bryder borsilikater. Malmledighed: 6-12 % B ₂ O ₃	Ca. ⅓ af landets borproduktion (dvs. 50.000 ton i 2021)	Warren (2020)
		Tayzhonoye-minen i Sakha-Yakutia-regionen		Biprodukt til jernmalm
	MMC Bor	Ukendt		Integreret borproducent som på basis af datolit producerer calciumborat, bo anhydrid, borsyre og natriumperborat, og ferro-boron (ca. 200 ton/år).
	JSC Aviabor	Ukendt		Kemisk virksomhed der producerer borat, borsyrer og specialprodukter som fx borane complexes, borehydrides, organoboranes.
Tyrkiet	Eti Maden	Kestelek-mine	Colemanit/ulexit og produktion af borsyre	
		Bigadic-mine	Colemanit/ulexit og produktion af borsyre	
		Emet-mine	Colemanit/ulexit og produktion af borsyre	
		Kirka-mine	Tincal og produktion af borsyre	
Tyskland	Ukendt	Ukendt		Borproduktion som biprodukt til kalium, der indvindes fra permiske saltaflejringer.
USA	US Borax	Boron-minen, Californien (tincal, kernit)		

Disse to virksomheder kontrollerer omkring 75 % af verdensmarkedet af borater, fordelt med ca. 42 % fra ETI Maden og 33 % fra US Borax. Den resterende del af produktionen forestås af bl.a. American Borate (USA), Allkem Ltd. (Chile), Inkabor (Peru, Bolivia), Searles Valley Minerals Inc, (Sydafrika) og Minera Santa Rita (Argentina). Det skal bemærkes, at Aluminum Corporation of China Ltd (Chinalco) er største aktionær (14,6 %) i Rio Tinto, og at Kina dermed har interesser i US Borax' produktion i USA.

Der er en betydelig vertikal integration i borforsyningskædernes øvre og mellemste dele. Herudover er der en række virksomheder som producerer borprodukter på basis af indkøbt bormineral, som fx Boron Specialities LLC (USA) og JSC Aviabor (russisk registreret).

Kinesiske mineselskaber står for 10 % af den globale produktion og forsyner ca. 1/3 af det kinesiske marked. Mere end 80 % af Kinas produktion af borater produceres i Liaoning-provinsen, ca. 10 % i Tibet og 6 % i Quinhai-provinsen, hvor hovedparten af ressourcerne er mineralet ludwigit (Borates Today 2022a). Malmene fra Liaoning-provinsen indeholder 7-20 % B_2O_3 , hvorimod saltsøforekomsterne i Quinhai indeholder ca. 3,3 % B_2O_3 og produceres fra mineralerne ulexit, pinnoit og tincal.

Kina forarbejder egne og importerede råstoffer til borax, borhydroxider, perborater, borsyrer, bor-karbider, fluorborater, bortrifluorid, ferroboration, borhalider og borider. Da Kinas egne ressourcer er lavlødige, er hovedparten af den kinesiske produktion af borprodukter baseret på importerede borrarstoffer.

2.4.4 Fremstilling af borprodukter

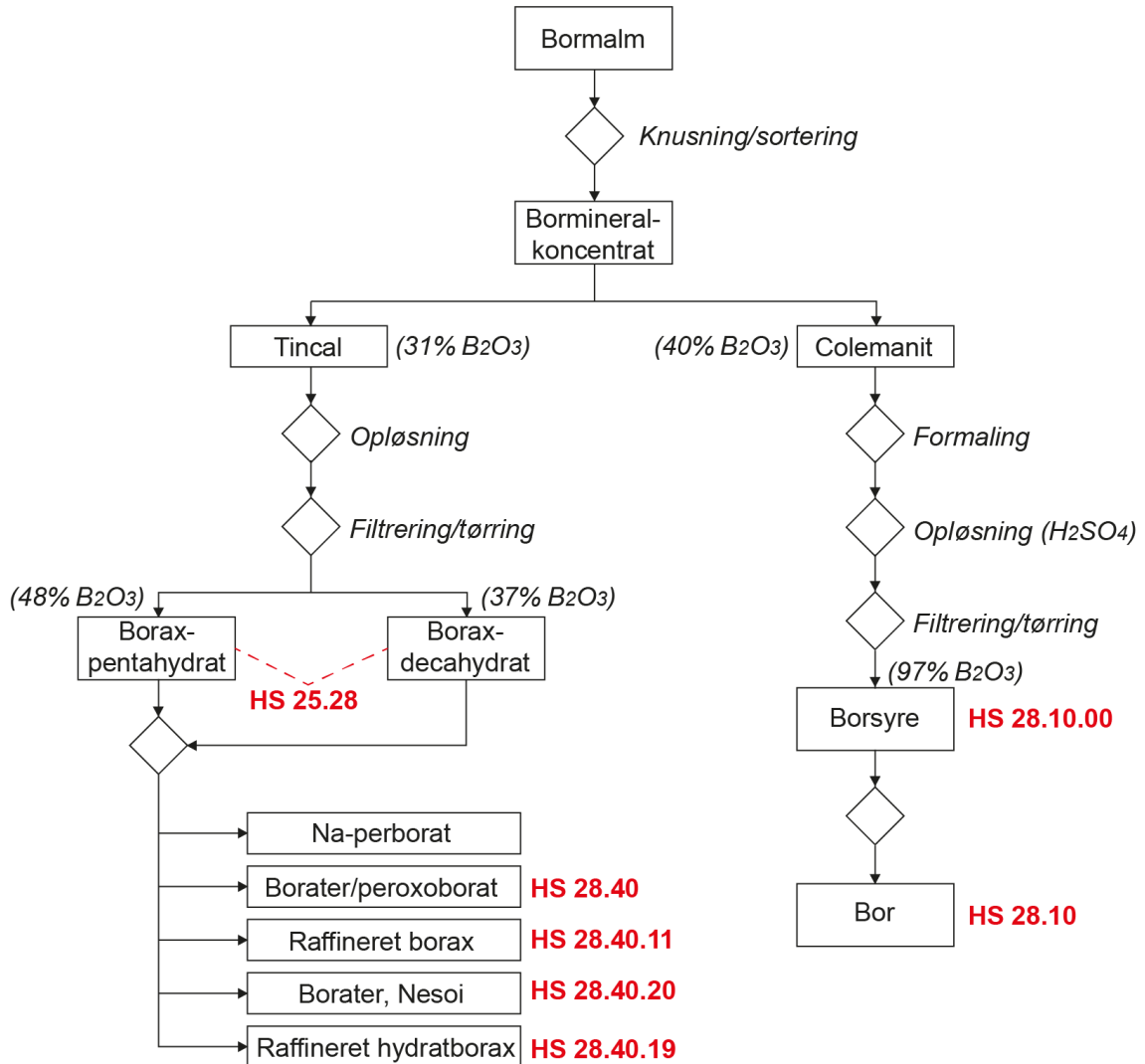
Forsyningskæderne for bor er almindeligvis stærkt vertikalt integrerede, så samme selskab udfører både mineraludvinding, forarbejdning af malmen og fremstiller raffinerede produkter (frem til 3. derivat). Derfor er det vanskeligt at opdele forsyningskæder for borprodukterne i øvre, mellem og nedre dele af forsyningskæderne. Nedenstående gives en gennemgang af de typiske processer fra brydning af bormineraler/behandling af borholdige brines til nogle færdige råvarer (se også Figur 2-4).

Minedrift/indvinding: Hovedparten af indvindingen af bor udføres som minedrift i åbne miner; herudover indvindes bor fra evaporitter (grundvand/overfladevand med særligt højt saltindhold). Behandlingen af malmen/evaporitten varierer i forhold til det dominerende bormineral:

- Behandling af tincal/borax-malm: Malmen knuses og opløses i kogende vand, og ikke-opløselige bestanddele frasorteres. Den borholdige opløsning udkrystalliseres, filtreres og tørres; produkterne er typisk boraxpentahydrat og boraxdecahydrat. Boraxpentahydrat anvendes til fremstilling af anhydratborax, og boraxdecahydrat anvendes især til fremstilling af rengøringsmidler.
- Behandling af ulexit-koncentrat omfatter følgende procestrin: opløsning i vand, filtrering, kalcinerings (625-850 °C), formaling og sortering. Produkterne anvendes enten direkte eller indgår som råstof i yderligere forarbejdning.
- Behandling af colemanit-malm omfatter følgende procestrin: Nedknusning og udsortering af colemanit; opløsning af colemanit i soda, hvorved der dannes natriumborat, som anvendes til fremstilling af borsyre. Borsyren filtreres, centrifugeres og sælges enten som krystal eller pulver (Elevli *et al.* 2022).
- Behandling af datolit-malm (indgår kun i de russiske produktioner): Malmen knuses og opløses i soda, hvorved der fremstilles borsyrer, som ved behandling med natriumkarbonat omdannes til decahydratborax (Warren 2020).

Produktion af borsyre og boraxdecahydrat udføres verden over af virksomheder, som ikke selv bryder malmen, men indkøber semiprodukterne hertil; fx eksporterer Tyrkiet 75 % af deres produktion som råborat.

Energi-, vand- og råstofforbrug til fremstilling af borsyre, boraxpentahydrat, boraxdecahydrat og natriumperborat er vist i Tabel 2-5, hvoraf det fremgår, at især vandforbruget er markant.

Figur 2-4 Generisk procesdiagram for fremstilling af borprodukter med angivelse af en række handelsvarekoder (HS-koder).

2.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

De klimatiske og miljømæssige påvirkninger ved fremstilling af borprodukter varierer både i forhold til, hvilket mineral der anvendes som råstof, og hvilket produkt der fremstilles. Türkbay *et al.* (2022a, b) rapporterer vand- og energiforbrug samt CO₂eq for produktion af en række forskellige borprodukter (Tabel 2-5); afhængigt af procesruten vil værdierne i tabellen skulle adderes.

Tabel 2-5 Oversigt over forbrug af råstof, vand og energi til fremstilling af 1 ton raffineret borprodukt. Kilde: Türkbay et al. (2022a, b), baseret på data fra 1987.

Bormineral	Forbrug af borråstof, vand og energi per ton borprodukt				Produkt 1 ton
	Ton	EI (kWh)	Vand (m ³)	CO ₂ -eq	
Colemanit	1,5	130	25	495	Borsyre
Tincal	2,3	130	45	566	Boraxpentahydrat
Tinal	1,7	125	14	1.248	Boraxdecahydrat
Konc. tincal	1,1	110	6	1.701	Natriumperborat

2.5 Handel

En oversigt over vigtige kommercielle borprodukter er vist i Tabel 2-6. Handelsstatistikker giver kun mulighed for at vurdere enkelte af de kommercielle borprodukter, heriblandt mineralkoncentreter. Den internationale handel for borat (HS 28.40), bor (HS 28.10.) og borax (HS 25.28) udgjorde mere end 2 mia. USD. i 2020 (Tabel 2-7).

Tabel 2-6 Vigtige kommercielle borprodukter, med angivelse af borindhold. Kilde: Helvaci (2017).

Produkt	Kemisk formel	Typisk borindhold (B ₂ O ₃ %)
Boraxdecahydrate	Na ₂ B ₄ O ₇ ·10H ₂ O	30
Boraxpentahydrat	Na ₂ B ₄ O ₇ ·5H ₂ O	47
Borsyre	H ₃ BO ₃	56
Boraxanhydrat	B ₂ O ₃	100
Natriumperborat	NaBO ₃ ·4H ₂ O	22
Rå-boraxanhydrat	Na ₂ B ₂ O ₃	69

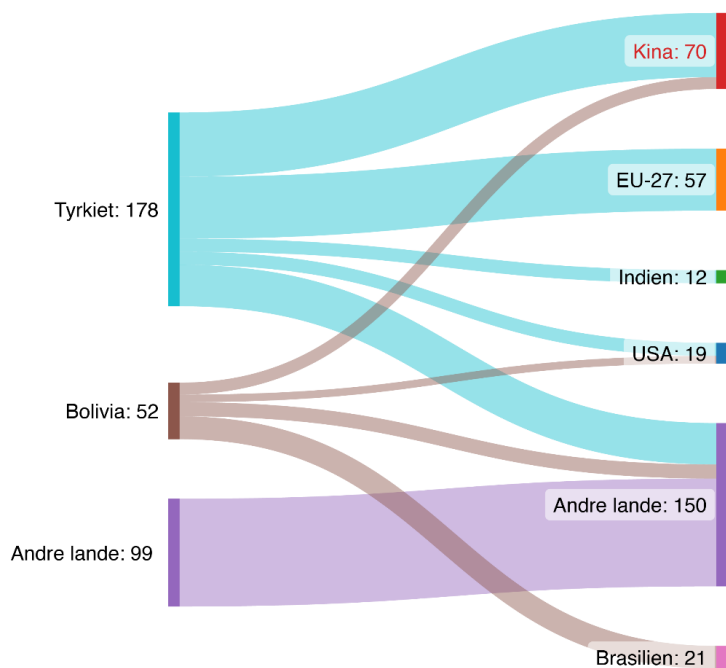
Tabel 2-7 International handel med udvalgte borprodukter i 2020, med angivelse af handelskode og -værdi. Kilde: OEC World (2023).

HS-kode	Varekodebeskrivelse	Værdi (mio. USD)
25.28	Borax	404
28.40	Borates	1.100
28.40.11	Disodium tetraborate (refined borax)	73
28.40.19	Disodium tetraborate – refined	855
28.40.20	Borates of metals except refined borax	157
28.10	Boron	538

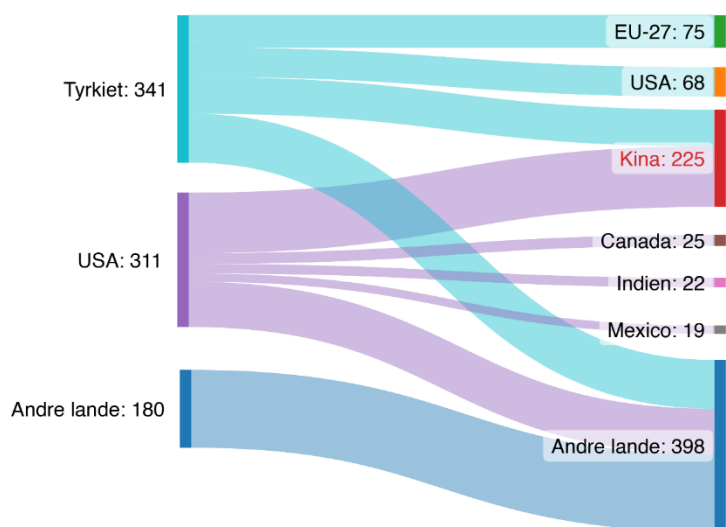
Tyrkiet og USA har domineret markederne for borprodukter i mere end 20 år, og i 2020 stod de to lande for ca. ¾ af eksporten – med Kina som en ubetydelig eksportør og producent. Omvendt gælder, at Kina dominerer importen, som aftager c. 17% af borax eksporten (HS 25.28); 34% af bor eksporten (HS 28.10) og 27% af borat eksporten (HS28.40).

Eftersom Tyrkiet og USA dominerer markederne for borprodukter, er de også helt dominerende i forhold til eksport af borat (HS 28.40) og bor (HS 28.10) med henholdsvis 78 % af verdenshandlen for borat og 58 % målt i handelsværdien af verdenshandlen for bor; for borax (HS 25.28) er eksporten domineret af Tyrkiet og Bolivia med henholdsvis 54 % og 16 %. Det fremgår desuden, at Kina er verdensledende importør for alle tre produkter og er USA's vigtigste importør for borat og

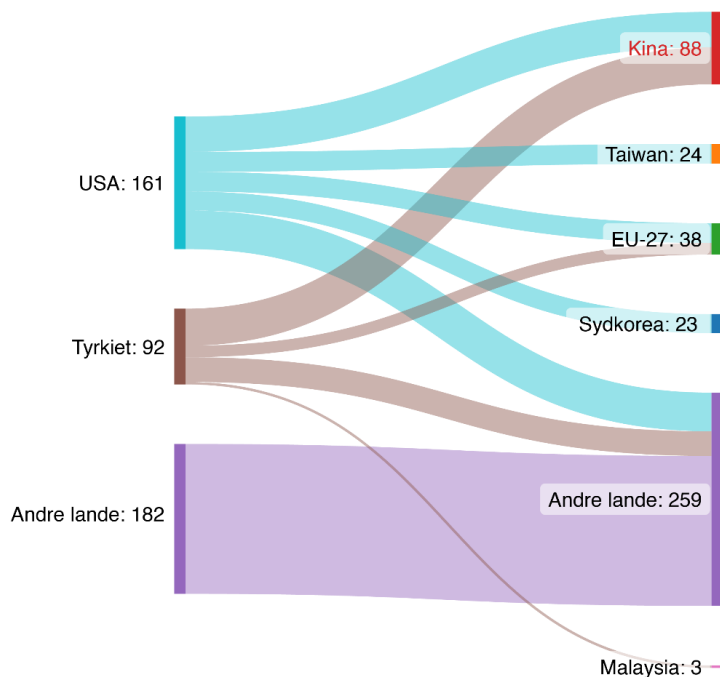
bor, endda med stigende betydning set over perioden 2010-2020. Disse handelsrelationer er illustreret i Sankey-diagrammer i Figur 2-5 til Figur 2-7.

Figur 2-5 Sankey-diagram for eksport-import af borax (HS 25.28) i 2020. Alle værdier i mio. USD. Baseret på OEC World (2023).

Figur 2-6 Sankey-diagram for eksport-import af borat (HS6 28.40) i 2020. Alle værdier i mio. USD. Baseret på OEC World (2023).

Figur 2-7 Sankey-diagram for eksport-import af boroxid og borsyre (HS 28.10) i 2020. Alle værdier i mio. USD. Baseret på data fra OEC World (2023).

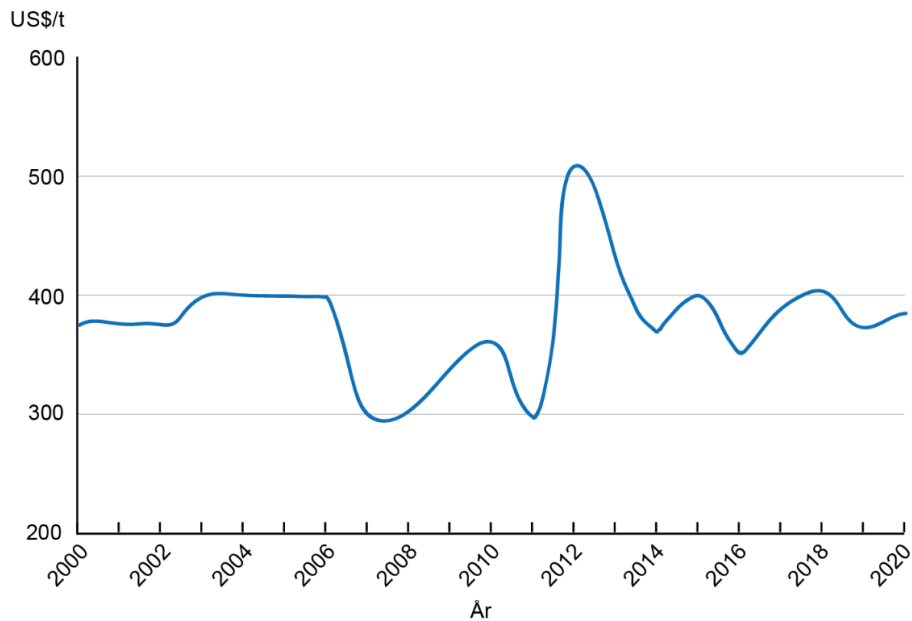
2.5.1 Priser

Priserne for bormineralkoncentrater er bestemt af borindholdet samt indhold/fravær af især calcium, natrium og kalium; for de afledte produkter indgår desuden energiforbruget i prisdannelsen. Prisen for bor er vist i Figur 2-8 og efter kraftige variationer i 2007 og de følgende år, har prisen været relativt stabil fra 2013 og frem til 2020. Prisvolatiliteten for borater lå på omkring 8 % mellem 2016 og 2020 (Screen2 Boron factsheet 2023), ligeledes har importpriserne for de mest almindelige borprodukter (borsyrer og boraxpentahydrat) til EU har været nogenlunde stabile i perioden 2010-2020.

Global Market Insights (2021) vurderer, at markedet for bormineraler og -kemikalier i 2020 udgjorde 3.363 mio. USD, og med en årlig vækst på 4,3 % vil det i 2027 udgøre ca. 4.500 mio. USD. Væksten skyldes især øget forbrug til energireduktion (isoleringsmaterialer o.l.) samt til glas og keramiske materialer, som indgår i konstruktionsindustrien.

Markedet for colemanit-produkter udgjorde i 2020 ca. 175 mio. USD og forventes at stige til 235 mio. USD i 2027. Global Market Insights (2021) forventer, at det globale marked for bormineral og -kemiske produkter til glas og keramiske formål vil udgøre omkring 3.000 mio. USD i 2027.

Nye markeder forventes at have en betydelig indvirkning på efterspørgslen efter borater, eksempelvis anvendelser af borater indenfor vedvarende energiteknologier, hvilket kan påvirke priserne de kommende 2-3 årtier (Bobbà *et al.* 2020; Widmer *et al.* 2015). Trods denne udvikling forventes prisændringer at forblive begrænsede, da der foregår vedvarende investeringer i nye boratfabrikker, hvilket bidrager til at kunne opretholde tilstrækkelig forsyning til den fremtidige efterspørgsel (Screen2 Boron factsheet 2023).

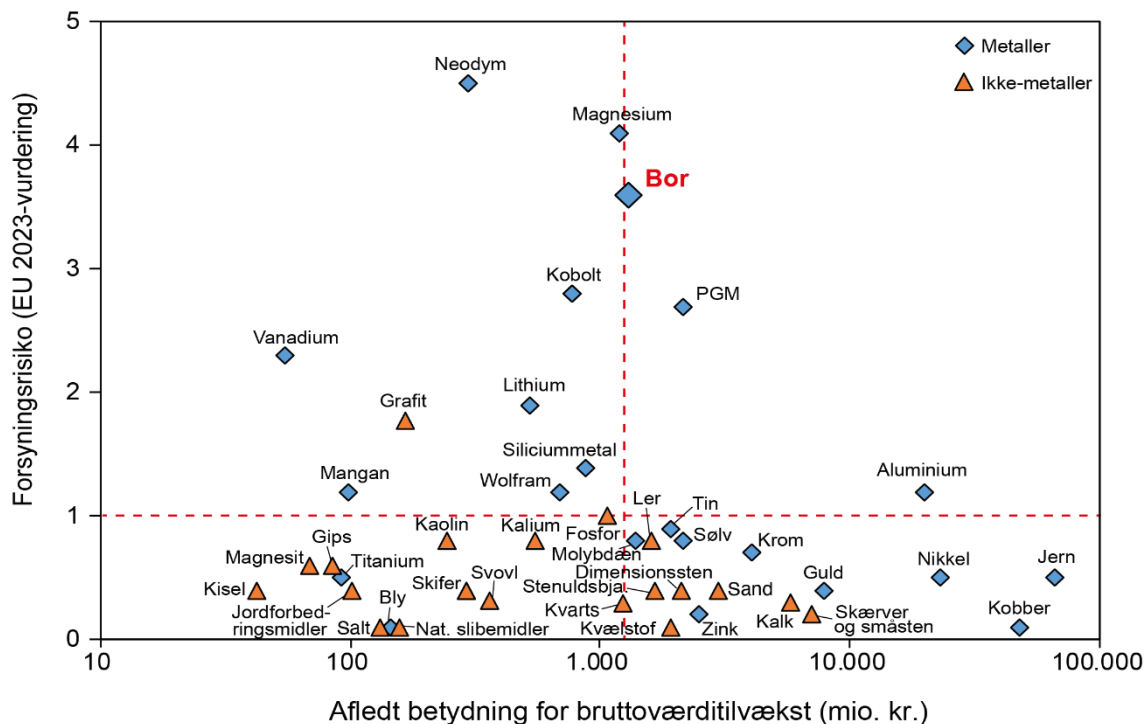
Figur 2-8 Prisudvikling for bor i perioden 2000-2020. Kilde: Screen2 Boron factsheet (2023).

2.6 Det danske forbrug af bor og dets økonomiske betydning

Anvendelsen af borstoffer i Danmark er ikke kortlagt. Clausen *et al.* (2023) vurderede dog den økonomiske betydning af bor for dansk industri og fandt at bors vigtigste anvendelse er glasfiber til vindmøller (Tabel 2-8), hvor det forbedrer stivhed, stræk- og trykstyrke (Mishnaevsky *et al.* 2017). Clausen *et al.* (2023) fandt desuden, at bor må betragtes som et kritisk råstof (Figur 2-9).

Tabel 2-8 Varekøb foretaget af primære og sekundære sektorer, hvor MiMa har identificeret indhold af bor. Baseret på Clausen *et al.* (2023).

Vare	Købspris (mia. kr.)	Bors andel af råmateriale- omkostningerne	Købspris (mia. kr.) (bors andel)	Formål
Glasfiber	2,1	68 %	1,5 mia. kr.	Glasfiber (formentlig til vindmøller)
Permanentmagneter til vindmøller	0,4	0,2 %	0,008	Permanentmagneter til vindmøller
Diverse kemikalier	0,018	100 %	0,018	Diverse formål

Figur 2-9 Bor og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen. Af de undersøgte råstoffer er aluminium sammen med bor og platingruppermetaller (PGM) vurderet som kritiske for dansk industri efter vurderingskriterierne benyttet af Clausen et al. (2023). Figur modificeret efter Clausen et al. (2023).

2.7 Perspektiver

Udvinding og produktion af bor udføres i en del lande, hvoraf dog Tyrkiet og USA er helt dominerende med tilsammen næsten $\frac{3}{4}$ af den globale produktion, efterfulgt af Kina (10 %), Chile (8 %) og Bolivia (5 %). Udvinding og produktion af bor kontrolleres af to store selskaber: det statsejede ETI Maden i Tyrkiet og US Borax.

De eksisterende globale forsyningskæder af borprodukter må vurderes som sårbare, som følge af at væsentlige dele af produktionen domineres af få selskaber i få lande, samt Kinas dominerende rolle som verdensledende importør af borax (HS 25.28), bor (HS 28.10) og borater (HS 28.40) og producent af værdiforædlede borprodukter, som fx borkarbider (>80 % fra Kina). Dette er også udtrykt i EU Kommissionens analyser, som siden 2014, og igen i 2023, har vurderet bor som et kritisk råstof med væsentlig økonomiske betydning for EU (EI: 3,1), og som kun i meget begrænset omfang kan substitueres. Tilsvarende blev både udvinding og processering af borprodukter vurderet som forsyningsudfordrede (SRE: 3,6; SRP: 1,4) (EC 2020, 2023). De fleste andre lande, med undtagelse af Japan, har dog ikke klassificeret bor som et kritisk råstof.

Der er forventninger til en stærkt stigende efterspørgsel af borprodukter, som et resultat af stigende forbrug i landbrugsindustrien, den keramiske industri, glasindustrien samt anvendelsesområder i tilknytning til grønne teknologier, herunder som råstof til NdBF_e-magneter. Elevli *et al.* (2022) forventer dog stabile markeder for borprodukter til den keramiske industri, landbrugsindustrien og den kemiske industri, men forventer en 8-10 % vækst til glasfiberindustrierne, som i 2023 forventes at aftage ca. 68 % af de ca. 2 Mt, der afsættes til disse industrier. Mining Journal

(2018) forventer en samlet årlig vækstrate på 6 %, og 5E Advanced Materials (2022) forventer, at forbruget i 2030 er ca. 9 Mt, hvilket er en fordobling af 2020-forbruget. Samtidig forventer 5E Advanced Materials (2022), at forbruget i 2050 er ca. 50 Mt, svarende til en årlig vækstrate på ca. 8,5 %; disse forventninger til kraftigt forøget forbrug skal muligvis ses i relation til at 5E Advanced Materials er en potentiel ny producent.

Borates Today (2022b, d) forventer, at resultatet af stigende forbrug og fravær af alternativer vil øge forsyningsudfordringerne frem mod 2030, og at der allerede i 2028 vil opstå et underskud på ca. 2 Mt borsyre-ækvivalenter. Det har ikke været muligt at verificere denne vurdering, da: (a) data for den eksisterende globale produktion er usikre; (b) der foreligger ikke data for USA's produktion; (c) forskellige opgørelsesmetoder er årsag til store variationer i nationale opgørelser; (d) potentialet for forøgelse af de eksisterende produktioner er ukendt; og (e) fordi bor vil være et biprodukt til nogle af de kommende lithiumproduktioner; eksempler på en sådan kobling blandt de nye efterforskningsprojekter er bl.a. Jadar-projektet i Serbien samt projekterne Rhyolite Ridge og Fort Cadiz i USA.

De industrielle anvendelser af bor, der primært anvendes i kemiske forbindelser i glasmaterialer, kemikalier, hårdmetaller, rengøringsmidler og gødningsmidler, giver kun mulighed for helt ubetydelig genanvendelse. Desuden er der kun begrænset mulighed for substitution. Da der forventes øget efterspørgsel og ikke tilsvarende produktionsøgning frem mod 2030, må det antages, at forsyningen af bor yderligere udfordredes allerede inden for en kort årrække.

2.8 Referencer

- 5E Advanced Materials 2023: Boron: A critical super material. [Boron 101 – 5E Advanced Materials, Inc](#)
- Bobba, S., Carrara, S., Huisman, J., Mathieux, F. & Pavel, C. 2020. Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU – a Foresight Study. In JRC. <https://doi.org/10.2873/58081>
- Borates Today 2021: Boron: The Holy Grail of aerospace and defense. June 7, 2021.
- Borates Today 2022a: Country Profile of China Borates. January 29, 2022. ([Country Profile Of China | Borates Today](#))
- Borates Today 2022b: Boron: New Suppliers ramp up for production. April 24, 2022, Science, Chemistry, Mining [Boron: New Suppliers Ramp Up For Production | Borates Today](#)
- Borates Today 2022c: Country Profile of Bolivia. January 19, 2022. [Country Profile Of Bolivia | Borates Today](#)
- Borates Today 2022d: New suppliers ramp up for production. April 24, 2022. [Boron: New Suppliers Ramp Up For Production | Borates Today](#)
- Cann, C. 2018: Borates suddenly interesting Mining Journal 2018 ([Borates suddenly interesting - Mining Journal \(mining-journal.com\)](#))
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. and Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- European Commission (EC) 2020: Study on the EU's list of Critical Raw Materials (2020) – Final report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c0d5292a-ee54-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>

- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- Elevli, B., Yaman, I & Laratte, B. 2022: Estimation of the Turkish Boron Exportation to Europe. MDPI (Mining 2022, 2(2), 155-169; <https://doi.org/10.3390/mining2020009>)
- Global Market Insights 2021: Boron Minerals and Chemicals Markets. November 2021. [Boron Minerals and Chemicals Market Statistics - 2027 \(gminsights.com\)](https://www.gminsights.com)
- Helvacı, C. 2017: Borate deposits: An overview and future forecast with regard to mineral deposits. Journal of Boron 2 (2) 59-70, 2017.
- Mindat (2022): Tincalyu Mine, Antofagasta de la Sierra Department, Catamarca Province, Argentina. <https://www.mindat.org/loc-51.html>
- Mishnaevsky, L., Branner, K., Petersen, H.N., Beauson, J., McGugan, M. & Sørensen, B.F. (2017): Materials for wind turbine blades: an overview. Materials 2017, 10, 1285, Nov. 2017.
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Screen2 Boron factsheet 2023: Screen2 Factsheets updates based on the EU Factsheets 2020 Boron. https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/08/SCREEN2_factsheets_BO-RO-1.pdf
- Sun, K. 2022: A centre piece for decarbonisation: boron flies under the radar. Market Index. [A centre piece for decarbonisation: boron flies under the radar \(marketindex.com.au\)](https://www.marketindex.com.au)
- Türkbay, T., Laratte, B., Çolak, A., Çoruh, S. & Elevli, B. 2022a: Life Cycle Assessment of Boron Industry from Mining to Refined Products. Sustainability, MDPI, 2022, 14 (3), pp.1787.
- Türkbay, T., Bongono, J., Alix, T. Laratte, B. & Elevli, B. 2022b: Prior knowledge of the data on the production capacity of boron facilities in Turkey. Cleaner Engineering and Technology 10 (2022) 100539.
- Ulex Empresa Minera 2020: www.ulex.com
- University of Tehran 2023: Abstract on the Gharah-Gol borate deposit. - (ut.ac.ir)
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- USGS 2022: Producer in Kazakhstan with commodities Boron-Borates, Potassium, Gypsum-Anhydrite, Clay. Mineral Resource Data System (MRDS). [Index \(MRDS #10055357\) B \(usgs.gov\)](https://mrds.usgs.gov/entry/10055357)
- Warran, J. 2020: Geology and production of saline borate salts. Feb. 29, 2020; [www.saltwork-consultants.com. https://saltworkconsultants.com/downloads/57%20Borates.pdf](https://saltworkconsultants.com/downloads/57%20Borates.pdf)
- Widmer, J. D., Martin, R. & Kimiabeigi, M. 2015: Electric vehicle traction motors without rare earth magnets. Sustainable Materials and Technologies, 3, 7–13. <https://doi.org/10.1016/j.susmat.2015.02.001>
- World Mining Data (WMD) 2022: Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

3. Jern og stål

3.1 Introduktion

Grundstoffet jern (Fe) med atomnummer 26 er et vidt udbredt sølvgråt, formbart, magnetisk og relativt tungt ($7,8 \text{ g/cm}^3$) metal, som i sin rene form smelter ved $1.538 \text{ }^\circ\text{C}$ og koger ved $2.861 \text{ }^\circ\text{C}$. Ved legering med andre metaller kan smelte- og kogepunktet nedbringes. Jern anvendes helt overvejende til fremstilling af stål, som er et kompositmateriale bestående af jern, kulstof og legeringsmetaller. Stål er et vitalt materiale i alle moderne samfund, hvor det indgår i produktionen af infrastruktur, produktion af transportmidler, maskiner og mange andre industrier. I 2022 blev der produceret mere end 1.840 Mt stål, baseret på 2.600 Mt jernmalm fra især Australien og Brasilien og 600 Mt jernskrot. Kina er langt den største producent af stål, og forbruget er siden 2000 steget med 1,7 % pr. år. Jern vurderes ikke som et kritisk råstof, og der udarbejdes ikke kritikalitetsvurderinger for stål. Men til fremstilling af stål anvendes der udover jern en række hjælpestoffer, hvoraf flere vurderes som kritiske råstoffer i EU og andre lande, hvorfor forsyningskæderne for stål kan være udfordrede. World Economic Forum (2022) forventer, at stålforbruget i 2050 er øget med ca. 30 % i forhold til 2022; dette svarer til en samlet stålproduktion på ca. 2.400 Mt (World Economic Forum 2022). I nærværende gennemgang af jern og stål behandles de som to separate produktioner.

Den globale stålproduktion udleder 7-11 % af den samlede årlige CO₂-emission (EU Parliamentary Research Service 2021, Hasanbeigi 2022) og med den forventede vækst i stålforbruget, foregår der mange tests og implementeringer af emissionsreducerende metoder.

3.2 Anvendelser (end-use) og sektorer

I 2021 blev mere end halvdelen af den samlede stålproduktion anvendt til konstruktioner i bygninger og infrastruktur (52 %), efterfulgt af bilindustri, tog og skibe (17 %), mekanisk udstyr (16 %), metalprodukter (10 %), elektrisk udstyr (3 %) og udstyr i husholdninger (2 %) (Figur 3-1). Der er betydelige afvigelser fra land til land, idet lande med store jern- og stålforbrugende industrier og stor udbygning af infrastruktur anvender mest. Dette illustreres af Kina i 2020 forbrugte 58 % af næsten 1,9 mia. ton produceret stål, og de resterende ca. 850 mio. ton blev forbrugt af det øvrige Asien (9 %), EU-28 (8 %), USMCA (6 %), Indien (5 %), CIS (3 %), Japan (3 %), Afrika (3 %), Mellempøsten (3 %), samt ca 2 % fordelt på resten af verden (World Steel, 2021).

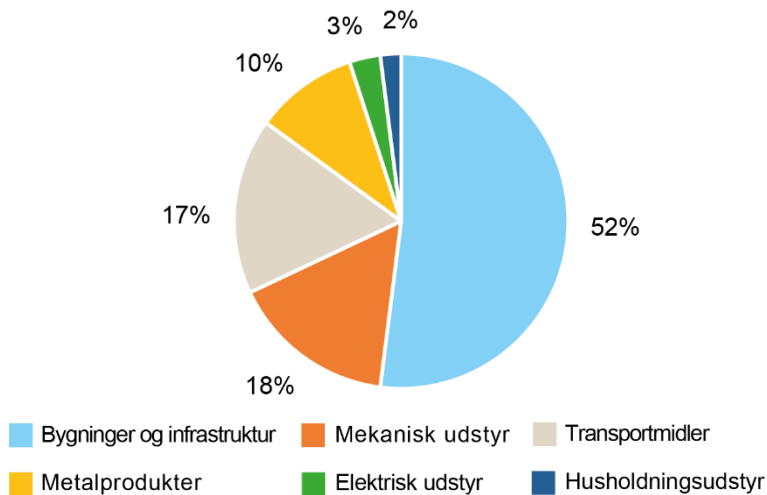
Der anvendes flere klassifikationstyper for stål, som typisk er baseret på (a) materialets kemiske sammensætninger (indhold af kulstof og legeringsmetaller), (b) deres form og funktion eller (c) stålets fysiske egenskaber. De fleste opdelinger tager udgangspunkt i følgende fire hovedtyper: karbonstål, legeringsstål, rustfrit stål og værktøjsstål.

Karbonstål er en fællesbetegnelse for stål legeret med kulstof i mængde fra 0,05 til 2,1 %. Til bygninger og infrastruktur anvendes primært undertyper tilhørende gruppen af karbonstål med lavt kulstofindhold, og det er derfor den type, der produceres mest af.

Legeringsstål indeholder et eller flere af metallerne aluminium, kobber, nikkel, titan, mangan m.fl., som typisk udgør >5 %. Det anvendes, hvor der er behov for et korrosionsrobust materiale, der kan forarbejdes.

Rustfrit stål, som indeholder 10-20 % krom, nikkel og molybdæn, er korrosionsresistent og anvendes derfor bl.a. til fødevarerudstyr, medicinalindustrien og maritime industrier; i 2022 udgjorde produktionen af rustfrit stål 55 Mt.

Værktøjsstål anvendes, hvor der er behov for et materiale med stor slidstyrke; denne type stål er derfor karakteriseret ved at indeholde legeringsmetallerne kobolt, wolfram, molybdæn og vanadium.

Figur 3-1 Anvendelsesområder for stål i procent i 2020. Kilde: Statista (2022).

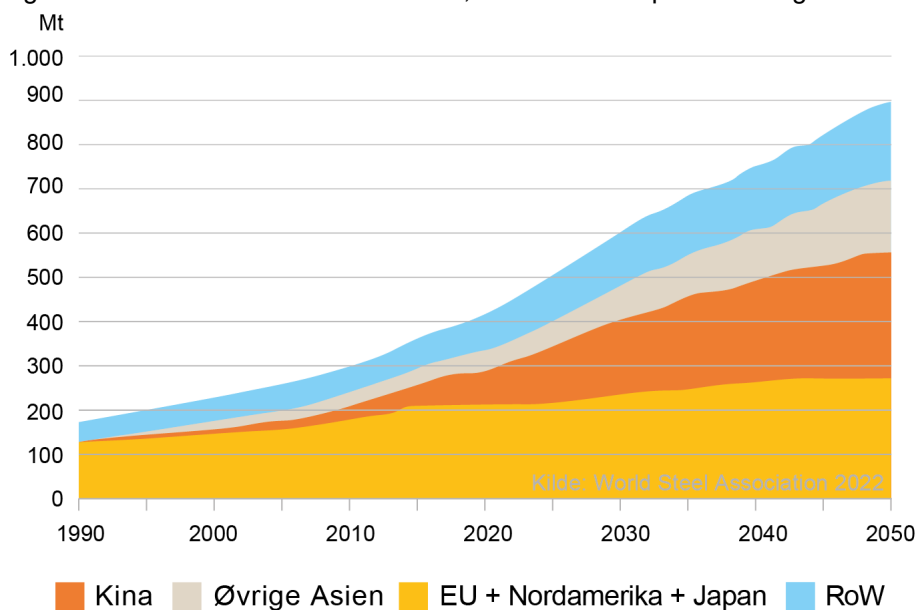
3.3 Genanvendelse og substitution

Jernskrot er eftertragtet som råstof til fremstilling af nye jern- og stålprodukter, og der er betydelige ressourcemæssige gevinster ved anvendelse af skrot til fremstilling af stål, da der ved fremstilling af 1 ton stål fra jernskrot spares 1,4 ton jernmalm, 0,8 ton kul, 0,3 ton kalksten og additiver; i tillæg reduceres CO₂-udledningen med 1,7 ton CO₂, og vandforbruget reduceres med 40 % (Screen2 Iron ore factsheet 2023). Ifølge Arcelormittal (2023) genanvendes omkring 85-90 % (EoL-RR) af alt stål globalt. Dog varierer genanvendelsesgraden mellem forskellige sektorer og er omkring 50 % for elektriske apparater, 85 % for byggeri og op til 90 % for bil- og maskinindustrien (Allwood 2016). Selvom genanvendelse af jern og stål allerede dækker en betydelig del af det globale forbrug, og kan yderligere effektiviseres, er de tilgængelige mængder jernskrot utilstrækkelige til at dække råstofbehovet til fremstilling af nyt stål. Dette skyldes, at det globale stålforbrug generelt øges med 1-2 % pr. år, skrotalderen er 40 år og indsamlingseffektiviteten er betydeligt under 100 % og aldrig vil være fuldkommen.

I 2030 forventes der at være ca. 600 Mt skrot til rådighed, hvoraf ca. 30 % er fra Nordamerika, EU og Japan, mens 25 % er fra Kina. Frem mod 2050 vil de vestlige landes skrotmængder være i samme størrelsesorden som i dag, hvorimod især Kinas skrotmængder vil vokse, så der forventes at være ca. 900 Mt jernskrot til rådighed for stålproduktionen i 2050 (Figur 3-2). Visse metaller, bl.a. kobber, kan ikke separeres fra jernskrot og kan derfor ikke genanvendes; desuden kan et forhøjet kobberindhold på sigt forringe stålqualiteten, hvilket har betydning for, hvordan stålet efterfølgende kan anvendes.

Ved fremstilling af stål er det ikke muligt at substituere jern med andre metaller. For at reducere forbruget af jern – og reducere klimaaftrykket – er udviklingsarbejdet mere rettet mod at erstatte

stål med andre materialer, herunder træ og beton til bygge- og anlægsopgaver, samt komposit- og letmetalmaterialer til andre sektorer, herunder transportmidler og maskinindustrien.

Figur 3-2 Forventninger til efterspørgslen af jernskrot frem mod 2050. Kilde: World Steel Association (2022).

3.4 Global forsyning

3.4.1 Geologi

Jernmalm udnyttes fra forekomster i både sedimentære, magmatiske og metamorfe geologiske miljøer. Forekomster af sedimentære bandede jernformationer (BIF) er den vigtigste jernmalms-type og brydes for at udnytte de jernholdige mineraler magnetit og hæmatit. Nogle af de største BIF-forekomster kendes fra Brasilien, Australien, Indien og USA; i Grønland tilhører Isua-jernmalmsforekomsten denne gruppe. Guld udvindes enkelte steder som biprodukt fra BIF-forekomster.

Jern findes i en lang række af mineraler, hvoraf specielt jernoxiderne hæmatit, magnetit og titanomagnetit er langt de vigtigste, da de indeholder mest jern (Tabel 3-1); de mest anvendte forarbejdningsmetoder er skitseret i Figur 3-8 og omtales i afsnit 3.4.4 Global stålproduktion.

Magmatiske jernmalmsforekomster opdeles i IOA (Iron-Oxide-Apatite)- og IOCG (Iron-Oxide-Copper-Gold)-forekomster, hvor magnetit, titanomagnetit og hæmatit er de dominerende Fe-malmmineraler i disse typer. IOA- og IOCG-forekomster udnyttes især i Sydamerika, Asien, Afrika og Australien; i Sverige er Kiruna og Grängesberg ligeledes af denne type. Kobber og guld (IOCG), sjældne jordartsmetaller (REE), guld, sølv og kobolt er biprodukter som udnyttes flere steder.

3.4.2 Globale jernmalmsreserver

Opgørelser over globale malmreserver er dynamiske og generelt ikke præcise, idet de påvirkes i op- og nedadgående retning af tilskud fra ny mineralefterforskning, jernmalmspriser,

omkostninger og evt. ny teknologi. I perioden 2000 til 2020 er de globale jernmalmsreserver øget fra ca. 140 mia. ton til 183 mia. ton, hvoraf hovedparten findes i Australien, Brasilien, Rusland og Kina (Tabel 3-2) (USGS 2020-2023). Men da jernmalmsproduktionen i perioden er øget, er det antal år, som reserverne vil række i forhold til efterspørgslen i opgørelsesåret, reduceret med ca. 50 % fra 140 produktionsår i år 2000 til 69 år i 2022.

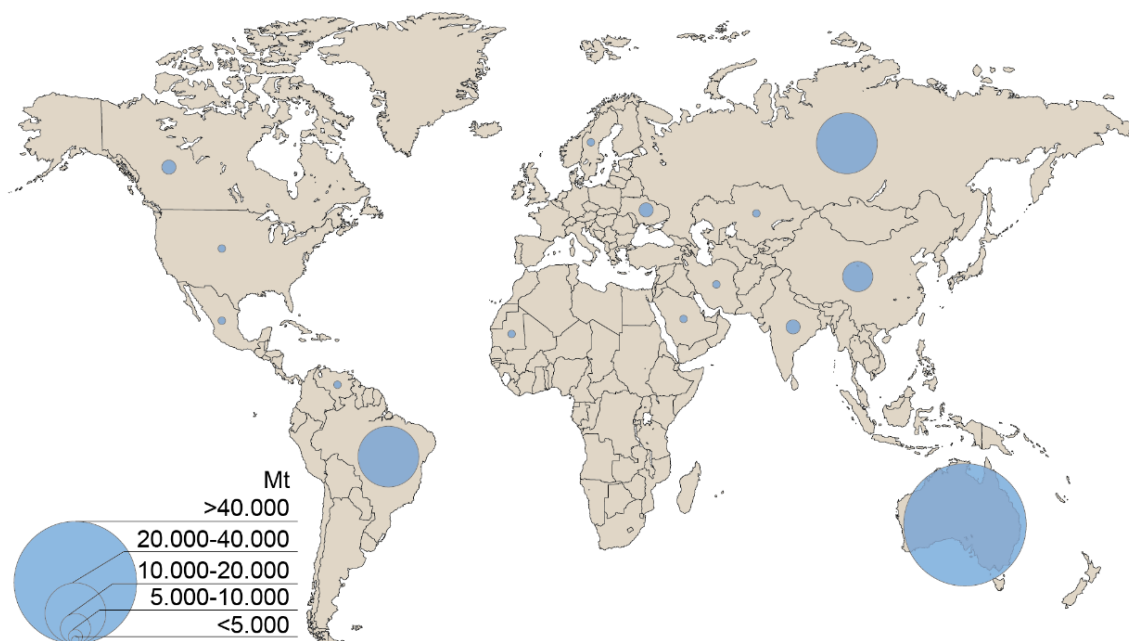
I Figur 3-3 ses den geografiske fordeling af verdens største jernmalmsreserver.

Tabel 3-1 Oversigt over de mest anvendte mineraler til fremstilling af jern og stål.

Mineral	Kemisk formel	Jernindhold (vægt%)	Anvendelse	Jernmalmstype
Hæmatit	Fe_2O_3	70	Vigtigt	Sedimentære (BIF), magmatiske, metamorfe
Magnetit (titano-magnetit)	Fe_3O_4 ($\text{Fe}(\text{Fe},\text{Ti})_2\text{O}_4$)	60-70	Vigtigt	Sedimentære (BIF), metamorfe
Limonit	$\text{FeO}(\text{OH})_n\text{H}_2\text{O}$	40-60	Tidligere vigtigt i særligt Europa	Sedimentære
Siderit	FeCO_3	30-48	Marginalt	
Goethit	$\text{FeO}(\text{OH})$	<60	Mest som biprodukt med hæmatit og magnetit	Sedimentære
Chamosit	$(\text{Fe}_2, \text{Mg})_5\text{Al}(\text{Si}_3\text{Al})\text{O}_{10}(\text{OH},\text{O})_8$	low	Mest som biprodukt med hæmatit og magnetit	
Pyrit	FeS_2	45-53	Bruges kun få steder	Sedimentære, magmatiske, metamorfe

Tabel 3-2 Udviklingen i jernmalmsreserver fra 2000 til 2021. Kilde: USGS (2000-2022).

Reserver (x1.000.000)	2000	2005	2010	2015	2021
USA	10.000	6.900	6.900	11.500	3.000
Australia	18.000	15.000	24.000	54.000	51.000
Brasilien	7.600	23.000	29.000	23.000	34.000
Canada	1.700	1.700	6.300	6.300	6.000
China	25.000	21.000	23.000	23.000	20.000
Indien	2.800	6.600	7.000	8.100	5.500
Iran	n.a.	1.800	2.500	2.700	2.700
Kasakhstan	8.300	8.300	8.300	2.500	2.500
Mauretanien	700	700	1.100	n.a.	n.a.
Mexico	n.a.	700	700	n.a.	n.a.
Rusland	20.000	25.000	25.000	25.000	29.000
Sydafrika	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Sverige	3.500	3.500	3.500	3.500	1.300
Ukraine	22.000	30.000	30.000	6.500	6.500
Venezuela		4.000	4.000		
Øvrige	17.000	11.000	11.000	18.000	18.000
Total	137.600	160.200	183.300	185.100	180.500

Figur 3-3 Geografisk fordeling af de største jernmalmsreserver i 2021 (USGS 2022).

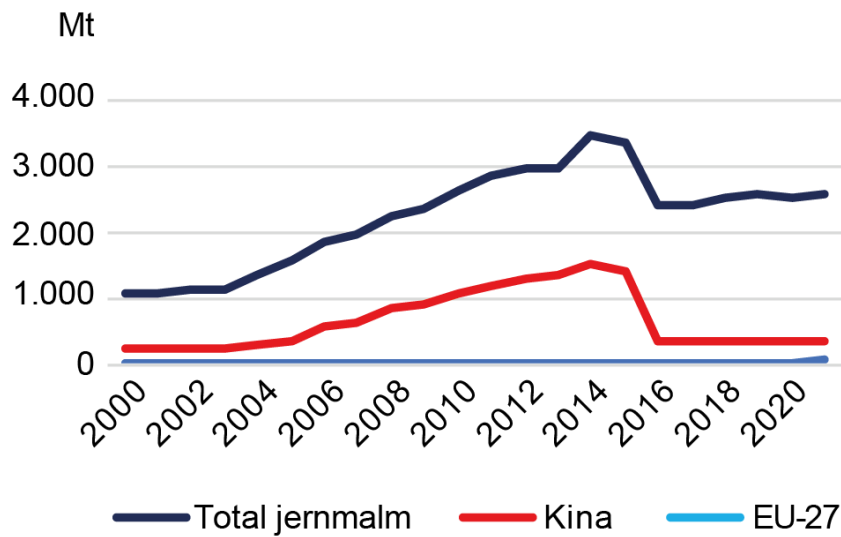
Store nye jernmineprojekter er under udvikling/etablering i Australien (bl.a. Iron Bridge Project, Hawsons, CEIP, Eliwana, South Frank, Koodaideri), Vestafrika (Simandou og Nimba i Guinea, Tonkolili i Sierra Leone, Baniaka i Gabon), Brasilien (bl.a. Jiboia, Capanema og Jambreiro). Forekomster med højt jernindhold (>65 %) er særligt attraktive, da jern- og stålværkerne kan erstatte BOF-behandling med DRI efterfulgt af EAF, da metoden er mindre CO₂-belastende (se afsnit 3.4.4 Global stålproduktion). Disse krav kan kun opfyldes af få af de kommende projekter og kan forsinke reduktionen af klimabelastningen fra stålproduktionen (S&P Global 2022).

3.4.3 Global jernmalmsproduktion

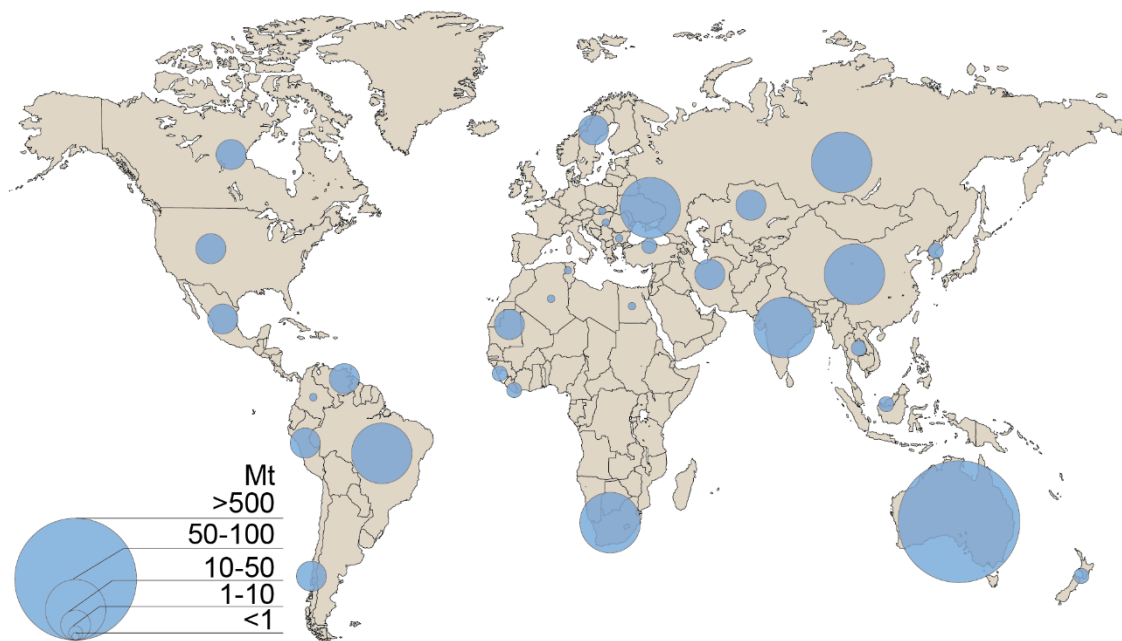
I 2022 blev der produceret ca. 2,6 mia. ton jernmalm, som især blev udvundet i Australien (33 %), Brasilien (15 %), Kina (14 %) og Indien (11 %); Sverige var den eneste europæiske producent (1 %).

Jernmalmsproduktionen voksede med ca. 200 % i perioden 2000-2015 og er steget med omkring 2 % pr. år med Kina som den dominerende producent. Efter 2015 blev Kinas produktionsfald blev især kompenseret af Australien, som i perioden 2012-2016 havde en stærkt voksende produktion og siden 2016 har været den største producent af jernmalm. Det store fald i Kinas produktion af jernmalm i 2015-2016, tilskrives et stort prisfald på jernmalm i 2014-2016, som medførte, at en del private jernminer i Kina i Anhui og Shandong måtte lukke (S&P Global 2016). MiMa finder det sandsynligt, at reduktionen af Kinas jernmalmsproduktion også beror på ændrede industristrategier, hvor Kina i stigende omfang udliciterer råstofforsyningen og udbygger/udvikler de mellemste og nedre dele af værdikæderne. Kinas forsyningssikkerheden for jernmalmen er knyttet op på finansielle og tekniske aftaler med udenlandske mineselskaber.

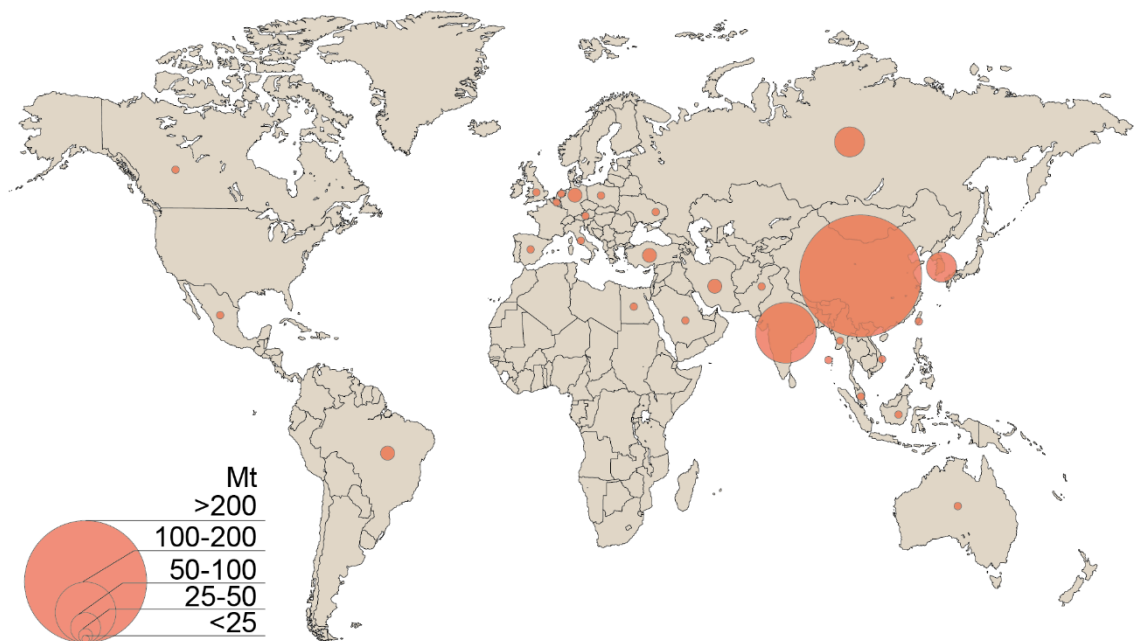
I Figur 3-5 ses den geografiske fordeling af jernmalmsproduktionen i 2022, og i Figur 3-6 ses den geografiske fordeling af råstålproduktionen i 2022.

Figur 3-4 Jernmalmsproduktion i perioden 2000-2021. Kilde: USGS (2000-2022).

Figur 3-5 Geografisk fordeling af jernmalmsproduktionen i 2022. Kilde: USGS (2023).

Figur 3-6 Geografisk fordeling af råstålproduktionen i 2022. Kilde: World Steel Association (2023).

3.4.3.1 Selskaber involveret i jernmalmsproduktion

De 20 største jernminer, med en samlet produktion på ca. 1,2 mia. ton jernmalm, kontrolleres af 10 mineselskaber, hvoraf de tre største, Rio Tinto (26 %), Vale (24 %) og BHP (22 %), producerede næsten $\frac{3}{4}$ af jernmalmen i 2021 (Tabel 3-3). De dominerende selskaber er geografisk koncentreret, idet BHP kun opererer jernmalmsminer i Australien; Vale og Anglo America kun i Brasilien, men Rio Tinto afviger fra dette mønster og opererer i både Australien og Canada. Den russiske jernmalmsproduktion udgjorde 61 Mt i 2021 og blev produceret af selskaberne Metalloinvest og Novolipetsk. Ejerforholdene for de fire største selskaber domineres af investerings- og ventureselskaber, hvoraf flere har betydelige andele i flere af selskaberne. Rio Tinto afviger som før fra de øvrige store vestlige selskaber ved, at næsten 15 % ejes af Aluminium Corporation of China Ltd (Chinalco); ejerkredsen af Fortescue Metals, Metalloinvest og Novolipetsk domineres af få enkeltpersoner.

De fire store vestlige jernmalmsproducenter har alle etableret betydelige vertikalt integrerede værdikæder for jern- og stålproduktion. Der er ikke tilgængelige opgørelser for de store mineselskabers kunderelationer, herunder i hvilket omfang jernmalmsproducenterne leverer til egne eller andre jern- og stålværker i det land, hvor malmen brydes. Det fremgår imidlertid af eksportopgørelser, at der eksporteres store mængder jernmalmskoncentrat til Kina fra især Australien og Brasilien (se afsnit 3.5 Handel), hvor det indgår i kinesiske værdikæder. Kinas store behov for jernmalm dækkes dels af egenproduktion og dels af store mængder jernmalm produceret af få vestlige selskaber i især Australien og Brasilien.

Tabel 3-3 Geografisk og kapacitetsmæssig oversigt over den vestlige verdens 20 største jernmalmsproducenter. Mining Intelligence Data (2022).

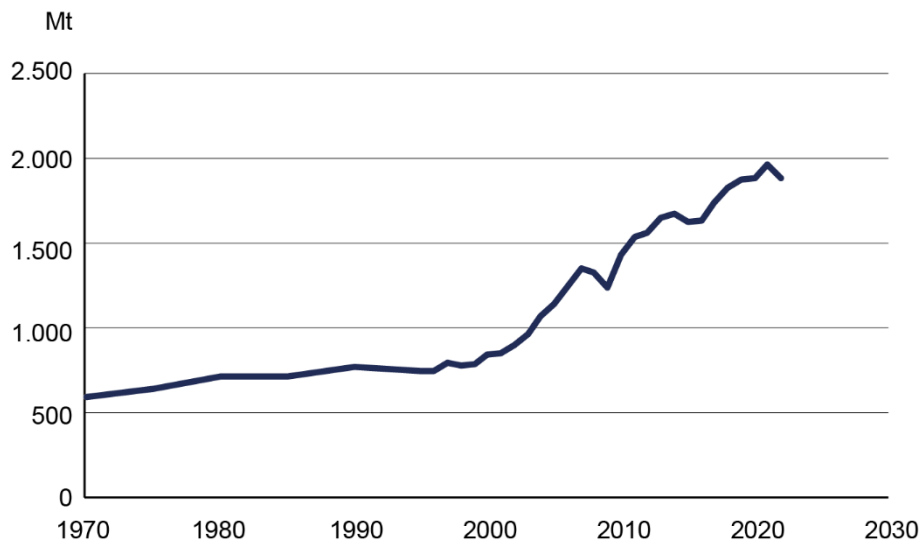
Lokalitet	Land	Ejer	2021 (Mt)	2020 (Mt)
Hammersley Mines and Channar	Australien	Rio Tinto	207	220
Northern System	Brasilien	Vale	185	192
Vargem Grand	Brasilien	Vale	31	25
Fortescue Operation	Australien	Fortescue Metals	183	180
Paraopeba	Brasilien	Vale	24	23
Mariana	Brasilien	Vale	21	18
LKAB Group	Sverige	LKAB	27	27
Itabira	Brasilien	Vale	24	23
Area C and Yandi	Australien	BHP Group	148	142
Newman and Jimblebar	Australien	BHP Group	132	147
Hope Downs and West Angelas	Australien	Rio Tinto	81	83
Robe Valley	Australien	Rio Tinto	26	30
Minas Rio	Brasilien	Anglo American	23	24
Mont-Wright	Canada	ArcelorMittal	23	23
Sishen	Sydafrika	Kumba Iron Ore	29	25
Lebedinsky	Rusland	Metalloinvest	22	22
Mikhailovsky	Rusland	Metalloinvest	19	18
Stoilensky	Rusland	Novolipetsk Steel	20	19
Carol Lake	Canada	Rio Tinto	16	18
Minas Centrais	Brasilien	Vale	20	16
Dataigou Mine	Kina	Glory Harvest Group	22	
Yuanjiachun mine	Kina	Taiyuan Iron & Steel Group	12	
Qidashan Mine	Kina	Anshan Iron & Steel Group	11	
Hujiamiaozi Mine	Kina	Ansteel Group	8	

3.4.4 Global stålproduktion

Den globale produktion af råstål (crude steel) udgjorde i 2022 ca. 1.900 Mt og er siden 2000 vokset med næsten 225 % som resultat af generel forbedring af verdensøkonomien, befolkningsvækst, urbanisering, voksende transportsektor og infrastrukturudbygninger, som alle er områder med stort forbrug af stål. En betydelig del af væksten i efterspørgslen er relateret til Kina, men også væksten i produktionen er knyttet til Kina, hvor andelen af den globale produktion af råstål er vokset fra ca. 15 % i 2000 til ca. 53 % i 2022.

I Figur 3-7 ses råstålproduktionen fra 1970 til 2022. Den globale stålproduktionskapacitet har de seneste 20 år været ca. 30 % større end den aktuelle produktion, og der er tendens til at denne margin er stigende (OECD 2023).

Metallet jern er ikke et mekanisk stærkt eller kemisk robust materiale, og det har derfor kun meget begrænset anvendelse på denne form, men jern er til gengæld råstof til fremstilling af stål. Stål er betegnelsen for de materialer, der fremstilles af råjern (pig iron/hot metal iron/direct reduced iron) ved en række procestrin, hvori indgår smeltning, tilsætning af fluxmidler, legeringsmetaller, udstøbning og valsning til plader, barrer eller stænger med specifikke mekaniske, termiske og kemiske egenskaber, som efterfølgende forarbejdes til de færdige produkter.

Figur 3-7 Råstålproduktion i Mt i perioden 1970-2022. Kilde: World Steel Association (1970-2023).

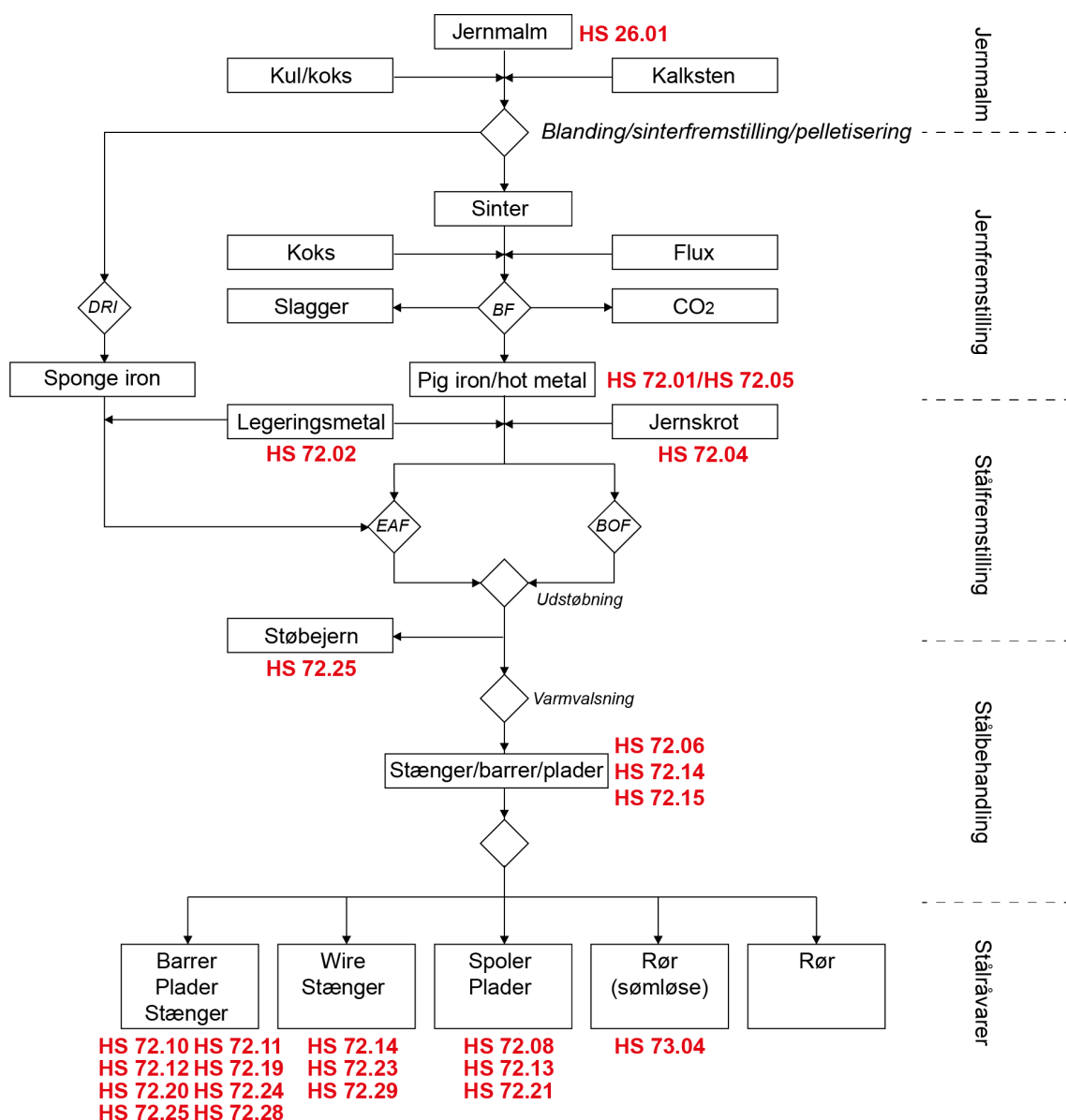
Første behandling af jernmalm er knusning, hvorefter de jernholdige mineraler udsorteres til et mineralkoncentrat. Denne behandling foretages almindeligvis ved minen, og kun jernmalmskoncentraterne sendes til smelteværkerne, hvor det blandes med fluxmidler, der fungerer hjælpestoffer til reduktion af jernoxid til jern og CO₂. Fluxmidlerne omfatter kulstof i form af koks, grafit eller gas samt calcium og magnesium, ofte i form af lime/dolomit, og evt. olivin samt fluor til justering af smeltens pH. Til fremstilling af 1 ton pig iron anvendes ca. 1,4 ton sintermateriale, 0,5 ton koks og 0,25 ton kalksten/dolomit; ved processen dannes ca. 0,3 ton affaldsslagger.

Efterfølgende anvendes tre forskellige metoder til fremstilling af stål (Figur 3-8):

- Integreret metode: Her anvendes der en højovn (Blast Furnace (BF)) efterfulgt af behandling i en ovn med indblæsning af oxygen (Basic Oxygen Furnace (BOF)). Til fremstilling af 1 ton stål bruges der ved denne metode ca. 1,4 ton jernmalm, ca. 0,1 ton jernskrot, ca. 0,8 ton metallurgisk kul og ca. 0,3 ton kalksten.
- Lysbue-ovn (Electric Arc Furnace (EAF))-metode: Anvender især jernskrot og direkte reduceret jern eller smeltet jern fra BF. Til fremstilling af 1 ton stål anvendes ca. 0,7 ton jernskrot, ca. 0,6 ton jernmalm, ca. 0,15 ton kul og ca. 0,1 ton kalksten.
- Direkte-reduktions-metode (Direct Reduction of Iron (DRI)): Anvender CO (carbon monoxid) og brint (H) fra naturgas eller kul, hvor jernmalm reduceres på fast form. Efterfølgende anvendes typisk EAF-ovne til selve stålfremstillingen. DRI-metoden er under indfasning, da den har et mindre klimaaftryk.

I 2021 blev BOF-metoden anvendt til produktion af ca. $\frac{2}{3}$ af den globale stålproduktion, mens EAF-metoden blev anvendt til den resterende $\frac{1}{3}$; i Kina er stålproduktionen fordelt med ca. 9/10 og 1/10 til henholdsvis BOF og EAF. Globalt blev der i 2021 produceret ca. 1.400 Mt stål med BOF-metoden, hvortil der blev anvendt 1.300 Mt pig iron/jern fra BF og 240 Mt jernskrot; der blev produceret ca. 560 Mt stål med EAF-metode, som forbrugte ca. 60 Mt pig iron/jern fra BF, 120 Mt direkte reduceret jern og 450 Mt jernskrot.

Et generisk procesdiagram for jern- og stålfremstillingen med angivelse af nogle typiske produkter er vist i Figur 3-8; nogle af de vigtigste handelskoder (HS-koder) ses på figuren.

BF: Blast Furnace BOF: Basic Oxygen Furnace DRI: Direct Reduced Iron EAF: Electric Arc Furnace

Figur 3-8 Generisk procesdiagram for fremstilling af jern- og stålprodukter med angivelse af udvalgte handelsvarekoder (HS-koder).

3.4.4.1 Selskaber involveret i stålproduktion

I Tabel 3-4 ses de 40 største stålmelteværker og deres produktion i 2022. I 2022 var de største stålproducerende lande Kina (1.013 Mt), Indien (1.215 Mt), Japan (89 Mt), USA (81 Mt) og Rusland (72 Mt), men stålindustrien er, i modsætning til jernmalmsproduktionen, fordelt på flere hundrede selskaber. Blandt disse producerede de 40 største værker i 2022 tilsammen ca. 1.400 Mt stål. Som resultat af Kinas råstof- og industristrategiske satsninger dominerer Kina alle direkte og afledte værdikæder knyttet til jern- og stålproduktionen og råder over halvdelen af de største værker, som samlet producerer ca. halvdelen af den globale produktion. Kinas produktionssystemer er overvejende baseret på processer som involverer BF, efterfulgt af BOF og EAF, hvilket resulterer i en relativ høj CO₂-udledning.

Tabel 3-4 De 40 største stålsmelteværker og produktion i 2022. Kilde: World Steel Association (2023).

Rangordning	Stålsmelte- og/eller valseværker	Land	Mt
1	China Baowu Steel Group	Kina	131,84
2	ArcelorMittal	Luxembourg	68,89
3	Ansteel Group	Kina	55,65
4	Nippon Steel	Japan	44,37
5	Jiangsu Shagang	Kina	41,45
6	Hesteel Group	Kina	41,00
7	POSCO	Syd Korea	38,64
8	Jianlong Steel	Kina	36,56
9	Shougang	Kina	33,82
10	Tata Steel	Indien	30,18
11	Shandong Iron and Steel Group	Kina	29,42
12	Delong Steel	Kina	27,90
13	JFE	Japan	26,20
14	Valin Steel Group	Kina	26,2
15	JSW Steel	Indien	23,4
16	Nucor Corporation	USA	25,7
17	Fangda Steel	Kina	20,2
18	Hyundai Steel	Syd Korea	19,6
19	Liuzhou Iron and Steel	Kina	18,8
20	Steel Authority of India Limited	Indien	17,9
21	Novolipetsk Steel	Rusland	17,3
22	IMIDRO	Iran	16,7
23	Baotou Steel	Kina	16,5
24	United States Steel Corporation	USA	16,3
25	Cleveland-Cliffs	USA	16,3
26	China Steel	Taiwan	16,0
27	Jingye Steel	Kina	15,4
28	Techint	Argentina	14,9
29	Hebei Sinogiant Group	Kina	14,3
30	Gerdau	Brasilien	14,2
31	CITIC Limited	Kina	14,0
32	Magnitogorsk Iron and Steel Works	Rusland	13,6
33	Rizhao Steel	Kina	13,6
34	Evráz	Rusland	13,6
35	Zenith Steel Group	Kina	12,8
36	Shaanxi Iron and Steel	Kina	12,4
37	Tsingshan Stainless Steel	Kina	12,4
38	Steel Dynamics	USA	12,2
39	Guangxi Shenglong Metallurgical	Kina	12,2
40	ThyssenKrupp	Tyskland	12,0

3.4.4.2 Kritiske råstoffer i stålproduktion

Legeringsmetaller til stålindustrien, ferrolegeringer, tilsættes for at give stålprodukterne egenskaber, som gør dem egnede til specifikke anvendelser (Tabel 3-5). Ferrolegeringer fremstilles næsten udelukkende til forbrug i stålindustrien og er derfor en del af forsyningskæderne for jern- og stålproduktion. En række legeringsråstoffer omfatter vigtige metaller, som er vurderet kritiske af EU i 2023 (markeret med rød i Tabel 3-5) (EC 2023), det er fx ferromangan, ferrosilicium,

ferronikkel, ferrowolfram, ferrovanadium og ferroniobium. Kina importerer en betydelig andel af den globale produktion af ferronikkel fra Indonesien, Ny Kaledonien og Myanmar og ferroniobium fra Brasilien, Singapore og Canada og eksporterer selv bl.a. ferrosilicium, ferromolybdæn, ferrowolfram.

Tablet 3-5 Oversigt over hyppigt anvendte ferrolegeringer og deres funktion; røde markeringer angiver råstoffer, som er vurderet kritiske for EU i 2023. Kilder: EC (2023); Griggs (2023) og Matmatch (2023).

Grundstof	wt.% i forhold til stål	Funktion	Omtrentlig andel (%) som anvendes i stålindustrien
Aluminium	0,95-1,30	Anvendes som deoxideringsmiddel; forhindrer vækst af austenitiske korn	?
Bismuth	-	Forbedrer forarbejdningsegenskaber	30
Bor	0,001-0,003	Øger styrken	
Carbon (grafit)	0,05-2,1	Øger mekanisk styrke, hårdhed; til ildfast materiale	50
Fluor	n.a.	pH-regulator	36
Fosfor	n.a.	Uønsket, øger skørhed. Det øger hårdhed med nedsætter bearbejdningsevnen.	
Krom	0,5-2,0	Øger hårdhed, fordi det danner karbider	
	4-18	Øger korrosionsresistens; rustfrit stål: typisk 12% Cr	
Kobolt	0 - 10	Reducerer vækst af korn og øger varmeresistens	50
Kobber	0,1-0,4	Øger korrosionsresistens, men nedsætter forarbejdningsevnen (derfor max 0,5%)	
Bly	n.a.	Forbedrer forarbejdningsegenskaber	
Mangan	0,25-0,40	Reducerer skørhed	
	>1	Øger hårdhed; øger svejseegenskaber	
Molybdæn	0,2-9	Øger de andre legeringsmetallers egenskaber. Danner karbider og øger dermed styrken.	
Nikkel	2-5	Øger sejhed	75
	12-20	Øger korrosionsresistens	
Niobium		Øger styrke og hårdhed	70
Kvælstof	n.a.	Øger styrke og hårdhed, da der dannes nitrid; øger skørhed.	
Silicium	0,2-0,7	Øger styrke og hårdhed	?
	2	Øger 'fjeder'-styrke	
	>2	Øger magnetiske egenskaber	
Svovl	0,08-0,15	Almindeligvis uønsket. Men lidt forbedrer forarbejdningsegenskaber	
Titan	n.a.	Reducerer martensinitisk hårdhed i krom-stål.	10
Wolfram	1 - 12	Øger hårdhed og slidbarhed ved høje temperaturer.	80
Vanadium	1 - 10	Øger styrke uden at ændre forarbejdningsegenskaber og vækst af mikrostrukturer.	95

Til stålframstilling anvendes der desuden en række proceshjælpestoffer, som EU har vurderet som kritiske, fx fluor, hvoraf ca. 1/3 af produktionen anvendes til pH-regulering i stålindustrien, og grafit, hvoraf ca. 1/2 af produktionen forbruges i stålindustrien som både proceshjælpestof og til framstilling af ildfaste materialer.

I det omfang legeringsmetaller og hjælpestoffer i stålindustrien ikke kan substitueres med ikke-kritiske råstoffer, kan det være relevant at betragte stål som et kritisk råstof.

3.4.5 Klima og miljøpåvirkning

Jern- og stålfremstilling har et højt klimaaftryk idet fremstilling af 1 ton stål udleder ca. 1,8 ton CO₂. april 2021 var forventningen at stålproduktionen i 2021 ville være ansvarlig for omkring 7 % af de globale CO₂-udledninger og for ca. 4 % af EU's udledning (EU Parliamentary Research Service 2021). Ifølge Hasanbeigi (2022) udleder jern- og stålproduktion 11 % af verdens CO₂-udledninger og bidrager med 7 % af alle GHG emissioner.

CO₂-udslip fra stålindustrien skyldes det store energiforbrug fra fossile energikilder i forbindelse med minedrift, malmbehandling og transport af jernmalm fra minen til smelteværket og med de efterfølgende processer, der omdanner jernmalm til stål. De største CO₂-bidrag er knyttet til de processer, hvor kul/karbon anvendes som reduktionsmiddel til at fjerne jernmalms indhold af oxygen ($\text{Fe}_2\text{O}_3 + 3 \text{CO} \rightarrow 2 \text{Fe} + 3 \text{CO}_2$), samt til kalcineringsprocessen, som reducerer indholdet af siliciumoxid, svovl og fosfor, hvortil der traditionelt anvendes kalksten, som omdannes til bl.a. CO₂ ($\text{CaCO}_3 \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$).

Stålindustrien anvender flere strategier til reduktion af CO₂-udledningen, herunder bl.a.:

- Skift til grønne energikilder.
- Erstatning af kul med brint (H), hvorved spildproduktet er vand og/eller metan (CH₄), som alternative reduktionsmidler; metan findes i naturgas og er let tilgængeligt, hvorimod brint kun produceres i meget begrænset mængde.
- CO₂-fangst og -deponering (CCS), som er teknologier, der på sigt kan bidrage til reduktion af CO₂-udledningen. Eksempelvis indeholder topgas fra BF både CO₂ og reduktionsmidlerne H₂ og CO, hvoraf CO₂ kan indfanges og deponeres og reduktionsmidlerne genanvendes i ovnen, hvorved CO₂-udledningen reduceres med op til 75 % (Afanga *et al.* 2012).
- Øget brug af jernskrot, da det reducerer CO₂-udslippet med 1,5 ton CO₂/ton stål (World Steel Association 2022).
- Nye ovnteknologier, herunder Hisarna-jernmalmsprocessen (Tata Steel 2020), hydrogen-plasma-metoden (EU Parliamentary Research Service 2021), 'hydrogen direct reduced iron'-metoden (H₂ DRI) og jernmalms-elektrolyse-metoden (Boston Metal 2022).
- Reduktion af de stålforbrugende industriers stålbehov.

For at jern- og stålindustrien kan blive CO₂-neutrale i 2050, vil det kræve investeringer på omkring 1.400 mia. USD til teknologiomstillinger i de forarbejdende industrier og CCS-systemer til opsamling og deponering af ca. 470 Mt CO₂ (Wood Mackenzie 2022). For at nå målet vil det desuden forudsætte, at jern- og stålindustrien i 2050 har adgang til ca. 2.000 GW 'grøn' strøm, ud af den globale kapacitet på 27.000 GW, som skal til for at Verden er CO₂-neutralt i 2050 (PWC 2022).

Produktion af 'grønt stål' er mere energiforbrugende end 'almindeligt' stål. For eksempel er fremstilling af H₂ til erstatning af koks, kul og naturgas som reduktionsmiddel energikrævende. Hvor BOF-anlæg ikke kan erstattes med EAF, vil der blive etableret forsmeltere, som øger energiforbruget. Som følge heraf vil produktion af et metrisk ton grønt stål ved hjælp af den H₂-baserede DRI- og EAF-rute bruge minimum 3 MWh (vedvarende energi) i forhold til en fuldt integreret højovn – basis oxygen ovn (BF-BOF), som forbruger ca. 0,1 MWh (Baroyan *et al.* 2023).

3.5 Handel

Den internationale handel med jern og stål er en af de største varegrupper med en samlet værdi i 2020 på ca. 900 mia. USD (HS 72 + HS 73). En oversigt over en række af disse produkter og tilhørende handelsværdi er vist i Tabel 3-7. For seks udvalgte varekategorier, der i et vist omfang repræsenterer værdikæderne fra mine til rustfrit stål, er der udarbejdet oversigter over de vigtigste handelsrelationer mellem landene. Dette er illustreret i en række tabeller og figurer, se oversigt over dette i Tabel 3-6.

Tabel 3-6 *Oversigt for seks udvalgte varekategorier, HS-koder, tabeller og figurer for de vigtigste handelsrelationer mellem landene.*

Varekodebeskrivelse	HS-kode	Tabel	Figur
Jernmalm	26.01	Tabel 3-8	Figur 3-9
Pig iron	72.01	Tabel 3-9	Figur 3-10
Jern- og stålskrot	72.04	Tabel 3-10	Figur 3-12
Ferrolegering	72.02	Tabel 3-11, Tabel 3-12	Figur 3-12
Varmvalset jern	72.08	Tabel 3-13	Figur 3-13
Valset rustfrit stål	72.19	Tabel 3-14	Figur 3-14

Handel med jern- og stålprodukter er registreret i henhold til forskellige varekoder; nærværende oversigt for handlen er baseret på HS-varekoder. Hovedgrupperne for forsyningskæderne for jern og stål er angivet i et procesdiagram (Figur 3-8); herudover er værdierne for de valgte varekoder for 2020 anført i Tabel 3-7.

Den globale jernmalmseksport er fordelt på mange lande, hvor Australien, Brasilien, Sydafrika, Ukraine og Canada er de største eksportlande. Kina er det helt dominerende importland af jernmalm (HS 26.01), som i 2020 udgjorde ca. 60 % af handlerne, og Kina er derfor største handelspartner for de fem største jernmalmsproducerende lande; for Australien og Brasilien udgjorde handlen med jernmalm med Kina henholdsvis 81 % og 63 %. Kina dominerer også den globale handel med pig iron (HS 72.01), hvoraf hovedparten er fra Brasilien med mindre mængder fra Rusland, Ukraine, Indonesien, Japan og Indien. Rusland havde i 2020 en betydelig eksport til USA, Tyrkiet og Italien; Ukraine eksporterede mest til USA. Det er derfor forventeligt, at der er sket betydelige ændringer i eksportmønsteret som følge af vedtagelsen af internationale handels-sanktioner mod Rusland i 2022. Jernskrot (HS 72.04) er i lighed med jernmalm råstof til jern- og stålprodukter; handlen med skrot domineres på eksportsiden af USA, Tyskland, Holland, England og Japan, men på importsiden er der ingen speciel dominans. Omkring 50 % af handel med ferrolegeringer (HS 72.02), som er et vigtigt råstof til stålfremstilling, eksporteres fra Indonesien, Sydafrika, Brasilien, Indien og Kasakhstan med Kina som det største importland (ca. 30 %).

Generelt viser handelsmønsteret for produkter i de øvre dele af forsyningskæderne for jern- og stål tydeligt Kinas behov for at supplere egne jernmalmsproduktioner med importerede råstoffer; Kinas import af jernskrot (HS 72.04) er dog ubetydelig. Handelsmønstrene for nedstrøms semi-produkter, som fx valset jern (HS 72.08) og valset rustfrit stål (HS 72.19) viser, at både eksport og import er fordelt på mange lande; mønstrene viser også, at Kina eksporterer værdiforædlede stålprodukter.

Table 3-7 Oversigt over handelskoder (HS-system) for jern- og stålvarer med angivelse af værdi (2020). Handelskoder ses også i Figur 3-8. Kilde: OEC World (2023).

Varekodebeskrivelse	HS-kode	Værdi (mio. USD)
Iron ore	26.01	220.000
Iron ore, conc, not iron pyrites	26.01.11	193.000
Iron ore, concentrate, not iron pyrites, agglomerated	26.01.12	27.100
Iron oxides and hydroxides	28.21	1.130
Iron and steel	72	550.000
Pig iron	72.01	7.160
Ferro alloys	72.02	43.300
Iron reductions	72.03	6.470
Ferrous waste and scrap	72.04	56.600
Granules and powder of pig iron	72.05	2.770
Iron and non-alloy steel in ingots	72.06	651
Iron or non-alloy steel – semifinished	72.07	42.200
Iron or non-alloy steel; flat rolled; hot rolled	72.08	73.600
Iron or non-alloy steel, flat rolled cold rolled	72.09	22.200
Coated flat-rolled iron	72.10	72.400
Large flat-rolled iron	72.11	6.000
Large coated flat-rolled iron	72.12	5.890
Hot-rolled iron bars	72.13	19.100
Raw iron bars	72.14	24.600
Other iron bars	72.15	3.390
Iron blocks	72.16	17.900
Iron wire	72.17	9.500
Stainless steel ingots primary forms	72.18	5.680
Large flat-rolled stainless steel	72.19	40.300
Flat-rolled stainless steel	72.20	6.030
Hot-rolled stainless steel bars	72.21	2.450
Other stainless steel bars	72.22	7.200
Stainless steel wire	72.23	2.870
Steel ingots	72.24	4.490
Flat-rolled steel	72.25	38.700
Flat-rolled iron	72.26	4.230
Steel bars	72.27	5.910
Other steel bars	72.28	14.900
Steel wire	72.29	3.480
Iron or steel articles	73	355.000
Iron Pipes	73.04	21.700

Tabel 3-8 Oversigt over global handel med jernmalm i 2020 (HS4 26.01). Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Australien	118.091	Kina	95.718
		Japan	9.101
		Sydkorea	7.921
		Taiwan	2.655
		Vietnam	1.393
Brasilien	46.208	Kina	28.891
		Malaysia	2.827
		Japan	1.907
		Bahrain	1.794
		Oman	1.288
Sydafrika	7.675	Kina	2.116
		Holland	1.059
		Mozambique	908
		Tyskland	628
		Japan	627
Ukraine	6.829	Kina	2.918
		Tjekkiet	650
		Østrig	535
		Polen	533
		Slovakiet	441
Canada	5.760	Kina	2.093
		Japan	612
		Tyskland	491
		Frankrig	489
		Sydkorea	312
Subtotal	178.804		
Øvrige	41.430		
Total	220.235		

Tabel 3-9 Oversigt over handel med pig iron (HS4 72.01) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Rusland	1.342	USA	426
		Tyrkiet	329
		Kina	230
		Italien	208
		Polen	30
Brasilien	1.145	Kina	637
		USA	199
		Holland	86
		Mexico	56
		Hong Kong	36
Ukraine	1.050	USA	541
		Kina	201
		Saudi Arabien	119
		Tyrkiet	55
		Italien	47
Japan	172	Kina	125
		Taiwan	20
		Syd Korea	17
Indonesien	166	Kina	166
Indien	140	Kina	123
		Nepal	5
Subtotal	4.015		
Øvrige	66		
Total	4.781		

Tabel 3-10 Oversigt over global handel med HS4 72.04 Jern- og stålskrot i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
USA	7.805	Tyrkiet	1.576
		Mexico	1.054
		Vietnam	625
		Bangladesh	593
		Taiwan	590
Tyskland	5.418	Belgien	1.114
		Italien	955
		Holland	867
		Luxembourg	442
		Finland	291
Holland	4.173	Tyrkiet	1.343
		Tyskland	616
		Finland	598
		Belgien	415
		Egypten	282
England	3.968	Tyrkiet	947
		Egypten	636
		Pakistan	432
		Spanien	301
		Bangladesh	295
Japan	3.767	Sydkorea	1.739
		Vietnam	993
		Taiwan	337
		Kina	211
		Malaysia	137
Subtotal	25.131		
Øvrige	31.453		
Total	56.584		

Tabel 3-11 Handel med ferrolegeringer (HS4 72.02) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Indonesien	7.156	Kina	6.327
		Indien	495
		Taiwan	194
		Sydkorea	98
		Holland	10
Sydafrika	4.325	Kina	1.055
		For. Arab. Emi.	611
		Indonesien	533
		USA	372
		Sydkorea	292
		Mozambique	244
Brasilien	3.700	Kina	1.001
		Holland	542
		USA	338
		Sydkorea	308
		Japan	289
Indien	3.113	Kina	442
		Italien	25
		Japan	250
		Sydkorea	228
		Taiwan	220
Kasakhstan	2.572	Kina	925
		Japan	564
		USA	238
		Indonesien	165
		Sydkorea	164
Subtotal	20.866		
Øvrige	22.456		
Total	43.322		

Tabel 3-12 Handel med ferrolegeringer i 2020, med angivelse af de største eksport- og importlande. Kilde: OEC World (2023).

HS6	Handelsvare	Eksportværdi (mio. USD)	Eksportland 1	Eksportland 2	Eksportland 3	Importland 1	Importland 2	Importland 3
72.02.60	Ferro Ni	12.000	Indonesien*	Brasilien	Ny Kaledo.	USA	Tyskland	Holland
72.02.41	Ferro Cr >4%C	8.949	Sydafrika	Kasakhstan	Tyrkiet	Kina	Indonesien	Japan
72.02.30	Ferro Si-Mn	5.060	Indien	Ukraine	Georgien	USA	Tyrkiet	Italien
72.02.21	Ferro Si >55%Si	4.410	Kina	Rusland	Norge	Japan	Sydkorea	Tyskland
72.02.93	Ferro Nb	3.130	Brasilien**	Canada	Holland	Kina	Holland	Japan
72.02.70	Ferro Mo	2.700	Sydkorea	Kina	Chile	Holland	USA	Tyskland
72.02.11	Ferro Mn >2%C	1.740	Indien	Malaysia	Frankrig	USA	Tyskland	Holland
72.02.19	Ferro Mn <2%C	1.430	Norge	Syd Korea	Indien	USA	Holland	Tyskland
72.02.92	Ferro V	1.030	Østrig	Tjekkiet	Kina	Holland	Tyskland	USA
72.02.99	Ferro nes	920	Kina	Brasilien	DR Congo	Kina	Tyskland	Indien
72.02.49	Ferro Cr<4%C	727	Rusland	Kasakhstan	Tyrkiet	Sydkorea	Japan	USA
72.02.29	Ferro Si <55%Si	609	Norge	Holland	Kina	Holland	Tyskland	Sydkorea
72.02.91	Ferro Ti	342	Rusland	England	Tyskland	Holland	Tyskland	Brasilien
72.02.80	Ferro W	157	Kina	Rusland	Holland	Holland	Japan	Tyskland
72.02.50	Ferro Si Cr	131	Kasakhstan	Polen	Kina	USA	Tyskland	Japan

* 60 %, ** 73 %

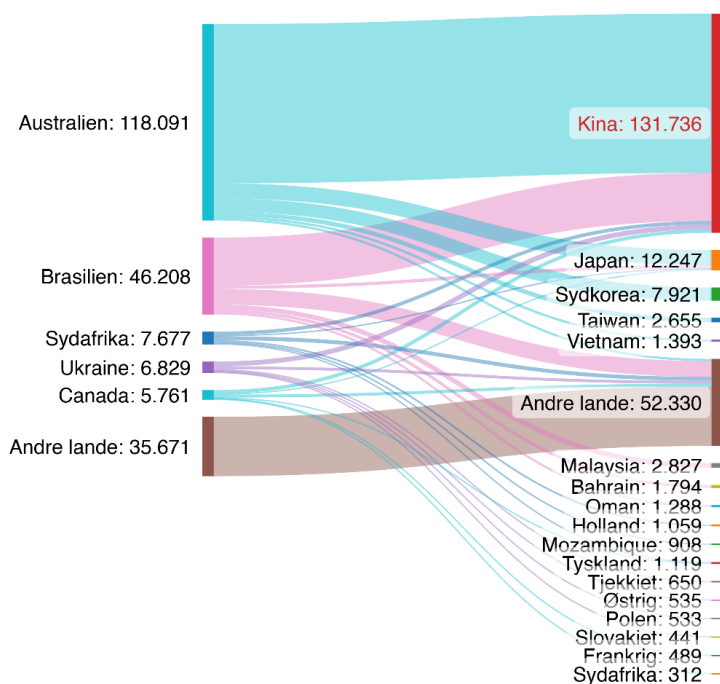
Som eksempel på handel med væsentlige stålprodukter er udvalgt varmvalset stål (HS4 72.06) og flat rolled stainless steel (HS4 72.19) (Tabel 3-13 og Tabel 3-14), hvoraf det fremgår at Kina har betydelige handler med disse værdiforædlede produkter, og som i væsentligt omfang er fremstillet på basis af importeret jernmalm.

Tabel 3-13 Oversigt over handel med HS4 72.08 varmvalset jern i 2020. Kilde: OEC World (2023).

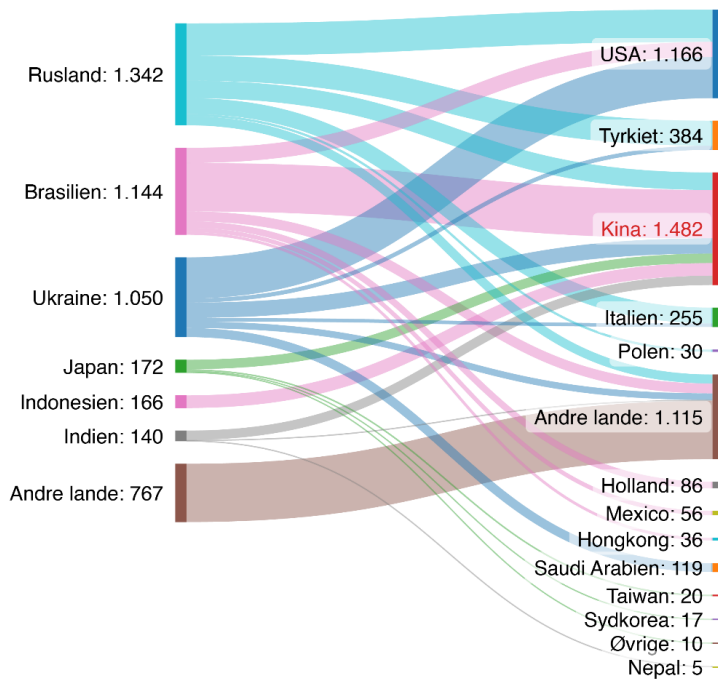
Eksporland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Japan	10.850	Sydkorea	1.898
		Thailand	1.566
		Kina	1.371
		Vietnam	771
		Indonesien	498
Sydkorea	6.183	Japan	827
		USA	769
		Indien	696
		Vietnam	568
		Kina	552
Rusland	5.384	Tyrkiet	1.220
		Polen	521
		Vietnam	445
		Italien	312
		Usbekistan	289
Indien	5.226	Vietnam	1.286
		USA	805
		Italien	701
		Tyrkiet	491
		Nepal	278
Kina	3.757	Sydkorea	690
		Vietnam	536
		Saudi Arabien	286
		Pakistan	157
		Philippinerne	139
Subtotal	31.400		
Øvrige	42.169		
Total	73.569		

Tabel 3-14 Oversigt over handel med HS 72.19 Valset rustfrit stål i 2020. Kilde: OEC World (2023).

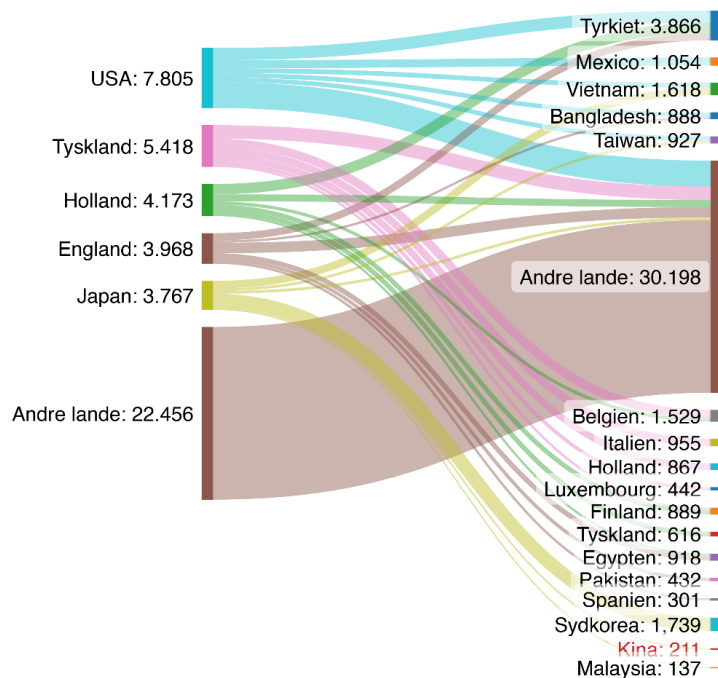
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Indonesien	6.676	Kina	2.353
		Taiwan	1.794
		Vietnam	525
		Italien	433
		Malaysia	422
Kina	6.618	Sydkorea	744
		Taiwan	674
		Tyrkiet	602
		Rusland	572
		Vietnam	514
Belgien	3.447	Frankrig	1.403
		Tyskland	775
		Italien	391
		Polen	130
		Holland	108
Finland	3.145	Holland	1.481
		Tyskland	703
		Italien	308
		Sverige	67
		Kina	56
Taiwan	2.416	USA	428
		Italien	293
		Belgien	255
		Japan	117
		Canada	102
Subtotal	22.302		
Øvrige	18.013		
Total	40.315		

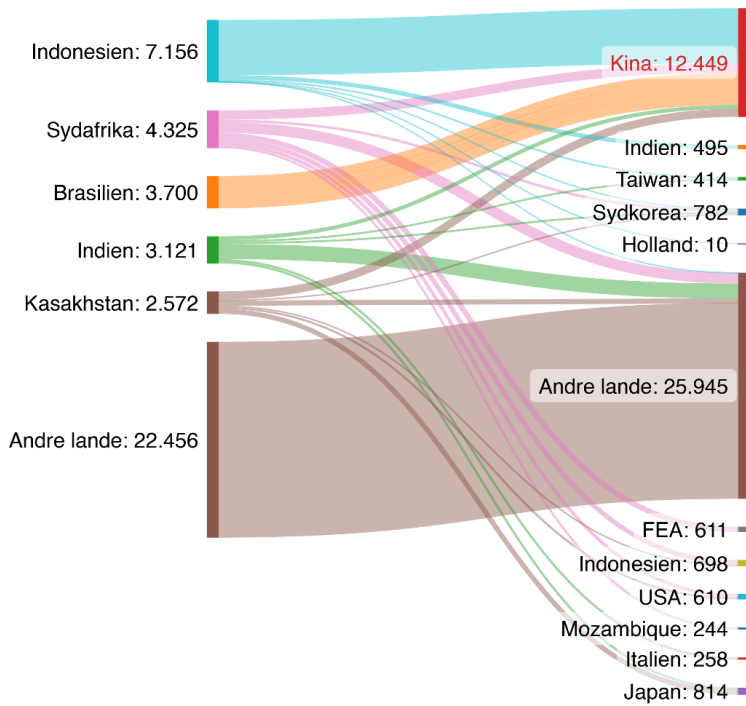
Figur 3-9 Sankey-diagram for global handel med jernmalm (HS 26.01) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-8.

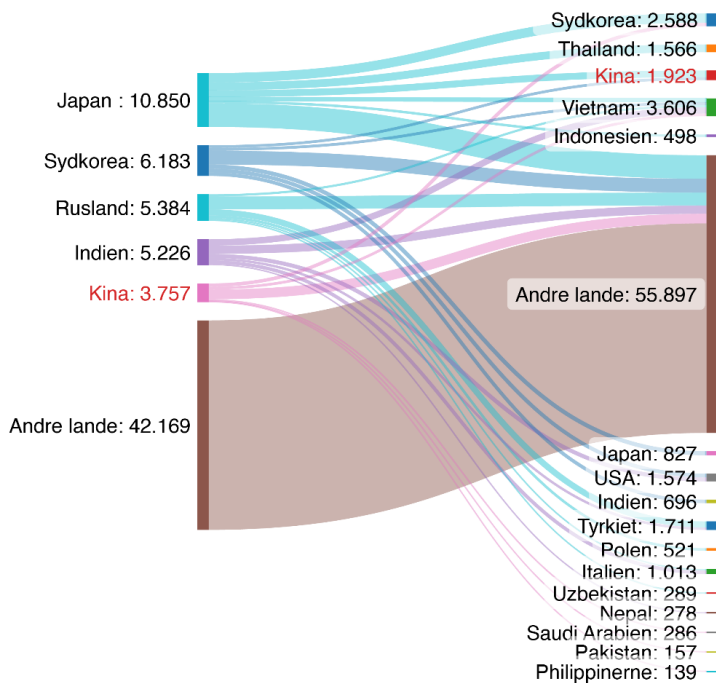
Figur 3-10 Sankey-diagram for global handel med pig iron (HS 72.01) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-9.

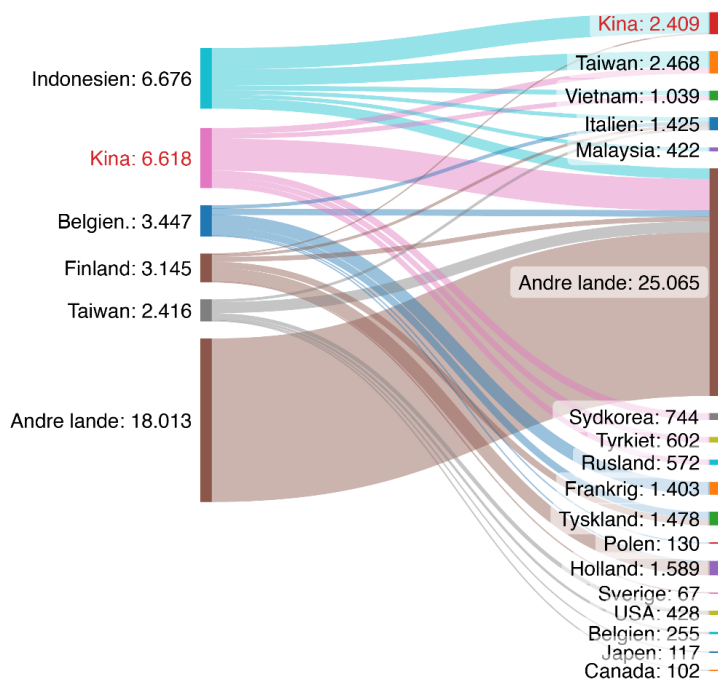
Figur 3-11 Sankey-diagram for global handel med jern- og stålskrot (HS 72.04) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-10.

Figur 3-12 Sankey-diagram for global handel ferrolegeringer (HS 72.02) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-11 og Tabel 3-12.

Figur 3-13 Sankey-diagram for global handel med varmvalset jern (HS 72.08) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-13.

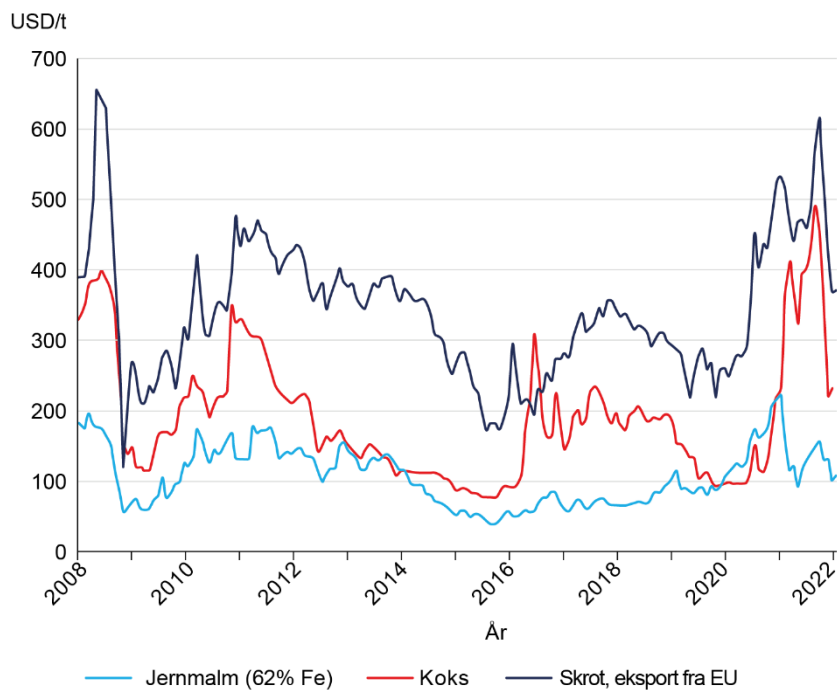
Figur 3-14 Sankey-diagram for global handel med valset rustfrit stål (HS 72.19) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 3-14.

3.5.1 Priser

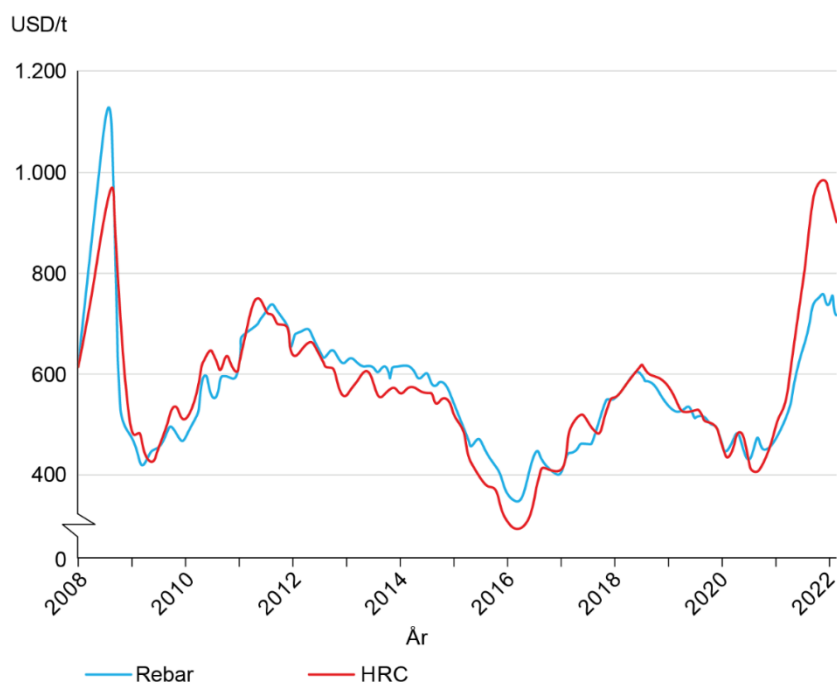
Jern og stålpriserne er cykliske og afspejler især udviklinger i de globale økonomier samt enkeltstående begivenheder, som fx COVID-19, som resulterede i faldende forbrug og dermed faldende priser. Senest har også krigen mellem Ukraine og Rusland og den resulterende handelsembargo på russiske varer påvirket Ruslands store andele af verdenshandlen med jern- og stålprodukter negativt. Eksempler på denne dynamik er vist i Figur 3-15, hvor priserne i perioden 2008-2022 for jernmalm, koks og jernskrot ses. Brancheanalytikere opererer med 3-4 års priscykler og forventer, at lave priser frem mod 2025 bliver afløst af en højprisperiode i 2028 (Steel on the net 2023); de historiske ændringer for stålprodukterne hot rolled coil (HRC) og valset stål (rebar) er illustreret i Figur 3-16.

3.6 Det danske forbrug

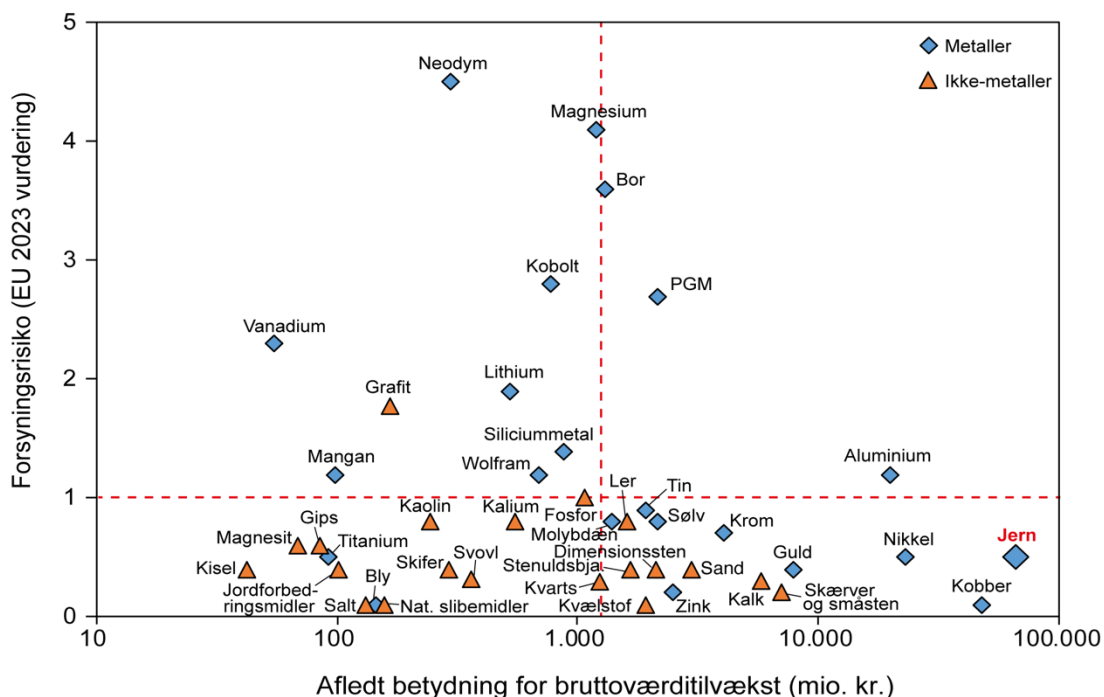
Stål er et vitalt råmateriale for danske industri-, bygge- og anlægsvirksomheder og kan ikke substitueres i nævneværdig grad. Danske virksomheder indkøbte i 2020 jern og stål for 16,4 mia. kr. og varer af jern og stål for 36,9 mia. kr., som dermed udgjorde ca. 10 % af industriens samlede varekøb. Omkring halvdelen blev anvendt af industrivirksomheder og ca. 20 % i bygge- og anlægssektorer; den resterende del blev overvejende anvendt af forsyningssektoren. Den afledte betydning for bruttoværditilvæksten er den højeste blandt 36 råstoffer og er estimeret til ca. 95 mia. kr. i 2019 (Figur 3-17) (Clausen *et al.* 2023). EU Kommissionen vurderer forsyningsrisikoen som meget lille. Det skal dog nævnes, at ståls typiske legeringsmetaller, som kan være kritiske for EU, ikke indregnes i vurderingen (EC 2023).

Figur 3-15 Prisvariationer for jernmalm, koks og jernskrot i perioden 2008-2022. Kilde: OECD (2023).

Figur 3-16 Historiske priser for stålprodukterne hot rolled coil (HRC) og valset stål (rebar). Priserne er gennemsnitlige eksport-fob-priser (USD/ton). Kilde: Steel on the net (2023).

Figur 3-17 Jern og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark. Af de undersøgte råstoffer er stål ikke et kritisk råstof, da EU vurderer forsyningsrisikoen som lav (Clausen et al. 2023).

Det danske forbrug af og handel med jern- og stålsrot, og de udfordringer der er knyttet hertil, er behandlet nærmere i Tan et al. (2020).

3.7 Perspektiver

Jernmalm bliver produceret i mange lande og af mange selskaber, men med en klar tendens til stigende dominans af få aktører. I 2022 producerede Australien, Brasilien, Kina og Indien ca. 2/3 af jernmalmen, heraf kom ca. halvdelen fra Australien. Den globale jernmalmsproduktion er siden 2000 vokset med ca. 2 % pr. år. Denne store vækst har bevirket at mineralefterforskningen har været utilstrækkelig til at holde reserverne i balance, og levetiden er reduceret fra 140 produktionsår i 2000 til ca. 70 år i 2022. Jernmalmsproduktion uden for Kina domineres af mineselskaberne Rio Tinto, Vale og BHP og i Kina af især Glory Harvest Group, Taiyuan Iron & Steel Group og Anshan Iron & Steel Group. Mineralefterforskningsprojekter har ført til en stigning i de globale jernmalmsreserver, og nye store jernmalmsminer forventes at åbne de kommende år i bl.a. Vestafrika og Australien, men da den samlede produktion har været hurtigt stigende, har det alligevel resulteret i faldende levetid for reserverne. Med den stærke dominans af få store, effektive jernmalmsproducerende selskaber med aktiviteter i få lande vurderes forsyningssituationen at have et godt potentiale til at indfri de kommende års stigende efterspørgsel. Men set fra en geopolitisk og markedsorienteret vinkel kan forsyningssituationen for jernmalm vurderes som udfordret (bl.a. illustreret i Figur 3-9), da mere end halvdelen (55 %) af den vestlige verdens jernmalmsproduktion eksporteres til Kina.

I EU Kommissionens kritikalitetsvurderinger (EC 2023) behandles jernmalm og stål samlet. I 2023 blev jernmalm/stål vurderet som et råstof med stor økonomisk betydning (EI: 7,2), men for-

syningsrisikoen for både minedrift af jernmalm og jern- og stålproduktionen blev vurderet som lave (henholdsvis SR-minedrift: 0,5 og SR-stålfremstilling: 0,2). Til stålfremstilling anvendes ud over jern en række reduktionsmidler og legeringsmetaller, hvoraf flere af disse i flere lande vurderes som kritiske råstoffer (fx kobolt, titanium, vanadium og wolfram). Forsyningsvurderinger for disse råstoffer skal medtages for at vurdere forsyningsituationen for stål, men er ikke medtaget i denne analyse, og denne problematik er ikke behandlet i nærværende rapport.

Stålforbruget forventes at vokse til 1,7 mia. ton i 2025 og 1,85 mia. ton i 2030 for derefter af stagnere (Accenture Strategy 2017; Lutter 2021). Hvis de forventede tilgængelige mængder jernskrot medregnes vil der i alt være ca. 2,25 mia. ton jernmalm i 2025 og 2030 til rådighed – og brug; herefter forventes forbruget at falde.

Efterspørgslen forventes at være størst for EAF-stål, som har mindre klimaaftryk end BOF-stål; EAF-stål forventes dog kun at øges fra ca. 30 % i 2020 til 37 % i 2030.

3.8 Referencer

- Allwood, J. M. 2016: A bright future for UK steel: A strategy for innovation and leadership through up- cycling and integration. University of Cambridge, pp. 1–16.
- Arcelormittal 2023: <https://corporate.arcelormittal.com/sustainability/by-products-scrap-and-the-circular-economy>
- Accenture Strategy 2017: Steel demand beyond 2030. Presentation to OECD, 2017. https://www.oecd.org/industry/ind/Item_4b_Accenture_Timothy_van_Audenaerde.pdf
- Afanga, K, Mirgaux, O. & Patisson, F. 2012: Assessment of Top Gas Recycling Blast Furnace: A Technology To Reduce CO₂ Emissions in the Steelmaking Industry. Carbon Management Technology Conference. OnePetro. [doi:10.7122/151137-MS](https://doi.org/10.7122/151137-MS).
- Baroyan, A. Kravshenko, O., Prates, C., & Vercammen, S. & Zeumer, B. 2023: The resilience of steel: Navigating the crossroads. The resilience of steel: Navigating the crossroads | McKinsey.
- Boston Metal 2022: Molten Oxide Electrolysis for steel decarbonization. Fact Sheet. <https://www.bostonmetal.com/green-steel-solution/>
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/qpub/32051>
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- EU Parliamentary Research Service (EPRS) 2021: Carbon-free steel production. Cost reduction options and usage of existing gas infrastructure. Scientific Foresight Unit PE 690.008 April 2021, [https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/STUD/2021/690008/EPRS_STU\(2021\)690008_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/STUD/2021/690008/EPRS_STU(2021)690008_EN.pdf)
- Hasanbeigi, A. 2022: Steel Climate impact. An international benchmarking of energy and CO₂ intensities. Report 31 pp. Global Efficiency Intelligence website <https://www.globalefficiencyintel.com/steel-climate-impact-international-benchmarking-energy-co2-intensities>
- Lutter, P. 2021: Green transformation needs clear orientation: Forecasting the steel demand in 2030. New Supply [BC Newssupply_012_en.pdf](https://www.bronk-company.com/BC_Newssupply_012_en.pdf) (bronk-company.com)
- Matmatch 2023: <https://matmatch.com/learn/material/alloy-steel>
- Mining Intelligence Data 2022: <https://www.miningintelligence.com/top-20-iron-ore-producers/>

- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- OECD 2020: Steel market developments, Q4 2020: <https://www.oecd.org/industry/ind/steel-market-developments-Q4-2020.pdf>.
- OECD 2022: Steel market developments, Q4 2022: [https://one.oecd.org/document/DSTI/SC\(2022\)11/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DSTI/SC(2022)11/FINAL/en/pdf)
- PWC 2022: Bridging the gaps: Setting the stage for an orderly energy-system transition. (<https://www.pwc.com/gx/en/issues/esg/the-energy-transition/bridging-gaps-to-reach-energy-transition-goals.html>)
- Screen2 Iron ore factsheet 2023: Screen2 Factsheets updates based on the EU Factsheets 2020 iron ore. <https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/08/SCREEN2-factsheets-IRON-ORE.pdf>
- S&P Global 2016: China's run-of-mine iron ore output falls 7.7% on year to 1.38 bil Mt in 2015 (<https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/latest-news/metals/012616-chinas-run-of-mine-iron-ore-output-falls-77-on-year-to-138-bil-Mt-in-2015>).
- S&P Global 2022: Lack of high-quality iron ore supply threatens steel's green push. <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/lack-of-high-quality-iron-ore-supply-threatens-steel-s-green-push-70947714>
- Statista 2022: Distribution of steel end-usage worldwide in 2022, by sector, <https://www-statista.com/statistics/1107721/steel-usage-global-segment/>
- Steel on the net 2023: Steel market outlook & forecasts for 2024 2025 prices. <https://www.steelonthenet.com/market-outlook.html>.
- Tan, J., Wehde, M.V., Brønd, F. & Kalvig, P. 2020: Udfordringer for bæredygtig genanvendelse af dansk jern- og metalkrot. MiMa rapport 2020/2. <https://worldsteel.org/steel-topics/statistics/steel-data-viewer/>
- Tata Steel 2020: Hisarna – Building a sustainable steel industry. Tata Steel Fact Sheet 2020 <https://www.tatasteeleurope.com/sites/default/files/tata-steel-europe-factsheet-hisarna.pdf>
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- Wood Mackenzie 2022: Decarbonizing global iron ore and steel industry by 2050 necessitates urgent action and USD 1.4 trillion of investment. News Release Wood Mackenzie [https://www.woodmac.com/press-releases/decarbonising-global-iron-ore-and-steel-industry-by-2050-necessitates-urgent-action-and-us\\$1.4-trillion-of-investment/](https://www.woodmac.com/press-releases/decarbonising-global-iron-ore-and-steel-industry-by-2050-necessitates-urgent-action-and-us$1.4-trillion-of-investment/)
- World Economic Forum 2022: Net-Zero Industry Tracker, 2022 Edition https://www3.weforum.org/docs/WEF_NetZero_Industry_Tracker_2022_Edition.pdf
- World Steel Association 1990-2023: World Steel in Figure annual reports <https://worldsteel.org/steel-topics/statistics>
- World Steel Association 2022: Scrap use in the steel industry (Fact sheet) <https://www.saisi.org/wp-content/uploads/2021/06/Scrap-Fact-Sheet.pdf>
- World Steel Association 2023: World Steel in Figure <https://worldsteel.org/steel-topics/statistics/world-steel-in-figures-2022/#world-crude-steel-production-1950-to-2021>
- World Steel in figures 2021: [2021-World-Steel-in-Figures.pdf \(worldsteel.org\)](https://worldsteel.org/2021-World-Steel-in-Figures.pdf)

4. Kobber

4.1 Introduktion

Kobber (Cu) med atomnummer 29 i det periodiske system er et formbart, sejt metal med særdeles gode varme og elektriske ledningsevner, hvilket i kombination med en stor korrosionsbestandighed gør kobber anvendeligt til en lang række formål. Kobber smelter ved 1.085 °C og koger ved 2.562 °C. Kobber blev allerede 8.000 år f.v.t. brugt til mønter og dekorationer og har været et nøgleråstof siden den industrielle udvikling og er desuden central for grønne energiteknologier. Derfor er der store vækstrater i forbruget af kobber, som forventes at fortsætte frem mod 2050. I 2021 blev der brugt 26,7 Mt kobber, hvoraf ca. 32 % var baseret på genanvendelse (Copper Alliance 2023). Hovedparten af kobber anvendes i forskellige typer legeringer, bl.a. messing og bronze.

Kobber brydes i mange lande, hvoraf dog Chile, Peru, Kina og Den Demokratiske Republik Congo (DR Congo) i 2022 producerede mere end 60 % af verdensproduktionen; Kina dominerer de forsyningskæder, der forarbejder kobber til industrielt anvendelige råmaterialer, og kinesiske industrier er også storforbrugere af kobber. EU Kommissionens definerede i marts 2023 kobber som et strategisk råstof på grund af dets centrale rolle i den grønne omstilling; analysen vurderede ikke kobber som et kritisk råstof, hvilket særligt skyldes at forsyningskæderne ikke i væsentligt omfang er domineret af enkeltlande (EC 2023).

4.2 Anvendelser og sektorer

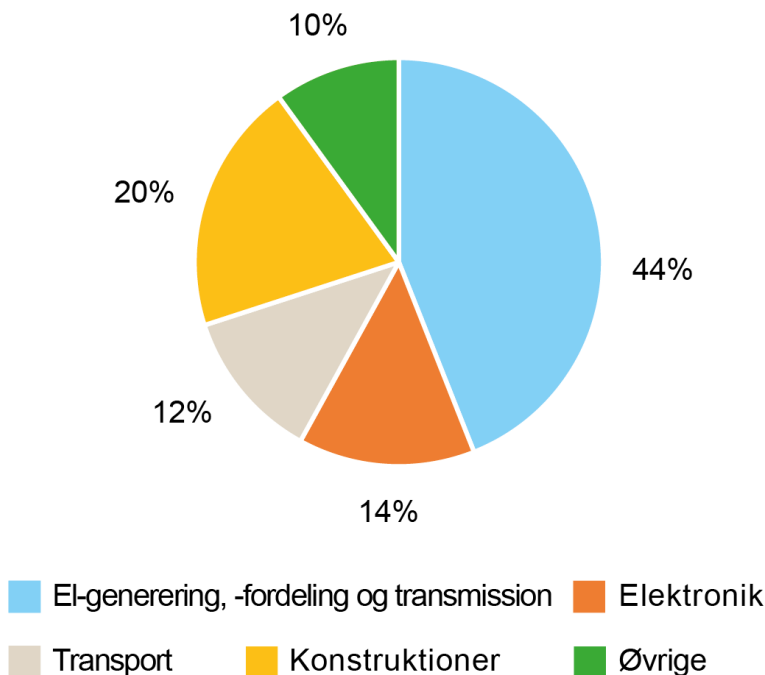
Kobber anvendes i særdeleshed på grund af metallets elektriske ledningsevne, korrosionsresistens eller varmeledning. Kobber indgår let i legeringer med andre metaller så som tin (bronze), zink (messing) og nikkel (nysølv). I disse legeringer ændres kobbers fysiske og kemiske egenskaber, og kobber får mange nye anvendelsesmuligheder, særligt i byggeindustrien til eksempelvis fremstilling af elektriske kabler, stikkontakter, vandrør og kedler. I industrien anvendes kobberlegeringer desuden i siliciumchips, hvor det gør mikroprocessorerne hurtigere og mere energi-effektive, eller til varmevekslere, hvor man udnytter kobbers høje varmeledningsevne. I Figur 4-1 ses de vigtigste anvendelsesområder for kobber i 2021.

Elforsyning og elektronik: Kobber anvendes både til ledningsnet og printplader og mere end ⅓ af kobberforbruget er knyttet til kobbers elektriske ledende egenskaber. Der anvendes 3-8 ton kobber/MW i vindmøller og ca. 60 kg/elbiler. Den grønne omstilling vil betyde udbygning af elnettet, og frem mod 2050 forventes det at være det helt dominerende anvendelsesområde for kobber.

Byggeri: Kobbers fysiske egenskaber i kombination med gode forarbejdningsegenskaber har gjort kobber meget anvendt i byggeriet til forsyningsystemer for vand, varme og elektricitet. I moderne boliger anvendes omkring 200 kg kobber.

Transportsektor: Kobber indgår især i de elektriske systemer i biler, tog og fly. En konventionel bil indeholder omkring 25 kg og elbiler omkring det dobbelte. Der er dermed et betydeligt vækstmarked for kobber; tilsvarende bliver der brugt store mængder kobber til fremstilling af fly (ca. 4.000 kg kobber til store flytyper).

Der er herudover forbrug af kobber til bl.a. medicinsk udstyr på grund af kobbers antimikrobielle egenskaber, og til industrielt udstyr, varmeveksler, ventiler, kondensatorer og beholdere til aggressive væsker.

Figur 4-1 De vigtigste anvendelsesområder for kobber i 2021 (Copper Alliance 2022a).

4.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Det vurderes, at ca. $\frac{2}{3}$ af alt kobber produceret til dato – 690 Mt – stadig er i produktion. Kobber er et af de metaller, som har den højeste genanvendelsesrate, og i 2021 udgjorde genanvendelsesraten ca. 32 % af den globale produktion på 26,7 Mt (RIR) (ICA-Recycling Brie 2022). I EU er genanvendelsesraten (EoL-RIR) for kobber estimeret til 55 % (EC 2023) og til ca. 30 % globalt (ICA 2021). Hovedparten af kobber til genanvendelse kommer fra elektronik- og elektriske industrier, efterfulgt af maskinindustrier samt bilindustrierne; en mindre del kommer fra bygninger og infrastruktur.

Den betydeligste del af kobbergenanvendelsen og -handlen foregår i Kina, Indien, Japan og Sydkorea. Genvindingsindustrien for kobber domineres af en række store internationale koncerner, i Vesten omfattende blandt andre Glencore, Aurubis AG, Commercial Metals Company, Schnitzer Steel Industries Inc., Umicore, Kuusakoski Group OY og Sims Metal Management Ltd. Værdien af genanvendt kobber udgjorde i 2022 ca. 27 mia. USD og forventes at stige til 43 mia. USD i 2031 (Recycled Copper Market 2023).

Substitution for kobber skønnes at være omkring 1 % (Kalvman-Schueler 2022) og har dermed kun ringe betydning. Der er dog forventninger til, at aluminium vil substituere kobber til fremstilling højvoltskabler; udviklingen i dette marked er dog påvirket af kobber-aluminium-prisdifferencen, som hidtil ikke har været fordelagtig for denne udvikling.

4.4 Global forsyning

4.4.1 Geologi

Kobber findes i forskellige geologiske forekomststyper, hvoraf følgende er mest udbredt:

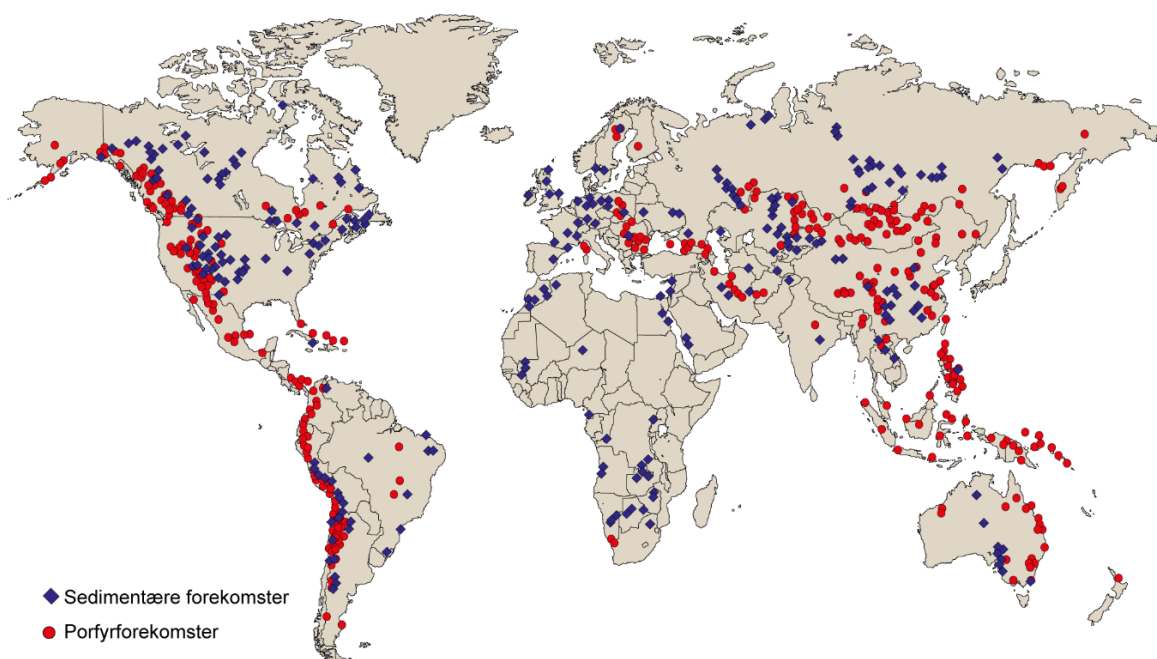
- A. Porfyrokobberforekomster, som typisk findes i områder, hvor oceanisk skorpe har været trykket ned under den kontinentale skorpe, og den derved dannede smelte efterfølgende er trængt op i de overliggende bjergarter; guld kan være biprodukt i denne type. Porfyrforkomster forekommer mange steder, men er særligt hyppig i Andesbjergene, det vestlige Nordamerika og i det Indonesiske Øhav.
- B. Kobberholdige sedimenter, hvor kobber er udfældet i sandsten, skifer, kalksten o.l.; typen dominerer i 'Kobberbæltet' i Zambia og DR Congo og kendes fra Østeuropa (Kupferschiefer); de indeholder typisk ~2 % Cu, og kobolt udvindes stedvist som biprodukt.

På Figur 4-2 ses en oversigt over verdens største kobberforekomster.

Porfyrforkomster dominerer den globale kobberproduktion, og de tre største kobberminer er af denne type og er Kennecott (Utah, USA), Chuquibambilla (nordlige Chile) og Escondida (Atacama, Chile); de sedimentære typer bidrager med ca. 30 % af den globale produktion (Thaarup 2017). Den sedimentære type kendes i Grønland fra bl.a. Thule Bassinet og Jameson Land. Yderligere information vedrørende kobberpotentialet i Grønland kan findes i Stensgaard *et al.* (2011) og Rosa *et al.* (2023).

Begge typer kobberforekomster kan være domineret af kobbersulfider og kobberoxider, eller kombinationer af disse grupper, ofte med kobberindhold <0,6 %.

Værdien af kobberforekomster bestemmes ikke alene af størrelsen og lødigheden, men også af sammensætningen af de kobberholdige mineraler (og evt. biproduktmineraler), da dette har betydning for omkostningerne til at frigøre kobber fra malmen.

Figur 4-2 Oversigt over forekomster af kobber (porfyrforkomster og sedimentære forekomster). På basis af USGS.

Kobber indgår i mange forskellige mineraler, men udnyttes især fra kobberoxider og -sulfider; jern indgår typisk i disse mineraler (Tabel 4-1). Chalcopyrit er det mest anvendte kobbermineral og omkring halvdelen af verdens kobberproduktion stammer fra dette mineral (BGS 2007), men chalcocit, cuprit og covellit er også kommercielt vigtige.

Tabel 4-1 Kommercielt vigtige kobbermineraler.

Mineral	Kemisk formel	Cu-indhold (vægt%)
Gedigent kobber	Cu	>98
Bornit	Cu ₅ FeS ₄	63
Chalcopyrit	CuFeS ₂	35
Chalcocit	Cu ₂ S	80
Covellit	CuS	66
Cuprit	Cu ₂ O	89
Azurit	Cu ₃ (CO ₃) ₂ Cu(OH) ₂	55
Malachit	Cu(CO ₃)Cu(OH) ₂	58

4.4.1.1 Biprodukter

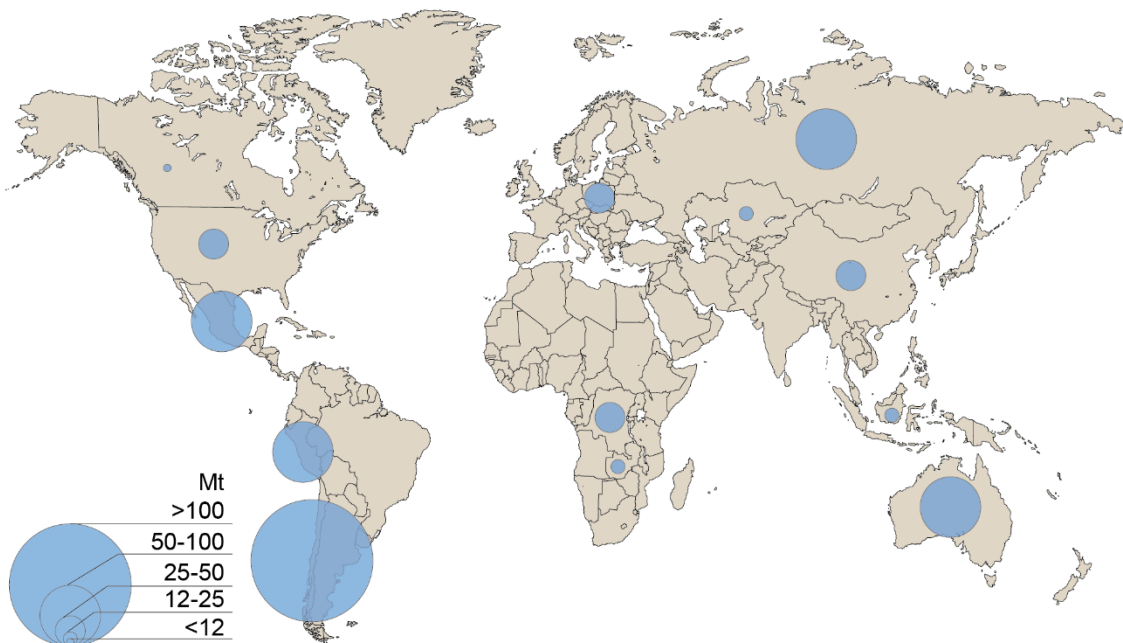
Kobberforekomster indeholder ofte en række andre kommercielle mineraler som varierer i forhold til dannelsesmåden: Porfyroforekomster har især potentiale for at indeholde molybdæn, sølv og guld; de sedimentære forekomster indeholder typisk kobolt, og fra massiv-sulfid-kobberforekomster (ikke nævnt ovenfor) udnyttes især bly og zink. Sådanne biprodukter adskilles fra kobbermineralerne ved behandling i minen og handles som mineralkoncentrater til forarbejdning andetsteds.

Kobbermineraler kan desuden indeholde små mængder af vigtige metaller, som ikke fremgår af mineralets kemiske formel. Denne gruppe omtales som kompanionmetaller og er vigtige til produktion af især antimon (Sb), bismuth (Bi), selen (Se), tellurium (Te) og rhenium (Re). McNulty *et al.* (2022) har estimeret at der potentielt årligt kan udvindes ca. 1.500 ton antimon, 1.600 ton bismuth, 4.200 ton selen og 800 ton tellurium ved udvinding af kobber. For tellurium og selen er det næsten dobbelt så meget, som i dag udvindes fra alle råstoffer.

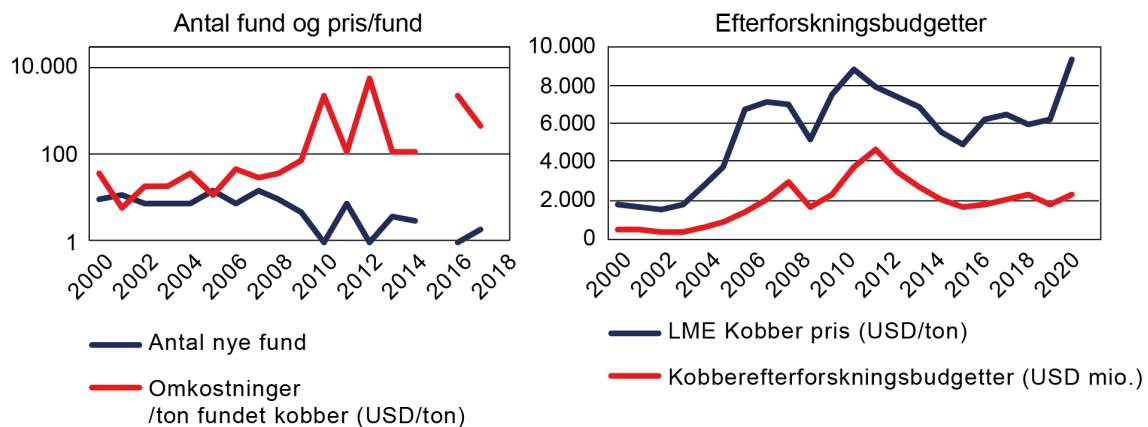
4.4.2 Globale kobberreserver

USGS (2023) angiver kobberreserverne for 13 lande samt en række uspecificerede lande til at udgøre 876 Mt kobber (Tabel 4-2). Disse reserver er tilstrækkelige til 42 års produktion baseret på kobberbehovet i 2021. Da der forventes store vækststigninger frem mod 2050 er den reelle levetid betydeligt mindre. Det skal bemærkes, at reserverne opgjort af USGS for perioden 2000 til 2021 viser, at levetiden for de globale reserver er øget fra ca. 25 år i 2002 til ca. 42 år i 2021. Det er uklart, i hvilket omfang de nye reserver er relateret til eksisterende miner, eller om det er et resultat af nye projekter. I modsætning til USGS' data viser data fra DeCoff (2022), (i) at antallet af fund generelt er faldet i perioden fra 2000-2021; (ii) at prisen pr. ton fundet kobber generelt er stigende; (iii) at de årlige nye fund siden 2007 i gennemsnit kun har udgjort ca. 10 Mt, og (iv) at mineralefterforskningsaktiviteterne er stærkt korreleret med kobberpriserne, med stigende aktivitet ved høje priser. I Figur 4-3 ses de 10 lande, der i 2022 rådede over de største kobberreserver.

I Figur 4-4 ses mineralefterforskningsaktiviteter for kobber, budgetter, resulterende antal fund og omkostninger til nye fund.

Figur 4-3 Oversigt over kobberreserverne i de ti lande, der i 2021 havde de største reserver (se også Tabel 4-2).

Figur 4-4 Mineralefterforskningsaktiviteter for kobber, budgetter, resulterende antal fund og omkostninger til nye fund (DeCoff 2022).

4.4.3 Global kobberproduktion

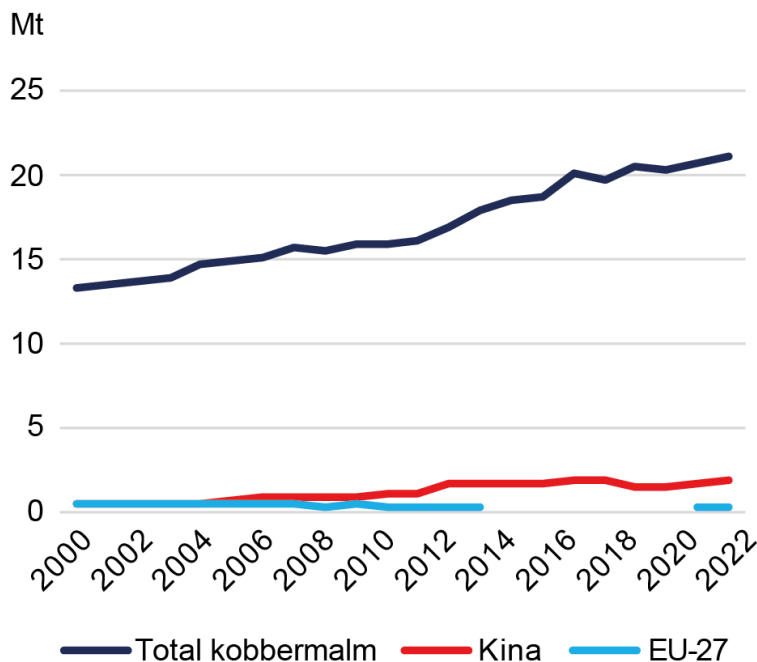
Kobberproduktion omfatter primærproduktion fra miner og sekundærproduktion fra kobberskrot; derfor skelnes der ofte imellem mineproduktionen og raffineret produktion, idet den sidste kategori også inkluderer skrotproduktionen.

Den globale kobbermalmsproduktion er steget med 63 % i perioden fra 2000 til 2021, hvor produktionen var ca. 20,4 Mt (Figur 4-5); hovedparten blev igennem hele perioden produceret i Chile, Peru, Indonesien og Rusland. Herudover er mere end 20 lande, heriblandt Kina, involveret i produktion af kobbermalm, dog med små produktioner. EU-27 har kun en lille kobbermalmsproduktion, som især er i Polen og Cypern (Tabel 4-3 og Figur 4-6).

Væksten i perioden er baseret på både udbygning af eksisterende miner og igangsætning af nye produktioner med de største vækstrater i Peru, Chile, Mexico og Zambia. Chile har dog en faldende produktion i disse år på grund af forsinket udbygning af nogle af de store miner.

Tabel 4-2 Verdens kobberreserver opgjort for 13 lande; hertil kommer en række lande som ikke angiver denne type data. Kilde: USGS (2023).

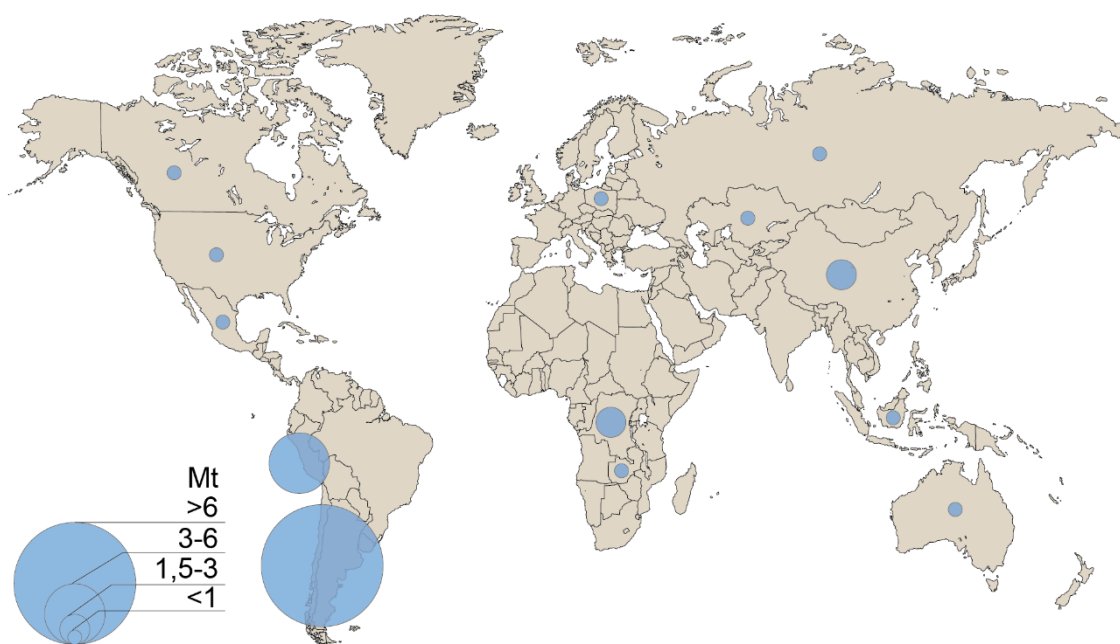
Land	Reserver 2021 (USGS) (Mt)
Chile	200
Australien	93
Peru	77
Rusland	62
Mexico	53
USA	48
DR Congo	31
Polen	31
Kina	26
Indonesien	24
Zambia	21
Kasakhstan	20
Canada	10
Øvrige	180
Total	876

Figur 4-5 Oversigt over historisk produktion af kobber i perioden 2000-2021. Kilde: USGS (2000-2022).

Tabel 4-3 Global produktion af kobbermalm i 2021. Kilde: USGS (2023).

Land	Produktion (x1.000 ton)	Andel af global produktion (%)
Chile	5.600	31
Peru	2.200	12
Kina	1.880	10
DR Congo	1.800	10
USA	1.200	7
Australien	900	5
Zambia	830	5
Rusland	820	4
Indonesien	810	4
Mexico	720	4
Canada	590	3
Kasakhstan	520	3
Polen	390	2
Øvrige	2.800	15
Total	18.260	100

Figur 4-6 Produktion af kobbermalm i 2021 i de ti største produktionslande (se også Tabel 4-3).

Kobberproduktionen domineres især af omkring 10 store selskaber, som leverede ca. 50 % af den globale produktion i 2020 (Tabel 4-4). Blandt aktionærerne i ni af de ti børsnoterede mineselskaber indgår en eller flere af 12 store kapitalfonde (Tabel 4-5), heriblandt Black Rock, Vanguard og Fidelity, som er verdensledende kapitalfonde. Det fremgår af tabellen, at aktionær-andelen af denne gruppe investorer varierer betydeligt, fra Southern Copper med <1 % af aktierne til First Quantum, hvor denne gruppe investorer ejer ca. 37 %.

Kinas rolle i den globale mineindustri uden for Kina omfatter både kinesisk relaterede selskabers direkte engagement med egne licenser og mineaktiviteter, joint venture-aftaler og som aktionærer i andre selskaber (fx Rio Tinto). Den første gruppe omfatter især aktiviteter i DR Congo, Zambia,

Peru og Serbien og skønnes at omfatte en produktion på 1-2 Mt kobber pr. år. Kinesiske selskabs involvering som mindretalsaktionærer i vestlige kobberminer er ikke opgjort, ligesom off-take til kinesiske smelteværker/raffinaderier også er ukendt.

Table 4-4 Oversigt over de 20 størst producerende miner, som samlet producerede ca. 1/3 af den globale kobberproduktion i 2021. Data fra diverse åbne kilder; ikke komplet.

Selskab	Mine	Land	Produktion (ton)	Forventet nedlukning (år)
BHP	Olympic Dam Mine	Australien	205.000	2061
BHP Billiton	West Musgrave (Succoth)	Australien		
CMOC (80)/Sumitomo Corp	Northparkes	Australien		
Glencore	CSA mines	Australien		
Glencore Plc	Mount Isa Copper Mine	Australien	92.000	2023
Glencore Plc	Ernest Henry	Australien		
Kingsgate Consolidated	Calingiri	Australien		
Newcrest Mining	Cadia Mine	Australien	106.000	2047
OZ Minerals	Prominent Hill Mines	Australien	63.000	2031
OZ Minerals	Carrapateena Mine	Australien	55.000	2039
Rio Tinto	Winu	Australien		
Khoemacau Mining Company	Khoemacau Mine	Botswana	60.000	
Centerra Gold	Mount Milligan Mine	Canada	39.000	2030
Copper Mountain Mining	Copper Mountain Mine	Canada	41.000	2051
GT Gold	Tatogga (Saddle)	Canada		
Newcrest Mining	Red Chris Mine	Canada	33.000	2043
Taseko Mines	Gibraltar Mine	Canada	57.000	2039
Teck Resources	Highland Valley Copper Mine	Canada	130.000	2040
Anglo American	Los Bronces	Chile	340.000	2057
Antofagasta (60)/(JX Nippon+Mitsubishi (40))	Los Pelambres	Chile	380.000	

4.4.4 Fremstilling af kobberråvarer

Produktion af kobber begynder med brydning af malmen (ofte <1 % kobber) og slutter efter en lang række af forarbejdningsstrin med plader af 99,99 % kobber. Disse plader kaldes ofte katodekobber, som er det råprodukt, der indgår i slutprodukterne.

De mest almindelige malmtyper, kobberoxider og -sulfider, behandles med to forskellige metoder: hydrometallurgi for oxiderne og pyrometallurgi for sulfiderne. Oxidforekomsterne er ofte store og relativt overfladenære, men har lavere lødighed end sulfiderne. Selvom der skal udvindes og forarbejdes mere malm fra oxidtypen, er forarbejdningsprocessen billigere sammenlignet med processering af sulfidtyper; sidstnævnte type har almindeligvis højere lødighed, er mindre og kan ligge dybt. Valg af metoder til brydning – åben eller lukket mine – og processering bestemmes ud fra bl.a. mineralsammensætning, koncentration og tonnage, og hvor langt under overfladen forekomsten ligger. Malmforekomster indeholder ofte både kobberoxider og -sulfider.

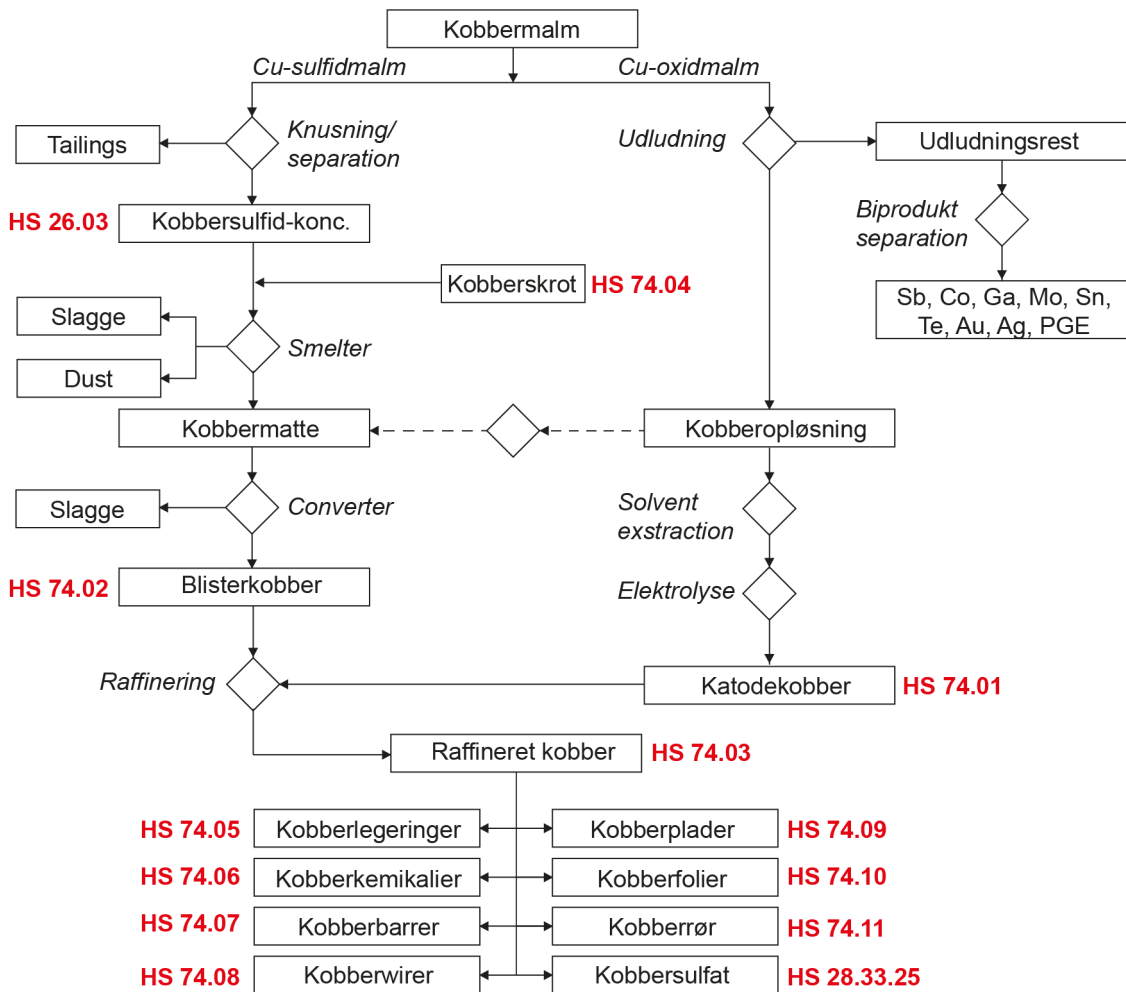
Tabel 4-5 Eksempler på større investeringselskabers ejerandele i de kobberproducerende selskaber. Data fra diverse åbne kilder.

Mineselskab / Investeringselskab	Antofagasta	BHP	First Quantum	Freeport-McMoRan Inc.	Glencore	Grupo Mexico	KGHM	Southern Copper	Zijin Mining Group Company Ltd
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Baillie Gifford & Co.			1,5				0,9		1,8
BlackRock Fund Advisors	1,4	0,5		2,1	1,6				4,2
BlackRock Investment Management (UK) Ltd.	0,9	1,1	2,0		2,9				
BlackRock México SA de CV Asesor en Inversiones Independiente						0,8			
Capital International Ltd.			2,5						
Capital Research & Management Co. (World Investors)			13,3		1,4	2,5		0,6	
Capital Research & Management Co. (Global Investors)			10,8	5,6					
Fidelity Investments Canada ULC				2,2					
Fidelity Management & Research Co. LLC	0,9		4,8	5,0					
GIC Pte Ltd. (Investment Management)									7,9
Vanguard Investments Australia Ltd.		0,6							
The Vanguard Group, Inc.	1,1	2,5	2,1	7,8	2,7	1,3	1,9		3,2
Samlet aktieandel	4,2	4,7	36,9	22,7	8,5	4,6	2,8	0,6	17,1

De første trin af brydningen er den samme for både åbne og lukkede miner: sprængning, udlastning og knusning. Den efterfølgende processering af malmen foregår af flere specialiserede virksomheder, men foregår typisk som vist på Figur 4-7. Fremstilling af kobber fra oxidmalm omfatter følgende behandlingstrin: (i) Bunker af knust malm oversprøjtes med svovlsyre, som trænger igennem malmbunken og opløser kobberoxidminerale (heap leaching); (ii) den kobberholdige væske opsamles, og kobberopløsningen separeres fra (Solvent Extraction) (60-70 % Cu); og (iii) ved efterfølgende elektrolysebehandling fremstilles katodekobber (99,9 % Cu). Fremstilling af kobber fra sulfidmalm omfatter følgende behandlingstrin: (i) De kobberholdige sulfidminerale separeres fra malmens øvrige minerale til et kobbermineralkoncentrat, der er en handelsvare; de fraserede minerale er et spildprodukt som deponeres i tailingsbasiner; (ii) smeltning af kobbersulfidminerale (ved ca. 1.300 °C), hvor det resulterende produkt er kobbermatte (58-60 % Cu), (iii) kobbermatte behandles i en konverterovn, hvor resterende jern og svovl fjernes, hvorved de resulterende produkter er såkaldt blisterkobber (98 % Cu) og anodekobber (99 % Cu); 'urenheder' som fremkommer i trin (ii) kan indeholde kommercielle biprodukter, som efterfølgende behandles særskilt; og (iv) elektrolytisk behandling af anodekobber, hvorved der fremstilles katodekobber (99,99 %), som anvendes til fremstilling af plader, rør, kabler m.m.

Genanvendelse af kobberskrot og -legeringer sker ved (i) smeltning og (ii) oprensning af urenheder fra skrotmaterialet.

Kina dominerer forarbejdning af kobber; 10 af de 20 største raffineringsanlæg ligger i Kina, heraf er fire af de fem største, som samlet har en kapacitet på ca. 7 Mt, svarende til ca. 33 % af den globale kapacitet. Tre af de 20 største anlæg, med en samlet kapacitet på ca. 1,6 Mt, ejes af den chilenske stat (Bell 2021). De nye anlæg til raffinering af kobber forventes især at blive etableret i Chile, Peru og Mexico samt i Asien i Kina, Japan og Indien (Businesswire 2022).

Figur 4-7 Generisk procesdiagram for fremstilling af kobber, med angivelse af nogle af de almindelige handelsvarer (HS-koder).

4.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Kobbers CO₂-balastning varierer i forhold til malmtypen, mængden af kobberskrot som tilføres, produktionsmetode (valg af metode er dog især knyttet til malmens mineralogi) og energiform. Flere analytikere vurderer, at kobber i 2022 bidrog med 0,2-0,3 % af den globale CO₂-udledning. Udledningen pr. ton metalkobber er beregnet til ca. 4 ton CO₂e (Carbon Chain 2023), hvilket er betydeligt højere end for stål; kobbers udledning kan opdeles i ca. 1 ton CO₂e for fremstilling af kobberkoncentrat, mens de efterfølgende forarbejdningstrin udgør ca. 3 ton CO₂e (Carbon Chain 2023) med en fordeling på 80 %, der forarbejdes pyrometallurgisk og 20 % hydrometallurgisk,

samt på at genanvendt kobber udgør ca. 40 % af den samlede produktion af kobber. Isoleret set er belastningen ved anvendelse af kobberskrot 0,2-1,9 ton CO₂e/ton Cu.

Moreno-Leiva *et al.* (2019) har estimeret fordelingen af energiforbruget til fremstilling af kobber, hvoraf det fremgår, at den pyrometallurgiske metode er 20 % mere energikrævende end den hydrometallurgiske metode (se Tabel 4-6).

Vandforbruget er stærkt varierende i forhold til mineralogi, metode og beliggenhed; men der er ikke fundet retvisende data.

Tabel 4-6 Oversigt over energiforbrug til fremstilling af kobber. Baseret på *The Warren Centre* (2020).

Pyrometallurgisk metode				Hydrometallurgisk metode			
Energitype	GJ/t	Procestrin	GJ/t	Energitype	GJ/t	Procestrin	GJ/t
Diesel	17	Mining	10	Diesel	11	Mining	10
Elektricitet	20	Smeltning	9	Elektricitet	13	Hydrometallurgi	14
		Koncentrering	13				
		Raffinering	5				
Total	37	Total	37	Total	24	Total	24

4.5 Handel

Verdenshandlen med kobbermalm og kobberartikler udgjorde i 2020 ca. 377 mia. USD og hører dermed til blandt de meget handlede varer; en opgørelse over nogle af de vigtigste varegrupper er vist i Tabel 4-7. Handlen med de enkelte varegrupper har igennem de seneste 20 år udvist store udsving, både som følge af varierende efterspørgsel knyttet til verdensøkonomien og til udsving i LME-kobberpriserne i perioden, som vist i Figur 4-5. Det fremgår bl.a., at den generelle trend for handel med kobberkoncentrat og råkobber er steget i perioden, hvorimod en række af de andre varegrupper af forarbejdede produkter har været faldende. Disse trends må antages at skyldes Kinas stigende opkøb af uforarbejdede råvarer, som forarbejdes og forbruges i Kina, og dermed i betydeligt omfang, eksportøkonomisk set, indgår i eksport af andre varegrupper end de kobberrelaterede. Nogle af de vigtigste handelsrelationer for de udvalgte kobbervarer er vist i Tabel 4-8 til Tabel 4-13 og i Sankey-diagrammer i Figur 4-8 til Figur 4-13. Værdikæderne for kobber er karakteriseret ved at få lande og et lille antal virksomheder dominerer både minedrift og de første led i bearbejdningen af malmen, samt at Kina dominerer importen af disse produkter og af kobberskrot, hvor de efterfølgende forarbejdes.

Der er betydelige forskelle i handelsmønstret for de fire største producentlande af primær kobber, Chile, Peru, Kina og DR Congo, som i 2020 producerede ca. $\frac{2}{3}$ af den globale produktion: Peru eksporterer næsten udelukkende kobber i form af mineralkoncentrater (HS 26.03); Chile er verdens største eksportør af kobbermineralkoncentrat og har desuden en betydelig eksport af blisterkobber (HS 74.01); eksporten fra DR Congo er domineret af raffineret kobber (HS74.03); og Kina har ingen betydende eksport af kobber, men er verdens største importør af kobbermineralkoncentrat (HS 26.03), blisterkobber (HS 74.02), raffineret kobber (HS 74.03) og kobberskrot (HS 74.04).

Blandt de 10 største virksomheder involveret i handel med kobber er fire selskaber kinesisk ejet (Jiangxi Copper, Golden Dragon, Ningbo Jintian Group og Tongling Nonferrous Metal) samt tre tyske selskaber (Aurubis, Wieland og Mueller Industries).

Tabel 4-7 De vigtigste kobbervaregrupper og tilhørende eksportværdier for 2020. Kilde: OEC World (2023).

Varekodebeskrivelse	HS2	Eksportværdi (mio. USD)	HS4	Eksportværdi (mio. USD)	HS6	Eksportværdi (mio. USD)
Copper ore (and concentrates)			26.03	61.300		
Copper articles	74	161.000				
Precipitated copper			74.01	1.230		
Copper matte					74.01.10	1.230
Cement copper (precipitated)					74.01.20	-
Raw copper (=unrefined copper), Cu-anodes, electrolyti refin. Cu			74.02	14.400		
Refined copper			74.03	71.800		
Scrap copper			74.04	19.200		
Copper alloys			74.05	400		
Copper powder			74.06	1.000		
Copper bars			74.07	5.000		
Copper Wire			74.08	16.800		
Copper plating			74.09	7.000		
Copper foil			74.10	6.600		
Copper pipes			74.11	6.400		
Copper housewares			74.18	700		
Other copper products			74.19	3.400		
Copper sulphate					28.33.25	600
		161.000		216.000		21.830

Tabel 4-8 De fire største eksportlande og deres tre største eksportlande for kobbermalmkoncentrat (HS4 26.03) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Chile	21.400	Kina	13.100
		Japan	3.782
		Sydkorea	1.257
Peru	9.227	Kina	5.864
		Japan	1.041
		Sydkorea	953
Australien	3.845	Kina	1.376
		Japan	1.131
		Sydkorea	656
Canada	3.115	Japan	805
		Kina	769
		Sydkorea	568
Total	61.827		

Tabel 4-9 De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for udfældet kobber (HS4 74.01) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Finland	370	Rusland	354
		Japan	13
		Tyskland	4
Chile	163	Rusland	151
		Sydkorea	12
		Cambodia	1
Canada	144	Norge	75
		Sydkorea	36
		Bulgarien	20
Mexico	76	Sydkorea	38
		Rusland	19
		Belgien	14
Total	1.222		

Tabel 4-10 De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for rå kobber/blisterkobber (HS4 74.02) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Zambia	5,8	Schweitz	2,3
		Kina	1,2
		Namibia	1,1
Chile	1,9	Kina	1,1
		Canada	0,4
		Sydkorea	0,3
Namibia	1,4	Kina	0,9
		Belgien	0,2
		Tyskland	0,1
Bulgarien	1,0	Belgien	0,6
		Tyskland	0,4
		Italien	-
Total	14,4		

Tabel 4-11 De fire største eksportlande og deres største importlande for HS4 74.03 Refined Copper i 2020. Kilde: OEC World (2023).

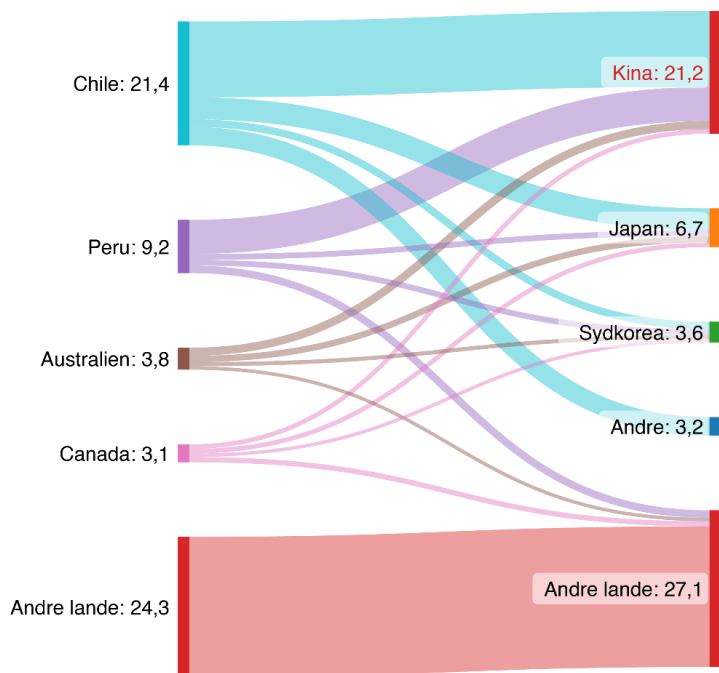
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Chile	14,5	Kina	7,1
		USA	2,6
		Sydkorea	1,2
DR Congo	11,1	Kina	4,1
		Tanzania	1,5
		Singapore	0,7
Rusland	5,0	Kina	1,7
		Holland	1,7
		Tyrkiet	0,4
Japan	4,7	Kina	1,9
		Indien	0,8
		Taiwan	0,8
Total	71,8		

Table 4-12 De fire største eksportlande og deres største importlande for HS4 74.08 Copper Wire i 2020. Kilde: OEC World (2023).

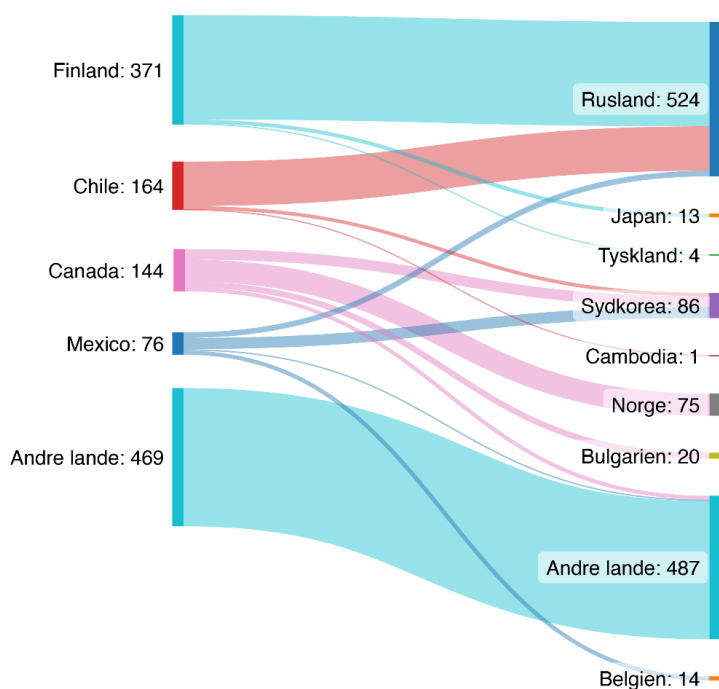
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Tyskland	2.521	Italien Polen Australien	486 259 238
For. Arab. Emir.	1.671	Saudi Arabien Indien Oman	765 277 233
Rusland	1.345	Kuwait Qatar Sydafrika	482 189 169
Canada	976	USA Nicaragua Sydafrika	965 4 2
Total	16.814		

Table 4-13 De fire største eksportlande og deres største importlande for HS4 74.04 Copper Scrap i 2020. Kilde: OEC World (2023).

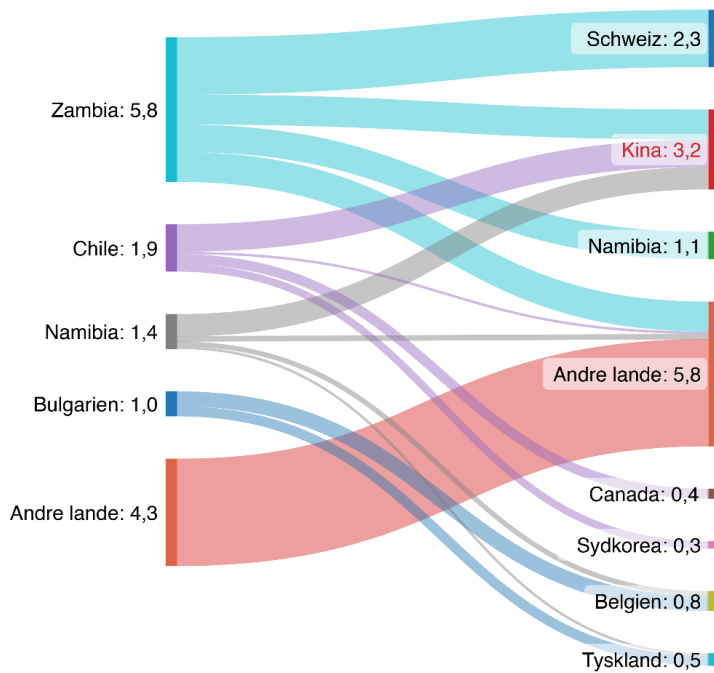
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
USA	2.713	Kina Sydkorea Malaysia	501 347 325
Tyskland	1.521	Belgien Østrig Polen	194 184 164
Japan	1.219	Kina Malaysia Sydkorea	795 229 70
Holland	990	Tyskland Belgien Rusland	445 191 101
Total	19.233		

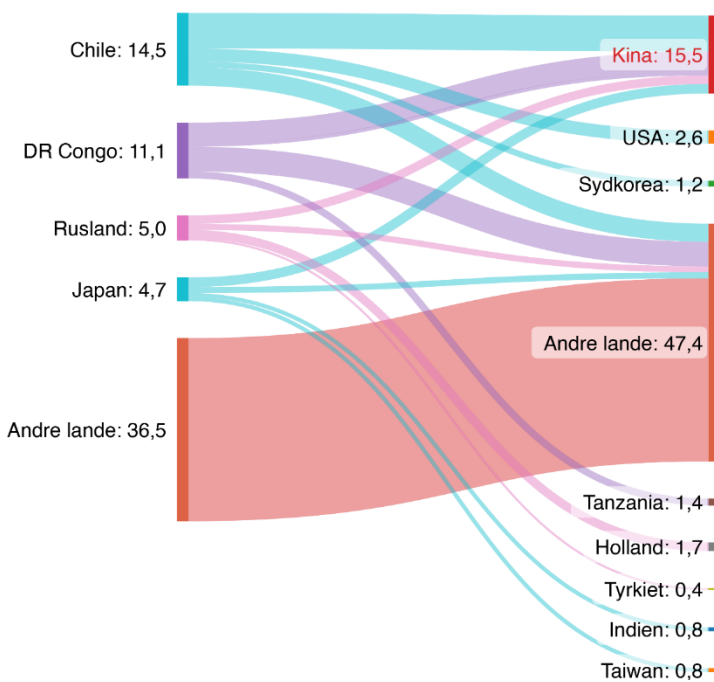
Figur 4-8 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 26.03 kobbermalmkoncentrat. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-8.

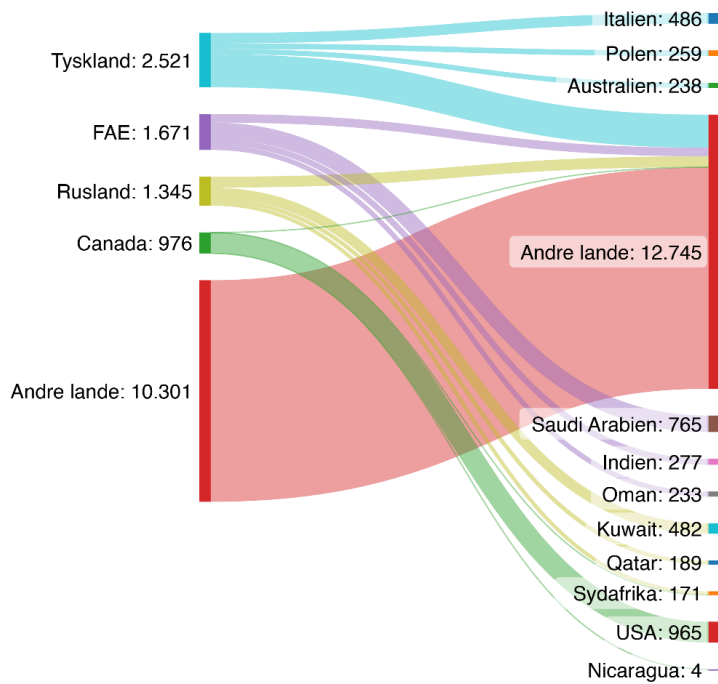
Figur 4-9 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.01 udfældet kobber. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-9.

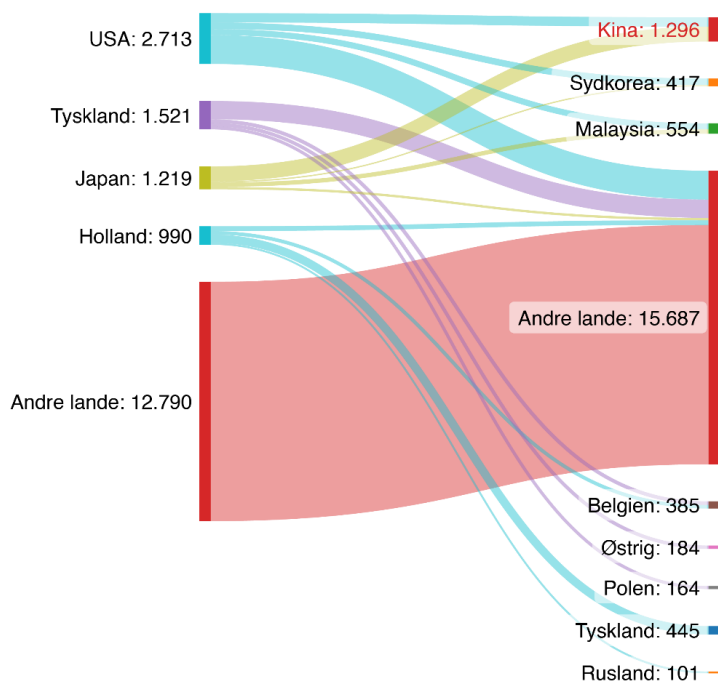
Figur 4-10 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.02 råkobber (blisterkobber). Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-10.

Figur 4-11 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.03 raffineret kobber. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-11.

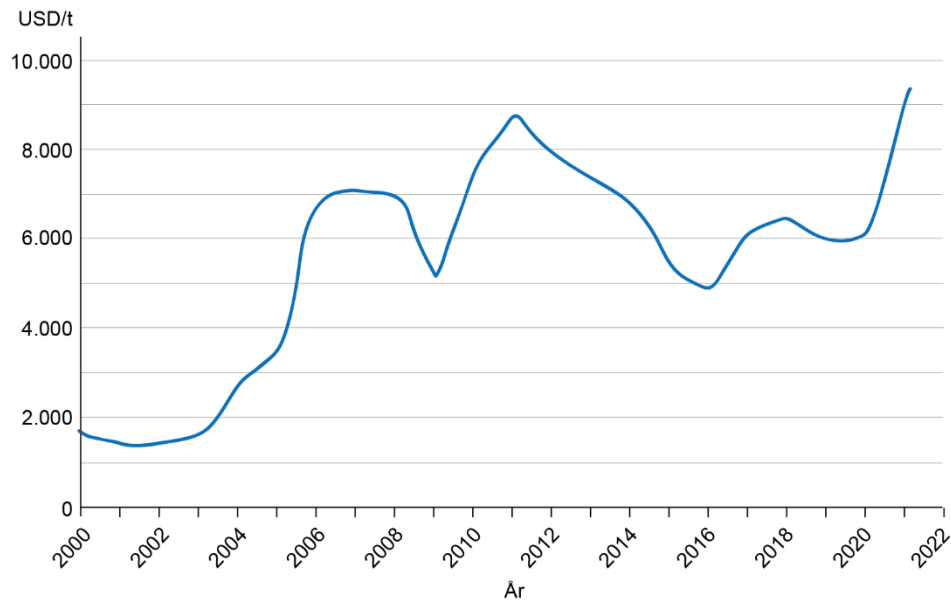
Figur 4-12 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.08 kobber wire. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-12.

Figur 4-13 Sankey-diagram for de vigtigste eksport- og importlande i 2020 for HS4 74.04 kobberskrot. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 4-13.

4.5.1 Priser

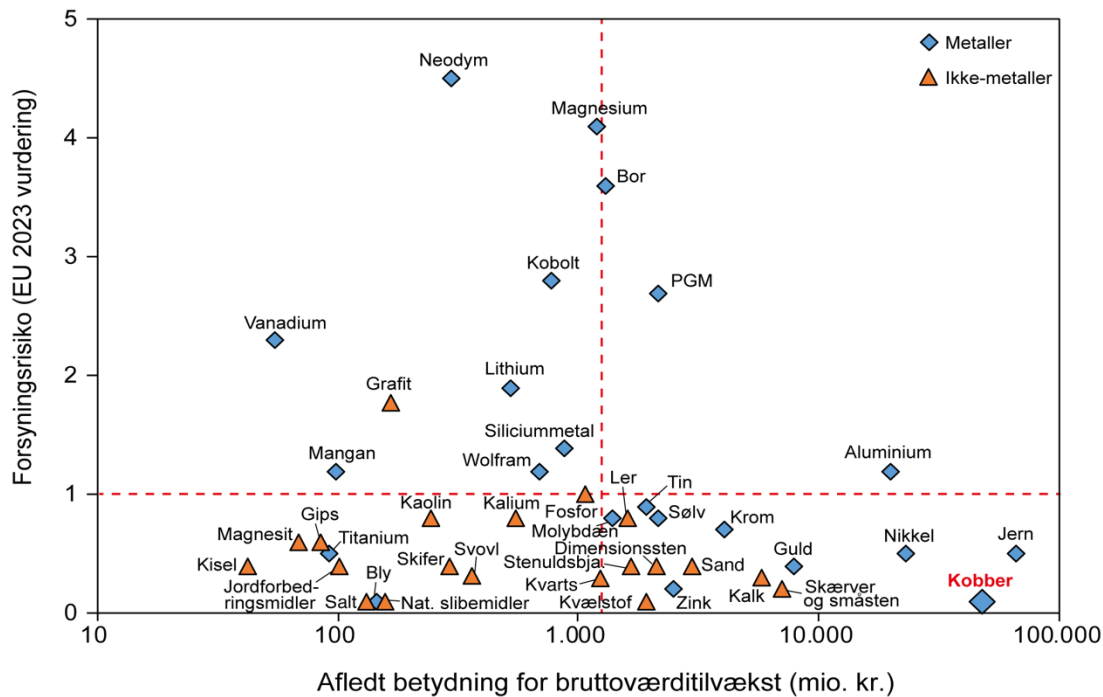
Set over perioden 2000-2020 er kobberpriserne steget omkring 350 %, men dog med betydelige fald i recessionsperioden 2008-10 og igen med fald fra 2012 til 2017 (Figur 4-14). Markederne forventer stigende priser i de kommende år, som følge af den kraftige vækst i efterspørgslen, der er et resultat af den grønne omstilling. Denne tendens kan desuden blive påvirket i opadgående retning, hvis omkostningerne til mineralefterforskning og igangsætning af nye miner øges (se afsnit 4.4.2 Globale kobberreserver).

Figur 4-14 Kobberpris (USD/ton) for perioden 2000-2021. Kilde: DeCoff (2022).

4.6 Det danske forbrug

Kobber er et af de vigtigste mineralske råstoffer for Danmark og har stor økonomisk betydning for dansk industri. De primære og sekundære erhvervs varekøb for kobber var i 2019 48,4 mia. kr. og kobber beskæftigede svarende til 30.000 personer i dansk industri (Clausen *et al.* 2023), og metallet har den næststørste betydning for den afledte bruttoværditilvækst af mineralske råstoffer benyttet i Danmark, kun overgået af jern (Figur 4-15). Kobber benyttes altovervejende i Danmark indenfor fremstillingsindustrien (ca. 67 % af varekøbene) og byggeanlægsbranchen (ca. 29 % af varekøbene), hvor det primært indgår i materialekomplekse produkter (ca. 92 % af alle varekøb) (Clausen *et al.* 2023). Typiske produkter omfatter maskiner, pumper, køretøjer, kobberlegeringer, elektronik, elmotorer og transformatorer. Kobber er ligeledes et nøgleråstof til en række teknologier til den grønne energiomstilling, hvor det bl.a. benyttes til generatorer, varmevekslere samt eltransmission.

Figur 4-15 Kobber og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen. Figuren er modificeret efter Clausen et al. (2023).

4.7 Perspektiver

Chile producerer ca. 23 % af verdens kobbermalm og producerer sammen med Australien, Peru og Rusland 50 % af den globale produktion. Den resterende del af produktionen er fordelt på mange lande, hvoraf omkring halvdelen af produktionen er i politisk udfordrede lande.

Ud af verdens næsten 240 aktive kobberminer (McNaulty et al. 2022) producerer 20 miner ca. 30 % af verdens kobbermalm og ejes/kontrolleres af en snes mineselskaber som fx Anglo American, Antofagasta, BHP Billiton, Codelco, Glencore, MMC Norilsk Nickel og Tech Resources. En række af disse selskaber samt flere store kinesiske mineselskaber opererer miner i flere lande, heriblandt CMOG Group med aktiviteter i bl.a. Peru, DR Congo og Zambia. Trods den stærkt stigende produktion af kobber er de globale reserver øget over de seneste 20 år. Men der er kun gjort få store nye fund siden 2010, som er relativ ringere kvalitet, og derfor forventes øgede produktionsomkostninger fremover. Der er usikkerhed knyttet til, om Chiles kan opretholde den store produktion, da produktionsomlægninger og forsinket igangsætning af nye miner har påvirket produktionen negativt. Hertil kommer generelle bekymringer knyttet til det faktum, at det tager minimum 10 år og ofte at igangsætte nye store kobberminer, og at mange af de store fund der blev gjort i begyndelsen af 2010'erne, endnu ikke er kommet i produktion.

EU Kommissionen (EC 2023) vurderer, at kobber har stor økonomisk betydning (EI: 4,0), men anser forsyningsrisici indenfor både produktion af kobbermalm (SRE: 0,1) og processeret kobber (SRP: 0,1) som små. Som udtryk for kobbers store betydning har EU Kommissionen dog besluttet at klassificere kobber som et strategisk råstof, selvom det ikke opfylder de tekniske kriterier for denne kategori. Canada og Kina vurderer kobber som kritisk, mens USA, England, Japan og Indien ikke vurderer kobber som et kritisk råstof. Det skal bemærkes, at kritikalitetsvurderinger

udføres på basis af forudgående års statistiske data og ikke kan anvendes til vurderinger af fremtidige forsyningsudfordringer.

Produktionen af kobberråvarer er fordelt på mere end 200 smelteværker fordelt i mange lande, hvor Kina dog har langt den største kapacitet med bl.a. 10 af verdens smelteværker og desuden ejer/medejer smelteværker udenfor Kina (fx Chiquicamata-smelteværket i Chile). Den globale omlægning til CO₂-frie energiteknologier, transmissionsnet og eltransportmidler, bl.a. drevet af Kinas dominerende forsyningskæder, bevirker, at IEA (2023) forventer, at der vil være en efterspørgsel på 37 Mt kobber i 2030 og 40 Mt i 2050, hvoraf genanvendt kobber i 2030 vil være 10 % og øges til 20 % i 2050. Andre analytikere forventer at efterspørgslen af kobber vil være 50 Mt i 2035, hvilket vil resultere i et produktionsunderskud af kobbermalm på op til 10 Mt (American Journal of Transportation 2022; Mills 2023). Det er generelt opfattelsen, at den globale kapacitet til smeltning og raffinering af kobbermalm ikke er udfordret.

4.8 Referencer

- American Journal of Transportation 2022: Copper supply deficit of 6 million tons by 2030 threatens renewables, EVs, as investment lags demand. Posted by AJOT 14. Jan. 2022. (<https://ajot.com/news/copper-supply-deficit-of-6-million-tons-by-2030-threatens-renewables-evs-as-investment-lags-demand>)
- BGS 2007: Commodity profile copper. <http://www.bgs.ac.uk/downloads/directDownload.cfm?id=1410&noexcl=true&t=Copper%20>
- Bell, Terence 2021: The Largest Copper Smelters. ThoughtCo, August 11, 2021, www.thoughtco.com/the-20-largest-copper-refineries-2339744
- Businesswire 2022: <https://www.businesswire.com/news/home/20221214005580/en/Global-Copper-Market-Analysis-Report-2022-Mined-Copper-Production-Refined-Copper-Production-Consumption-First-Use-End-Use-Region-Size-and-Trends-with-Forecast-up-to-2027---ResearchAndMarkets.com>
- Carbon Chain 2023: Understand your copper emissions. <https://www.carbonchain.com/blog/understand-your-copper-emissions#what-causes-coppers-emissions>
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- Copper Alliance 2022: ICA RecyclingBrief-202201-A4-R2.pdf (<https://copperalliance.org/wp-content/uploads/2022/02/ICA-RecyclingBrief-202201-A4-R2.pdf>)
- DeCoff, S. 2022: Copper discoveries – Declining trend continues. S&P Global Market Intelligence (2022), <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/research/copper-discoveries-declining-trend-continues>
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1> ICA-Recycling Brief 2022: ICA-Recycling Brief (20220201-A4 <https://copperalliance.org/wp-content/uploads/2022/02/ICA-RecyclingBrief-202201-A4-R2.pdf>).
- Kalvman-Schueler, K. 2022: Copper substitution Survey 2022. DMM Advisory Group 2022; <https://copperalliance.org/wp-content/uploads/2022/03/Substitution.pdf>
- McNulty, B.A., Jowitt, S. M. & Belousov, I. 2022: The importance of geology in assessing by- and coproduct metal supply potential; a case study of antimony, bismuth, selenium, and tellurium within the copper production stream. Economic Geology (2022) 117 (6): 1367-1385.

- Mills, Rick 2023: The global copper market is entering an age of extremely large deficits. Mining.com, July 25, 2023 (<https://www.mining.com/the-global-copper-market-is-entering-an-age-of-extremely-large-deficits/>)
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Recycled Copper Market 2023: Recycled Copper Market Outlook 2031. Company website: <https://www.transparencymarketresearch.com/recycled-copper-market.html>
- Rosa, D. Kalvig, P. Stendal, H and Keiding, J.K. 2023: Review of the critical raw material resource potential in Greenland. MiMa rapport 2023/1, 121 pp. <https://doi.org/10.22008/gpub/32049>
- Stensgaard, B.M., Kalvig, P. & Stendal, H. 2011: Quantitative mineral resource assessment: Sediment-hosted copper in Greenland. Danmark og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 2011/104, 170 pp. <https://doi.org/10.22008/gpub/28832>
- Thaarup, S.M. 2017: Kobber. MiMa faktaark. <https://doi.org/10.22008/gpub/38041>.
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- Warren Centre 2020: Zero Emission Copper Mine of the Future. University of Sydney, May 2020, <https://copperalliance.org/wp-content/uploads/2020/07/Emissions-Copper-Mine-of-the-Future-Report.pdf>

5. Nikkel

5.1 Introduktion

Nikkel (Ni) med atomnummer 28 i det periodiske system er et sølvgråt metal med højt smeltepunkt (1.455 °C) og en kombination af efterspurgte egenskaber, heriblandt korrosionsresistens, høj styrke og duktilitet, selv ved meget lave temperaturer. Derudover har nikkel har fordelagtige elektriske og magnetiske egenskaber og anvendes derfor bredt indenfor mange sektorer. Det største anvendelsesområde for metallet er som legeringsmetal i rustfrit stål, som udgør omkring 70 % af den globale nikkelproduktion. Nikkel er desuden blevet et vigtigt nøgleråstof til den grønne omstilling med hurtigt voksende forbrug til forskellige batterityper. Samlet set har nikkel stor industriel betydning for en bred gruppe af slutprodukter indenfor bl.a. bygninger og konstruktioner, metalvarer, transportsektor og elektronik, og ikke mindst eltransportmidler, og metallet er økonomisk set det tredjevigtigste mineralske råstof for dansk industri (Clausen *et al.* 2023). Samlet blev der i 2022 brugt næsten 3 Mt nikkel (Nickel Institute 2023a). I naturen forekommer nikkelminerale i intrusioner, i tropernes forvitrede lateritjorde samt i mangannoduler i dybhavet, men udvindes kun fra de to førstnævnte typer. De kendte reserver onshore er tilstrækkelige til ca. 35 år, hvis forbruget er ca. 3 Mt/år.

Nikkel er ikke vurderet som et kritisk råstof af EU Kommissionen i 2023, men er klassificeret som et strategisk råstof, fordi nikkel er et vigtigt råstof i den grønne omstilling samt i forsvars- og rumfartsindustrier (EC 2023).

5.2 Anvendelser og sektorer

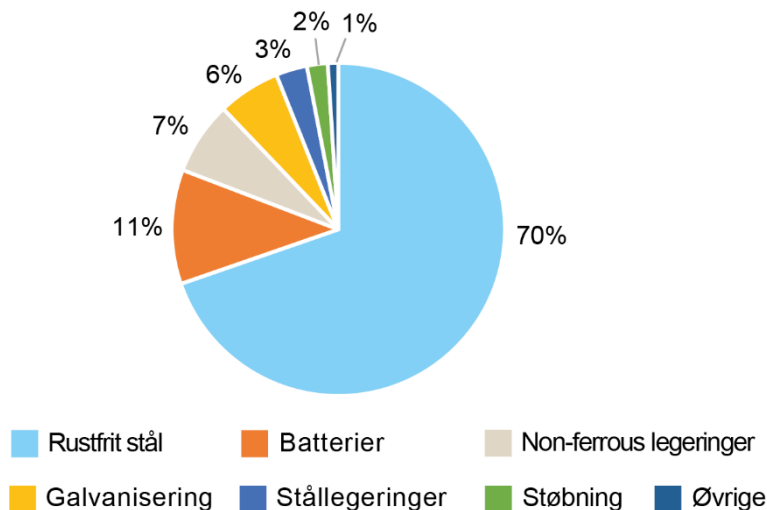
Det største marked for nikkel er til fremstilling af rustfrit stål, hvor nikkel (ca. 8-40 % Ni) indgår sammen med jern (ca. 50-70 % Fe) og krom (18-25 %); korrosionsbestandigheden og styrken bestemmes især af nikkelinholdet.

Nikkel legeret med forskellige metaller, herunder især jern, samt kobber, aluminium, kobolt, m.fl. har magnetiske egenskaber, som bl.a. anvendes i elektronik, generatorer i biler, langdistance-telefonkabler og ultralydstransducere i undervandsforsvarsteknologi. Nogle af disse legeringer har handelsnavne som Permalloy og Alnico. Andre legeringer med nikkel anvendes til at modvirke termal ekspansion; denne legering benævnes ofte Invar.

Markedet for nikkel til Li-ion-batterier forventes at vokse med 7 % årligt frem mod 2030 og bliver dermed det næstvigtigste forbrugsområde for nikkel.

Nikkel anvendes i kemiske stoffer, som fx nikkelsulfat og nikkelklorider, som begge især bruges til forskellige typer af elektrokemisk overfladebehandling. Herudover anvendes en del nikkel-sulfamat, nikkelflobora, nikkelcarbonyl m.fl.

I Figur 5-1 ses den globale fordeling af nikkels industrielle anvendelser i 2022.

Figur 5-1 Global fordeling af nikkels industrielle anvendelser i 2022. Kilde: Nickel Institute (2023a).

5.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Nikkels høje pris (se afsnit 5.5.1) og efterspurgte egenskaber er gode incitamenter til høj genanvendelse. I 2019 udgjorde nikkелgenanvendelsen (EOL-RR) 60 % globalt (IEA 2021), mens 16 % af EU's nikkелproduktion kom fra genanvendt nikkел (EOL-RIR) i 2022 (EC 2023).

Til fremstilling af høj-kvalitetsstål er der ikke mange muligheder for at erstatte nikkел. Nikkelfri specialstål anvendes i nogle sammenhænge i stedet for rustfrit stål. Titaniumlegeringer kan ligeledes delvist substituere for nikkелmetal eller nikkелbaserede legeringer i korrosive, kemiske miljøer. Desuden har både plast og keramiske materialer potentialer til at substituere nikkел. I stålindustrien eksperimenteres der også med brug af plastlegeringer som substitution for nikkел, men endnu er materialeegenskaberne for ringe. Desuden forskes der i at erstatte nikkел i superlegeringer med keramiske materialer. Lithium-ion-batterier kan til nogle formål erstatte nikkел-metalhydrid-batterier.

5.4 Global forsyning

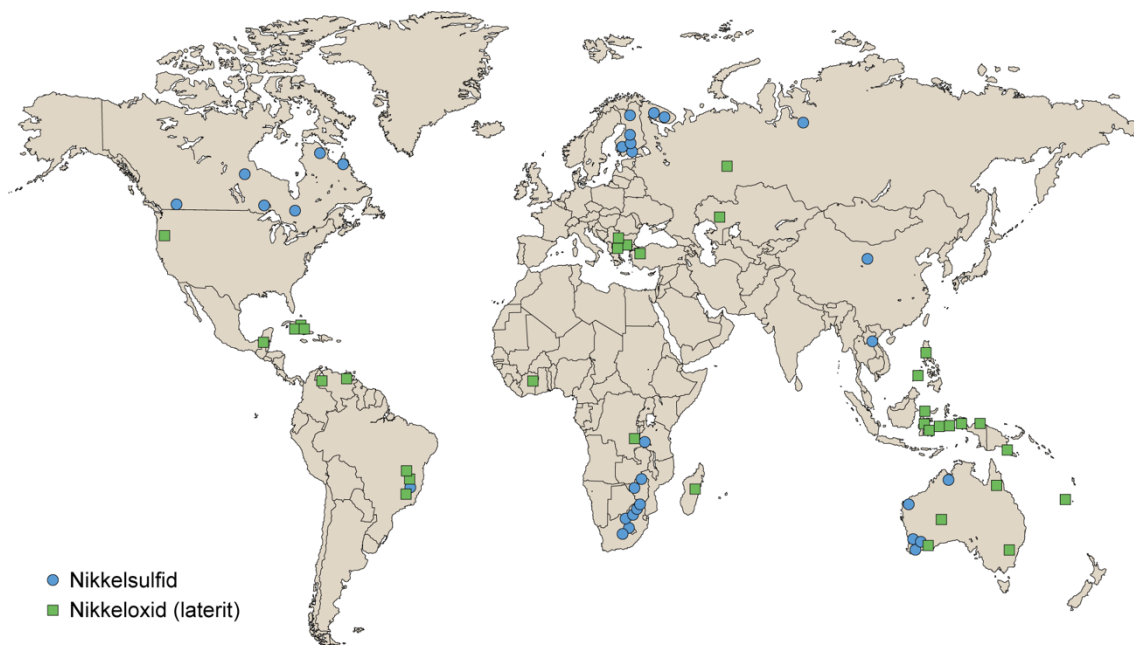
5.4.1 Geologi

I naturen forekommer nikkел i magmatiske intrusioner, i tropernes forvitrede lateritjorde samt i mangannoduler og skorper i dybhavet, hvoraf sidstnævnte dog ikke udnyttes. Den geografiske fordeling af nogle af verdens største nikkелminer efter type er vist i Figur 5-2.

De magmatiske sulfidforekomster er dannet i tilknytning til mafiske og ultramafiske magmaer og udnyttes fra flere forskellige geologiske typer:

- a) ofte knyttet til bjergartstypen norit. Denne type indeholder desuden ofte kobber, kobolt og platingruppemetaller. Nikkелindholdet i de malme, der brydes, er typisk 1-2 %, som overvejende er findes i nikkelsulfidminerale. De store nikkelforekomster Stillwater i USA og Bushveld i Sydafrika er af denne type.

- b) komatiitforekomster, dannet som linseformede legemer med både nikkel 1-5 % og kobber (0,1-0,3 %); kan desuden indeholde platingruppemetaller. Typen kendes fra bl.a. Thompson i Canada og fra forekomster i Zimbabwe.
- c) basaltnikkelforekomststypen er knyttet til kontinentale spredningszoner; denne type udnyttes i Norilsk-Talnakh-regionen i Sibirien, Rusland.

Figur 5-2 Oversigt over nogle af de største geologiske nikkelforekomster. Kilde: Nickel Institute (2023a).

De tropiske forvittringsjordene, laterit, forekommer som 2-25 m mægtige, overfladenære lag med stor horisontal udstrækning. Laterit er rigt på jern og aluminiumhydroxider og kan desuden indeholde økonomiske mængder af nikkel og kobolt. Nikkelindholdet er typisk fordelt med en øvre, mindre rig zone (0,5-1 % Ni) og en nedre, rigere zone (1,5-3 % Ni), som desuden kan indeholde kobolt. Typiske mineraler er nikkelholdig limonit i den øvre zone og garnierit i den nedre. De to typer adskiller sig og ved, at limonitforekomsterne ofte er meget store (10-100 Mt bauxitmalm), men relativt lavlødige, hvorimod garnieritforekomster har lidt højere lødighed, men ofte betydeligt mindre (<100 Mt bauxitmalm). Begge typer forekommer hovedsageligt i lande indenfor det ækvatoriale bælte, herunder Ny Kaledonien, Philippinerne, Indonesien, Columbia og Cuba; herudover findes der fossile forekomster i andre klimazoner, som fx Grækenland.

Der er desuden – potentielt – store forekomster i dybhavene knyttet til polymetalliske noder og skorper. Der er dog kun foretaget få indledende undersøgelser af mængderne og kvalitetene af disse forekomster, og der foregår ingen kommerciel dybhavsminedrift. Foreløbige vurderinger af den International Seabed Authority (ISA) angiver, at forekomsterne af polymetalliske noder på havbunden dækker områder på omkring 3 mia. km², hvoraf der er efterforskningslicenser på 1,28 mio. km² (NORI 2022). Licensbetingelser for udvinding af denne type er endnu ikke godkendt af ISA. De polymetalliske noder indeholder 0,5-1,3 % Ni (Hein *et al.* 2020); dybhavets ressourcer er dårligt kvantificeret, men vurderes at være større end de kendte terrestriske ressourcer. En nylig undersøgelse viste, at Ni-Co-Cu-forekomster fra dybhavsforekomster har et mindre klimaftryk sammenlignet med traditionelle magmatiske forekomster og lateritforekomster (Benchmark Mineral Intelligence 2023), men der er udbredt bekymring for miljøpåvirkninger ved dybhavs-

minedrift (fx Sharma 2015; Durden *et al.* 2019; Washburn *et al.* 2019), og eventuelle økologiske og biodiversitetsmæssige konsekvenser er ukendte.

I Grønland findes flere eksempler på nikkelforekomster relateret til magmatiske intrusioner. Den væsentligste nikkelforekomst findes nord for Maniitsoq i Vestgrønland inden for det såkaldte noritbælte, som i de senere år er efterforsket af North American Nickel Inc. Nikkelmineraliseringerne i området synes knyttet til en række mindre intrusive noritlegemer, som tilsammen danner et ca. 75 km langt og 10 km bredt bælte med et højt indhold af nikkel (ca. 4 %) og kobber. Yderligere information om nikkelpotentialet i Grønland kan findes i Rosa *et al.* (2014, 2023).

Der anvendes flere forskellige nikkelholdige mineraler, hvoraf de vigtigste er pentlandit, pyrrhotit og garnierite; samt i mindre omfang også millerit, niccolit gersdorffit m.fl. (Tabel 5-1).

Tabel 5-1 Kommercielt vigtige nikkelmineraler.

Mineral	Kemisk formel	Almindeligste forekomsttype
Chalcopyrit	(Cu,Ni)FeS ₃	Mafiske intrusioner
Garnierit	(Ni,Mg) ₃ Si ₂ O ₅ (OH)	Laterit
Gersdorffit	NiAsS	Mafiske intrusioner
Limonit (nikkel)	(Fe,Ni)I (OH)	Laterit
Millerit	NiS	Mafiske intrusioner
Pentlandit	(Ni,Fe) ₉ S ₈	Mafiske intrusioner
Pyrrhotit	(Fe,Ni)S	Mafiske intrusioner

5.4.1.1 Biprodukter

Nikkelforekomster kan i tillæg til nikkelmineraler også indeholde andre mineraler med kommercielt indhold af fx kobber, kobolt og platingruppemetaller, som kan separeres ud i selvstændige mineralprodukter under behandling af malmen. Sådanne produkter defineres ofte som biprodukter, hvor selve sammensætningen af biprodukterne er knyttet til den geologiske dannelsesmåde af nikkelforekomsten.

Nikkelmineraler indeholder desuden ofte små mængder af andre metaller, hvoraf nogle kan udnyttes kommercielt. En del af disse metaller fremgår ikke af mineralets kemiske formel; denne gruppe omtales ofte som 'kompanionmetaller' eller bare 'biprodukter' og omfatter fx indium (In), kobolt (Co), molybdæn (Mo), rhenium (Re) og selen (Se). Kompanionmetaller danner ikke egne mineraler i forekomsten, og kan derfor først kun udvindes i forbindelse med smeltning og raffinering af hovedmineralet. Indholdet af kompanionmetaller er forskelligt mellem de forskellige geologiske forekomsttyper og er generelt højest i de magmatiske typer; indholdet varierer desuden indbyrdes mellem samme forekomsttyper.

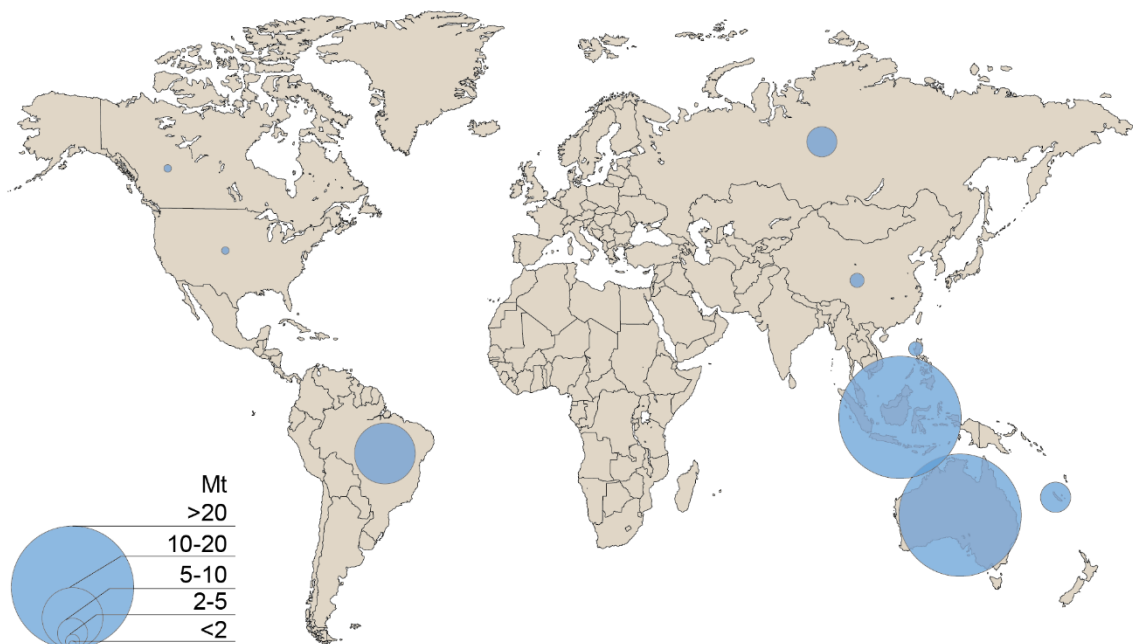
5.4.2 Globale nikkelreserver

De påviste globale nikkelreserver udgør omkring 100 Mt (Tabel 5-2) og findes især i syv lande hvoraf hovedparten af reserverne findes i Australien, Indonesien og Brasilien (Figur 5-3). Reserverne voksede i perioden 2000-2021 fra 57 Mt til ca. 95 Mt, men da forbruget i samme periode er vokset hurtigere end mineralefterforskning har tilføjet til reserverne, er reservernes levetid faldet fra ca. 46 år til nu ca. 33 års forbrug. Hovedparten af reserverne er knyttet til laterittyper.

Herudover er der nikkelressourcer på ca. 130 Mt med et indhold på 1 % nikkel samt en række mindre kendte ressourcer, bl.a. mangannoduler på havbunden. I tillæg hertil findes der kendte nikkelforekomster, som endnu ikke er vurderet.

Tabel 5-2 Verdens nikkelreserver i 2021 opgjort i 9 lande; hertil kommer en række lande som ikke angiver denne type data. Kilder: Statista (2022c) og USGS (2023).

Land	USGS (Mt)	Statista (Mt)	Dominerende type
Australien	21	21	Ca. $\frac{1}{3}$ sulfidtype og $\frac{2}{3}$ laterit
Indonesien	21	21	Laterit
Brasilien	16	16	Laterit
Rusland	7,5	7,5	Sulfidtype
Ny Kaledonien	n.a.	7,1	Laterit
Philippinerne	4,8	n.a.	Laterit
Kina	2,8	2,1	Sulfidtype
Canada	2,0	2,2	Sulfidtype
USA	0,3	0,4	Sulfidtype
Øvrige	20	20	
Total	95,4	97,3	

Figur 5-3 Geografisk oversigt over de ti lande der har de største registrerede nikkelreserver. Kilde: USGS (2023).

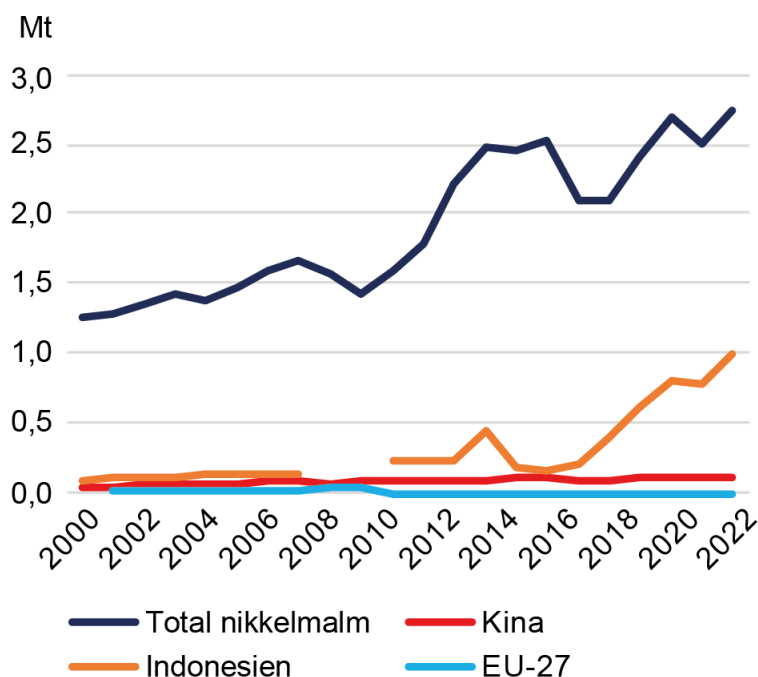
5.4.3 Global nikkelproduktion

Nikkelproduktionen er siden 2000 mere end fordoblet fra ca. 1,3 Mt i 2000 til 2,8 Mt i 2021, hvor særligt Indonesien har bidraget til væksten og i 2021 producerede omkring $\frac{1}{3}$ af verdensproduktionen (Tabel 5-3 og Figur 5-4). Kina er en meget beskeden producent af nikkel og har, for at sikre sig eget store behov, etableret et samarbejde med Indonesien, som indebærer opbygning af miner, forarbejdningsanlæg og aftageraftaler.

I 2020 var den samlede nikkelproduktionen fordelt med 35 % fra sulfidmalm og 65 % fra lateritmalm, hvoraf hovedparten er fra saprolit-laterit (McKinsey & Comp. 2020).

Tabel 5-3 Global produktion af nikkel i 2021, opgjort af USGS (2023).

Land	2021 (ton)
Indonesien	1.000.000
Philippinerne	370.000
Rusland	250.000
Ny Kaledonien	190.000
Australien	160.000
Canada	130.000
Kina	120.000
Brasilien	100.000
USA	18.000
Øvrige	410.000
Total	2.748.000

Figur 5-4 Oversigt over historisk produktion af nikkelmalm (opgjort som nikkelindhold) i perioden 2000-2021. Kilde: USGS (2000-2023).

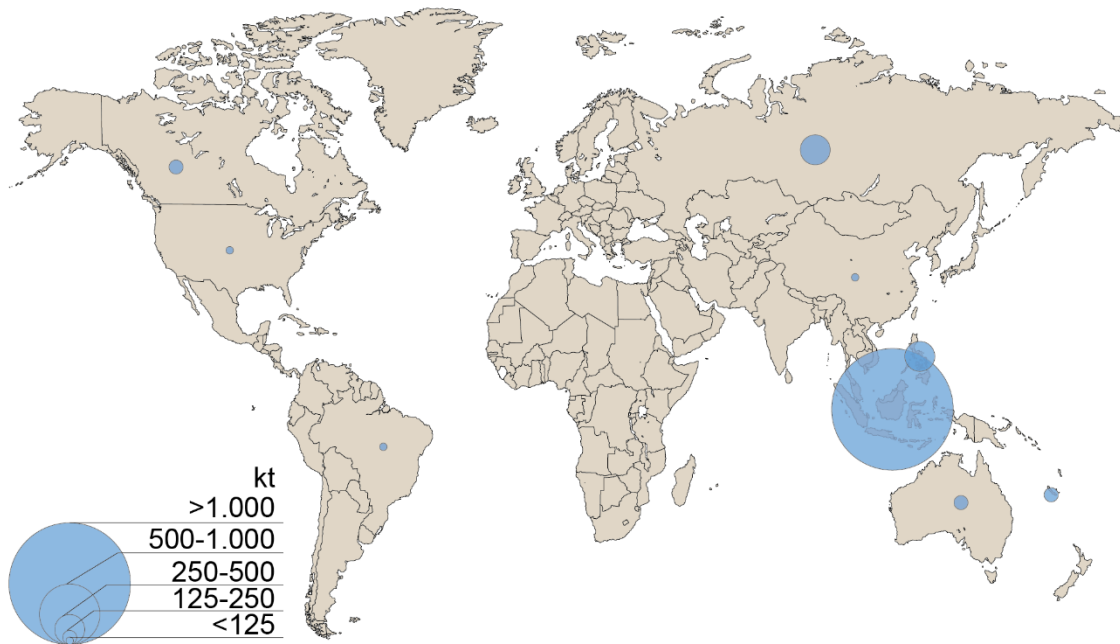
Nikkel brydes i mere end 25 lande med produktion af både nikkel fra sulfid- og laterittyper. Siden årtusindeskiftet er produktionen ændret fra at være domineret af sulfidmalme til i dag at være domineret af lateritmalm. Brydningsmetoderne afhænger af forekomsternes størrelse, lødighed og dybde. Lateritforekomsterne, som er overfladenære, produceres altid fra en åben mine. Oftest anvendes 'strip mining'-metoden, hvor overjorden først fjernes og deponeres, hvorefter malmen graves op; ved ophør af minen reetableres området ved brug af deponeret overjord. Da lateritlagene kun udgør 5-25 m, og lødighederne er lave, er det meget store områder, som indgår i minedriften. I Ny Kaledonien skal der til produktion af 1 Mt nikkelmalm stripes ca. 20 ha landområde, svarende til 500 Mt overjord, og der produceres 5 Mt tailings.

En oversigt over de mest producerende nikkeldineselskaber, deres aktivitet og årlige primærproduktion på basis af offentligt tilgængelige oplysninger er vist i Tabel 5-4. Det fremgår heraf, at de fem største nikkeldineselskaber er Norinickel, Nickel Asia Corp (NAC), Glencore, Solway og Vale, som i 2021 stod for ca. 20 % af den globale produktion. Blandt de store producenter er desuden det indonesisk statsejede Ashan Aluminium og en række kinesiske mineselskaber, som fx Tsingshan og Zhejiang.

Tabel 5-4 Oversigt over nogle af de største nikkeldineselskaber og -selskaber (Mudd & Jowitt 2022).

Selskab	Mine	Land	Produktion ton 2021/22	Forventes i produktion frem til
BHP	Mount Keith	Australien	39.000	2037
BHP	Leinster	Australien	21.000	2033
First Quantum Minerals	Ravensthorpe	Australien	29.000	2051
Glencore	Murrin Murrumbidgee	Australien	30.000	2042
IGO	Nova Bollinger	Australien	29.000	2027
Anglo American	Barro Alto	Brasilien	35.000	2040
Glencore	Raglan	Canada	38.000	2027
Vale	Voiseys Bay	Canada	40.000	2034
Terrafame	Talvivaara mine	Finland	29.000	-
Asahan Aluminium	Gag Island	Indonesien	27.000	-
Asahan Aluminium	Pomalaa	Indonesien	26.000	-
CNGR Advanced Materials	Sulawesi	Indonesien	30.000	-
Hengjaya Mineralindo	Hengjaya Mine; Morwali	Indonesien	19.000	-
Huake Nickel Indonesia/Tsinghsan	Weda Bay Industrial Park	Indonesien	40.000	2069
Indonesia Asahan Aluminium (INALUM)	Pomalaa	Indonesien	23.000	-
Nickel Asia Corp (NAC)	Taganito Mine	Indonesien	74.000	2049
Nickel Asia Corp (NAC)	Rio Tuba Mine	Indonesien	47.000	2028
QMB New Energy Materials/Tsinghsan	Morowali Industrial Park	Indonesien	75.000	-
Solway	Asara Mine	Indonesien	30.000	-
Solway Investment Group	Asera Mine	Indonesien	32.000	-
Solway Investment Group	Bahoomahi	Indonesien	20.000	-
South32 Ltd	Cerro Matoso Mine	Indonesien	43.000	2049
Tsinghsan	Huashan	Indonesien	45.000	-
Vale/ Sumitomo/PT Indonesia Asahan Aluminium	Sorowako Mine	Indonesien	79.000	2045
Yiwan Mining	Yiwan Mine	Indonesien	43.000	-
Youshan Nickel Indonesia/Tsinghsan	Weda Bay Industrial Park	Indonesien	34.000	-
Zhejiang Huayou Cobalt	Morowali Industrial Park	Indonesien	75.000	-
MMC Norilsk	Kola MMC Mine	Rusland	145.000	-
MMC Norilsk	Oktyabrsky	Rusland	53.000	2025
MMC Norilsk	Komsomolsky	Rusland	42.000	-
MMC Norilsk	Taimyrsky	Rusland	42.000	2038
MMC Norilsk	Skalistsy	Rusland	25.000	2043
MMC Norilsk	Kola MMC	Rusland	23.000	-
First Quantum Minerals	Enterprise (expl)	Zambia	20.000	-

I Figur 5-5 er vist en oversigt over de ti lande, som udvandt mest nikkel i 2021, baseret på information fra USGS 2022.

Figur 5-5 Geografisk oversigt over de ti lande der udvandt mest nikkelmalm i 2021. Kilde: USGS (2022).

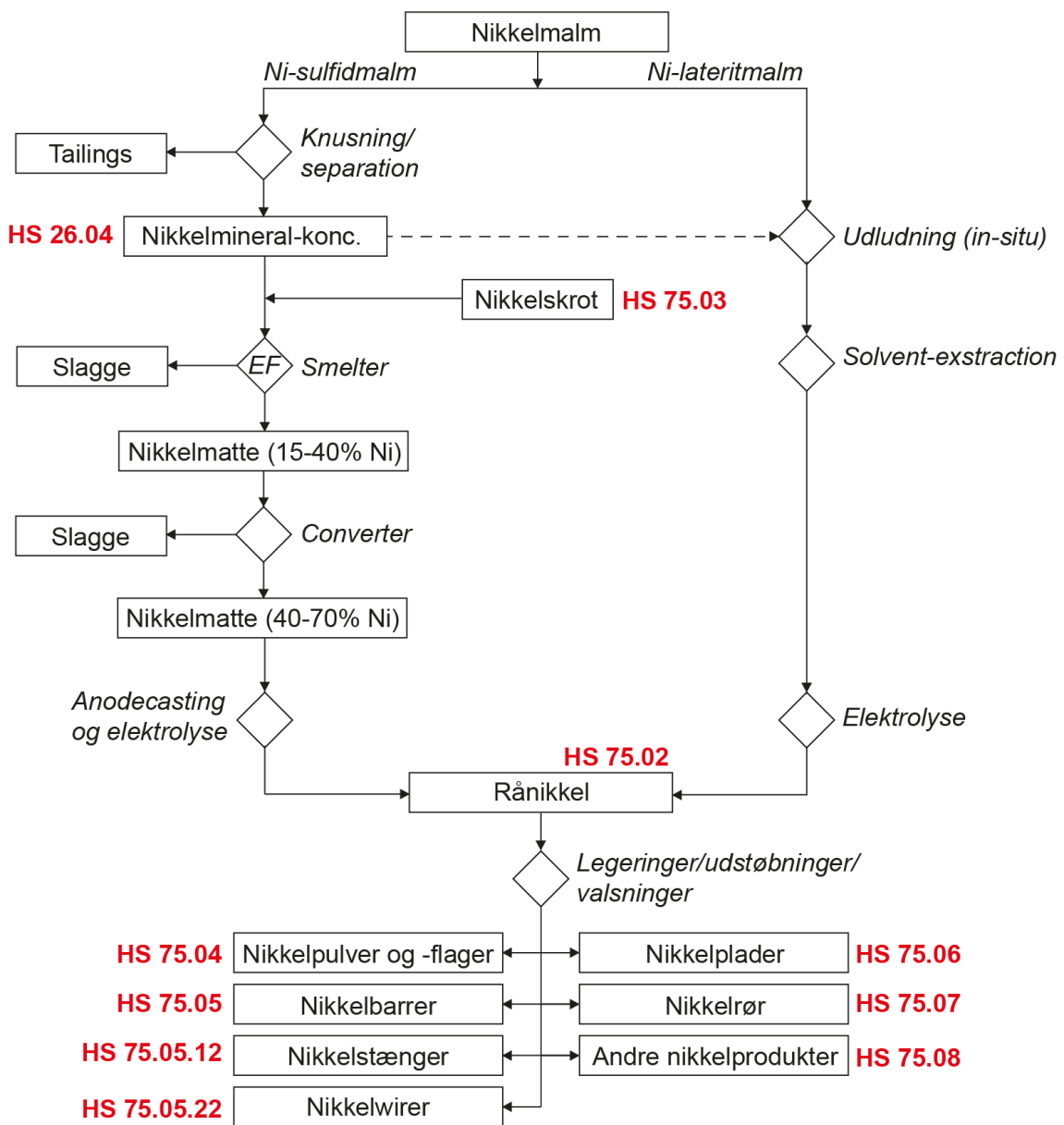
5.4.4 Fremstilling af nikkelprodukter

Nikkelindustriens forsyningskæder er i betydelig grad domineret af vertikalt integrerede virksomheder, og det har derfor ikke været muligt at identificere hverken lande eller selskabernes produktion af nikkelmatte, 'nickel pig iron' samt efterfølgende nikkelprodukter.

Der anvendes forskellige metoder til behandling af Ni-sulfidmalm og Ni-laterit (Figur 5-6):

- Sulfidmalmen knuses, formales og flotteres, og der fremstilles et koncentrat af sulfidminerale (10-20 % Ni). Sulfidmineralkoncentratet behandles med H_2SO_4 og smeltes (ved $1.350\text{ }^\circ C$), hvorved der dannes nikkelmatte (Ni-Fe-sulfid) (25-45 % Ni) eller kobber-jernnikkelmatte (70-80 % Cu-Ni). Matten behandles efterfølgende i en roterende konverter, og der dannes nikkelmatte (70-75 % Ni), der kan anvendes til fremstilling af nikkelkatomateriale og andre 'Class 1'-råvarer (> 99,9 % nikkel)). Kobber og andre biproduktmetaller (fx platingruppemetaller, guld, sølv, tellurium og selen) skal efterfølgende separeres fra.
- Lateritmalmen knuses og mineralernes indhold af vand (35-40 %) fjernes ved tørring i rotéovn. Herefter konverteres nikkeloxid til nikkelmetal i en smelteovn ($1.360-1.610\text{ }^\circ C$), hvorved der dannes uraffineret ferronikkel, der efter oprensning af indhold af karbon og svovl primært anvendes til produktion af rustfrit stål.
- En alternativ proces til behandling af lateritmalm er 'High Pressure Acid Leach' (HPAL)-teknologien, som især anvendes til produktion af 'Nickel Pig Iron' (NPI) på basis af lavlødige lateritmalme; NPI anvendes som nikkellegeringsmateriale ved produktion af stål. HPAL-metoden anvendes dog også til fremstilling af Class 1-produkter fra højlødige lateritmalme, og metoden forventes at blive dominerende i forhold til at forsyne Class 1-produkter til Li-ion-industrien.

I 2019 kom hovedparten af Class 1-produkter fra miner i Rusland (20 %), Canada (19 %), Australien (14 %), Kina (10 %) og Indonesien (7 %) og blev processeret i Kina (25 %), Rusland (15 %), Japan (14 %), Canada (12 %) og Australien (10 %) (McKinsey & Comp. 2020).

Figur 5-6 Generisk procesdiagram for produktion af nikkel og nikkelprodukter ved henholdsvis traditionel pyrometallurgisk proces og hydrometallurgisk proces, med angivelse af udvalgte handelsvarekoder (HS-koder) for hel- og halvferdige produkter.

5.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Nikkelproduktion har, med et højt vandforbrug på 193 m³/ton nikkel (Meissner 2021) samt udledninger fra smelteværker af svovldioxid, nitrooxider og partikler, betydelige miljøpåvirkninger.

Klimabelastningen for produktion af nikkel er meget afhængig af malmtypen og -kvaliteten samt af, hvilket produkt der estimeres; nikkelproduktionen er opgjort til at bidrage med 0,27 % af den globale emission (Nickel Institute 2022b). Wai *et al.* (2020) har estimeret GHG-emission og energi-

forbrug knyttet til fire forskellige nikkelprodukter, nikkelmetal (Ni), nikkelloxid (NiO), ferronikkel (FeNi) og nikkel pig iron (NPI), som viser, at emissionen er op til 30 ton CO₂e/ton NiO; emissionen kan dog være op til 60 ton CO₂e/ton Ni, såfremt nikkel fremstilles via en NPI-rute fra lateritmalm. Energiforbruget er 370 GJ/ton; emissionen er beregnet med de eksisterende blandede energikilder, og det er vist, at ved brug af vandkraft vil emissionen kunne reduceres væsentligt (Tabel 5-5). Men nogle af de største reduktioner opnås ved brug af højlødig malm; tendensen er imidlertid at lødighederne er faldende, og at lateritmalme er volumenmæssigt størst.

Tabel 5-5 Oversigt over energiforbrug og CO₂-belastning for produktion af forskellige nikkelråvarer. Baseret på Wei et al. (2020).

	Beskrivelse	Ni	NiO	FeNi	NPI
Emission (1) (CO ₂ e/ton)	Eksisterende energikilder	14	30	6	7
Emission (2) (CO ₂ e/ton)	Potentiel (Hydro)	7	17	5	7
Energiforbrug (GJ/t)	Eksisterende	170	370	110	60
Energiforbrug (GJ/t)	Malm: 0,5 % Ni	200			
Energiforbrug (GJ/t)	Malm: 1 % Ni	120			
Energiforbrug (GJ/t)	Malm: 2 % Ni	50			

5.5 Handel

Nikkelmarkederne omfatter både nikkelminerale ('nikkelmalm') og semiprodukter fremstillet i flere af forsyningskædens trin, hvorom der anvendes følgende markedstermer:

- Class 1 nickel (=refined nickel): Nikkelprodukt >99,8 % Ni (fx cathodes, briquettes, pellets).
- Class 2 nickel: Nikkelprodukt <99,8 % Ni (fx NPI, FeNi).
- NPI: Nickel Pig Iron – lavt nikkelindhold produceret fra lateritnikkelmalm (3-14 % Ni).
- FeNi: Ferronikkel – lavt nikkelindholdprodukt (15-35 % Ni).
- Nikkelmatte: typisk 30-60 % Ni.

De største varegrupper for udvalgte nikkelprodukter, fordelt på eksport- og importlande er vist i Tabel 5-7 til Tabel 5-11. Det fremgår heraf, at Kina er et af de største importlande for nikkel, hvilket traditionelt har været styret af Kinas verdensdominerende rolle som stålproducent.

Tabel 5-6 De vigtigste råstoffer og HS-varekoder for nikkelforsyningskæderne, med angivelse af handelsværdi i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Nikkelvarekodeoversigt	HS2	mio. USD	HS4	mio. USD	HS6	mio. USD
Nickel Ore			2604	3700		
Ferro nickel					72.02.60	8.900
Nickel articles	75	26.400				
Nickel mattes			75.01	6.200		
Nickel mattes					75.01.10	3.700
Nickel oxide sinteres					75.01.20	2.500
Raw nickel			75.02	11.100		
Nickel unworught/not alloy					75.02.10	10.100
Nickel unworught/alloy					75.02.20	1.000
Scrap nickel			75.03	900		
Nickel powders and flakes			75.04	1.200		
Nickel bars			75.05	2.900		
Bars, rods and profiles					75.05.12	1.700
Wire, nikkel alloy					75.05.22	1.100
Nickel sheets			75.06	1.300		
Nickel pipes			75.07	1.00		
Other nickel products			75.08	1.800		
Nickel sulfat					28.33.24	600

Tabel 5-7 De fire største eksportlande og deres tre største aftagerlande for nikkelmalm (HS4 26.04) i 2020. Dog aftager Kina hele Australiens produktion. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Philippinerne	1.504	Kina	1.387
		Japan	107
		Sydkorea	9
Ny Kaledonien	538	Kina	304
		Japan	280
		Sydkorea	150
Australien	308	Kina	308
Subtotal	2.602		-
Øvrige	1.088		-
Total	3.690		-

Tabel 5-8 De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for nikkematte (HS4 75.01) i 2020.

Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Canada	1.211	Norge England Sydkorea	995 193 15
Rusland	1.193	Finland Schweiz Kina	910 169 61
Indonesien	1.172	Japan England Sydkorea	776 344 33
Finland	570	Kina Norge Frankrig	185 138 117
Subtotal	4.146		
Øvrige	2.044		
Total	6.190		

Tabel 5-9 De fire største eksportlande og deres største aftagerlande for rånikkel (HS4 75.02) i 2020.

Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Rusland	2.265	Kina Schweiz Tyskland	715 658 331
Canada	1.522	USA Kina Holland	761 207 177
Australien	1.508	Kina Singapore Japan	417 201 193
Norge	1.311	Holland Kina England	551 161 128
Subtotal	6.605		
Øvrige	4.521		
Total	11.126		

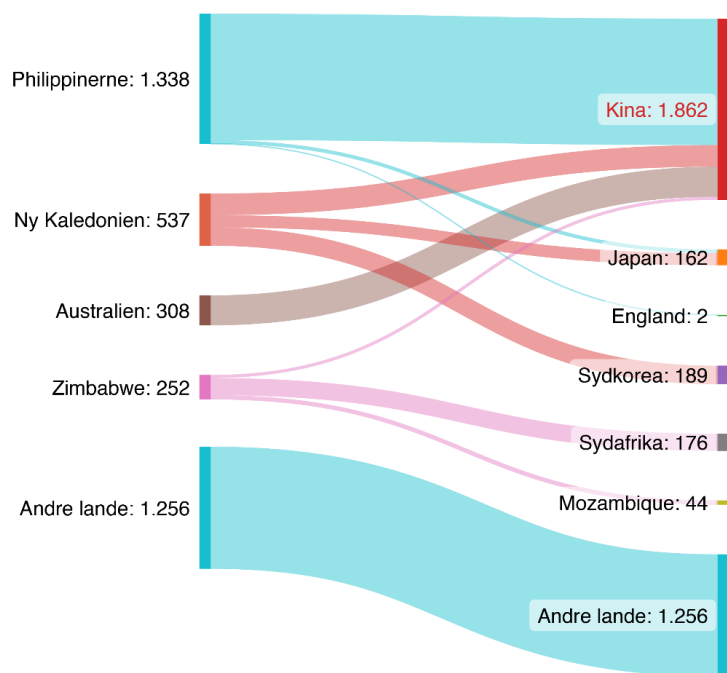
Tabel 5-10 De fire største eksportlande og deres største importlande nikkelbarrer (HS4 75.05) i 2020.
Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
USA	734	Kina	124
		Mexico	122
		Frankrig	87
Tyskland	416	USA	74
		Italien	56
		England	51
Østrig	337	Tyskland	208
		England	39
		USA	17
Frankrig	288	Tyskland	86
		Schweiz	75
		USA	42
Subtotal	1.775		
Øvrige	1.092		
Total	2.867		

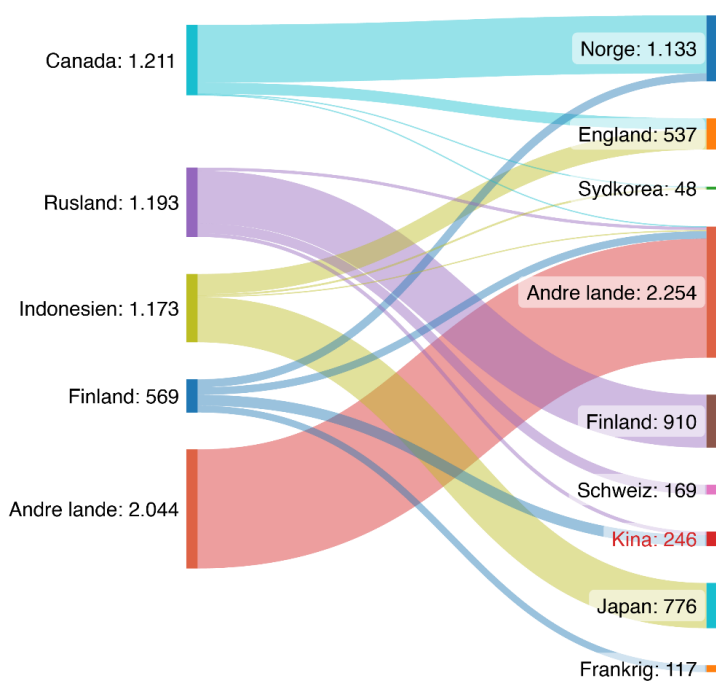
Tabel 5-11 De fire største eksportlande og deres største importlande for nikkelskrot (HS4 75.03) i 2020.
Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
For. Arab. Emirater	264	Pakistan	258
		Indien	4
		England	1
USA	90	Canada	39
		Japan	11
		England	9
England	77	USA	42
		Sverige	8
		Tyskland	5
Tyskland	47	Sverige	10
		USA	10
		England	5
Subtotal	479		
Øvrige	415		
Total	894		

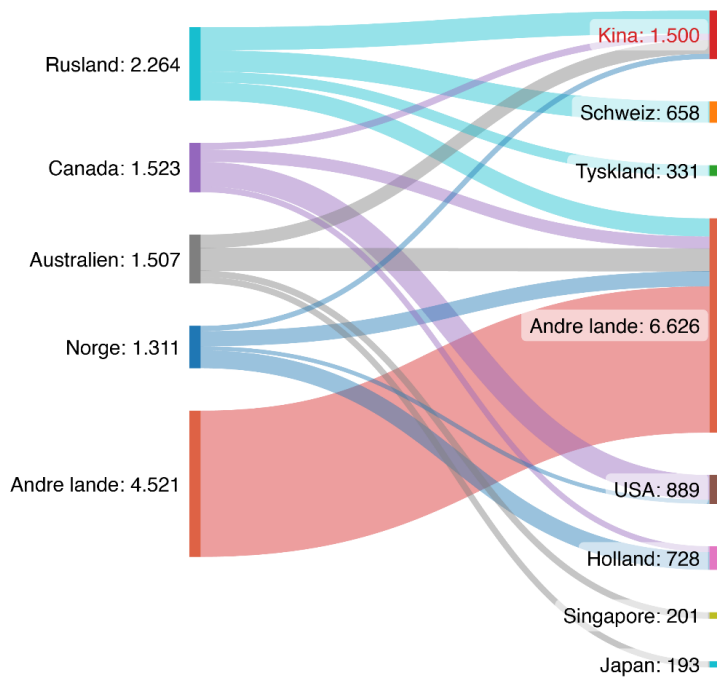
Den internationale handel med nikkelprodukter viser, at de store minelande generelt også er de største eksportlande af nikkelmineralkoncentrat (HS 26.04) og nikkelmatte (HS 75.01). Blandt de undersøgte varegrupper udgør eksportværdierne fra blot fire lande 55-66 %, mens resten er fordelt på mange lande. Kina er det land, der importerer mest nikkelmineralkoncentrat, som helt overvejende importeres fra Phillippinerne, Ny Kaledonien og Australien, og Kina er også største importland af rånikkel (HS 75.02) og visse nikkelsemiprodukter som nikkelbarrer (HS75.05). Der foreligger imidlertid ikke handelsdata som kan belyse værdikæderne for Indonesiens store primærproduktion, som kun er markant i eksport af nikkelmatte (HS75.01); denne uklarhed kan evt. tilskrives ændringer i landets industripolitik, som skal sikre øget værditilvækst på al produktion, og derfor kun indgår i én af de undersøgte varegrupper. Store mængder nikkelmatte importeres til Norge og Finland fra henholdsvis Canada og Rusland. Data for handel med nikkelskrot (HS 75.05) viser importrelationer mellem især en række vestlige industrilande og viser desuden, at næsten 30 % af eksport-importen er fra de Forenede Arabiske Emirater (FAE) til Pakistan, men uden angivelse af forudgående import til FAE. Relationerne mellem de eksport- og importlande for de fem største varegrupper er vist i Sankey-diagrammer (Figur 5-7 til Figur 5-11).

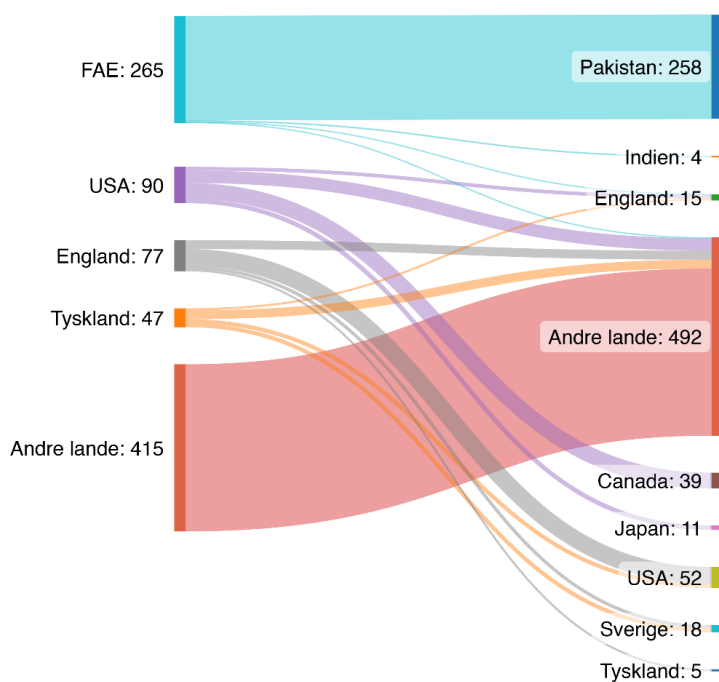
Figur 5-7 Sankey-diagram for handel med nikkelmalm (HS 26.04) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 5-7.

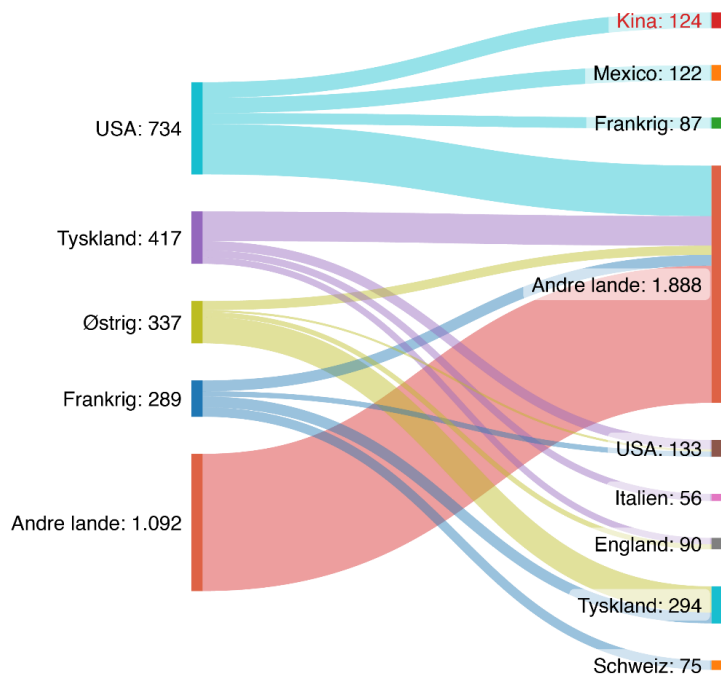
Figur 5-8 Sankey-diagram for handel med nikkelmatte (HS 75.01) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 5-8.

Figur 5-9 Sankey-diagram for handel med rånikkel (HS 75.02) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 5-9.

Figur 5-10 Sankey-diagram for handel med nikkelbarrer (HS 75.05) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 5-10.

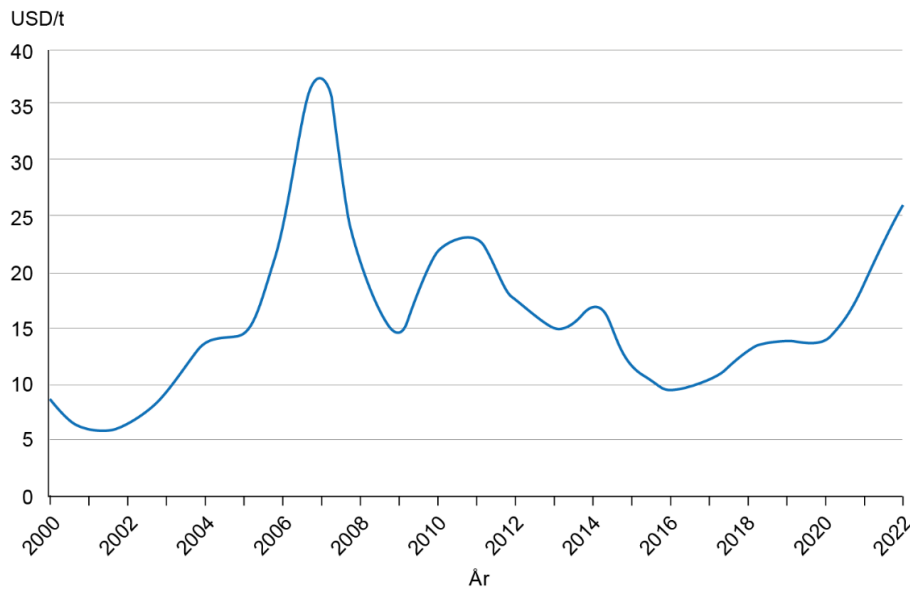
Figur 5-11 Sankey-diagram for handel med nikkelskrot (HS 75.03) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 5-11.

5.5.1 Priser

Markedet for nikkel er volatilt og er følsomt overfor geopolitiske hændelser; for eksempel bevirkede Ruslands invasion af Ukraine store prisstigninger, hvilket skyldes, at Rusland før invasionen producerede ca. 10 % af det globale nikkelforbrug og 15 % af Class 1-forsyningerne.

Nikkel prissættes og handles på internationale metalbørser, bl.a. på London Metal Exchange (LME), som dog har været under pres fra konkurrerende børser det seneste års tid pga. problemer med spekulation mod nikkel efter Ruslands invasion af Ukraine. I marts 2023 blev LME nødsaget til at standse handlen med nikkel og annullere handler, efter priserne på to dage steg med over 250 % til over 100.000 USD/ton, hvilket skyldtes en såkaldt 'short squeeze', hvor investorer, der har solgt nikkel i forventning om prisfald, er blevet tvunget til at dække positioner i et marked med lav likviditet. En enkelt nikkel future udgør 6 ton nikkel, og i løbet af januar i 2022 udgjorde efterspørgslen for nikkel futures c. 1,3 mio ton; markedet er efterfølgende stabiliseret.

I Figur 5-12 ses gennemsnitlige årlige priser for nikkel i perioden 2000-2022. Generelt har nikkelpriserne hidtil især været styret af produktion af stål og andre jernlegeringer, hvori nikkel indgår. Byggeboom i Kina i begyndelsen årtusindet og efterfølgende afmatning i økonomien efter finanskrisen i 2007 har haft en afgørende rolle for prisudviklingen. Andre vigtige begivenheder i løbet af de seneste 10 år omfatter eksportforbud for nikkel (og deres lempelser) i Indonesien, afbrydelser i nikkelleverancer i Philippinerne pga. minelukninger af miljømæssige årsager, COVID-pandemien og Ruslands invasion af Ukraine, alle faktorer som har medført stærkt fluktuerende priser på nikkel.

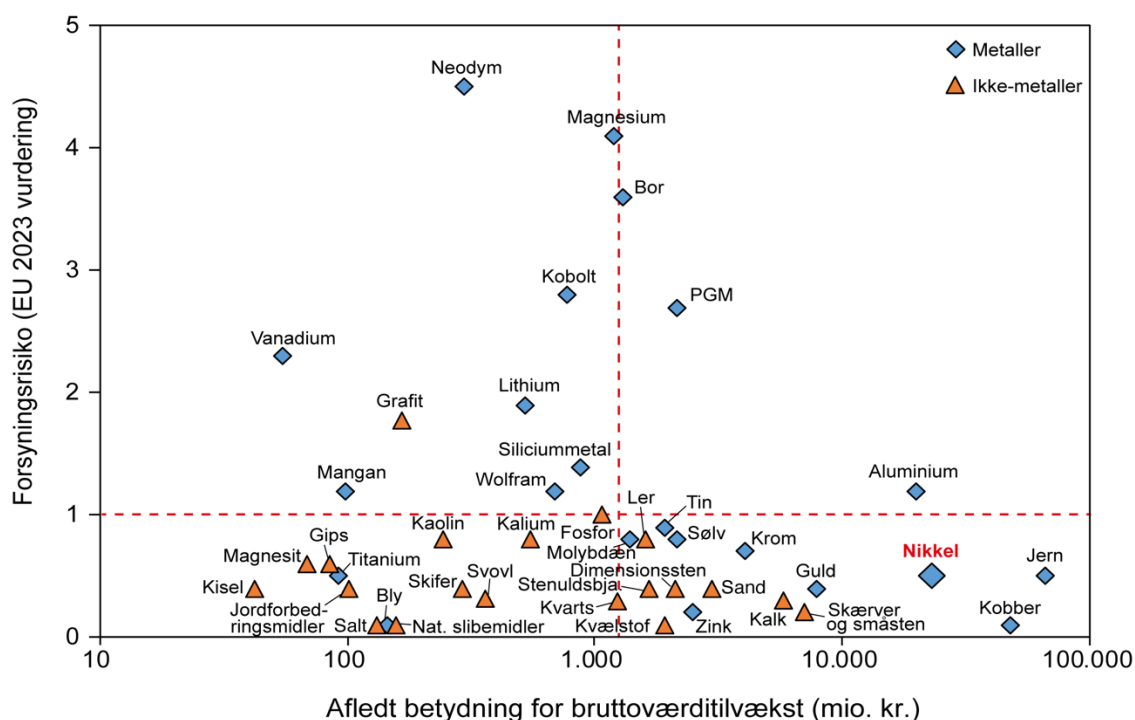
Figur 5-12 Prisdudvikling for nikkel i perioden 2000-2022. Kilde: Screen Nickel factsheet (2023) og Statista (2023a).

5.6 Det danske forbrug

Nikkel er et af de mest betydningsfulde råstoffer for dansk industri med en eksportværdi på 22 mia. kr. og varekøb for 48 mia. kr., mens 30.000 var beskæftiget i relation til nikkel i Danmark i 2019 (Clausen *et al.* 2023), og nikkel har den tredjehøjeste afledte betydning for bruttoværditilvæksten på 35 mia. kr., kun overgået af jern og kobber (Figur 5-13). Omtrent 60 % af de primære og sekundære varekøb i Danmark af nikkel indgår i materialekomplekse produkter, som er kendetegnet ved komplekse forsyningskæder, hvor det er vanskeligt at finde råstofoprindelsen og forsyningsrisikoen. Typiske slutprodukter i Danmark omfatter konstruktionsstål, procesanlæg og diverse rørtyper (Clausen *et al.* 2023).

5.7 Perspektiver

Produktionen af nikkel er siden 2000 steget med mere end 5 % pr. år og udgjorde i 2021 næsten 2,8 Mt. Efterforskningen har igennem de senere år været utilstrækkelig til at imødegå et fald i levetiden af de globale reserver. Hovedparten af verdens nikkelmalmproduktion finder sted i lande, hvor de politiske forhold er udfordrede, som fx Indonesien, Philippinerne og Rusland, hvilket vil kunne påvirke produktionen. Produktionen forestås af relativt få store selskaber, hvoraf de største nikkelmalmproducenter er det russiske selskab Norilsk (330.000 ton i 2022), Nickel Asia Corp. (NAC) i Indonesien (111.000 ton i 2022), samt Vale som producerer i både Canada og Indonesien (119.000 ton) (Tabel 1-4). Forsyningskædernes øvrige led domineres af Kina, og Indonesien er i samarbejde med kinesiske virksomheder i gang med at udvikle landets industrielle nikkelinfrastruktur.

Figur 5-13 Nikkel og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen. Figuren er modificeret efter Clausen et al. (2023).

EU Kommissionen vurderede i 2023 nikkel som et strategisk råstof, da nikkels økonomiske betydning blev vurderet som høj (EI: 5,7), som udtryk for at nikkel er et råstof, der kræver særlig opmærksomhed til trods for, at de estimerede forsyningsrisici for både nikkelmalm (SRE: 0,4) og processeret nikkel (SRP: 0,5), blev vurderet som lave, og nikkel dermed teknisk set ikke opfyldte kriterierne til strategiske råstoffer. Kritikalitetsvurderinger udføres på basis af foregående års produktioner og handler, og kan ikke anvendes i fremtidsscenerier. Nikkel er vurderet som kritisk råstof i England, USA, Japan, Indien, Canada og Kina. Men som nævnt har EU Kommissionen (2023) ikke vurderet nikkel som et kritisk råstof, hvilket især er begrundet i, at produktionen er fordelt ud på flere lande, der bl.a. omfatter Canada og Australien, som traditionelt er stabilt producerende lande, og fordi genanvendelsesgraden er relativ høj. Så som konsekvens af nikkels afgørende betydning for strategiske teknologier i Europa og forventede øgede efterspørgsel, er nikkel kategoriseret som strategisk råstof i EU (EC 2023).

Der er generelt enighed om, at væksten i Li-batteri-markederne vil påvirke efterspørgslen af nikkel frem mod 2030 med et samlet nikkelbehov på 3,5-4,5 Mt i 2030 (Benchmark Mineral Intelligence 2023) og 6 Mt i 2040 (Benchmark Source (2023); Fleishmann *et al.* (2023); Statista (2023b)). Kina forventes at have en årlig vækst i forbruget af nikkel på 11 %, efterfulgt af Canada (6 %), EU (5 %) og Japan (4 %). Frem til 2035 vil det største forbrugsområde for nikkel dog udgøres af rustfrit stål, hvorefter efterspørgsel på nikkel til batterier vil være helt dominerende. Disse høje vækstrater er en udfordring for forsyningsiden, og for at bidrage til sikre forsyninger har flere bilfabrikker investeret i både mineanlæg og forarbejdningsfabrikker; som fx Ford Motor Co.' 4,5 mia. USD-investering i mine- og procesanlæg i Indonesien (Donovan 2023). Indonesien forventer at producere ca. 60 % af den globale nikkelproduktion i 2030.

De fleste analytikere forventer et mindre forsyningsunderskud af nikkel i 2030 (fx Fleischmann *et al.* 2023)). Indonesien forventes at blive en betydelig fremtidig producent af nikkel med opbygning

af en integreret forsyningskæde for nikkelprodukter fra mine til færdige råstoffer til batteriindustrien, hvor det hele er baseret på landets egne store ressourcer, mange aktive miner og et forbud mod eksport af nikkelmalm (mindste forarbejdningsgrad er NPI-produkter). Kina er stærkt involveret, finansielt, handelsmæssigt, teknisk og rådgivningsmæssigt, i opbygningen af Indonesiens nikkelsektor med særligt sigte på at sikre forsyninger af nikkel til katoder i batterier til eltransportmidler.

En udfordring for fremtidige forsyninger er, at kun halvdelen af den globale nikkelproduktion, pga. nikkelforekomsternes mineralogi og/eller fremstillingsprocesser, kan anvendes til fremstilling af Class 1-produkter til Li-ion-batterier, da de andre færdige nikkelprodukter er kontamineret med jern og kobber (McKinsey & Company (2020).

5.8 Referencer

- Benchmark Source 2023: Nickel demand for batteries to overtake stainless steel in late 2030s. [Nickel demand for batteries to overtake stainless steel in late 2030s | Benchmark Source \(benchmarkminerals.com\)](https://benchmarkminerals.com)
- Benchmark Mineral Intelligence 2023: The Metals Company – Life Cycle Assessment for TMC's NORI-D polymetallic nodule project and comparison to key land-based routes for producing nickel, cobalt and copper. [https://metals.co/wp-content/uploads/2023/03/TMC NORI-D LCA Final Report March2023.pdf](https://metals.co/wp-content/uploads/2023/03/TMC_NORI-D_LCA_Final_Report_March2023.pdf)
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- Donovan, B. 2023 Will we have enough nickel for our EVs in 2030? The Globe and Mail, April 17, 2023. www.theglobeandmail.com/investing/investment-ideas/article-will-we-have-enough-nickel-for-our-evs-in-2030/
- Durden, J. M., Lallier, L. E., Murphy, K., Jaekel, A., Gjerde, K., & Jones, D. O. 2018: Environmental Impact Assessment process for deep-sea mining in 'the Area'. Marine Policy, 87, 194-202.
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- Fleischmann, J., Schaufuss, P.O., Linder, M., Hanicke, M., Hortsky, E., Ibrahim, D., Jautelat, S., Torscht, L. & Rijt van der A. 2023: Battery 2030: Resilient, sustainable, and circular. January 16, 2023: McKinsey & Comp Report. [Lithium-ion battery demand forecast for 2030 | McKinsey](https://www.mckinsey.com/industries/metals-and-mining/our-insights/how-clean-can-the-nickel-industry-become)
- Hein, J. R., Koschinsky, A. & Kuhn, T. 2020: Deep-ocean polymetallic nodules as a resource for critical materials. Nature Reviews Earth & Environment, 1(3), 158-169.
- IEA 2021: The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions. <https://www.iea.org/reports/the-role-of-critical-minerals-in-clean-energy-transitions>
- McKinsey & Company (2020): How clean can the nickel industry become? <https://www.mckinsey.com/industries/metals-and-mining/our-insights/how-clean-can-the-nickel-industry-become>
- Meissner, S. (2021): The impact of metal mining on global water stress and regional carrying capacities – A GIS based water impact assessment. Resources 2021, 10, 120. [Doi.org/10.3390/resources10120120](https://doi.org/10.3390/resources10120120)
- Mudd, G.M. & Jowitt, S.M. 2022: The new century for nickel resources, reserves and mining: Reassessing the Sustainability of the Devil's Metal. Economic Geology, Feb. 2022

- Nickel Institute 2023a: About Nickel. <https://nickelinstitute.org/en/about-nickel-and-its-applications/>
- Nickel Institute, 2023b: How to calculate GHG emissions from nickel production. <https://nickelinstitute.org/en/blog/2022/may/how-to-calculate-ghg-emissions-from-nickel-production/>
- NORI 2020: Scoping document for a social impact assessment for the NORI-D Polymetallic nodule collection project. Report 103 pp. https://metals.co/wp-content/uploads/2022/12/NORI-D-SIA-Scoping-Dec_2022.pdf
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Rosa, D. Kalvig, P. Stendal, H and Keiding, J.K. 2023: Review of the critical raw material resource potential in Greenland. MiMa rapport 2023/1, 121 pp.
- Rosa D., Stensgaard, B.M. & Sørensen, L.L. 2013: Magmatic nickel potential in Greenland. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 2013/57, pp. 134.
- Sharma, R. 2015: Environmental issues of deep-sea mining. Procedia Earth and Planetary Science, 11, 204-211.
- Screen2 Nickel factsheet 2023: Screen2 Factsheet updates based on the EU Factsheets 2020 Nickel. https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/03/SCREEN2_factsheets_NICKEL.pdf
- Statista 2023a: Average prices for nickel worldwide from 2014 to 2024 <https://www-statista.com/statistics/675880/average-prices-nickel-worldwide/>
- Statista 2023b: Renewable energy demand for nickel in worldwide in 2020, with forecast figures for 2030 and 2040, by sector and scenario. <https://www-statista.com/statistics/1258903/worldwide-nickel-demand-for-renewable-energy-by-sector-and-scenario>
- Statista 2023c: Reserves of nickel worldwide as of 2022, by country. <https://www-statista.com/statistics/273634/nickel-reserves-worldwide-by-country/>
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- Wei, W., Samuelsson, P.B., Tilliander, A., Gyllenram, R. & Jönsson, P.G. 2020: Energy Consumption and Greenhouse Gas Emissions of Nickel Products. Energies, vol 13, Issue 21
- Washburn, T. W., Turner, P. J., Durden, J. M., Jones, D. O., Weaver, P., & Van Dover, C. L. 2019: Ecological risk assessment for deep-sea mining. Ocean & coastal management, 176, 24-39.
- WMD 2022 (World Mining Data): Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

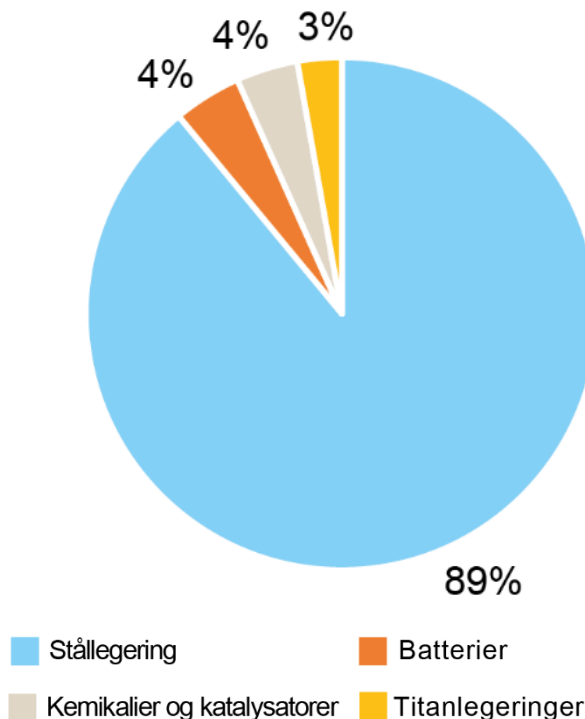
6. Vanadium

6.1 Introduktion

Vanadium (V) med atomnummer 23 er et sølvgråt metal, som i ren form er blødt og bøjeligt, og som har højt smeltepunkt (1.910 °C) og højt kogepunkt (3.407 °C). Vanadium er kemisk stærkt reaktivt og danner let forbindelser med andre metaller, og vanadium er derfor meget anvendt som legeringsmetal til materialer, hvor der er behov for ekstra styrke og korrosionsresistenshed; næsten 90 % af vandiumproduktionen anvendes til stål i byggerier (rebar-type) og bilindustrier. De kendte geologiske vanadiumreserver er store, men metallet udvindes hovedsageligt som biprodukt fra produktion af andre metaller, som dermed er styrende for mængden af vanadium på markedet. Vanadiumforbruget forventes at stige markant, hvor metallet sandsynligvis vil blive vigtig til fremstilling af Vanadium-Redox-Flow-Batterier (VFRB). Som konsekvens af Kinas dominerende rolle i forsyningskæderne for vanadium, er vanadium vurderet som et kritisk råstof i EU (EC 2023).

6.2 Anvendelser og sektorer

Vanadium anvendes primært til fremstilling af højstyrkestållegeringer, herunder rustfrit stål, specialstål, m.m., men metallet har også en vis anvendelse til kemikalier (katalysator til fremstilling af svovlsyre) samt til batterier (flowbatterier og V-Li-ion-batterier) og titanlegeringer (Figur 6-1). Efterspørgslen af vanadium til stål er bl.a. vokset som følge af ændrede krav til vanadiumindholdet i rebar-stål, men andelen af vanadium til fremstilling af VFRB er et vækstområde for vanadium (Mining Review Africa 2023).

Figur 6-1 Global anvendelse af vanadium opgjort i 2023. Kilde: Mining Review Africa (2023).

6.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Genanvendelsesraten for vanadium er varierende og dårligt estimeret (Petranikova *et al.* 2020), men er generelt vurderet til at være lav (EoL-RIR: 1-6 %) (EC 2023). Fokus for genanvendelse af vanadium er især vanadiumholdige slagger, som er affaldsprodukter fra stålværker, og som findes i store volumener. Nogle stålværker udnytter disse vanadiumressourcer, og flere vanadiumproducenter planlægger modifikationer af procesanlæg for at kunne udnytte disse slagger. Metoderne til forarbejdning af slagger vil typisk omfatte pyrometallurgiske metoder (ristning) efterfulgt af hydrometallurgiske metoder (udludning med natriumbikarbonat e.l.) (Sadeghi & Alamdari 2021).

Virksomheden Critical Metals arbejder på etablering af et genanvendelsesanlæg i Norden, hvor input er baseret på både skrot og restmaterialer fra nuværende og tidligere mine- og smelteaktiviteter fra bl.a. SSAB's stålværker i Luleå og Oxelösund i Sverige og Raahe og Pori i Finland. Det er estimeret at slaggerne indeholder 63.000 ton V_2O_5 , og der forventes en årlig produktion på 6.000 ton V_2O_5 (Critical Metals 2020).

Til de fleste anvendelser kan vanadium substitueres med andre metaller, dog med enten kvalitetstab og/eller øgede omkostninger til følge. Vanadium kan ikke substitueres, hvor det anvendes til vanadium-titanium-højkvalitetslegeringer til fly- og rumfartsindustri. Til legeringer er de mest anvendte substitutionsmetaller for vanadium mangan, molybdæn, niobium, titanium og wolfram (Screen2 Vanadium factsheet 2023). Til kemiske vanadiumprodukter, som anvendes som katalysatorer, kan vanadium substitueres med nikkel og/eller platin. Til vanadiumpigmentprodukter kan titan i et vist omfang substituere vanadium.

6.4 Global forsyning

6.4.1 Geologi

Vanadiumforekomster findes som magmatiske og sedimentære forekomster. Fra de magmatiske forekomster anvendes især vanadiumholdig magnetit, titanomagnetit, ilmenit og kromit. De sedimentære forekomster omfatter især tungsandsforekomster (placers), som ligeledes kan bestå af magnetit og titanomagnetit og stedvist af uran-vanadium-mineralet carnotit. De sekundære forvitningsforekomster kan indeholde bl.a. vanadinit og roscoelit, hvoraf det førstnævnte er associeret med bly-zink-mineraliseringer, og roscoelit bl.a. findes i olieskiferforekomster.

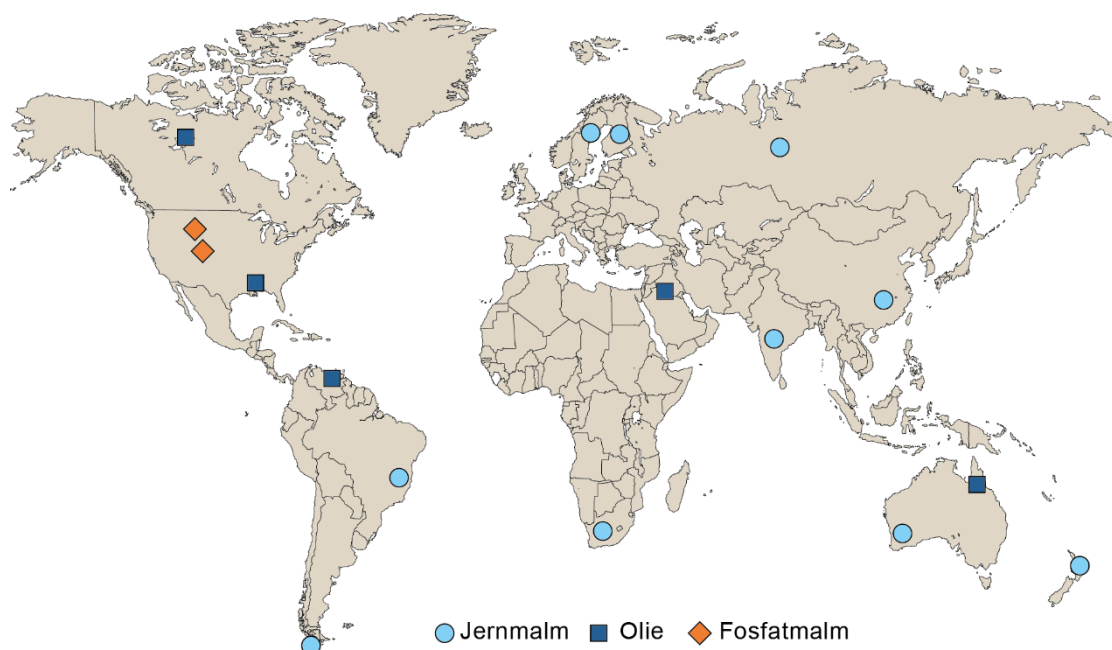
Vanadium er almindeligvis et biprodukt til en produktion af andre metaller, og der skal derfor etableres ekstra procestrin for at kunne udnytte vanadium fra mineralet.

I Figur 6-2 ses nogle af de største vanadiumforekomster fordelt på geologiske typer.

I tillæg til den primære biproduktion af vanadium udvindes vanadium også fra bl.a. metallurgiske slagger og restprodukter fra olieraffinering.

Vanadium danner kun få mineraler med højt vanadiumindhold, fx canotit og vanadit; de fleste kommercielle vanadiummineraler indeholder <5 %. Typisk vanadiumindhold i de primære mineraler er 1-2% V_2O_5 og >5 % V_2O_5 i sekundære materialer. Omkring 85 % af vanadium udvindes fra magnetit og titanomagnetit; resten udvindes fra ilmenit, slagger fra stålindustrien samt fra restprodukter fra aluminium- og magnesiummetalsmeltere, fosfatindustrien og fra flyveaske fra

kulkraftværker. Vanadiumindholdet i mineraler er vist i Tabel 6-1, mens indholdet fra sekundære udgangsmaterialer kan ses i Tabel 6-2. Blandt de sekundære ressourcer er skrot fra slutprodukter, ny-skrot og slagge fra stålindustrien.

Figur 6-2 Oversigt over nogle af de største vanadiumforekomster fordelt på geologiske typer. Modificeret efter Imtiaz et al. (2015).

Tabel 6-1 Kommercielt vigtige vanadiummineraler.

Vanadiummineral	Kemisk formel	Vanadiumindhold (Vægt% V ₂ O ₅)	Typisk geologisk type
Carnotit	K ₂ (UO ₂) ₂ (VO ₄) ₂	21,4	Sedimentær
Coulsonit	FeV ₂ O ₄	< 5	Sekundær
Ilmenit	FeTiO ₃	0,3-0,6	Magmatisk
Kromit	FeCr ₂ O ₄	0,2	Magmatisk
Magnetit	Fe ₃ O ₄	0,1-0,6	Magmatisk
Mottramit	Pb(Cu,Zn)(OH)(VO ₄)	22,3	Sekundær
Patronit	VS ₄	15-60	Hydrothermal
Roscoelit	K(V ³⁺ , Al, Mg) ₂ AlSi ₃ O ₁₀ (OH) ₂	n.a.	Sekundær
Titanomagnetit	Fe(Fe,Ti) ₂ O ₄	0,4-3	Magmatisk
Vanadinit	Pb ₅ (VO ₄) ₃ Cl	19,6	Sekundær

Tabel 6-2 Mest anvendte materialer til udvinding af vanadium fra sekundære ressourcer.

Vanadium-materiale	Vanadiumindhold (vægt% V ₂ O ₅)
Stålslagge	1
Aske fra kul	<0,1
Slagge fra bauxit	0,03-0,2
Slagge fra fosfatmalm	0,2

6.4.2 Globale vanadiumreserver

De globale vanadiumreserver er opgjort til 26 Mt V_2O_5 (USGS 2023), hvoraf Kina, Rusland og Sydafrika råder over henholdsvis 37 %, 19 % og 13 %. Det er uklart, i hvilket omfang forekomster med lavt vanadiumindhold indgår i de globale opgørelser.

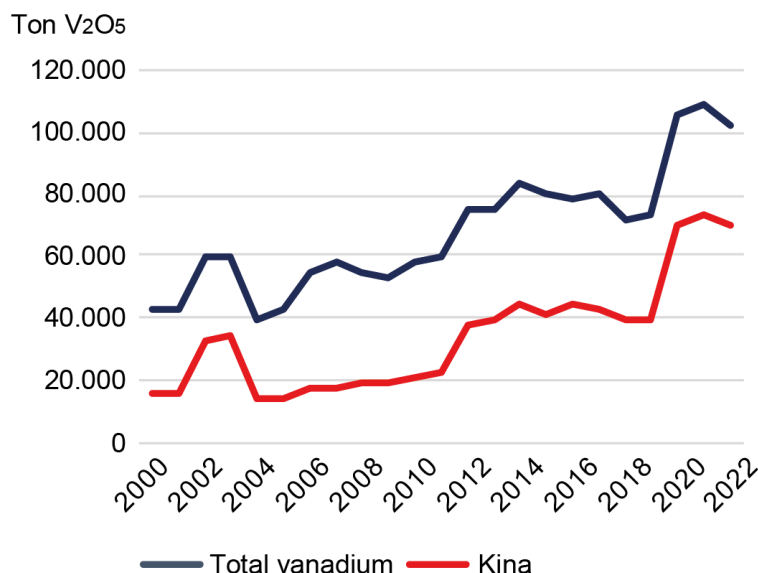
Vurderet i forhold til det nuværende globale forbrug på ca. 100.000 ton/år er de kendte reserver tilstrækkelige til mere end 250 års produktion. Som omtalt i afsnit 6.5 Handel er der analyser, der forventer 20 % årlige stigninger i forbruget, hvilket vil reducere levetiden for de nuværende reserver til omkring 25 år.

6.4.3 Global vanadiumproduktion

Ressourcerne til den globale vanadiumproduktion udgjorde i 2019 ca. 19 % fra malm med vanadium som hovedprodukt, 69 % biprodukt-vanadium fra jern- og titanproduktion, 12 % genanvendt vanadium samt vanadium udvundet fra bl.a. kulflyveaske, aluminium- og magnesiumproduktion (Perles 2020). Den historiske udvikling i produktionen af primær vanadium i perioden 2000-2022 udgjorde ca. 100.000 ton ren vanadium (Figur 6-3); produktion fra genanvendelse og sekundære udnyttelser er ikke omfattet. Malmproduktionen steg ca. 250 % i perioden, som især skyldtes vækst i Kina. I 2022 producerede Kina ca. 68 % af den globale mineralproduktion efterfulgt af Rusland, Sydafrika og Brasilien med henholdsvis 17 %, 9 % og 6 % (Tabel 6-3).

Det er de samme lande, der dominerer minedriften af vanadiumholdig malm, som også dominerer fremstillingen af vanadiumpentoxid (V_2O_5), dog suppleret med mindre produktioner fra bl.a. USA, Canada, Europa, Sydkorea og Japan.

I Figur 6-4 ses et generisk procesdiagram for vanadium.

Figur 6-3 Oversigt over historisk produktion af primær vanadium i perioden 2000-2022. Kilde: USGS (2000-2023).

Tabel 6-3 Produktionen af primær vanadium i ton fordelt på de største producentlande. Kilder: USGS (2023) og WMD (2023).

Produktionsland	2022 (USGS)	2021 WMD
Kina	70.000	63.800
Rusland	17.000	20.052
Sydafrika	9.100	8.799
Brasilien	6.200	7.212
Total	102.300	99.969

6.4.3.1 Selskaber involveret i vanadiumminedrift

Da vanadium hovedsageligt produceres som biprodukt fra mineraler, der brydes pga. deres indhold af jern, titanium og/eller krom, er der kun sporadiske oplysninger om efterforskningsprojekter, miner og smelteværker rettet mod vanadium. I Tabel 6-4 ses en ufuldstændig liste over mine/smelteværker, lande og selskaber, der bryder vanadium som hoved- eller biprodukt; i Tabel 6-5 ses ligeledes en ufuldstændig liste, denne gang over efterforskningsprojekter, lande og virksomheder.

Tabel 6-4 Oversigt over miner/smelteværker, som bryder vanadium som enten hoved- eller biprodukt. Oversigten er ufuldstændig, som følge af begrænset offentlig tilgængelig information.

Mine/smelteværker	Land	Selskab
Windimurra	Australien	Atlantic
Maracas Menchen	Brasilien	Largo Resources
Bulcari	Brasilien	Largo Resources
Kuranakh (K&S Mine)	Rusland	IRC Ltd
Baicao	Kina	China Vanadium _Titano-Magnetite Mining Comp
Panzhihua	Kina	Pangang Group Vanadium Titanium & Resources
Panzhihua	Kina	Panzhihua New Steel & Vanadium Co (største V-producent)
Sichuan	Kina	Desheng Group
Hebei	Kina	Hebei Iron & Steel Group (HBIS) Chengsteel (næststørste V-producent)
Tangshan, Hebei	Kina	Beijing Jianlong Heavy Industry Group
Melbourne	New Zealand	Blue Scope
Sobstvenno-Kachkanarskoye	Rusland	Evrz KGOK (mine) - Evraz NTMK (stålværk)
Witbank	Sydafrika	Evrz Highveld Steel and Vanadium steelworks
Mapochs	Sydafrika	Bushveld Vanchem
Vametco Vanadium	Sydafrika	Busheld Minerals
Rhovan	Sydafrika	Glencore
Brits	Sydafrika	Bushveld Minerals
Makopane	Sydafrika	Bushveld Minerals
Colorado	USA	Energy Fuels Inc
Arkansas	USA	US Vanadium LCC

Tabel 6-5 Oversigt over efterforskningsprojekter, som bryder vanadium som enten hoved- eller bi-produkt. Oversigten er ufuldstændig, som følge af begrænset offentlig tilgængelig information.

Efterforskningsprojekter	Land	Ejer
Jervois	Australien	Arafura Resources
Saint Elmo	Australien	Multicom Ressource
La Blache	Canada	Argex Mining Inc
Buttercup	Canada	Prophecy Development Corp
Garinskoye	Rusland	IRC Ltd
Häggån	Sverige	Aura Energy
Routivare	Sverige	Beowulf
Airijoki	Sverige	Kendrick Resources
Hörby	Sverige	Province Resources Ltd
Gibellini Project	USA	Nevada Vanadium Mining

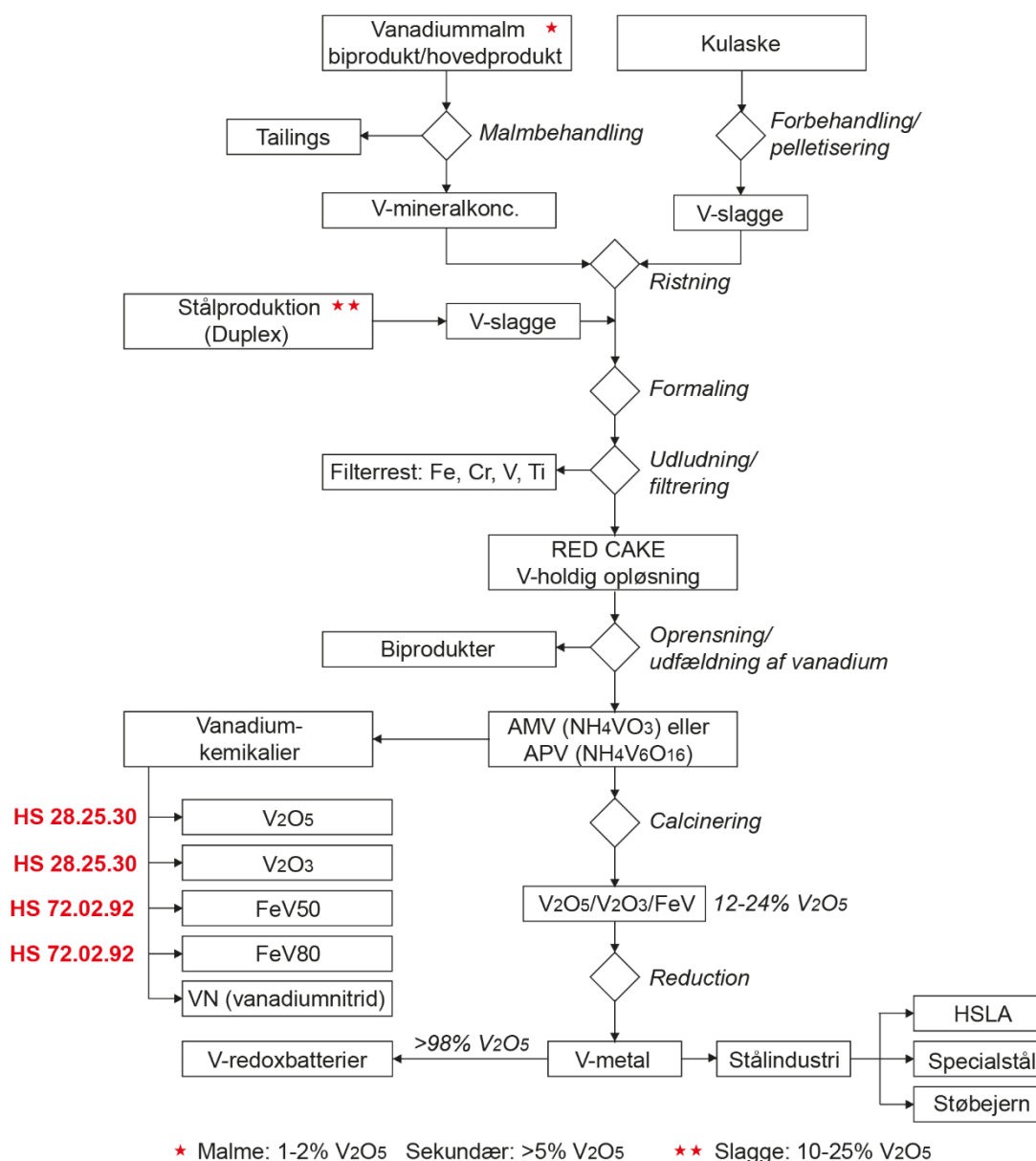
6.4.4 Fremstilling af vanadium

Forarbejdningsmetoder af vanadiumholdige råstoffer er illustreret i Figur 6-4 og omfatter enten pyrometallurgisk eller hydrometallurgisk raffinering. Den hydrometallurgiske metode omfatter typisk reduktion, ristningsproces (som omdanner råstofferne til vandopløselige salte) og efterfølgende udludning af de udfældede produkter (red cake); rester af vanadium i udludningsvæsken ekstraheres typisk vha. 'solvent extraction' og/eller ionbyttermetoder. Red cake forarbejdes via en række mellemtrin til vanadiumoxid (V_2O_5). I den pyrometallurgiske metode smeltes det vanadiumholdige koncentrat (fx V-Ti-magnetit), og der dannes en vanadiumholdig slagge og smeltet 'pig iron' (semi steel); vanadiumslaggen oxideres/ristes og udludes, og efterfølgende anvendes hydrometallurgiske metoder til fremstilling af vanadiumoxid (V_2O_5).

6.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Vanadiumproduktionen påvirker miljøet i negativ retning, da toksiske påvirkninger af planter og dyr er voksende; der er derfor øget bekymring for disse forureninger. Direkte årsagssammenhæng mellem vanadiumsmeltere og forurenede landbrugsjord er især rapporteret fra Kina (Imtiaz *et al.* 2015; Li *et al.* 2020). Diskussioner om, hvorvidt vanadium bør betragtes som toksisk metal pågår.

CO₂-bidraget fra vanadiumproduktion vurderes til ca. 16,2 ton CO₂ pr. ton V_2O_5 -produkt; dette høje niveau forventes at kunne reduceres ved introduktion af nye elektrokemiske teknologier (VanadiumCorp 2017).

Figur 6-4 Generisk procesdiagram for vanadium. Baseret på Nasimifer & Mehrabani (2022) og Lee et al. (2021).

6.5 Handel

En betydelig del af handlen med vanadiumforsyningskædens produkter opgøres ikke specifikt for vanadium, men i kombination med andre råstoffer; det gælder eksempelvis for handel med vanadiummineralkoncentrat, som opgøres sammen med niobium, tantal og zink (HS 26.15.90) (Tabel 6-6). En oversigt over den internationale handel med de to vanadiumspecifikke varer (HS6 28.25.30 Vanadiumoxider og -hydroxider og HS6 72.02.92 Ferrovandium) ses i Tabel 6-7 og Tabel 6-8.

Tabel 6-6 Oversigt over handlede produkter af vanadium i 2020, med angivelse af handelsværdi og varekode. Kilde: OEC World (2023).

HS4	Varer	Eksport (mio. USD)	HS6	Varekodebeskrivelse	Eksport (mio. USD)
26.15	Nb, Ta, V & Zr ore	1.830			
			26.15.90	Nb, Ta, V & Zr ore & concentrate	527
			26.20.50	Ash Residues containing V	-
			28.25.30	Vanadium oxides & hydroxides	564
			72.02.92	Ferro vanadium	1.030
			81.12.40	Vanadium, articles thereof, waste or scrap/powder	-
			81.12.92	Ga, Ge, Hf, In, Nb, Rh & V articles thereof, unwrought including waste and scrap/powder	577

Vanadiumoxider (vanadater, V_2O_5) er råmateriale til mange forskellige industrier. Brasilien, Rusland, Sydafrika og Kina er de største eksportlande og stod i 2020 for $\frac{3}{4}$ af verdenshandlen, hvoraf en væsentlig del importeres af Tjekkiet, Holland, Sydkorea og USA; angiveligt udgør Ruslands eksport til Tjekkiet mere end 90 % af Ruslands eksport, som måske anvendes til fremstilling af ferrovanadium (Figur 6-5).

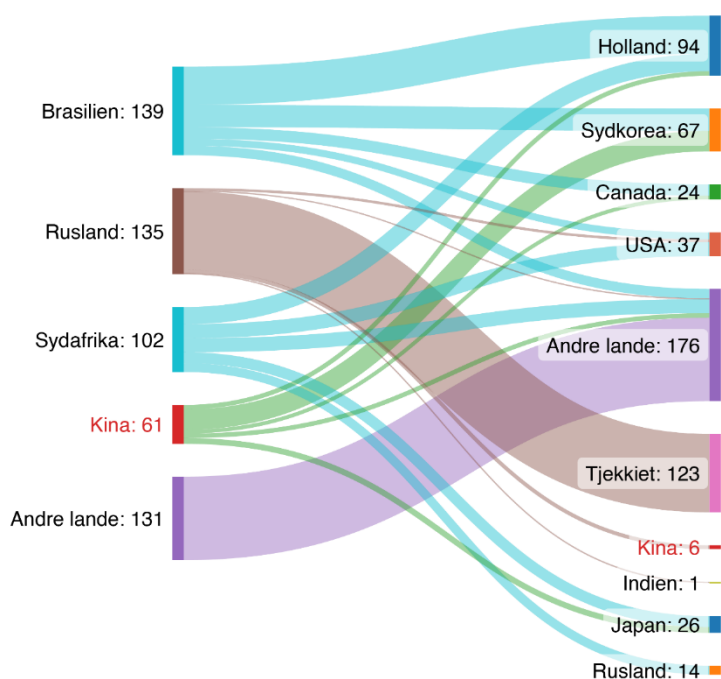
Eksporten af ferrovanadium var i 2020 domineret af Østrig, Sydafrika, Tjekkiet, Kina og Sydkorea, som samlet stod for ca. $\frac{3}{4}$ af eksporten, som blev importeret af en lang række lande, hvoriblandt Holland, Tyskland, Taiwan, Sydkorea og Japan var de største importlande (Figur 6-6).

Tabel 6-7 De vigtigste eksport- og importlande for vanadiumoxider og -hydroxider (HS6 28.25.30) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

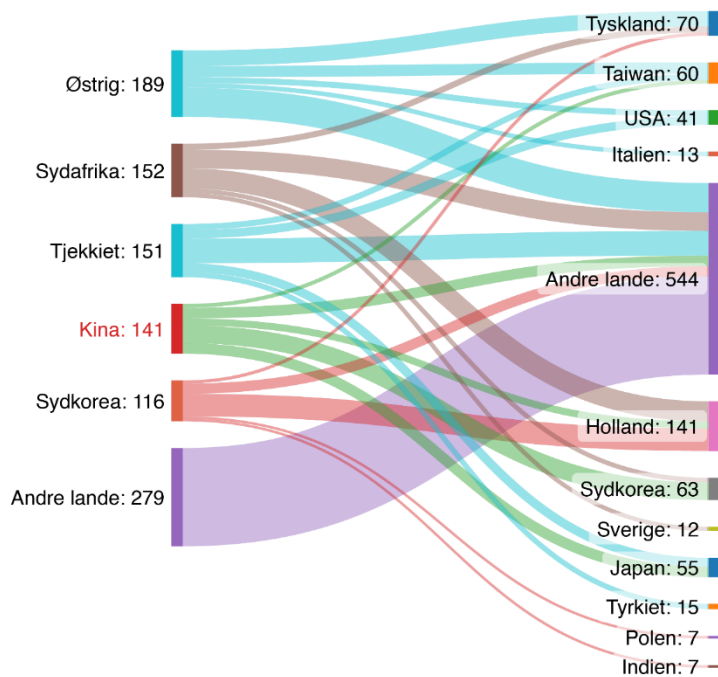
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Brasilien	138	Holland	60
		Sydkorea	35
		Canada	18
		USA	11
Rusland	134	Tjekkiet	123
		Kina	6
		USA	3
		Indien	1
Sydafrika	101	Holland	27
		USA	22
		Japan	17
		Rusland	14
Kina	60	Sydkorea	32
		Japan	9
		Holland	7
		Canada	6
Subtotal	443		
Øvrige	121		
Total	564		

Tabel 6-8 De vigtigste eksport- og importlande for ferrovanadium (HS6 72.02.92). Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Østrig	190	Tyskland	44
		Taiwan	32
		USA	17
		Italien	13
Sydafrika	152	Holland	57
		Tyskland	17
		Sydkorea	13
		Sverige	12
Tjekkiet	151	Japan	25
		USA	24
		Taiwan	17
		Tyrkiet	15
Kina	140	Sydkorea	50
		Japan	30
		Holland	20
		Taiwan	11
Sydkorea	116	Holland	64
		Tyskland	9
		Polen	7
		Indien	7
Subtotal	749		
Øvrige	278		
Total	1.027		

Figur 6-5 Sankey-diagram for handel med vanadiumoxider og -hydroxider (HS 28.25.30) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 6-7.

Figur 6-6 Sankey-diagram for handel med ferrovanadium (HS 72.02.92) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 6-8.

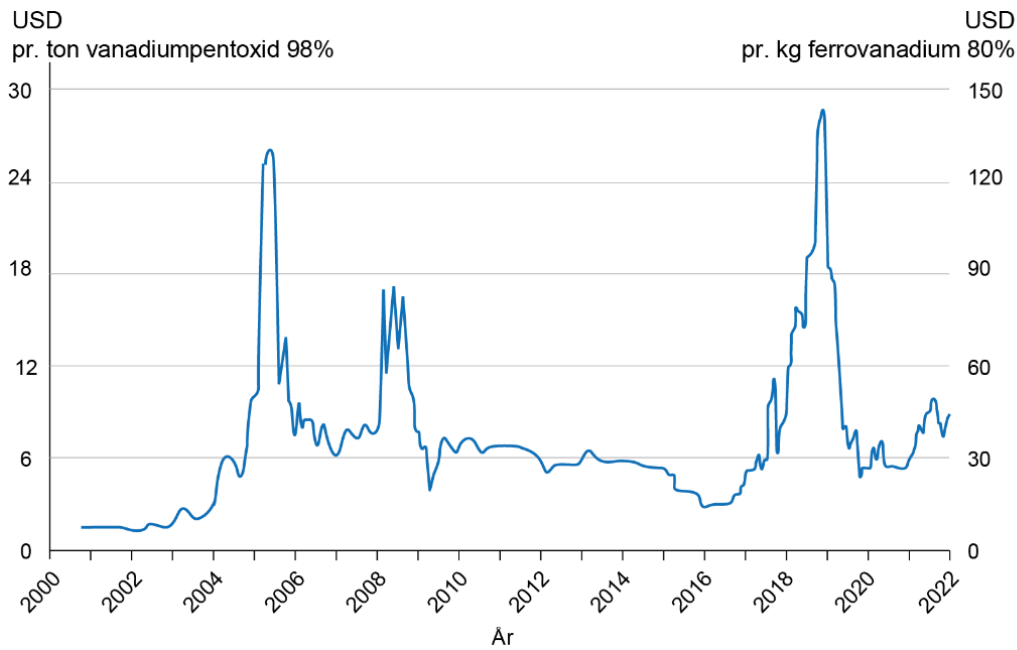
6.5.1 Priser

Vanadium handles ikke via børser. Priserne fastsættes af parterne, og anses for at være relativt volatile. Set over perioden 2000 til 2023 er den overordnede tendens dog et nogenlunde stabilt prisniveau for både vanadiumpentoxid (12-14 USD/kg) og ferrovanadium-80 (28-40 USD/kg), dog afbrudt af store prisudsving 2004-2005, 2008 og 2018-2019 (Figur 6-7); det efterfølgende fald kan være relateret til faldende efterspørgsel som følge af COVID-pandemien. Da produktionen af primær vanadium udføres af en mindre gruppe producenter, kan ændringer i et enkelt eller få selskaber påvirke prisudviklingen. For eksempel menes de store prisstigninger i 2018 at være udløst af konkursen af Highveld Steel & Vanadium i Sydafrika i kombination med reduktion i Kinas produktionskvoter; årsager for øvrige prisudsving er ukendte.

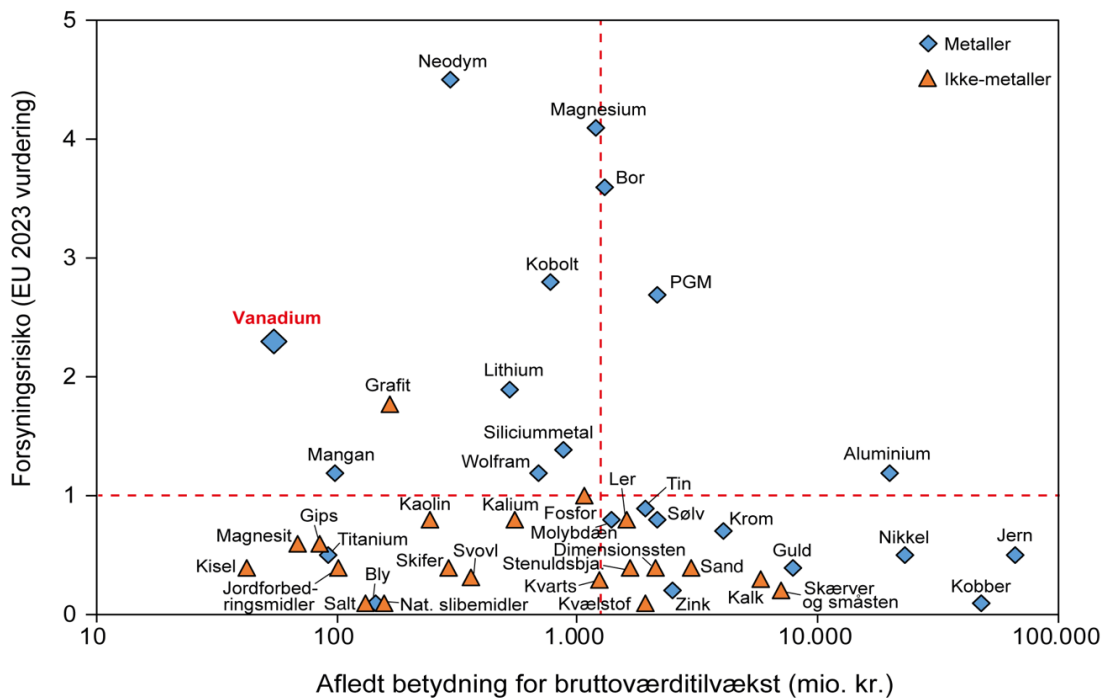
6.6 Det danske forbrug

Det danske forbrug af vanadium er dårligt kortlagt, men baseret på Tan *et al.* (2020) og Clausen *et al.* (2023) vurderes det, at forbruget i Danmark altovervejende er til rustfrit stål og specialståltyper, hvilket også gør sig gældende globalt set (se afsnit 6.2). Vanadium benyttes både i rustfrit og legeret stål samt i karbider i værktøjsstål. Til stål er mangan det mest almindelige legeringsmetal, men der bruges også store mængder vanadium samt andre metaller.

Clausen *et al.* (2023) vurderede, at vanadium har relativ lille betydning for den danske økonomi (Figur 6-8), men det skal pointeres, at vanadium er et råstof, som har dårlig datadækning i undersøgelsen, og der er derfor relativ stor usikkerhed knyttet til vanadiums afledte betydning for bruttoværditilvæksten og andre økonomiske parametre beregnet i Clausen *et al.* (2023).

Figur 6-7 Prisudvikling for vanadiumpentoxid (V_2O_5) og ferrovanadium ($FeV-80$) i perioden 2000-2022. Kilde: Vanadiumprice.com (2023).

Figur 6-8 Vanadium og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen. Figuren er modificeret efter Clausen et al. (2023).

6.7 Perspektiver

EU Kommissionen har siden 2017 vurderet vanadium som et kritisk råstof for EU, og i vurderinger fra 2023 blev den økonomiske betydning vurderet til 3,9 og forsyningsrisici for ekstraktion (SRE) og processering (SRP) til henholdsvis 2,3 og 1,7 (EC 2023). Vurderingen af vanadium som et kritisk råstof deles med England, USA, Japan, Indien og Canada; Kina, som er verdens største producent, vurderer ikke vanadium som et kritisk råstof.

Udvinning af vanadium som både hoved- og biprodukt, og efterfølgende processering og fremstilling af vanadiumråvarer, er koncentreret i Kina, Rusland, Sydafrika og Brasilien, og kun meget små mængder produceres i andre lande; genanvendt vanadium bidrager med 6-12 %. Tilsvarende er produktionen koncentreret i relativt få selskaber, som er involveret i vanadiumproduktion i flere lande; blandt de største producenter er Pazhuhua New Steel & Vanadium Co, Evraz, Bushveld Minerals og Largo Resources. Forsyningskæderne for vanadium er således karakteriseret ved vertikale integrationer, som er beliggende i geopolitisk udfordrede lande, hvilket afspejles i EU's kritikalitetsvurderinger.

Der er generelt forventninger til en voksende efterspørgsel på vanadium til (i) Vanadium-Redox-Flow-Batterier (VRFB), som – bl.a. i Kina – forventes at installere som 100-800 MW stationære netopkoblede anlæg til opbevaring og forsyning af overskudsenergi fra sol- og vindmølleanlæg, og som frem mod 2030 planlægges udbygget med 1.000 GW nye anlæg; og (ii) til voksende produktion af vanadiumholdigt stål og vanadiumholdige kemikalier, der aftager ca. 92 % af vanadiumproduktionen. Til VRFB forbruges ca. 10 ton V_2O_5 /MWh (McGahan 2023). Frem mod 2030 vil forbruget til at realisere Kinas VRFB-planer i givet fald udgøre omkring 10 mio. ton V_2O_5 – svarende til et gennemsnitligt årligt forbrug på 1,4 mio. ton V_2O_5 , hvilket på ingen måde er realistisk. Andre vurderer, at forsyningerne i 2030 vil udgøre ca. 140.000 ton og den reelle efterspørgsel er ca. 180.000 ton (Largo 2023).

De store vækstforventninger i kombination med at (i) vanadiumproduktionen er baseret på bi-/co-produktion, og derfor er følsom overfor prisændringer på følgetmetallerne, og (ii) vanadiumproduktionen domineres af relativt få, vertikalt integrerede producenter, hvoriblandt kinesiske industrigrupper er de betydeligste forbrugere, bevirker, at vanadiummarkedet må anses for forsyningsudfordret frem mod 2030.

6.8 Referencer

Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>

Critical Metal 2020: Vanadium Recovery and LiB Recycling. Annual General Meeting, Sept. 2020. Company ppt-presentation. <https://www.criticalmetals.eu/reports/110-201007-CMS-AGM-Presentation-Vanadium-Recovery-and-LiB-Recycling.pdf>

European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1> Imtiaz, M., Rizwan, M.S., Xiong, S., Tu, M.S. (2015): Vanadium, recent advancements and research prospects: A review. Environment International 80 (44): 79-88.

Largo 2023: Capital 10x Deep dive report (<https://capital10x.com/wp-content/uploads/2022/12/Capital-10X-Deep-Dive-Largo-Inc.pdf> - visited 20 Nov. 2023)

- Lee, J-C., Kurniawan, Kim, E-Y., Chung, K-W., Kim, R. & Jeon, H-S. 2021: A review on the metallurgical recycling of vanadium from slags: towards a sustainable vanadium production. *Journal of Materials Research and Technology*. Vol 12, May-Ju 2021, pp 343-364.
- Li, Y., Zhang, B., Liu, Z., Wang, S., Yao, J. & Bortwick, A.G.L. 2020: Vanadium contamination and associated health risk of farmland soil near smelters throughout China. *Environmental Pollution*, Vol 263, Part A, Aug. 2020, 114540.
- McGahan, S. 2023: Vanadium electrolyte: the 'fuel' for long-duration energy storage. *Energy Storage News* website <https://www.energy-storage.news/vanadium-electrolyte-the-fuel-for-long-duration-energy-storage/>
- Mining Review Africa 2023: Energy storage now the second largest consumer of vanadium. *Mining Review Africa* June 2, 2023. <https://www.miningreview.com/battery-metals/energy-storage-now-the-second-largest-consumer-of-vanadium/>
- Nasimifar, A. & Mehrabani, J.V. 2022: A review on the extraction of vanadium pentoxide from primary, secondary, and co-product sources. *International Journal of Mining and Geo-Engineering*. IJMGE 56-4 (2022) 366661-382.
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Perles, T. 2021: Vanadium Market Analysis. Ppt-presentation TTP Squared Inc. <https://www.ferro-alloy.com/en/vanadium/TTP%20Squared%20market%20summary%203%20April%202020.pdf>
- Petranikowa, M., Tkaczyk, A.H., Bartl, A., Lapkovskis, V. & Tunsu, C. 2020: Vanadium sustainability in the context of innovative recycling and sourcing development. *Waste Management*, Vol 113, July 2020, pp 521-544. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0956053X20301707>
- Sadeghi, N. & Alamdari, E.K. 2020: An innovative method for recycling vanadium and valuable materials from high-lime steelmaking slag disposal. *International Journal of Environmental Science and Technology*, Vol 18, 2597-2606.
- Screen2 Vanadium factsheet 2023: Screen2 factsheets updates based on the EU Factsheets 2020 vanadium. https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/03/SCREEN2_factsheets_VANADIUM.pdf
- Tan, J., Wehde, M.V. Frederik Brønd, F. & Kalvig, P. 2020: Udfordringer for bæredygtig genanvendelse af dansk jern- og metalkrot. *MiMa rapport 2020/2*. 194 pp. <https://doi.org/10.22008/gpub/32048>
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- VanadiumCorp 2017: Process Technology. <https://www.vanadiumcorp.com/investors/what-is-vanadium/>. Company website visited Sept. 2023.
- Vanadiumprice 2023: <https://www.Vanadiumprice.com>
- Veram Project 2023: Nine New Critical Raw Materials. Website: <http://veram2050.eu/nine-new-critical-materials/>. Visited Sept. 2023.
- World Mining Data (WMD) 2022: Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

7. Wolfram

7.1 Introduktion

Wolfram¹ (W), som er nummer 74 i det periodiske system, er et sølvgråt, hårdt, tungt og korrosionsbestandigt metal (19,3 g/cm³) med ekstremt højt smeltepunkt (3.410 °C) og højt kogepunkt (5.555 °C). Disse egenskaber gør wolfram egnet til en række produkter, som især efterspørges af industrier, der fremstiller transportmidler, udstyr til minedrift og anlægsopgaver, energianlæg og forsvarsmateriel.

Produktion af wolframprodukter er baseret på minedrift af wolframholdige mineraler, som udnyttes i mange lande, hvoraf Kina er helt dominerende, og Kina dominerer også produktion og handel med wolfram. Globalt blev der produceret ca. 85.000 ton wolframmineralkoncentrat i 2022 (USGS 2023). Der findes ingen opgørelser over den samlede årlige produktion af wolframmetalpulver, som er råmateriale til de fleste wolframprodukter, og andelen af genanvendt wolfram er også uafklaret. Wolframs vigtige industrielle betydning, koblet med Kinas dominans over forsyningskæderne, er årsag til, at en række lande betragter wolfram som et kritisk råstof, heriblandt EU (EC 2023).

7.2 Anvendelser og sektorer

Wolfram anvendes især i følgende fire industrielle sammenhænge:

Hårdmetal/karbid: Som wolframkarbid (WC), der er et materiale med en hårdhed lidt mindre end diamant. Da wolframkarbid både er hårdt, har høj styrke og kan kombineres med metalliske legeringsbindemidler, som kobolt, nikkel, og jern, anvendes det især til fremstilling af skære- og mineprodukter såsom bor, skæringsværktøjer og fræsere; dette område forbruger ca. 2/3 af produktionen.

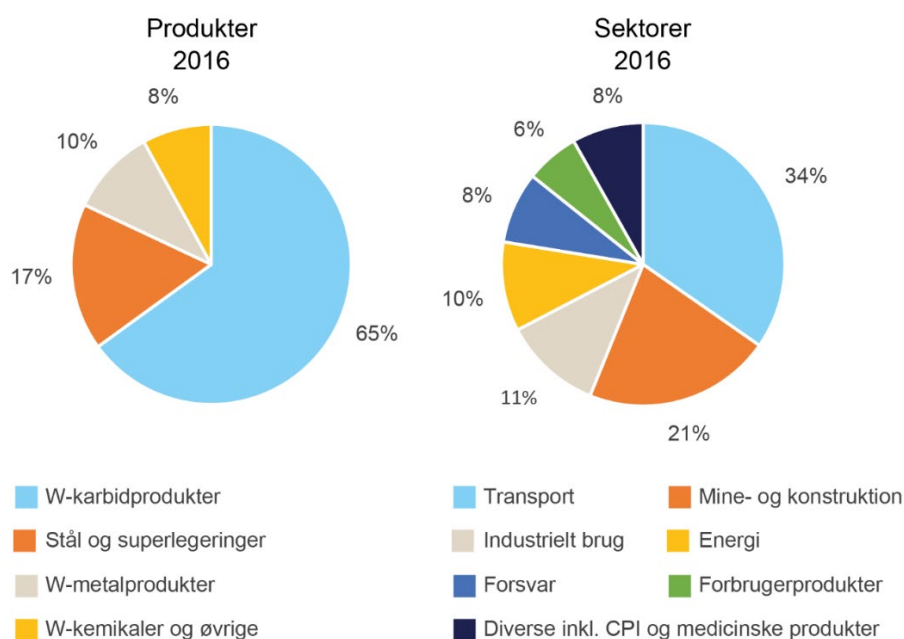
Legeringsmetal: Wolfram anvendes både som rent metal eller blandes med andre metaller til fremstilling af legeringer. Da wolframlegeringer er stærke og fleksible, resistente overfor slid og korrosion og er gode elektriske ledere, bruges de bl.a. til wolframstållegeringer til produktion af raketmotordyser, i turbineblade og slidbestandige dele og belægninger. Til visse ståltyper kan wolframindholdet udgøre op til 18 %.

Elektronik: Wolfram har et højt smeltepunkt (3.410 °C) og lavt damptryk, og bruges derfor i højtemperaturapplikationer såsom pærer, katodestrålerør og vakuumrørsfilamenter. På grund af wolframs ledende egenskaber, og da det ikke er kemisk reaktivt, bruges det også i elektroder i fx elektronmikroskoper. Herudover gør wolframs tolerance over for intens varme det anvendeligt indenfor elektronik, som fx sammenkoblingsmateriale i integrerede kredsløb mellem det dielektriske siliciumdioxidmateriale og transistorer.

Kemikalier: Wolframkemikalier anvendes i form af wolframoxider, wolframater, wolframsyre, silicowolframsyre, phosphowolframsyre eller wolframsulfider. Disse kemikalier bruges i olie- og smøremidler, minedrift, elektronik og medicinsk industri osv., samt som katalysatorer til afsvoevling i kulfyrede kraftværker.

Fordelingen mellem ovennævnte anvendelser er illustreret i Figur 7-1, som desuden viser, hvilke industrier der anvender disse produkter.

¹ Wolfram hedder tungsten på engelsk.

Figur 7-1 Fordeling af wolfram i forhold til produkttyper og industriel anvendelse; data fra 2016. Kilde: Zeiler et al. (2023).

7.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Genanvendt wolfram fra både nyskrot og end-use skrot udgør et betydeligt bidrag til det globale wolframforbrug. EoL-RR udgør ca. 30 % (Zeiler et al., 2021); mængderne af W-skrot forventes at øges med ca. 8 % pr. år (Asian Metal 2023). Tang et al. (2020) estimerer, at genanvendelsen i Kina kun er ca. 10 %.

Til visse formål kan wolfram substitueres med andre metaller; dette er tilfældet for fx wolframkarbid til skæreredskeer, her kan wolframkarbid substitueres med bornitrid, som har nogenlunde samme egenskaber. Til visse formål kan molybdæn og nikkel substituere wolfram i stål (Graedel et al. 2013). EC (2023) har estimeret EU's substitutionsindeks, SI-SR og SI-EI, til henholdsvis 0,86 og 0,82.

7.4 Global forsyning

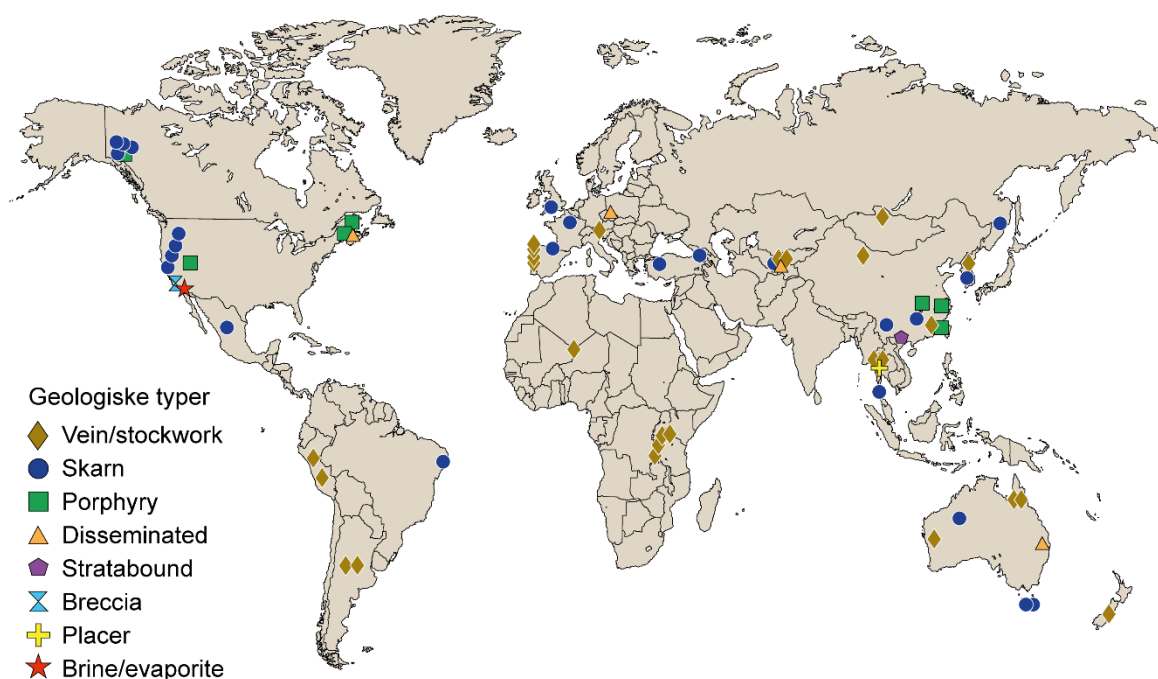
7.4.1 Geologi

Wolfram findes i en række forskellige geologiske miljøer, hvor malmen almindeligvis også indeholder andre økonomisk vigtige metaller. De vigtigste forekomsttyper er:

- Årer, dannet hvor metalholdige fluider er trængt ind i sprækker, ofte i granitiske bjergarter; wolframit er det dominerende wolframmineral og typiske biprodukter er tin, kobber, molybdæn. Wolframindholdet varierer typisk mellem 0,5-5 % WO_3 . Eksempler i Europa: Panasqueira, Portugal og San Fix, Spanien.
- Skarn-forekomster, hvor wolfram sammen med andre metaller er udfældet i karbonatbjergarter; scheelit er det dominerende wolframmineral og typiske biprodukter er kobber, molybdæn, zink og bismut. Lødheden varierer, men er typisk 0,3-1 % WO_3 . Eksempel i Europa: Los Santos, Spanien.

- Porfyrføremøster, dannet i tilknytning til subduktionszoner, wolfram findes i både scheelit og wolframit; typiske biprodukter er molybdæn, bismuth og tin. Lødheder er typisk 0,1-0,3 % WO₃. Eksempel i Europa: Mittersill, Østrig.
- Tungandsføremøster/placers, hvor wolfram findes både i form af scheelit og wolframit, typisk findes der desuden mineraler indeholdende tin, kobber, molybdæn, bismut og guld.

Wolframressourcerne i verden er knyttet til foldebælterne i det sydlige Kina, Thailand, Myanmar Sydkorea og Japan samt i det sydlige Sibirien, Kasakhstan, Usbekistan, Kirgisistan og Kaukasus, i det østlige Australien, i det vestlige Canada, USA, Bolivia og Peru, og i Europa i et bælte fra Tyskland og Tjekkiet gennem Frankrig, Spanien og Portugal (Figur 7-2).

Figur 7-2 Oversigt over nogle af de største geologiske føremøster af wolfram, fordelt på type. Kilde: Han et al. (2021). Mineraler og biprodukter

Der kendes mere end 30 wolframholdige mineraler, men kun scheelit (CaWO₄) og wolframit (Fe,Mn)WO₄ anses som kommercielle. Wolframmineraliseringer optræder i mange forskellige geologiske miljøer, som er retningsgivende for, hvilke wolframmineraler der findes og for biproduktpotentialer. De vigtige geologiske typer og mineraliseringer er anført i Tabel 7-1.

Tabel 7-1 Typiske wolframmineraler, lødheder og potentielle biprodukter fordelt for nogle af de vigtigste geologiske typer med wolfram.

Geologisk type	Lødheder (WO ₃ %)	Wolframmineral	Kemisk formel	Biproduktpotentialer
Skarn/greisen	0,3-1,4	Scheelit	CaWO ₄	Cu, Mo, Zn, Bi
Årer	varierende	Wolframit	(Fe,Mn)WO ₄	Sn, Cu, Mo, Bi, Au
Porfyr	0,1-0,4	Wolframit+/- scheelit	(Fe,Mn)WO ₄ + CaWO ₄	Mo, Bi, Sn
Pegmatit	0,5-0,8	Scheelit +/- wolframit	CaWO ₄ + (Fe,Mn)WO ₄	Li, Be, Nb, Ta, REE, Sn
Placer	<0,5	Wolframit+scheelit	(Fe,Mn)WO ₄ + CaWO ₄	Sn, Cu, Mo, Bi, Au

7.4.2 Globale wolframreserver

Der findes forskellige opgørelser over de globale reserver og ressourcer. USGS (2023) anslår de globale wolframreserver til ca. 3,4 Mt WO₃, hvoraf Kina råder over næsten halvdelen (1,8 Mt), Rusland ca. 400.000 ton og Vietnam 95.000 ton; i EU er der indberettet ca. 70.000 ton (Østrig, Portugal og Spanien). Herudover er der opgjort 1,4 Mt fordelt på en række øvrige lande, heriblandt Australien, Nordkorea og Vietnam. Hughes (2020) anslår i en opgørelse fra 2018, at Australiens ressourcer er ca. 400.000 ton WO₃ og Ruslands ca. 240.000 ton WO₃. Wolframreserverne blev for 2010 og 2020 opgjort til henholdsvis 1,9 Mt og 2,9 Mt (USGS 2001, 2011), hvoraf hovedparten af stigningerne, i lighed med stigningerne fra de seneste 10 år, er relateret til Kina (Tabel 7-2). Men opgørelserne er meget usikre, da branchen kun frigiver meget begrænset information. Reserveopgørelserne indeholder ikke oplysninger om forekomststypen, men på baggrund af Han *et al.* (2012) vurderes reserverne til at være domineret af scheelit knyttet til typerne årer og skarn. Det er derfor ikke muligt at foretage en retvisende opgørelse over de globale ressourcer, og dermed kan reservernes levetid ikke estimeres.

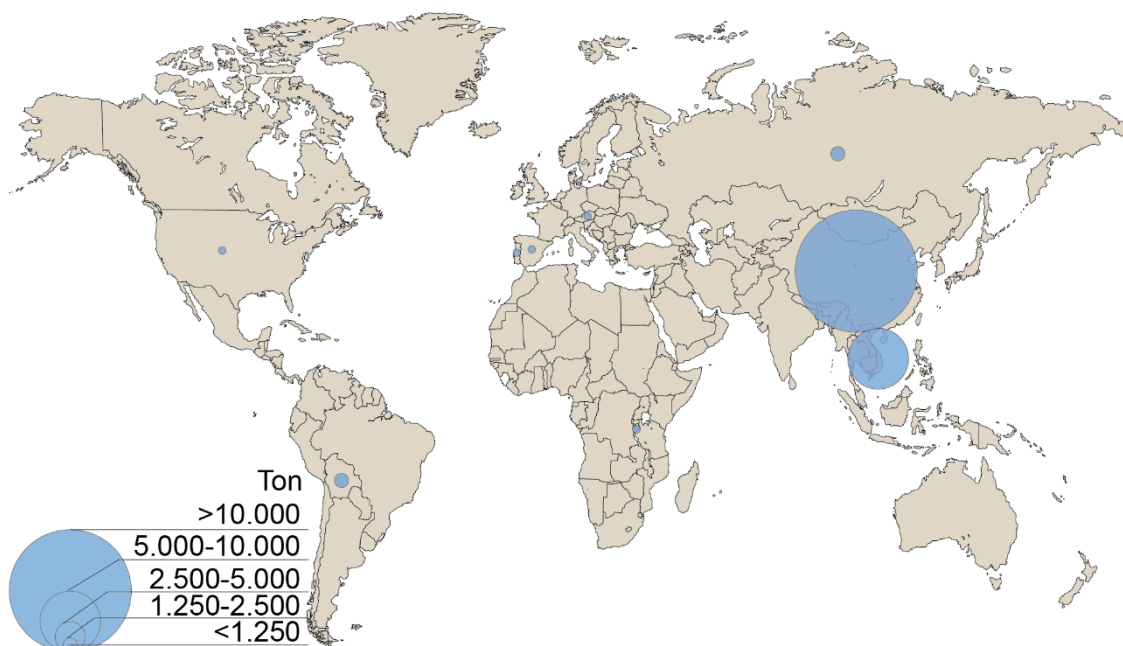
Tabel 7-2 Verdens wolframreserver i ton WO₃ 2001, 2010 og 2022 opgjort på 14 lande og kategorien 'øvrige'. Kilder: USGS (2001, 2011, 2023).

Land	2001	2010	2022
USA	140.000	140.000	
Australien	1.000		
Østrig	10.000	10.000	10.000
Bolivia	53.000	53.000	
Brasilien	20.000		
Myanmar	15.000		
Canada	260.000	120.000	
Kina	820.000	1.900.000	1.800.000
Portugal	25.000	4.200	3.100
Rusland	250.000	250.000	400.000
Spanien			56.000
Syd Korea	58.000		
Thailand	30.000		
Vietnam			100.000
Andre	300.000	400.000	1.400.000
Total	1.982.000	2.877.200	3.769.100

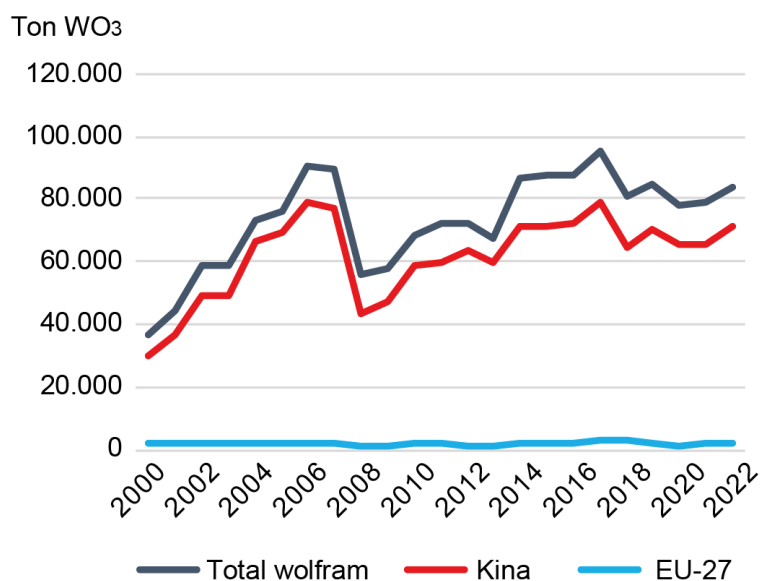
7.4.3 Global wolframproduktion

De seneste 22 års primærproduktion af wolfram fra minedrift afspejler den globale økonomiske udvikling og Kinas industrialiseringsstrategi; i mere end 20 år har Kina været den dominerende producent af wolfram i alle dele af værdikæderne og primærproduktionen af wolfram; EU har i samme periode været en marginal producent (Figur 7-3 og Tabel 7-3). Kina indførte i 2014 produktionskvoter for wolfram; produktionskvoten for 2023 tillader en produktion på 110.000 ton WO₃ produceret i Kina, hvilket er mere end den samlede produktion i Verden (Figur 7-4).

Minedrift af wolframminerale foregår både fra åbne og underjordiske miner, samt fra løse aflejringer (tungsandsforekomster).

Figur 7-3 Oversigt over de ti lande som udvinder mest wolfram (data fra Tabel 1-4).

Figur 7-4 Oversigt over historisk produktion af wolfram (WO₃) i perioden 2000-2022. Kilde: USGS (2000-2023).

7.4.3.1 Selskaber med aktiviteter i produktion og forarbejdning af wolfram

Der er kun begrænset information om primærproduktion af wolfram og om de største producenters bidrag i forsyningskæderne. I Tabel 7-4 ses en oversigt over store miner, som bryder wolfram som enten hoved- eller biprodukt, og i Tabel 7-5 ses tilsvarende en liste over efterforsknings- og produktionsprojekter med wolfram; begge er sammensat på grundlag af offentligt tilgængelige informationer og er ufuldstændige. Tabel 7-6 er en ufuldstændig oversigt over selskaber, som er involveret i værdikæderne af wolframprodukter.

Tabel 7-3 Wolframproduktion i ton. Kilder: USGS (2023) og WMD (2023).

Produktionsland	2022 (USGS)	2020 (WMD)
Kina	71.000	71.450
Vietnam	4.800	8.066
Rusland	2.300	2.274
Bolivia	1.400	1.347
Rwanda	1.100	1.075
Østrig	900	896
Spanien	700	400
Portugal	500	553
USA	n.a.	n.a.
Øvrige	1.400	1.446
Total	84.100	87.507

Tabel 7-4 Oversigt over store miner, som bryder wolfram som enten hoved- eller biprodukt. Ikke-komplet oversigt.

Mine	Land	Ejer
King Island	Australien	Group 6 Metals
Kara Mine	Australien	Tasmania Mines Pty
Chojillia Mine	Bolivia	Comibol
Tasna	Bolivia	Comibol
Juan Tungsten Mine	Bolivia	Comibol
Xi'an Huashan	Kina	ChongYiZhangYuan Tungsten Group
Lianhuashan (Guangdong)	Kina	
Shizhuyuan (Hunan)	Kina	Hu Nan Shizhuyuan Non-ferrous Metal Ltd Corp.
Yaogangxian Tungsten Mine, Yizhang County, Chenzhou, Hunan	Kina	China Tungsten & High-tech Material Co. Ltd
Panasqueira	Portugal	Almonty Industries
Kordonnoe	Rusland	Primosky GOK
Novoorlovsky Mine	Rusland	
Vostok-2	Rusland	Primosky GOK
Musha Ntungwa Mines	Rwanda	Trinity Metals Ltd
Rutongo Mines	Rwanda	Trinity Metals Ltd
Nakabingo	Rwanda	Trinity Metals Ltd
Los Santos mine (care & maint)	Spanien	Almonty Industries
Okbang	Sydkorea	
Sangdong	Sydkorea	Jinheung Mining Company/Almonty Industries
Climax	USA	Freeport-McMoRan Copper & Gold
Nui Phao	Vietnam	Masan Resources
Mittersill	Østrig	Wolfram Bergbaquou und Hütten AG

Tabel 7-5 Ufuldstændig oversigt over efterforsknings- og produktionsprojekter. Dolphin W og Hemerdon Mine er under etablering.

Projekt	Land	Ejer – hovedselskab	Geologisk type	Res- source	Lødighed (WO ₃ %)
Dolphin W-project	Australien	King Island Scheelite / Almonty Industries	Skarn	-	-
Hemerdon Mine	England	Tungsten West	Skarn	26,7 Mt	0,19
Big Hill project	Australien	Tungsten Mining	Åre	-	-
Hatches Creek	Australien	Tungsten Mining	Åre	-	-
Kilba project	Australien	Tungsten Mining	Skarn	5 Mt	0,27
Molyhil Tungsten	Australien	Thor Mining	Skarn	9 kton	-
Mount Carbine	Australien	Icon Resources	Åre	-	-
Mount Mulgine project	Australien	Tungsten Mining	Åre	145 kton	-
Watershed W project	Australien	Vital Metals/ Tungsten Mining	Skarn	-	-
Dublin Gulch	Canada	Victoria Gold Corp	Skarn	-	-
Dungarvon	Canada	Geodex Minerals Ltd	Åre	-	-
Mt Pleasant	Canada	Adex Mining Inc	Porfyr	14,4 Mt	0,26
Sisson W-Mo - project	Canada	Northcliff Resources	Porfyr	-	-
Remoor	England	Strategic Minerals Plc	Åre	-	-
Xingluokeng (Fujian)	Kina		Porfyr	142 kton	-
Heinze Basin	Myanmar	n.a.	Placer	-	-
North Osterdalen	Norge	Playfair Mining Ltd		-	-
Folldal	Norge	Playfair Mining Ltd	Skarn	-	-
RKV	Norge	Playfair Mining Ltd		-	-
Barruecopardo	Spanien	Ormonde Mining	Åre	8,7 Mt	0,3
Valteixal	Spanien	Almonty Industries	Skarn	2,5 Mt	0,34

7.4.4 Fremstilling af wolfram

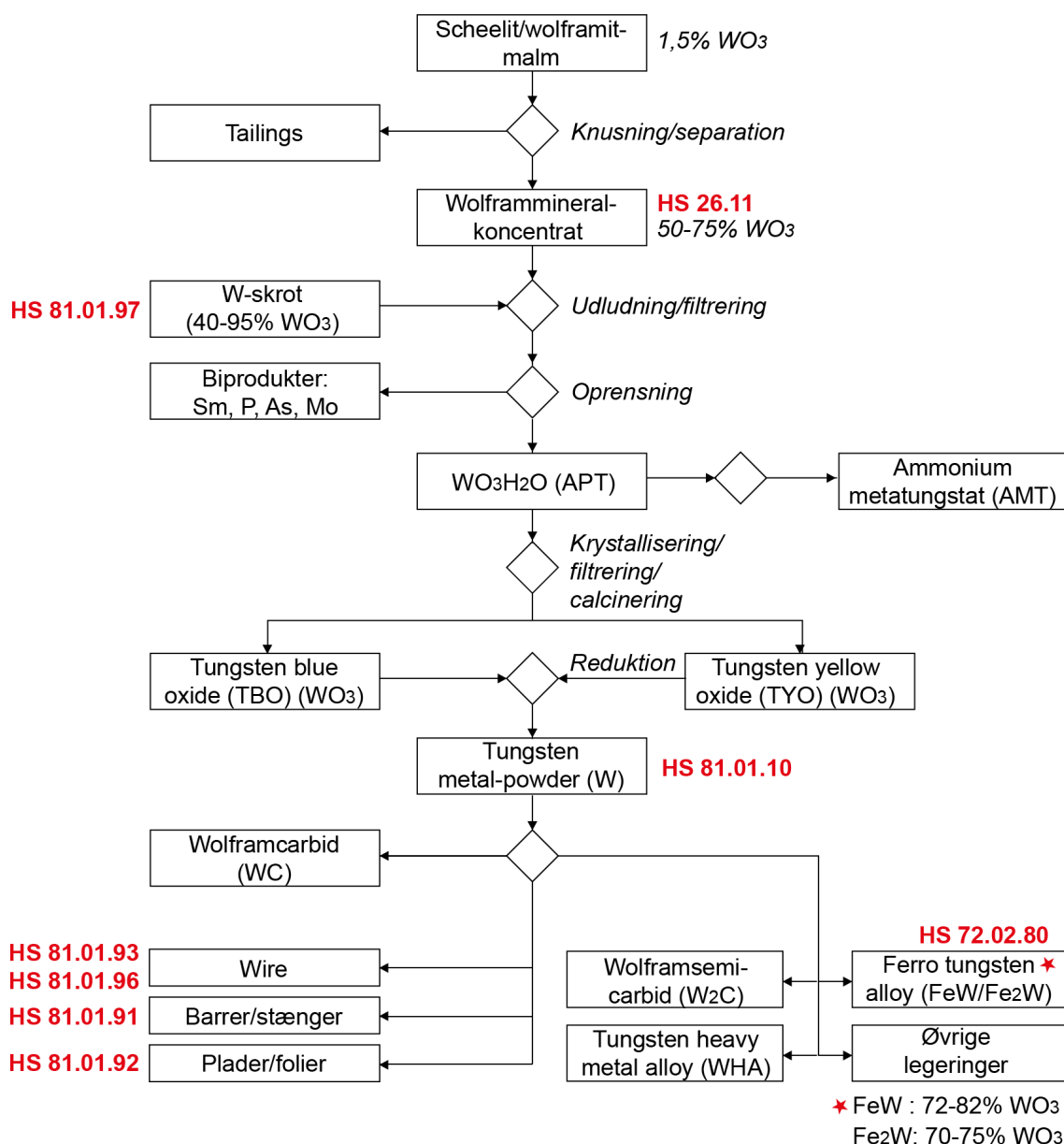
Processering af wolframmalm tilrettelægges i forhold til, om malmen domineres af wolframit eller scheelit samt i forhold til eventuelle biprodukter; typisk tin, kobber, molybdæn, zink, bismut og guld, som sidder i selvstændige mineraler. Typisk omfatter behandlingen knusning, formaling og efterfølgende separation (baseret på gravimetri), flotation, magnet og/eller elektrostatiske separation, hvorefter slutproduktet typisk er et mineralkoncentrat indeholdende 50-75 % WO₃. Mineralkoncentratet kan både anvendes direkte i stålindustrien og som råstof til fremstilling af wolframmetalpulver (TMP); de fleste produktioner involverer udludning og fremstilling af ammoniumparatungstat (APT), hvoraf noget bruges til fremstilling af ammoniummetatungstat (AMT), mens resten anvendes til fremstilling af wolframmetalpulver, som er råvarer til langt de fleste kommercielle wolframprodukter, herunder karbider, legeringer og udstøbte/valsede produkter (Figur 7-5). Leal-Ayala *et al.* (2015) anslår, at ca. 73 % af wolframmineralkoncentratet anvendes til fremstilling af TMP, og af dette anvendes ca. 70 % til fremstilling af wolframkarbider. Til fremstilling af 1 ton wolframkarbid forbruges ca. 2 ton wolframmineralkoncentrat; hovedparten af tabet ligger i processen til fremstilling af APT.

Table 7-6 Oversigt over større virksomheder involveret i fremstilling af wolframprodukter. Ufuldstændig liste.

Selskab	Land	Selskab	Land
Group 6 Metals Ltd	Australien	Zhuzhou Cemented Carbide Group Corp Ltd	Kina
Tungsten Metals Group Ltd	Australien	Zigong Cemented Carbide Co Ltd	Kina
Tungsten Mining NL	Australien	OC Oerlikon Corp	Schweiz
Venture Minerals Ltd	Australien	Saloro SLU	Spanien
Eurotungstene	Belgien	Sandvik Group	Sverige
Umicore N.V	Belgien	Taegu Tec Ltd	Syd Korea
Fireweed Metals Ltd	Canada	Lianyou Metals Co Ltd	Taiwan
OMCD SpA	Italien	Betek GmbH & Co KG	Tyskland
Advanced Material Japan Corp	Japan	Cronimet Ferroleq GmbH	Tyskland
ALMT Corp	Japan	Grondmet GmbH & Co Kg	Tyskland
Hitachi Metals	Japan	HC Starck Tungsten GmbH	Tyskland
Japan New Metals	Japan	Stadler Metalle eK – Handel & Aufbereitung	Tyskland
Kohsei Co Ltd - Kitakyushu Plant	Japan	American Elements	USA
Mitsubishi Materials Corp	Japan	Buffalo Tungsten Inc	USA
Sumitomo Corp	Japan	Extramet products LLC	USA
CERATIZIT	Kina	Federal Carbide Comp	USA
China Minmetals Non-Ferrous Metals Co	Kina	Global Tungsten & Powders	USA
China Tungsten & Hightech Materials Co Ltd	Kina	Greystone Alloys Inc	USA
Chongyi Zhangyuan Tungsten Co Ltd	Kina	Hyperion Materials & Technologies USA LLC	USA
Guangdong Xianglu Tungsten Co Ltd	Kina	Kennametal Inc	USA
Jiangxi Tungsten Holding Group Co Ltd	Kina	Mi-Tech Tungsten Metals LLC	USA
Jiangxi Yaosheng Tungsten	Kina	Tungco Inc	USA
Nanchang Cemented Carbide Ltd Co	Kina	Masan High-Tech Materials	Vietnam
Xiamen Tungsten Co	Kina	Wolfram Bergbau-und Hutten AG	Østrig

7.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Hovedparten af det samlede energiforbrug til fremstilling af wolframkarbid fra et wolframmineral-koncentrat forbruges i procestrinene fra ATP til WC (wolframkarbid) (via WO_3 og W). Det er estimeret, at det samlede energiforbrug udgør 16 MWh/ton wolframkarbid; der arbejdes på at ændre processen til en karbotermisk reduktionsproces af mineral-koncentratet, hvorved det forventes, at energiforbruget kan reduceres med ca. 50 %. Den foreslåede direkte metode vil desuden reducere CO_2 udslippet med ca. 30 % samt reducere materialetab og udslip af miljøfarlige spildstrømme (Polini *et al.* 2021). Til fremstilling af 1 ton wolframkarbid anvendes ca. 117 m³ vand, som helt overvejende bruges i de hydrometallurgiske processer af mineral-koncentrater til fremstilling af ATP; som resultat af disse processer dannes der næsten 1 ton miljøfarligt affald pr. ton wolframkarbid.

Figur 7-5 Generisk procesdiagram for fremstilling af wolfram, med angivelse af udvalgte handelsvarekoder (HS-koder) for hel- og halvfærdige produkter Baseret på bl.a. Leal-Ayala et al. (2010).

7.5 Handel

Wolfram handles i en lang række forskellige former, bl.a. de allerede nævnte produkter/halvfabrikata som APT, ATM samt wolframmetalpulver (W) og wolframcarbide (WC), wolframtrioxide (WO_3), Tungsten Blue Oxide (TBO), ferrowolfram (FeW og Fe_2W). De alsidige produkter er afspejlet i komplekse handelsmønstre, som foregår enten via bilaterale aftaler direkte mellem de primære producenter, sekundære forarbejdningsvirksomheder og tertiære producenter eller via forhandlere (Keiding 2014). Handel med wolfram omfatter især hovedgrupperne wolframmalm (HS 26.01) og Wolfram og artikler heraf (HS81.01), som i 2020 udgjorde henholdsvis 217 mio. USD og 1.240 mio. USD (Tabel 7-7). Ingen af varegrupperne omfatter specifikt semiprodukterne APT og ATM, som er kommercielle produkter, og som danner grundlag for prissætninger.

Rwanda, Rusland, Bolivia, Myanmar og Portugal er de største eksportlande med wolframmalm (HS 26.11), og Kina importerer mest (Tabel 7-8 og Figur 7-6). I Europa importerer særligt Østrig og Holland wolframmalm, hvoraf en del importeres fra Rusland. Vietnams angiveligt betydelige produktion af wolframmalm resulterer ikke i eksport af de mest almindelige wolframvarer. Ingen af de tre største eksportlande af wolframmalm synes at eksportere forarbejdede wolframråvarer; der er dog et betydeligt sammenfald med at de lande, der importerer wolframmalm, også er de lande, der eksporterer wolframpulver (HS 81.02.10). Det gælder eksempelvis Kina, som desuden har stor egenproduktion af wolframmalm, samt USA og Østrig, mens råstofferne oprindelse til Tjekkiets eksport af wolframpulver ikke er klar (Tabel 7-9 og Figur 7-7). Der er en ret betydelig international handel med wolframskrot (HS 81.01.97), med Tyskland som det helt dominerende eksportland, suppleret af Japan, USA og Kina; handelsmønstret for denne handel viser, at der er en del lande, som både importerer og eksporterer skrot, fx USA, Tyskland og Kina (Tabel 7-12 og Figur 7-8).

Tabel 7-7 Oversigt over handlede produkter af wolfram med angivelse af handelsværdi og varekode. Kilde: OEC World (2023).

HS4	Varer	Eksport (mio. USD)	HS6	Varekodebeskrivelse	Eksport (mio. USD)
26.11	Wolfram malm	217	26.11.00	Wolframmalm og -koncentrater	217
81.01	Wolfram	1.240	81.01.10	Pulvere	237
			81.01.91	Ubehandlet wolfram; simpelt sintret	477
			81.02.92	Profiler, folier, simpelt sintret	-
			81.01.93	Wire	111
			81.01.94	Ubehandlet, stænger og bare; simpelt sintret	109
			81.01.95	Barrer og stænger	-
			81.01.96	Wire	114
			81.01.97	Waste and scrap	392
			81.01.99	Artikler	416
			85.39.21	Filament	1.510

Tabel 7-8 De vigtigste eksport- og importlande for wolframmalm og -koncentrat (HS6 26.11.00) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Rwanda	52	Singapore	14
		For. Arab. Emirater	12
		Hong Kong	11
		Luxembourg	7
		Kina	6
Rusland	34	Østrig	12
		Holland	11
		Kina	4
		USA	4
		Sydkorea	1
Bolivia	32	USA	14
		Kina	11
		Holland	3
		Østrig	2
		Canada	1
Myanmar	18	Kina	16
		Vietnam	2
Portugal	14	USA	10
		Østrig	4
Subtotal	149		
Øvrige	67		
Total	217		

Tabel 7-9 De vigtigste eksport- og importlande for wolframpulver (HS6 81.01.10) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Kina	72	Sydkorea	35
		USA	13
		Japan	11
		Canada	3
		Nigeria	2
Tjekkiet	30	Østrig	12
		Frankrig	6
		Polen	5
		Tyskland	3
		Finland	2
USA	28	Canada	18
		Tyskland	2
		Mexico	1
		Sydafrika	1
		Holland	1
Østrig	26	Tyskland	15
		USA	6
		Frankrig	2
		Italien	1
		Tjekkiet	0
Canada	15	USA	11
		Tyskland	2
		Australien	1
		Kina	1
Subtotal	171		
Øvrige	66		
Total	237		

Tabel 7-10 De vigtigste eksport- og importlande for wolfram og artikler heraf (HS4 81.01) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

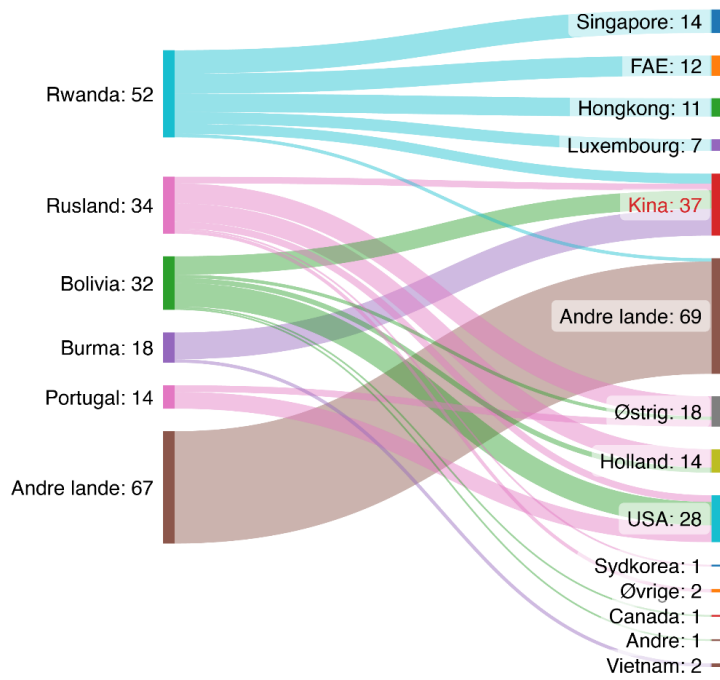
Eksportlande	Eksportværdi (mio. USD)	Importlande	Importværdi (mio. USD)
Kina	333	USA	207
Tyskland	194	Tyskland	149
USA	111	Japan	109
Japan	110	Østrig	103
Østrig	68	Sydkorea	78
Subtotal	816		
Øvrige	425		
Total	1.241		

Tabel 7-11 De vigtigste eksport- og importlande for wolframfilamenter (HS6 85.39.21) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

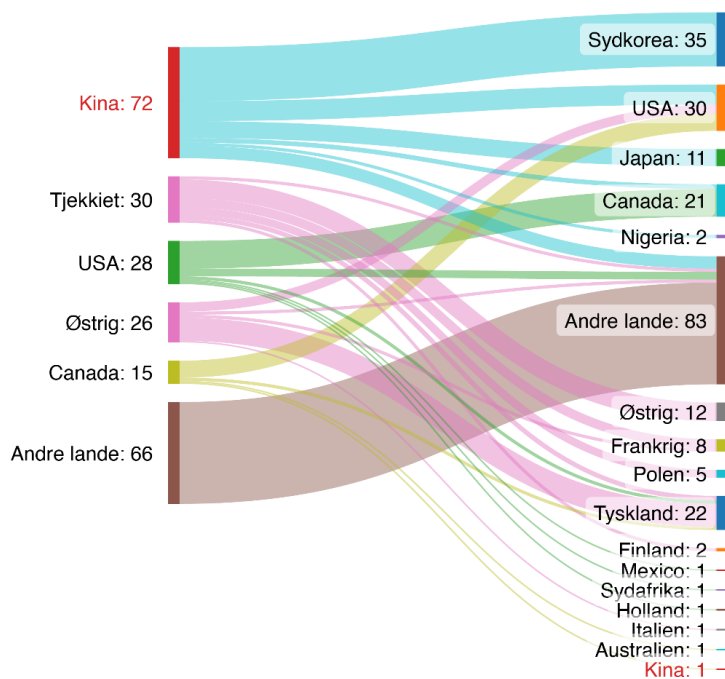
Eksportlande	Eksportværdi (mio. USD)	Importlande	Importværdi (mio. USD)
Kina	455	USA	299
Tyskland	357	Tyskland	128
Polen	80	Polen	80
Japan	80	Frankrig	72
USA	67	Kina	50
Subtotal	1.039		
Øvrige	469		
Total	1.508		

Tabel 7-12 De vigtigste eksport- og importlande for wolframskrot (HS6 81.01.97) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

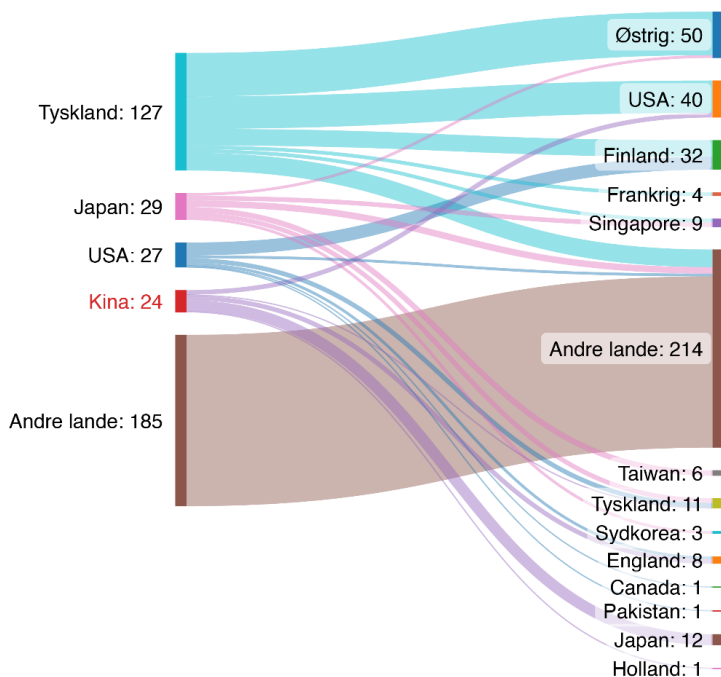
Eksportlande	Eksportværdi (mio. USD)	Importlande	Importværdi (mio. USD)
Tyskland	127	Østrig	47
		USA	35
		Finland	18
		Frankrig	4
		Singapore	4
Japan	29	Taiwan	6
		Tyskland	5
		Singapore	5
		Sydkorea	3
		Østrig	3
USA	27	Finland	14
		Tyskland	5
		England	3
		Canada	1
		Pakistan	1
Kina	24	Japan	12
		England	5
		USA	5
		Tyskland	1
		Holland	1
Subtotal	207		
Øvrige	185		
Total	392		

Figur 7-6 Sankey-diagram for global handel med wolframalm (HS4 26.11) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 7-8.

Figur 7-7 Sankey-diagram for global handel med wolframpulver (HS6 81.01.10) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 7-9.

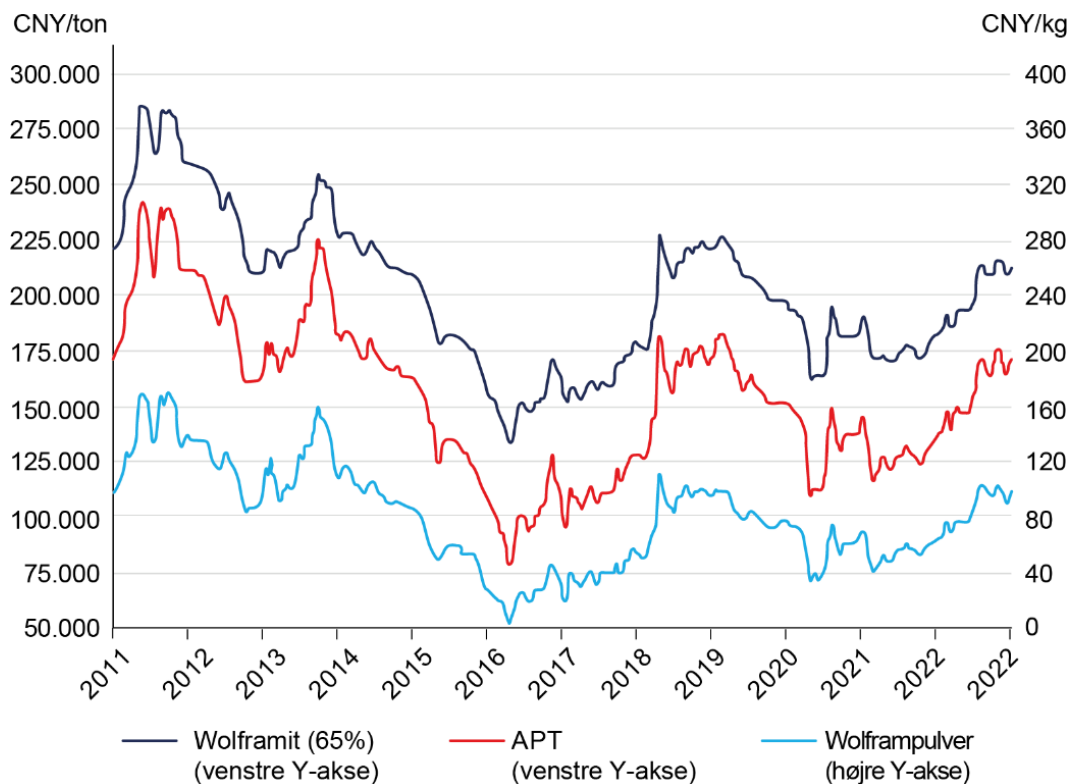
Figur 7-8 Sankey-diagram for global handel med wolframskrot (HS6 81.01.97) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på data fra Tabel 7-12.

7.5.1 Priser

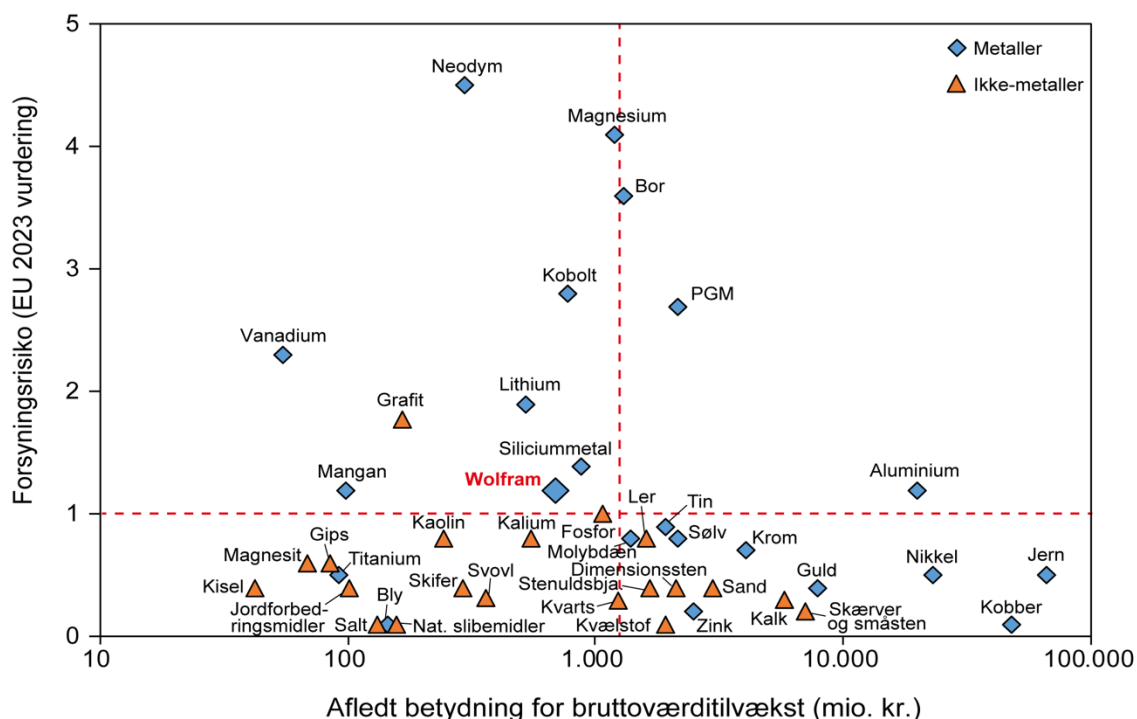
Wolfram, i form af mineralkoncentrat (scheelit og/eller wolframit) ($65\% \text{WO}_3$), APT og wolframkarbid handles på kinesiske børser, og prisændringer er afspejlet i alle tre produkttyper. Prisudviklingen for alle tre produkter har siden 2000 haft en stigende tendens, dog med et markant fald i 2016-2017. Siden 2020 har priserne været stigende som følge af voksende efterspørgsel, Kinas kvoteordninger for wolframproduktion og -eksport samt øgede miljøforanstaltninger og COVID-19. Analytikere forventer fortsatte prisstigninger i 2024. Det skal bemærkes, at prisudviklingen på wolframprodukter også påvirkes af indgåelse af langtidskontrakter mellem relativt få store selskaber, som fx Zhanyuan Tungsten Industries og Jiang Tungsten Group. I Figur 7-9 ses priserne i Kina for wolframit, APT og wolframpulver.

7.6 Det danske forbrug af wolfram og dets betydning for dansk økonomi

Wolfram benyttes i Danmark hovedsageligt til hårdmetaller (herunder karbider) og som legeringsmetal i stål og finder primært anvendelse i maskinindustrien i produkter som slid- og værktøjsstål. Varekøb for wolfram udgjorde 829 mio. kr. i 2019, og metallet kan for dette år relateres til eksport for omkring 1 mia. kr. og ca. 1.000 beskæftigede (Clausen *et al.* 2023). Wolfram er sammen med vanadium, de råstoffer som har lavest økonomisk betydning i Danmark af de otte undersøgte råstoffer i nærværende rapport (Figur 7-10). Det bør dog bemærkes, at datadækningen for wolfram (og vanadium) er lav i undersøgelsen, og dermed er behæftet med betydelig usikkerhed.

Figur 7-9 Prisudvikling i Kina i perioden 2011-2022 for wolframmineralkoncentrat (65 % WO_3), APT og wolframkarbid. China Tungsten (2022).

Figur 7-10 Wolfram og andre råstoffers afledte betydning for bruttoværditilvæksten som funktion af forsyningsrisikoen. Figuren er modificeret efter Clausen et al. (2023).

7.7 Perspektiver

EU Kommissionen vurderer wolfram som et kritisk råstof, da det har stor økonomisk betydning for EU (EI: 8,7) og desuden vurderes at have relativ høj forsyningsrisiko, som især vurderes knyttet til processeringen (SRP: 1,2), hvorimod forsyningsrisiko for ekstraheringen vurderes som lav (SRE: 0,5). Wolfram vurderes også som kritisk af England, USA, Japan, Canada og Kina, trods det forhold at Kina selv er den dominerende wolframproducent.

Den globale produktion af wolframmalm domineres af Kina (84 %) efterfulgt af Vietnam, Rusland, Bolivia og Rwanda, som samlet producerer ca. 11 %, og som samlet set betragtes som økonomisk/politisk ustabile lande. Forsyningskæderne for wolfram fra mine til wolframråvarer er domineret af få, vertikalt integrerede selskaber, som bl.a. China Tungsten & High-tech Material Co i Kina, Primosky GOK i Rusland, Comibol i Bolivia og Trinity Metals Ltd i Rwanda.

De mest efterspurgte produkter forventes i fremtiden at være hårdmetalkarbider, superlegeringer og sliddele, som især forventes efterspurgt af bilindustrien, flyindustrien, og de elektriske og elektroniske industrier. Den globale wolframindustri forventes at vokse fra ca. 120.000 ton i 2022 til 170.000 ton i 2030, svarende til ca. 6 % vækst (MMR 2023). For lande uden for Kina kan disse vækstscenarier blive en udfordring, som følge af Kinas produktionskvoter for (bl.a.) wolfram, som for 2023 er 110 kton mineralkoncentrat (65 % WO₃) (Reuters 2023), og som ikke forventes ændret i 2024; Kinas produktionskapacitet vurderes at være ca. 170.000 ton. Tang *et al.* (2020) forventer, at Kinas dominans over wolframproduktionen vil blive reduceret i de kommende år som følge af relativt lavlødige malmforekomster. Den høje vækstrate kan evt. imødekommes, hvis flere nye projekter i Australien, Canada, Norge og Spanien kommer i produktion, og såfremt forsyningskædeinfrastrukturen udvikles i lande uden for Kina.

7.8 Referencer

- Asian Metal 2023: <http://metlopedia.asianmetal.com/metal/tungsten/recycling.shtml> (besøgt nov. 21, 2023)
- China Tungsten 2022: (<http://news.chinatungsten.com/en/tungsten-product-news/146140-tpn-11061.html>)
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. 2023: Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- Graedel, T.E., Harper, E.M, Nassar, N. & Reck, B.K. 2013: On the materials basis of modern society. Proceedings of the National Academy of Science. Online ISSN: 1091-6490
- Han, Z., Golev, A. & Edraki, M. 2012: A review of tungsten resources and potential extraction from mine waste. Minerals 2021, 11(7), 701; <https://doi.org/10.3390/min11070701>
- Hughes, A. 2020: Australian Resource Reviews. Tungsten 2019. <https://www.ga.gov.au/scientific-topics/minerals/mineral-resources-and-advice/australian-resource-reviews/tungsten>
- Keiding, J.K. 2014D: Wolfram (tungsten). Fakta om råstoffer 3, 4 pp. <https://doi.org/10.22008/gpub/38032>

- Leal-Ayala, D.R. Allwood, J.M., Petavratzi, E., Brown, T.J. & Gunn, G. (2015): Mapping the global flow of tungsten to identify key material efficiency and supply security opportunities. <https://core.ac.uk/download/pdf/33453755.pdf>
- MMR 2023: Tungsten market – Global industry analysis and forecast (2023-2029). [Tungsten Market - Global Industry Analysis and Forecast \(2023-2029\) \(maximizemarket-research.com\)](https://www.maximizemarket-research.com)
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Polini, R., Marcucci, A., D'Ottavi, C., Nunzinate, P. & De Filippis, P. 2021: Towards Green
- Tang, L., Wang, P., Graedel, T.E., Pauliuk, S., Xiang, K. Ren, Y. & Chen, W-Q. 2020: Refining the understanding of China's tungsten dominance with dynamic material cycle analysis. Resources, Conservation and Recycling, Vol. 158, Jul 2020, 104829.
- Reuters 2023: China sets 2023 mining quota for tungsten concentrate at 110 ktons. <https://www.nasdaq.com/articles/china-sets-2023-mining-quota-for-tungsten-concentrate-at-111000-metric-tons>
- USGS 2023: Mineral commodity summaries 2020-2023: U.S. Geological Survey <https://pubs.er.usgs.gov/publication/mcs2023>
- Zeiler, B., Bartl, A. & Schuberts W-D. 2021: Recycling of tungsten: current share, economic limitations, technologies and future potential. Int. Journal of Refractory Metals and Hard Materials. Vol 98, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0263436821000780>
- WMD 2022 (World Mining Data): Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

8. Zink

8.1 Introduktion

Zink (Zn), der er grundstof 30 i det periodiske system, smelter ved 420 °C, koger ved 907 °C og har en massefylde på 7,1 g/cm³. Mere end halvdelen af zink anvendes til fremstilling af galvaniske produkter i byggeri og bilindustri og bruges desuden i legeringer som messing og bronze. Forekomster af zink findes i mange lande og brydes i miner i bl.a. i Kina, Australien, Peru og Mexico. Kina dominerer både malmudvinding, raffinering og forbruget af zink. I 2022 blev der udvundet ca. 13 Mt; der forventes en årlig vækst i efterspørgslen på ca. 2 % frem mod 2050. Prisen på zink forventes at stagnere frem mod 2025.

8.2 Anvendelser og sektorer

Zink har bred industriel anvendelse (Figur 8-1) og bruges især til fremstilling af følgende:

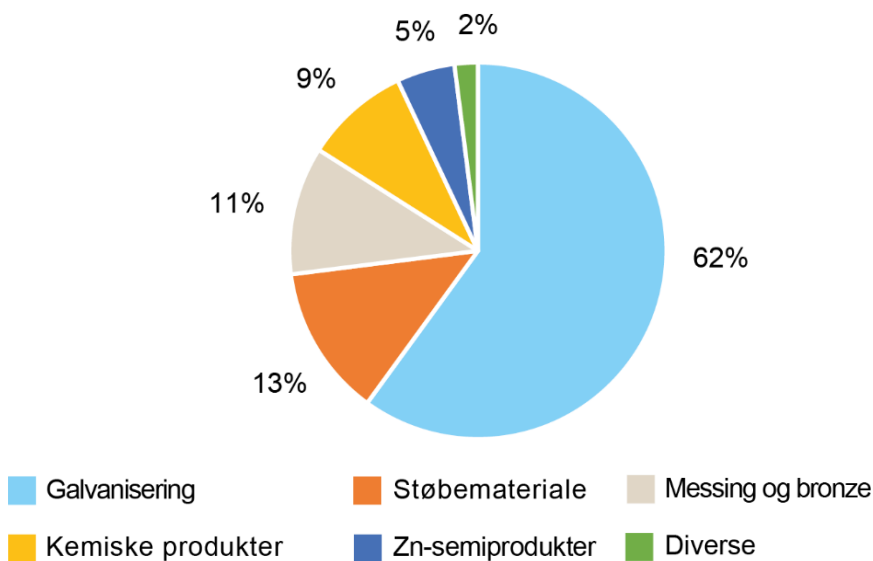
Galvanisering: Galvanisering er en overfladebehandling af stål og jern, som forhindrer/nedsætter rustdannelse, og er derfor særligt anvendeligt indenfor bilindustrien, infrastruktur som broer o.l. Omkring ¾ af produktionen anvendes til disse formål.

Støbemateriale: Zink anvendes til legeringer, der indgår til metalstøbninger (die-casting), og til brug for emner til elektronikindustrien.

Legeringer: Zink indgår ofte i legeringer med andre metaller for at opnå ønskede egenskaber som fx styrke, formstabilitet, varmeledningsevne, korrosionsbestandighed o.l. Messing er betegnelse for kobberzinklegeringer og kan indeholde op til 50 % zink, og er det største forbrugsområde til legeringer.

Kemiske produkter: Zinkoxid og -sulfid bruges til hvid og fluorescerende maling, gummi, kosmetik (tilføjer røde farver), farmaceutiske produkter, trykfarver, batterier, tekstiler, tilskud til dyrefoder m.m.

Øvrige anvendelser: Dentale og medicinske produkter; fungicider; smøremidler.

Figur 8-1 Fordeling af zink i forhold til industrielle sektorer i 2020. Kilde: Statista (2023).

Som slutprodukt anvendes 40 % af zink indenfor bygge og anlægssektoren, 22 % anvendes i transportsektoren, 12 % benyttes af industrisektoren, 12 % indgår i forbrugerprodukter og 3 % af efterspørgslen går til sundheds- og ernæringssektoren (Screen2 Zink factsheet 2023).

8.3 Genanvendelse og substitutionsmuligheder

Hovedparten af zink anvendes til galvanisering af stål, som typisk er produkter med lang levetid. Genanvendelse af zink opdeles i ny-skrot, som er spildprodukter fra produktion af zinkvarer, samt gammel-skrot, omfattende EoL-produkter og tailings. Det er dog kun en del af zink, der reelt bliver genanvendt, primært pga. ukomplet indsamling og procestab. EC (2023) har estimeret EoL-RIR til 34 %. Rostek *et al.* (2023) estimerer, at mængden af den samlede zinkgenanvendelse i 2019 udgjorde 6,2 Mt og vil kunne øges til 9-14 Mt i 2050.

Zink kan kun vanskeligt substitueres, når det anvendes til korrosionsbeskyttelse, men alternative syntetiske kompositprodukter kan til visse formål substituere for galvaniseret jern. EC (2023) har estimeret substitutionsindeks SI-EI til 0,77 og SI-SR til 0,8.

8.4 Global forsyning

8.4.1 Geologi

Zinkmalme, som ofte forekommer sammen med blymalme, dannes i forskellige geologiske miljøer: karbonatbjergarter (Mississippi Valley Type, MVT), vulkanske, massive sulfidmalme (VMS), i hydrotermale og skarnmineraliseringer, mens de i de sedimentære bjergarter findes i skifer, ler eller sandsten (sedimentære exhalative bjergarter, SEDEX).

8.4.1.1 Zinkminerale, biprodukter og kompanionmetaller

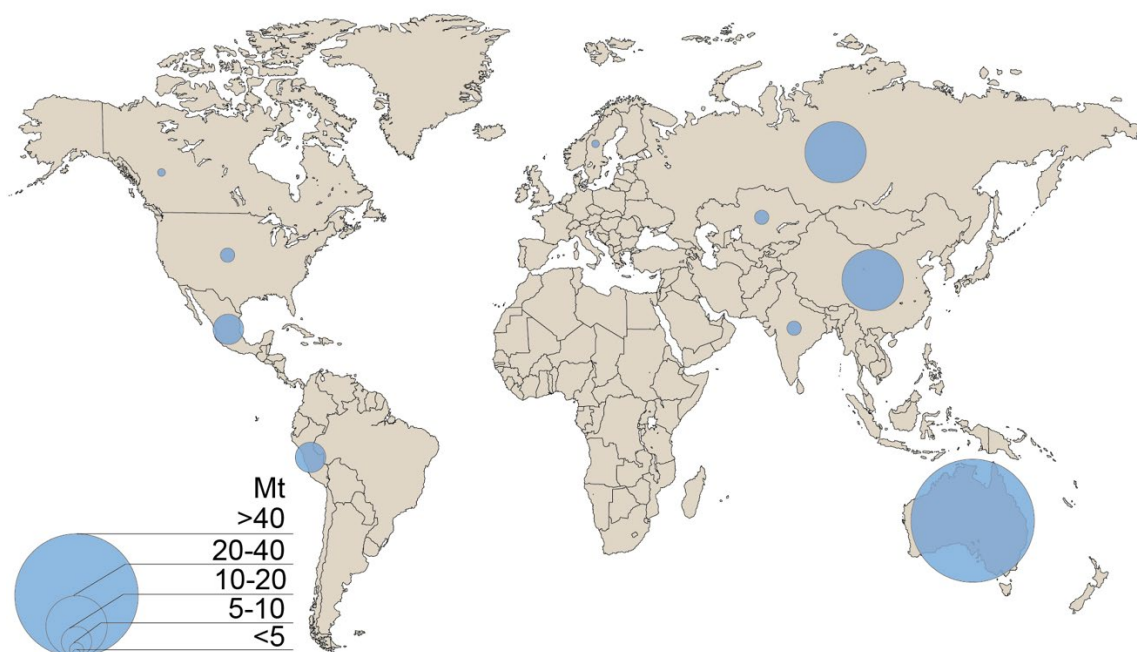
Det vigtigste zinkmineral er sphalerit (zinkblende, ZnS). Alle typer zinkforekomster kan indeholde biprodukter af bly og kobber og kan desuden indeholde et eller flere af følgende kompanionmetaller: bismut, bor, germanium, indium, kadmium, kviksølv, sølv, tin, og wolfram, som ikke danner egne mineraler i zinkforekomster, og derfor først udvindes som led i de metallurgiske processer.

8.4.2 Globale zinkreserver

Omkring 45 % af verdens zinkreserver er knyttet til SEDEX-typen; de mest kendte er Century og Mount Isa (Australien), Red Dog (USA) og Changba (Kina), som hver især har reserver på over 100 Mt malm med en typisk lødighed på 10-15 % Zn og 2-5 % bly. Zinkforekomster findes i hele verden, men særligt i Kina og Australien og til dels i Peru og Mexico, hvor man har de største opmålte reserver (Tabel 8-1 og Figur 8-2). I Grønland findes der flere betydelige zinkforekomster med Den Sorte Engel, der var en aktiv zink-bly-mine, og hvor det er vurderet, at de tilbageværende reserver udgør 4,4 Mt malm med et zinkindhold på 8,6 % (Thaarup 2020), og Citronen Fjord-forekomsten omtalt nedenstående, som de vigtigste. For yderligere information om zinkpotentialet i Grønland henvises til Sørensen *et al.* (2014, 2018).

De globale zinkreserver udgjorde i 2022 251 Mt, hvilket har været niveauet siden 2000; reserverne er siden 2000 øget i Australien og Rusland, men faldet i bl.a. Canada og Kasakhstan. I EU

findes de største reserver i Portugal (16,5 Mt med et indhold på 5,9 % zink), Irland (14 Mt med et indhold på 7,4 %) og Sverige (29 Mt med et indhold på 5,5 %) (EU 2020a). Levetiden for zinkreserverne har været nogenlunde konstant siden 2000, dog med vækst frem mod 2010 og fald siden 2015, og var i 2022 ca. 16 år (USGS 2023). Opgørelserne angiver ikke, hvilke reserver der er relateret til eksisterende zinkminer, og hvilke der er relateret til nye projekter, og dermed kan det ikke afgøres, hvornår reserverne evt. ville kunne komme i produktion. Fitch Solution (2022) fremlægger 20 zinkefterforskningsprojekter, som evt. kan bidrage til fremtidens zinkforsyninger, hvoraf hovedparten ligger i Canada, Mexico, Peru og USA. Derudover indgår den grønlandske forekomst Citronen Fjord på listen over mulige fremtidige miner (Tabel 8-4), som angiveligt har potentiale til at øge zinkreserverne med 420 Mt. Det bør bemærkes, at forventninger normalt er betydeligt højere, end de reserver, der vil indgå i de faktiske brydningsplaner.

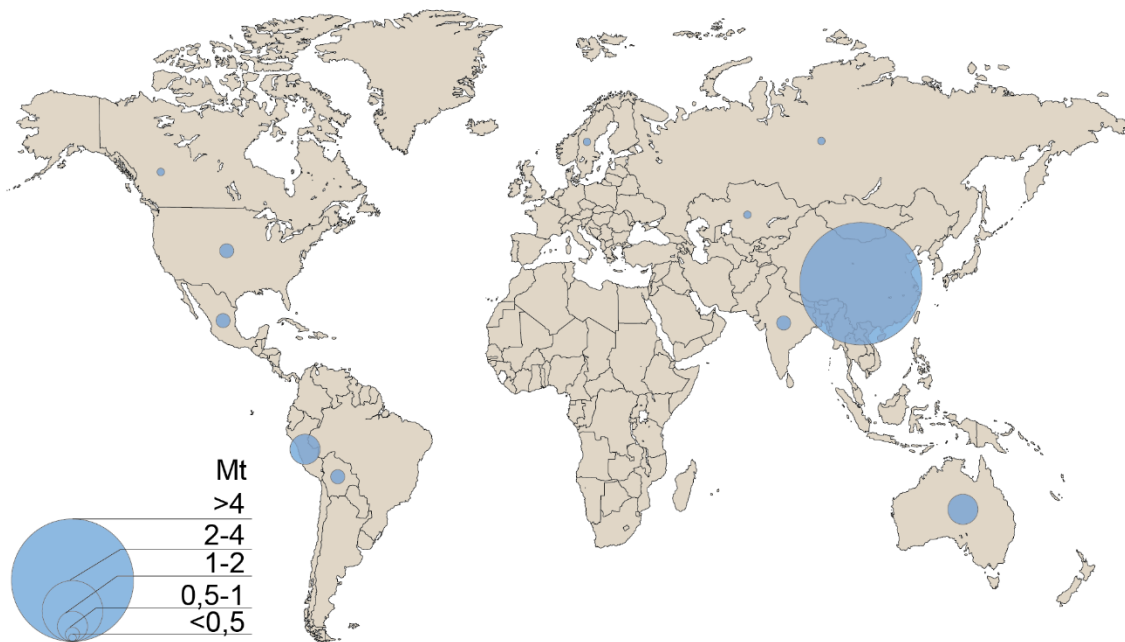
Figur 8-2 Oversigt over de lande, der har de største reserver af zinkmalm. Kilde: USGS (2023). Se også Tabel 8-1.

Tabel 8-1 Verdens zinkreserver opgjort for de 10 lande med største reserver og kategorien 'øvrige'. Kilde: USGS (2023).

Zinkreserver	Mio. ton
Bolivia	n.a.
Australien	66.000
Kina	31.000
Rusland	22.000
Peru	17.000
Mexico	12.000
Indien	9.000
Kasakhstan	7.400
USA	7.300
Sverige	400
Øvrige	30.000

8.4.3 Global zinkproduktion

Produktionen af zink fra ca. 30 lande voksede i perioden 2000-2022 fra ca. 8 Mt/år til 13 Mt/år, hvilket primært skyldtes produktionsvækst i Kina; efterfølgende er produktionen stagneret omkring 12-13 Mt/år (Figur 8-3). Af denne produktion stammede omkring 33 % fra Kina, efterfulgt af Peru og Australien med hver ca. 10 %, og Indien, USA og Mexico med hver ca. 6 % (Tabel 8-2, og Figur 8-3). EU-27-landenes produktion i 2020 er ikke opgjort, men udgjorde 0,726 Mt i 2018 (EC 2020a, b), hvoraf Sverige (Garpenberg, Zinkgruvan og Boliden-area) og Irland (Lisheen, Tara) producerede hovedparten; små produktioner kom desuden fra Finland, Polen, Portugal og Spanien; produktionerne i Irland er efterfølgende ophørt. Samlet er det næsten en fordobling af EU's produktion siden 2004 (0,45 Mt) (European Minerals Yearbook for Zinc 2018). I Figur 8-4 ses en historisk oversigt over zinkproduktionen siden 2000.

Figur 8-3 Oversigt over nogle af verdens største zinkproducerende land. Baseret på data fra USGS (2023).

Table 8-2 *Produktionen af zink (ton) fordelt på de største producentlande. Kilde: USGS (2023) og WMD (2022).*

Produktionsland	2022 (USGS)	WMD (2020)
Kina	4.200.000	4.100.000
Peru	1.400.000	1.300.000
Australien	1.300.000	1.300.000
Indien	830.000	750.000
USA	770.000	700.000
Mexico	740.000	1.000.000
Bolivia	520.000	360.000
Rusland	280.000	260.000
Canada	250.000	210.000
Sverige	240.000	235.000
Kasakhstan	200.000	310.000
Iran		215.000
Portugal		180.000
Brasilien		175.000
Sydafrika		160.000
Tyrkiet		135.000
Irland		130.000
Eritrea		120.000
Spanien		90.000
Burkina Faso		80.000
Andre	2.000.000	
Total	13.000.000	12.600.000

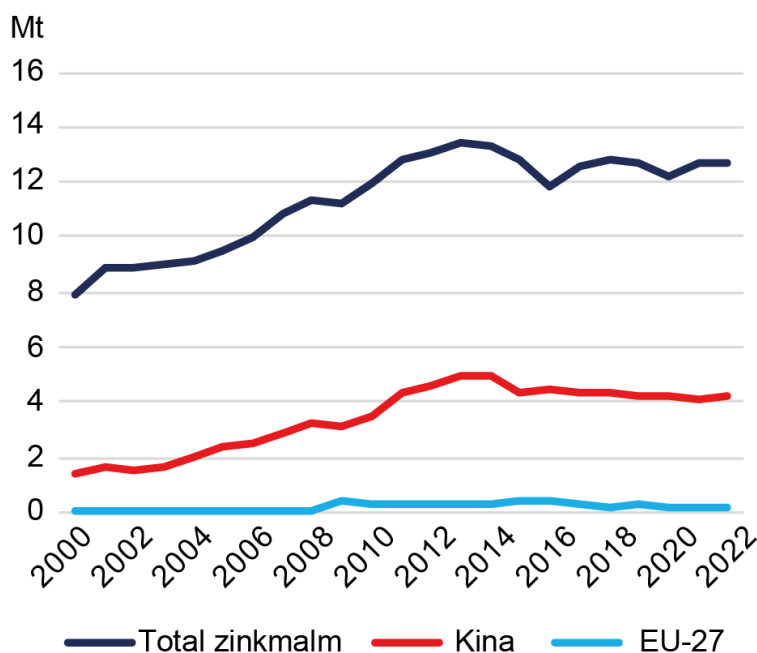

Figure 8-4 *Oversigt over historisk zinkproduktion fra miner i perioden 2000-2022. Kilde: USGS (2000-2023).*

8.4.3.1 Selskaber involveret i produktion og forarbejdning af zink

Zinkproduktionen udenfor Kina domineres af få store mineselskaber, hvoraf de største er Vedanta, Glencore og Tech Resources, som i 2022, fra syv miner, producerede henholdsvis 860.000 ton, 650.000 ton og 550.000 ton. De største zinkproducenter i Kina var i 2021 Shenzhen Zhongjin Lingnan Nonfemet Co.Lt, Zijin Mining Group Co. Ltd, Western Mining Group Co Lt. og Griffing Mining Group, som samlet producerede ca. 450.000 ton. En oversigt over de betydeligste zinkminer (2020) er vist i Tabel 8-3.

Tabel 8-3 Oversigt over nogle af største zinkminer (2020). Baseret på bl.a. Mining Technology (2020)

Mine	Land	Ejer	Produktion (ton) 2021	Forventet ophør
Ghazaouet	Algeriet	ENM&TMF	875.000	
Red Dog	USA	Teck Resources	500.000	2032
Antamina	Peru	Glencore Plc	430.000	2028
Rampura Agucha;	Indien	Hindustan Zinc Limited (including Vedanta Resources)	395.000	
Rampura Aguca	Indien	Vedanta Resources	370.000	2027
Mt. Isa/Hilton	Australien	Glencore Plc	330.000	2029
McArthur River	Australien	Glencore Plc	280.000	2038
Bashkirskaia Med	Rusland	Ural Mining & Metallurgical	250.000	
Pentasquito	Mexico	Newmont Corp	214.000	
San Cristobal	Bolivia	Minera San Cristobal	195.000	
Golden Grove	Australien	EMR Capital Group	192.000	2031
Fankou	Kina	Shenzhen Zhongjin Lingnan Nonfemet	190.000	2033
San Cristobal	Bolivia	Sumitomo	185.000	2024
Fankou Mine, Gu-angong	Kina	Ahenzhen Ahongjin Lingnan Nonfemet Co. Ltd	183.000	2033
Wulagen Pb-Zn Minw, FuNFSONF	Kina	Zijin Mining Group	100.000	2044
Sanguikou Zn-Pb Mine, Inner Mongolia	Kina	Zijin Mining Group	75.000	242
Xitieshan Pb-Zn Mine, Qinghai	Kina	Western Mining Group Co.	60.000	2030
Caijiaying, Hebei	Kina	Griffin Mining Ltd.	40.000	2062

De betydeligste efterforsknings- og produktionsprojekter udenfor Kina, som potentielt er nye zinkproducenter, kan opgjort på landebasis bidrage med: USA (370.000 ton/år), Canada (350.000 ton/år), Peru (270.000 ton/år) og DR Congo (240.000 ton/år) (Tabel 8-4). Det grønlandske zinkprojekt, Citronen Fjord, forventer en årlig produktion på 200.000 ton/år og vil i givet fald blive en betydelig producent.

8.4.4 Fremstilling af zinkprodukter

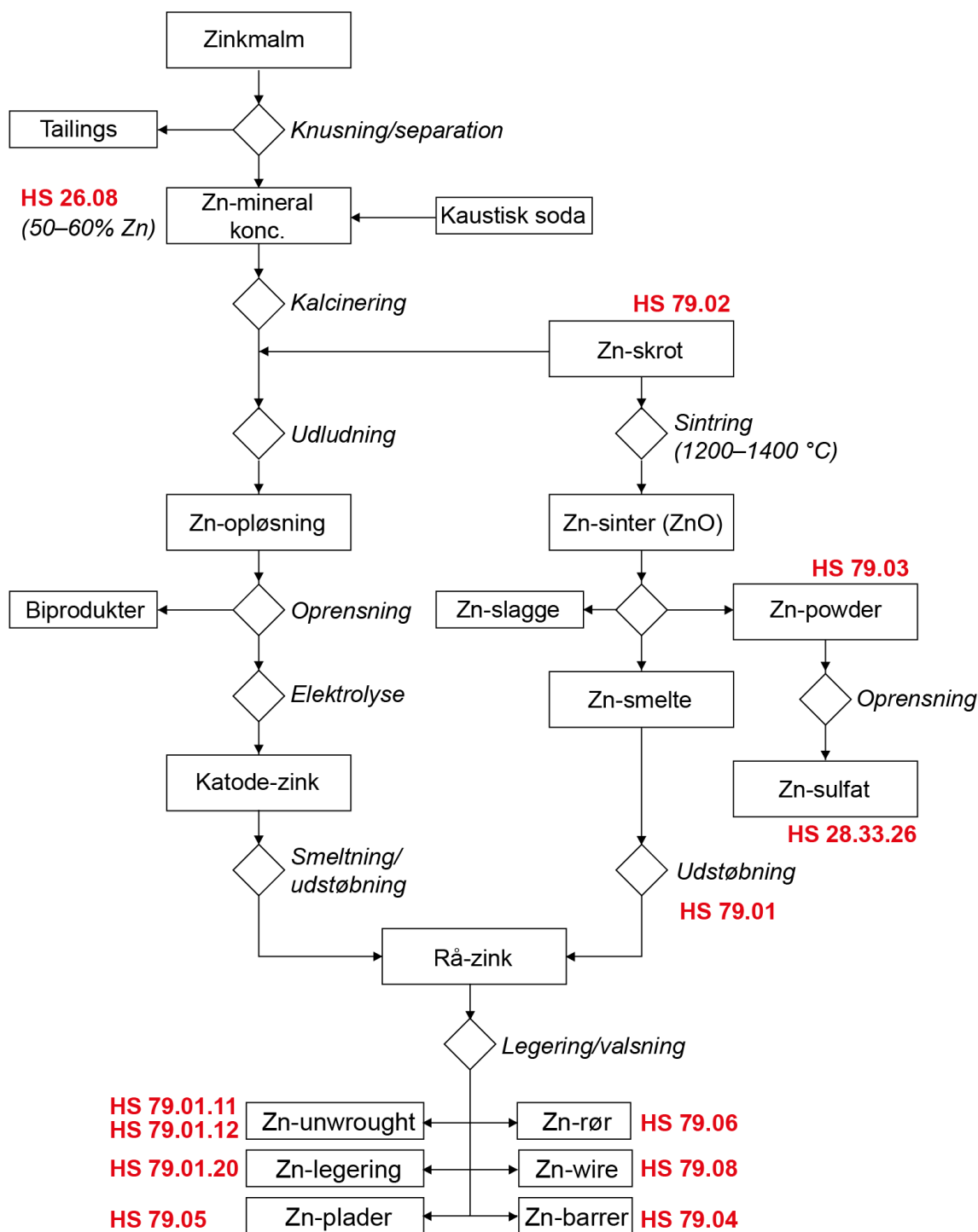
Forsyningskæderne for primær zink omfatter typisk følgende trin: (i) brydning af malmen; (ii) koncentration af malmineralerne; (iii) smeltning- og raffineringprocesser; (iv) fremstilling af legeringer, kemikalier (oxider, sulfater m.m.), plader, barrer, stænger o.l. De typiske handelsvarer i forsyningskæderne er angivet i Figur 8-5.

Tabel 8-4 Oversigt over efterforsknings- og produktionsprojekter. Kilde: Fitch Solutions (2022)

Land	Mine/prospekt	Ejer	Forv. investeringsbehov (mio. USD)	Ressource (Mt)	Ressourceklasse	Forventet produktion (ton/år)
Algeriet	Tala Hamza	Terramin Australia	486	7	Sandsynlig	
Brasilien	Aripuana	Nexa Resources	591	10	Påvist	70.000
Canada	Pine Point	Osisko Metals	746	13	Usikker	143.000
Canada	Macmillan Pass	Fireweed Zinc	824	11	Usikker	85.000
Canada	Akie	ZincX Resources Corp	466	23	Usikker	81.000
Canada	Mcllvenna Bay	Foran Mining Corporation	437	11	Påvist	41.000
Canada	Kutcho	Kutcho Copper Corp	473	7	Påvist	
DR Congo	Kipushi	Ivanhoe Mines	540	3	Påvist	240.000
Eritrea	Asmara	Sichuan Road & Bridge Mining Investment Development Corp	666	5	Påvist	
Grønland	Citronen	Ironbark Zinc	514	8	Påvist	200.000
Mexico	Pitarrilla	SSR Mining	1.221	12	Sandsynlig	46.000
Mexico	Cordero	Discovery Silver Corp	704	151	Sandsynlig	
Peru	Ayawilca	Tinka Resources	466	19	Sandsynlig	155.000
Peru	Hilarion	Nexa Resources	750	25	Sandsynlig	115.000
Peru	Corani	Bear Creek Mining	579	20	Påvist	
Peru	Accha	Zincore Metals	346	11	Påvist	
USA	Hermosa	South32	1.244	29	Sandsynlig	221.000
USA	Arctic	Trilogy Metals	1.225	43	Usikker	87.000
USA	Palmer	Constantine Metal Resources	418	5	Usikker	39.000
USA	Back Forty	Aquila Resources Inc	540	8	Sandsynlig	30.000

Nedenfor beskrives de fire procestrin nærmere:

- i. Brydning: Zink brydes ofte i miner sammen med kobber og/eller bly fra zinkmineralet sphalerit (ZnS). Malmens indhold af zink varierer (typisk 3-10 %) i malm, hvor zink er hovedprodukt.
- ii. Malmforarbejdning: Her knuses, formales og separeres zinkmineralet (ofte anvendes flotationsprocesser), og der fremstilles et mineralkoncentrat, som er en kommerciel råvare (HS 26.08.00).
- iii. Smeltning og raffinering: Der findes to metoder: A) Elektrometallurgisk smeltning: zinkkoncentratet ristes, udludes og oprenses; den resulterende zink-sulfatopløsning behandles ved elektrolyse, hvorved der dannes katodezink, som evt. smeltes for at få højlydige zinkprodukter; B) Pyrometallurgisk smeltning: Zinkmineralet sintres, og de dannede sinterslagger udludes og zink raffineres efterfølgende (Gendersen *et al.* 2016).
- iv. Fremstilling af legeringer: Anvendelser: Zink anvendes til mere end 20 meget efterspurgte legeringer, som fx messing (kobber+zink), galfan (jern+zink), zamak (aluminium, magnesium, kobber, zink), silicontomba (kobber+zink+silikon), hvidbronze (kobber+tin+zink) samt til fremstilling af kemikalier og valsede produkter som stænger, plader m.m.

Figur 8-5 Generisk procesdiagram for produktion af zinkprodukter, med angivelse af nogle vigtige handelsvarekoder (HS-koder).

8.4.5 Klima- og miljøpåvirkning

Van Gendersen *et al.* (2016) rapporterer, at CO₂-udledning i forbindelse med zinkproduktion i 2012 var ca. 2,6 ton CO₂e/ton zink, og at energiforbruget udgjorde 37.500 MJ/ton (Tabel 8-5). Omkring 30 % af energiforbruget anvendes til forarbejdning af malm/mineral; smelteprocesserne anvender >50 %, hvorimod transporten er omkring 5 %.

Tabel 8-5 Input og CO₂-udledning ved fremstilling af 1 ton raffineret zinkprodukt (Special High Grade). Kilde: Calvo et al. (2016); Gendersen et al. (2016).

Input	Enhed	Forbrug	Produkt (1 ton)
Sphalerit	ton	1,6	Zink (Special High Grade)
El	GJ/ton	24-48	
Vand	M ³	8.000	
CO ₂ -udledning	CO ₂ e/ton	2,6 ton	

8.5 Handel

Bilindustrien er den vigtigste sektor for zink, og hvor det især bruges til galvaniseringer, til fremstilling af katoder til batterier samt til fremstilling af messing, bronze og zinkkobber m.m.

Handlen med zinkmalm og udvalgte zinkprodukter i 2020 er vist i Tabel 8-6; faldende zinkpriser i 2020 har bevirket, at den globale handel med disse produkter er markant lavere i 2020 end de tre foregående år.

Tabel 8-6 Oversigt over varekoder for en række større handelsvarer i forsyningskæderne for zink, med angivelse af værdi (mio. USD) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

HS4	Varer	Værdi (mio. USD)	HS6	Varekodebeskrivelse	Værdi (mio. USD)
26.08	Zinc ore	8.253			
79.01	Raw zinc	15.762			
			79.01.11	Zinc, not alloyed, unwrought >99%	8.490
			79.01.12	Zinc, not alloyed, unwrought; <99%	2.560
			79.01.20	Zinc alloys unwrought	1.610
79.02	Scrap	695			
79.03	Powder	589			
			79.03.90	Powder and flakes	225
79.04	Barer	217			
79.05	Sheet	575			
79.07	Other	1.300	79.07.90	Articles of zinc	1.300

Som det ses af Tabel 8-2 har Kina den største produktion af zink. Af nedenstående handelsoversigter (Tabel 8-7 til Tabel 8-9 samt Figur 8-6 til Figur 8-8) fremgår, at Kina ikke eksporterer landets egne betydelige produktion af zinkmalm (HS 26.08.00), men faktisk er et betydeligt importland af zinkråstoffer til forarbejdning i Kina. Hovedparten af zinkmalmseksporten er fra Australien, Peru, USA, Mexico og Bolivia og eksporteres primært til Kina (27 %), Sydkorea (14 %) samt Belgien og Spanien (tilsammen ca. 14 %).

Den internationale handel med zinkmalm er betydelig og udgjorde i 2020 ca. 8.250 mio. USD. På grundlag af omtrentlige gennemsnitspriser for zinkmalm og -koncentrater fra Trading Economics (2023) kan det estimeres, at de handlede tonnager i perioden 2010-2020 ret stabilt var ca. 5,5 Mt, med en undtagelse af 2011, hvor den estimerede mængde var ca. 4,5 Mt. Det skal bemærkes, at disse estimater for de handlede volumener er væsentligt mindre end Vestens samlede produktion, og i 2020 var ca. 3 Mt mindre end opgjorte produktionstal. Årsagen hertil kan måske skyldes at store tonnager er handlet i perioder med lave priser, eller at nogle vestlige produktioner ikke registreres, som følge af eget forbrug. Eksporten af zinkmalm domineres af de store zinkproducerende lande som Australien, Peru, USA og Bolivia. Men Kina, som er den største producent af zinkmalm, forbruger selv hele deres egen produktion, og importerer derudover zinkmalm fra

Australien (næsten 90 % af Australiens handel med zinkmalm), Peru og Bolivia. Importlande i Europa er Spanien, Tyskland og Belgien (Tabel 8-7 og Figur 8-6).

Handel med råzink (HS 79.01.00) omfatter raffinerede zinkprodukter med en samlet handelsværdi i 2020 på 15,8 mia. USD med Sydkorea, Canada, Spanien og Australien som de største eksportlande. Importen er overvejende domineret af mindre lande med mange lande, dog undtaget USA som står for næsten 10 % af den samlede handel (Tabel 8-8 og Figur 8-7).

Den internationale handel med zinkskrot (HS 79.02) udgjorde i 2020 695 mio. USD, hvoraf Frankrig, Tyskland og Holland stod for ca. 40 %. Zinkskrot blev importeret af mange lande med Italien, Indien, Belgien og Holland som de største. Denne varegruppe er karakteriseret ved, at flere lande optræder både som eksport- og importlande; dette forhold, samt den stærkt forgrenede markedsstruktur, som fremgår af Sankey-diagrammerne (Figur 8-6, Figur 8-7 og Figur 8-8), er udtryk for at markederne for zinkråvarer ikke domineres af enkeltlande, bl.a. som følge af Kinas store egenproduktion.

Tabel 8-7 De vigtigste eksport- og importlande for zinkmalm (HS 26.08) i 2020. Den globale handelsværdi udtrykker den samlede eksportværdi. Kilde: OEC World (2023).

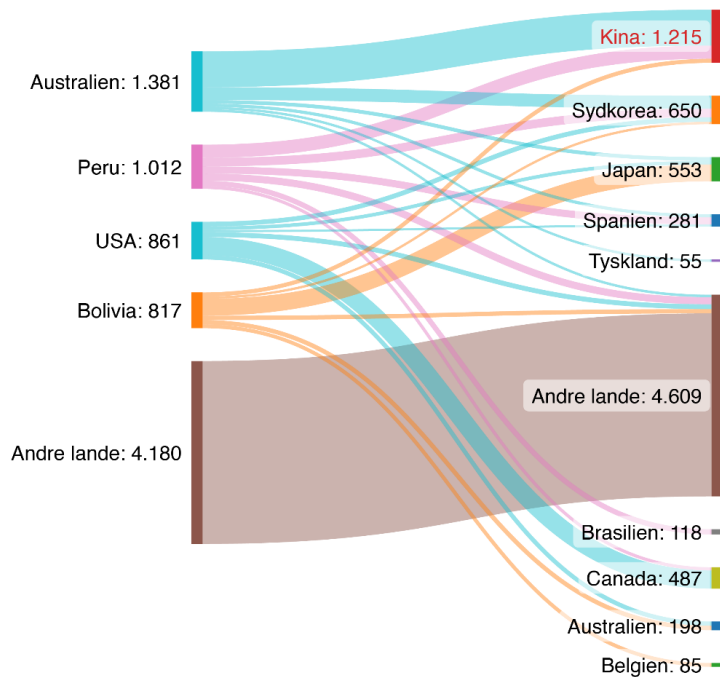
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Australien	1.381	Kina	820
		Sydkorea	293
		Japan	85
		Spanien	71
		Tyskland	55
Peru	1.013	Kina	302
		Sydkorea	196
		Spanien	162
		Brasilien	118
		Canada	71
USA	861	Canada	416
		Sydkorea	107
		Australien	98
		Japan	82
		Spanien	48
Bolivia	818	Japan	386
		Australien	100
		Kina	93
		Belgien	85
		Sydkorea	54
Subtotal	4.073		
Øvrige	4.180		
Total	8.253		

Table 8-8 De vigtigste eksport- og importlande for råzink (HS 279.01) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

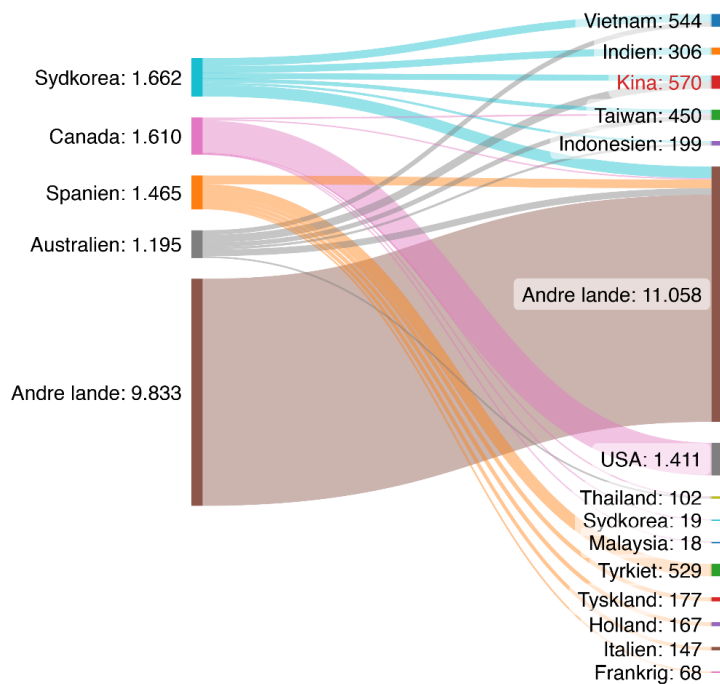
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Sydkorea	1.662	Vietnam	344
		Indien	306
		Kina	235
		Taiwan	175
		Indonesien	102
Canada	1.609	USA	1.411
		Taiwan	73
		Thailand	28
		Sydkorea	19
		Malaysia	18
Spanien	1.464	Tyrkiet	529
		Tyskland	177
		Holland	167
		Italien	147
		Frankrig	68
Australien	1.194	Kina	335
		Taiwan	202
		Vietnam	200
		Indonesien	97
		Thailand	74
Subtotal	5.929		
Øvrige	9.833		
Total	15.762		

Table 8-9 De vigtigste eksport- og importlande for zinkskrot (HS 79.02) i 2020. Kilde: OEC World (2023).

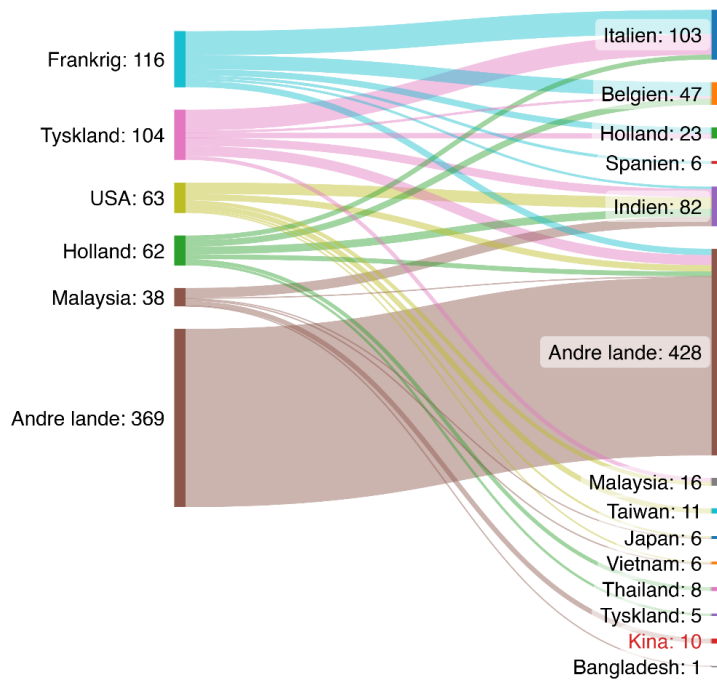
Eksportland	Handelsværdi (mio. USD)	Importland	Handelsværdi (mio. USD)
Frankrig	116	Italien	50
		Belgien	29
		Holland	13
		Spanien	6
		Indien	5
Tyskland	105	Italien	43
		Indien	17
		Holland	10
		Malaysia	8
		Belgien	5
USA	64	Indien	24
		Taiwan	11
		Malaysia	8
		Japan	4
		Vietnam	3
Holland	61	Indien	16
		Belgien	13
		Italien	10
		Thailand	8
		Tyskland	5
Malaysia	39	Indien	20
		Kina	10
		Vietnam	3
		Japan	2
		Bangladesh	1
Subtotal	384		
Øvrige	369		
Total	753		

Figur 8-6 Sankey-diagram for handel med zinkmalm (HS 26.08) i 2020. Alle værdier i mio. USD, baseret på Tabel 8-7.

Figur 8-7 Sankey-diagram for handel med råzink (HS 79.01) i 2020. Alle tal i mio. USD, baseret på Tabel 8-8.

Figur 8-8 Sankey-diagram for handel med zinkskrot (HS 79.02) i 2020. Alle tal i mio. USD, baseret på Tabel 8-9.

8.5.1 Priser

En betydelig del af verdenshandlen med zink foregår via metalbørser, herunder især London Metals Exchange (LME), som foretager løbende overvågning af zinkproduktion og -lagre med henblik på prisfastlæggelser. Desuden handles zink også som futures på fx Shanghai Futures Exchange (SHFE). Udviklingen i zinkpriserne afspejler især den kinesiske efterspørgsel, som i sig selv er påvirket af størrelsen af den kinesiske egenforsyning, som er under internt pres på grund af stigende miljøkrav fra Kinas egne myndigheder, og som kan føre til lukninger af flere kinesiske miner. Disse forhold, i kombination med stålindustriens generelt voksende behov for galvaniserede produkter, forventes at påvirke priserne i opadgående retning.

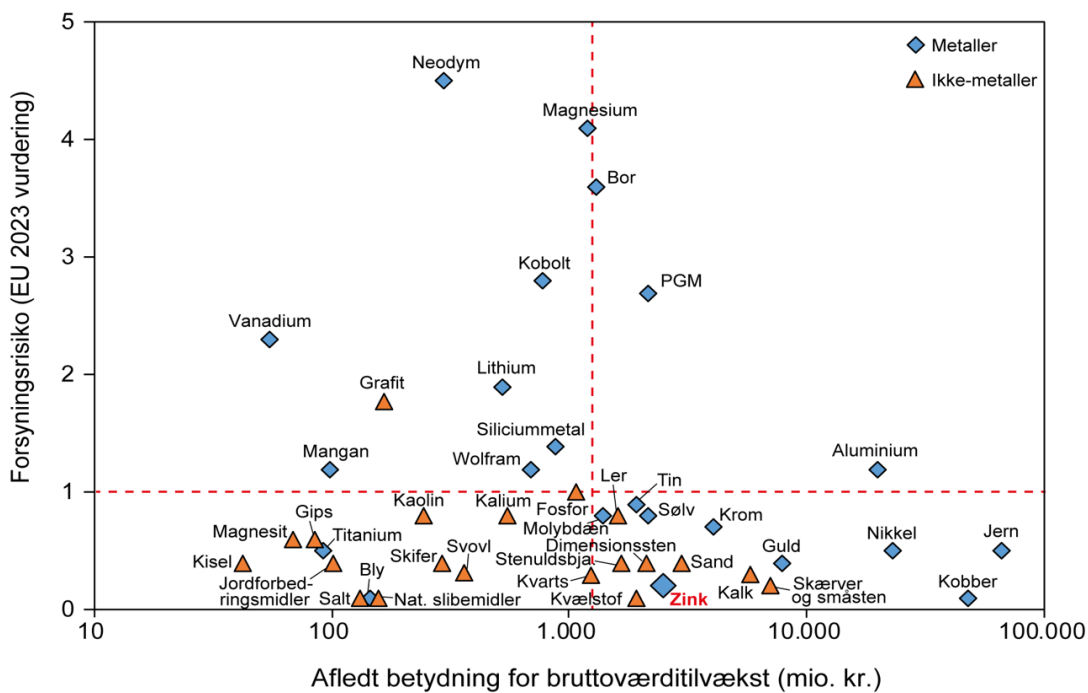
Figur 8-9 viser prisudviklingen for zink igennem de seneste 22 år. Det fremgår af figuren, at der har været en generelt stigende tendens, og at den generelle trend har været afbrudt af tre betydelige prisforhøjelser som kulminerede i 2006, 2018 og foreløbigt 2022.

8.6 Det danske forbrug

Zink er et vigtigt råstof i dansk kontekst (Figur 8-10) og har den 10. største økonomiske betydning for mineralske råstoffer til den danske industri (Clausen *et al.* 2023). Varekøb for zink udgjorde i 2019 2,6 mia. kr., og zink var relateret til eksport fra Danmark for en værdi af 2 mia. kr. (Clausen *et al.* 2023). Zinkforbruget i Danmark relaterer sig primært til galvanisering af stål og til brug i messing, der fortrinsvis bruges i industri (68 %) og i bygge- og anlægsbranchen (25 %).

Figur 8-9 Prisudvikling for zink i perioden 2000-2020. Kilde: Trading Economic (2023).

Figur 8-10 Zink og andre råstoffers afløede betydning for bruttoværditilvækst som funktion af forsyningsrisikoen i Danmark. Figur modificeret efter Clausen et al. (2023).

8.7 Perspektiver

EU Kommissionen vurderer zink som et råstof med stor økonomisk betydning (EI: 4,8), men vurderer samtidig at forsyningssikkerheden er god (SRE: 0,2 og SRP: 0,1) for både ekstraktion og processering (EC 2023). Dette er i overensstemmelse med de fleste andre landes vurderinger, dog vurderer både Canada og USA, zink som et kritisk råstof.

Kina er den markant største producent af zinkmalm med ca. 1/3 af den globale produktion, efterfulgt af Peru og Australien. Få, relativt store, mineselskaber dominerer den globale produktion, heriblandt Glencore, ENM & TMF, Tech Resources og Hindustan Zinc Ltd., som tilsammen producerede mere end 20 % i 2022. Mineralefterforskningen efter nye zinkforekomster har været utilstrækkelig med faldende levetid til følge, og en række af de store zinkminer forventes brugt op i løbet af de næste 10 år (Tabel 1-6, Tabel 8-4) og omfanget af nye miner, der kan igangsættes, er uafklaret (Tabel 8-4).

Zinkmalm bliver forarbejdet i mange lande, hvoraf Kina dog dominerer forsyningskæderne fra mine til færdige råvarer.

I forbindelse med den grønne omstilling er zink især efterspurgt til galvaniseringer, herunder til elbiler og solpaneler; desuden forventes forbruget af zink til zinkbatterier at vokse væsentlig. Som helhed forventes disse markeder dog ikke at få væsentlig betydning for zinkefterspørgslen, bl.a. fordi der samtidigt med den stigende elbilproduktion er et fald i produktion af konventionelle biler. Gregoir *et al.* (2020) forventer en årlig vækst i zinkforbruget på 1,2 %, svarende til ca. 20 Mt i 2030 og 25-27 Mt i 2050, hvilket er i overensstemmelse med vurderinger fra EC (2020b), Svemin (2021) og Rostek *et al.* (2023); sidstnævnte forventer at genanvendt zink i 2050 vil udgøre op til 14 Mt (mod 9 Mt i 2019).

8.8 Referencer

- Calvo, G., Mudd, G., Valero, A. & Valero, A. 2016: Decreasing ore grades in global metallic mining: A theoretical issue or a global reality. *Resources* 5 (4) (36), Nov. 2016
- Clausen, R. J., Kalvig, P., Keiding, J.K., Fold, N. & Vind, I. (2023): Dansk industris brug af mineralske råstoffer – økonomisk betydning og forsyningsudfordringer MiMa rapport 2023/2, pp. 181. <https://doi.org/10.22008/gpub/32051>
- European Commission (EC) 2020a: Study on the EU's list of Critical Raw Materials (2020), Factsheets on Non-critical Raw Materials https://www.researchgate.net/publication/344124852_Study_on_the_EU's_list_of_Critical_Raw_Materials_2020_Final_Report
- European Commission (EC) 2020b: Critical materials for strategic technologies and sectors in the EU - a foresight study. https://rmis.jrc.ec.europa.eu/uploads/CRMs_for_Strategic_Technologies_and_Sectors_in_the_EU_2020.pdf
- European Commission (EC) 2023: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57318397-fdd4-11ed-a05c-01aa75ed71a1>
- European Minerals Yearbook data for Zinc 2018: <http://minerals4eu.brgm-rec.fr/m4eu-year-book/pages/bycommodity.jsp?commodity=Zinc>
- Fitch Solution 2022: Global Zinc Mining Outlook; 19. September 2022. Global Zinc Mining Outlook ([fitchsolutions.com](https://www.fitchsolutions.com))

- Gendersen, E. van, Wildnauer, M., Santero, N. & Sidi, N. 2016: A global life cycle assessment for primary zinc production. *The international Journal of Life Cycle Assessment* 21, 1580-1593
- Gregoir, L., Acker, K. van, Beretta, S. & Heron, C. 2022: KU Leuven and Eurometaux Report, 117 pp. <https://eurometaux.eu/media/jmxf2qm0/metals-for-clean-energy.pdf>
- Griggs Steel Company: High Speed Steel (website: <https://www.griggssteel.com/high-speed-steel/>; besøgt 12.12.23
- Mining Technology 2020: <https://www.mining-technology.com/marketdata/ten-largest-zincs-mines-2020/>
- Observatory of Economic Complexity World (EOC World) 2023: Database <https://oec.world/>
- Rostek, L., Pirard, E. & Loibl, A. 2023: The future availability of zinc: Potential contributions from recycling and necessary ones from mining. *Resources, Conservation & Recycling Advances.*, Vol 19, 200166
- Screen2 Zinc factsheet 2023: Screen2 Factsheet updates based on the EU Factsheets 2020 Zinc https://screen.eu/wp-content/uploads/2023/06/SCRREEN2-factsheets_ZINC.pdf
- Statista 2023: Distribution of zinc consumption worldwide in 2021, by end use. <https://www.statista.com/statistics/240626/share-of-zinc-consumption-by-category/>
- Svemin 2020: Climate ambitions and metal needs – opportunities for Sweden and the Swedish mining industry. Report 28 pp.
- Sørensen, L.L., Kalvig, P., Thrane, K. & Rosa, D. 2018: The zinc potential in Greenland. *Geology and Ore* 30 12 pp.
- Sørensen, L.L., Stensgaard, B.M., Thrane, K., Rosa, D. & Kalvig, P. 2014: Sediment-hosted zinc potential in Greenland – Reporting the mineral resource assessment workshop 29 November – 1 December 2011. *Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport* 2013/56, 184 pp.
- Thaarup S.M. 2021: Zink. Fakta om råstoffer 14. 4 pp. <https://doi.org/10.22008/gpub/38043>
- Trading Economic 2023: <https://tradingeconomics.com/commodity/zinc>
- USGS 2000-2023: Mineral commodity summaries 2000-2023: U.S. Geological Survey <https://www.usgs.gov/centers/national-minerals-information-center/mineral-commodity-summaries>
- World Mining Data (WMD) 2022: Vol 37, 28 April 2022 <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD2022.pdf>

Geocenter Danmark er et formaliseret samarbejde mellem de fire selvstændige institutioner De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS), Institut for Geoscience ved Aarhus Universitet samt Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN) ved Københavns Universitet og Geologisk Museum under Statens Naturhistoriske Museum.

Videncenter for Mineralske Råstoffer og Materialer (MiMa) er et rådgivende center under De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS). MiMa formidler viden om mineralske ressourcers værdikæde fra efterforskning og udvinding til forbrug, genanvendelse og udviklingen af nye teknologier.